

CVRIA

EUROOPA LIIDU KOHUS

Aastaaruanne
2009

EUROOPA LIIDU KOHUS

AASTAARUANNE
2009

Ülevaade Euroopa Liidu Kohtu,
Euroopa Liidu Üldkohtu
ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg 2010

www.curia.europa.eu

Euroopa Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Üldkohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Avaliku Teenistuse Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Liidu Kohus internetis: <http://www.curia.europa.eu>

Aastaruanne on samuti kättesaadav CD-ROM-il
Euroopa Kohtu pressi- ja teabeosakonnas
Tel +352 4303-2035

Koostamise lõpp: 1. jaanuar 2010

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Liidu Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate internetist Europa serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2010

ISBN 978-92-829-0955-3

doi:10.2862/19455

© Euroopa Liit, 2010

Printed in Luxembourg

TRÜKITUD VALGELE ELEMENTAARKLOORIVABALE PABERILE (ECF)

Sisukord

	Lk
Eessõna. Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris	5

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2009. aastal	9
B. Euroopa Kohtu koosseis	51
1. Euroopa Kohtu liikmed	53
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2009. aastal	67
3. Protokolliline järjestus	69
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	71
C. Euroopa Kohtu statistika	75

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2009. aastal	107
B. Üldkohtu koosseis	141
1. Üldkohtu liikmed	143
2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2009. aastal	153
3. Protokolliline järjestus	155
4. Üldkohtu endised liikmed	157
C. Üldkohtu statistika	159

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A.	Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2009. aastal	183
B.	Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	193
	1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	195
	2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2009. aastal	199
	3. Protokolliline järjestus	201
	4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed	203
C.	Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	205

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A.	Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Üldkohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus	219
B.	Õppekülastused (2009)	221
C.	Pidulikud istungid	225
D.	Külastused ja osalemine ametlikel üritustel	227
	<i>Kokkuvõtlik struktuur</i>	232

Eessõna

Lõppenud aastale pani lõpp-punkti üks märkimisväärne sündmus. Pärast pikka ja keerulist ratifitseerimisprotsessi jõustus 1. detsembril 2009 Lissaboni leping. See leping, mille eesmärk on anda Euroopa Liidule tõhusamad seadusandlikud ja haldusstruktuurid ning mis suurendab liidu võimekust 21. sajandi alguse väljakutsete vastuvõtmiseks, toob kaasa olulised muudatused enamikus Euroopa Kohtu tegevusvaldkondades. Seega lisaks nendele tagajärgedele tulenevalt sellest, et Euroopa Liidust saab juriidiline isik ja kaotatakse kolmesambaline struktuur, viiakse Lissaboni lepinguga sisse teatavad muudatused, mis puudutavad nii Euroopa Kohtu pädevust kui ka menetlusi Euroopa Kohtu moodustavates kohtuinstantsides.

2009. aastal leidis aset ka Euroopa Kohtu liikmete osaline asendamine, mille tulemusena lahkus ametist neli kohtu liiget. Osalise asendamise raames toimunud ametisse nimetamiste käigus võtsid liikmesriigid taas kord arvesse vajadust viia need läbi viivitamata ja säilitada võimalikult suures ulatuses institutsiooni stabiilsus, et viimane saaks jätkata tõrgeteta oma ülesannete täitmist. Selle üle tunneb Euroopa Kohus vaid heameelt.

2009. aastal leidis aset ka üks kurb sündmus: suri kohtujurist Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer. Vapustus tema lahkumisest püsib siiamaani, kas või ainuüksi seetõttu, et kohus arutab praegu ja lähikuudelgi veel kohtuasju, milles ta on oma ettepaneku teinud. Tema mõtted saadavad meid oma tegevuses väga kindlalt.

Käesolev aruanne annab lugejale täieliku ülevaate institutsiooni arengu ja tegevuse kohta 2009. aastal. Nagu igal aastal, pühendatakse oluline osa aastaaruandest lühikestele, ent ammen-davatele kokkuvõtetele Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistvast tegevusest. Analüüsi täiendavad ja illustreerivad iga kohtuinstantsi kohta eraldi välja toodud statistilised andmed.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2009. aastal

Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris

Selles aastaaruande esimeses osas esitatakse kokkuvõtte Euroopa Liidu Kohtu tegevusest 2009. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni arengust möödunud aastal, tuues välja Euroopa Kohut puudutanud institutsioonilised muudatused ning selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud (jaotis 1). Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb Euroopa Kohtu töökoormuse osas toimunud arenguid ning keskmist menetlusaega (jaotis 2). Kolmandaks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud (jaotis 3).

1.1. Euroopa Kohtu institutsioonilises arengus oli 2009. aastal kõige märkimisväärsem sündmus kahtlemata Lissaboni lepingu jõustumine. Selle lepinguga muudeti paljusid EL-i lepingu ja EÜ asutamislepingu Euroopa Kohut puudutavaid sätteid. Teatud muudatused on tingitud Euroopa Liidu kolmesambalise struktuuri kaotamisest ja sellega kaasnenud Euroopa Ühenduse kadumisest ning sellest, et Euroopa Liit on edaspidi juriidiline isik. Ülejäänud muudatused on spetsiifilisemad ja puudutavad otseselt Euroopa Kohut.

Kõige tähtsamatest muudatustest olgu esmalt mainitud, et liidu kohtuorganit nimetatakse alates 1. detsembrist 2009 Euroopa Liidu Kohtuks. See koosneb nagu varemgi kolmest kohtuinstantsist, mida edaspidi nimetatakse Euroopa Kohtuks, Üldkohtuks ja Avaliku Teenistuse Kohtuks.

Muude erikohtute moodustamise võimalus jääb alles, kuid pärast Lissaboni lepingu jõustumist saab erikohtuid moodustada seadusandliku tavamenetluse kohaselt ehk kaasotsustamismenetluses kvalifitseeritud häälteenamusega, mitte enam ühehäälselt nagu varem. Sama kehtib ka Euroopa Kohtu põhikirja muutmise kohta, välja arvatud kohtunike ja kohtujuristide staatuse ning Euroopa Kohtu keeltekasutuse korda käsitlevad sätted.

Üks oluline muudatus puudutab Euroopa Kohtu ja Üldkohtu liikmete ametisse nimetamist. Kohtunikud ja kohtujuristid nimetatakse edaspidi ametisse liikmesriikide valitsuste esindajate konventsil pärast konsulteerimist komiteega, mille ülesanne on esitada arvamus kandidaatide sobivuse kohta Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtuniku ning kohtujuristi ametikohale. See komitee koosneb seitsmest liikmest, kes valitakse kahe kohtuinstantsi endiste liikmete, riikide kõrgemate kohtute liikmete ning tunnustatud ja pädevate juristide hulgast, kusjuures ühe liikme kandidatuuri esitab Euroopa Parlament.

Euroopa Kohtu pädevuse kohta tuleb märkida, et see laieneb Euroopa Liidu õigusele, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti. Nii omandab Euroopa Kohus üldise pädevuse eelotsuste suhtes vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonnas, kuna kaovad sambad ning Lissaboni leping kaotab EL-i artikli 35 ja EÜ artikli 68, mis piirasid Euroopa Kohtu pädevust.

Esiteks, mis puudutab politseikoostööd ja õiguslast koostööd kriminaalasjades, siis siin muutub Euroopa Kohtu eelotsuste alane pädevus kohustuslikuks ega sõltu enam selle pädevuse tunnustamisest iga liikmesriigi poolt deklaratsioonil, milles on märgitud liikmesriigi kohtud, mis võivad eelotsusetaotluse esitada. Üleminekusätetes on siiski ette nähtud, et see täielik pädevus muutub kohaldatavaks alles viis aastat pärast Lissaboni lepingu jõustumist.

Teiseks, mis puudutab viisa-, varjupaiga-, sisserände- ja muid isikute vaba liikumisega seotud poliitikavaldkondi (eelkõige õiguslane koostöö tsiviilasjades, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine), siis nendes valdkondades võivad Euroopa Kohtusse edaspidi pöörduda kõik liikmesriikide

kohtud – mitte ainult kõrgeimad kohtud – ning Euroopa Kohus on edaspidi pädev tegema otsuse piirikontrollide raames võetud üldise huvi meetmete kohta.

Lisaks on oluline mainida, et Lissaboni lepingu jõustumisega muutub Euroopa Liidu põhiõiguste harta siduvaks õigustloovaks aktiks ja omandab aluslepingutega samaväärse õigusjõu.¹ Tundlikus ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonnas on Euroopa Kohtul eripädevus esiteks kontrollida liidu ja ÜVJP vahelist pädevuste jaotust, mille rakendamine ei tohi mõjutada liidu pädevuste teostamist ning institutsioonide volituste ulatust liidu ainu- ja jagatud pädevuse teostamiseks, ning teiseks otsustada tühistamishagide üle, mis on esitatud füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt vastu võetud otsuste peale, millega kehtestatakse piiravaid meetmeid näiteks terrorismivastases võitluses (rahaliste vahendite külmutamine).

Lissaboni leping sisaldab ka olulisi muudatusi liidu kohtuinstantsides toimuvates menetlustes. Kõige tähtsamatest olgu ära märgitud esiteks see, et leevendatakse liidu institutsioonide, organite ja asutuste üldkohaldatavate aktide peale esitatud eraõiguslike isikute hagide vastuvõetavuse tingimusi. Iseäranis võivad füüsilised ja juriidilised isikud esitada nüüdsest hagi üldkohaldatava akti peale, kui see puudutab neid otseselt ja kui see ei sisalda rakendusmeetmeid. Seega ei pea nad enam tõendama, et sellist liiki akt puudutab neid isiklikult.

Teiseks tõhustab Lissaboni leping rahaliste karistuste (põhisumma ja/või trahvi) määramise mehhanismi rakendamist liikmesriigi kohustuste rikkumist tuvastava kohtuotsuse täitmata jätmise korral. Eeskätt on Euroopa Kohtul edaspidi võimalus määrata juba liikmesriigi kohustuste rikkumist tuvastava esimese kohtuotsuse puhul rahaline karistus, kui liikmesriik ei teata komisjonile direktiivi ülevõtmise meetmetest.

1.2. Lissaboni lepinguga kehtestatud muudatuste kõrval väärib veel mainimist 13. jaanuaril 2009 tehtud Euroopa Kohtu kodukorra muudatus (ELT L 24, lk 8). Kõnesolev muudatus puudutab kodukorra artikli 7 lõiget 3, mis sätestab presidendi ja kodade esimeeste valimise korra. Varasemas redaktsioonis oli ette nähtud kaks hääletusvooru. Võrdse häälte arvu korral teises voorus loeti valituks kõige vanem kohtunik. Sätte uues redaktsioonis on ette nähtud, et kui ükski kohtunik ei saa Euroopa Kohtu kohtunike poolthääletenamust, korraldatakse järgmisi hääletusvoore seni, kuni see hääletenamused saavutatakse.

2. Euroopa Kohtu 2009. aasta kohtustatistika puhul torkab üldiselt silma produktiivsuse kasv ja menetlusaja osas hea efektiivsuse säilitamine. Ühtlasi peab veel märkima, et Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluste hulk on pidevalt suurenemas.

Euroopa Kohus menetles 2009. aastal lõpuni 543 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arvatud kohtuasjade liitmisel), mis on väga arvestatav tõus võrreldes eelmise aastaga (2008. aastal menetleti lõpuni 495 kohtuasja). Neist 377 kohtuasja lõppesid kohtuotsuse ja 165 kohtumääruse tegemisega. 2009. aasta tehtud kohtuotsuste arv on Euroopa Kohtu ajaloo üks suurimaid.

¹ Lisaks täpsustab ELLi artikli 6 lõige 2, et „[l]iit ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Sellega ühinemine ei mõjuta liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega“. Protokoll nr 8 on märgitud, et ühinemisleping näeb ette iseäranis „erikorra liidu võimalikuks osalemiseks Euroopa konventsiooni kontrolliorganites [ja] mehhanismid, mis on vajalikud, et tagada mitteliikmesriikide või üksikisikute koostatud hagide õigesti adresseerimine liikmesriikidele ja/või liidule“. See ühinemine „ei mõjuta liidu pädevust ega liidu institutsioonide volitusi“.

Euroopa Kohtusse saabus 561 uut kohtuasja (välja arvatud üksteisega seotud kohtuasjade liitmi-
sed), mis on veidi vähem võrreldes 2008. aastaga (mil saabus 592 kohtuasja). Sellegipoolest peab
märkima, et käesoleval aastal saabunud eelotsuseasjade arv on läbi aegade suurim (302 kohtuasja).

Menetlusaega puudutavad statistilised andmed on väga positiivsed. Eelotsusetaotluste menetlus-
aeg ulatub 17,1 kuuni, mis on praktiliselt sama mis 2008. aastal (16,8 kuud). Hagide ja edasikaebus-
te osas oli keskmine menetlusaeg vastavalt 17,1 kuud ja 15,4 kuud (2008. aastal vastavalt 16,9 kuud
ja 18,4 kuud).

Lisaks eelnevatel aastatel töömeetodite osas läbi viidud uuendustele on Euroopa Kohus muutu-
nud kohtuasjade menetlemisel tõhusamaks ka tänu sellele, et kasutatakse rohkem kohtu käsutu-
ses olevaid mitmesuguseid menetluslikke võimalusi teatud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks
(eelotsuse kiirmenetlus, eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud ja lihtsustatud menetlus ning
võimalus teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta).

Eelotsuse kiirmenetlust taotleti kolmes kohtuasjas ning määratud koda leidis, et kodukorra
artiklis 104b nõutud tingimused olid neist täidetud kahes. Nendes kohtuasjades viidi menetlus
lõpuni keskmise menetlusajaga 2,5 kuud.

Kiirendatud menetlust taotleti viiel korral, kuid kodukorras nõutud tingimused ei olnud neist ühes-
ki täidetud. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse või lükatakse tagasi taot-
lused kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluse korras Euroopa Kohtu presidendi põhista-
tud määrusega. Lisaks anti kaheksas kohtuasjas luba eelisjärjekorras menetlemiseks.

Samuti kasutas Euroopa Kohus regulaarselt talle suunatud teatavatele eelotsuse küsimustele vas-
tamisel kodukorra artikli 104 lõikes 3 ette nähtud lihtsustatud menetlust. Nimetatud sätte alusel
lõpetas kohus määrusega kokku 22 kohtuasja.

Euroopa Kohus kasutas ka sagedamini kohtu põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus
ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. 2009. aastal tehti
umbes 52% kuulutatud kohtuotsustest ilma kohtujuristi ettepanekuta (2008. aastal oli neid 41%).

Mis puutub kohtuasjade jagunemisse eri kohtukoosseisude vahel, siis suurkoda menetles umbes
8%, viiest kohtunikust koosnevad kojad 57% ja kolmest kohtunikust koosnevad kojad ligi 34%
2009. aastal kohtuotsusega lahendatud asjadest. Eelmise aastaga võrreldes on vähenenud nende
kohtuasjade hulk, mida on menetlenud suurkoda (2008. aastal oli neid 14%), ning suurenenud
nende kohtuasjade hulk, mida on menetlenud kolmest kohtunikust koosnevad kojad (2008. aastal
oli neid 26%). Õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lahendatud kohtuasjadest määrati 84% kol-
mest kohtunikust koosnevatele kodadele ja 10% viiest kohtunikust koosnevatele kodadele ning
6% kohtumäärustest andis president.

Üksikasjalikumad statistilised andmed 2009. kohtuaasta kohta leiab lugeja käesoleva aruande
punktist C.

Konstitutsioonilised ja institutsionaalsed küsimused

Tihti esinevas vaidlusküsimuses esimeses sambas kohaldatava õigusliku aluse üle tehti mitu tä-
helepanuväärset kohtuotsust. Kohtuasjas *parlament vs. nõukogu* (3. septembri 2009. aasta otsus
kohtuasjas C-166/07) leidis Euroopa Kohus, et Rahvusvahelisele Lirimaa Fondile antaval ühenduse
toetusel peab olema kaks õiguslikku alust, s.o EÜ artikkel 159 ja EÜ artikkel 308. Kahele õigusli-

kule alusele tuginemine tähendab ühenduse seadusandja jaoks kohustust sobitada ühe ja sama õigusakti vastuvõtmiseks erinevaid seadusandlikke menetlusi.

Euroopa Kohus meenutas sissejuhatuseks, et ühenduse pädevuste süsteemi raames peab õigusakti õigusliku aluse valik põhinema objektiivsetel asjaoludel, mis on kohtulikult kontrollitavad ja mille hulka kuuluvad eelkõige asjaomase õigusakti eesmärk ja sisu. Tuginemine EÜ artiklile 308 kui õiguslikule alusele on põhjendatud vaid siis, kui üheski teises asutamislepingu sättes ei ole ühenduse institutsioonidele antud vajalikke volitusi selle akti vastuvõtmiseks. Lisaks nõuab sellele artiklile tuginemine, et kavandatav meede oleks vajalik „ühisturu toimimiseks“.

Edasi sedastas Euroopa Kohus esiteks, et määruse (EÜ) nr 1968/2006, mis käsitleb ühenduse rahalist toetust Rahvusvahelise Lirimaa Fondile (2007–2010),² eesmärgid vastavad ühenduse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika eesmärkidele, ning teiseks, et fondile antav ühenduse rahaline toetus, olenemata selle õiguslikust raamistikust, kuulub erimeetmete hulka, mida võib EÜ artikli 159 kolmanda lõigu alusel võtta struktuurifondide väliselt, juhul kui need osutuvad vajalikuks, et saavutada EÜ artiklis 158 ette nähtud eesmärgid. Samas ei võimalda ühenduse ja fondi koostöö tingimused ega ka ühenduse rahalise toetuse maksmise tingimused ja viis ühendusel vältida seda, et fondi poolt selle toetuse kasutamine ei hõlmaks meetmeid, mis Rahvusvahelise Lirimaa Fondi kohta vastu võetud lepingu eesmärgid järgides väljuvad ühenduse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika kohaldamisalast või mida vähemalt ei hallata vastavalt kriteeriumidele, mida ühendus selle poliitika raames kohaldab. Ühenduse seadusandja võis seega õigusega märkida, et selle määruse alusel rahastatavate meetmete valik ulatub kaugemale ühenduse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika kohaldamisalast. EÜ artikkel 159 hõlmab üksnes ühenduse autonoomseid meetmeid, mida hallatakse vastavalt ühenduse õiguslikule raamistikule ning mille sisu ei ulatu kaugemale ühenduse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika kohaldamisalast. Järelikult EÜ artikli 159 kolmas lõik üksi ei anna ühendusele vajalikku pädevust, et taotleda ühenduse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika eesmärgid rahalise toetuse kaudu määruses nr 1968/2006 ette nähtud tingimustel.

Määruse nr 1968/2006 eesmärk on siiski toetada kahe liikmesriigi asutatud rahvusvahelise organisatsiooni tegevust, mille eesmärk on majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine. Nagu nähtub EÜ artiklist 2 ja artikli 3 lõike 1 punktist k, on majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine üks ühenduse eesmärgid ka väljaspool asutamislepingu XVII jaotist. Lisaks paigutub kõnealuse määruse eesmärk ühisturu raamesse, arvestades, et määrus peab silmas kahe liikmesriigi ebasoodsamate piirkondade majandusolukorra paranemist ning järelikult ühisturu toimimist.

Euroopa Kohus järeldas sellest, et määrusega nr 1968/2006 taotletakse eesmärgid, mis on ette nähtud EÜ artiklis 2 ja artikli 3 lõike 1 punktis k ning asutamislepingu XVII jaotises, kuid see jaotis üksi ei anna ühendusele pädevust nende saavutamiseks, mistõttu oleks ühenduse seadusandja pidanud tuginema ühtaegu nii EÜ artikli 159 kolmandale lõigule kui ka EÜ artiklile 308, järgides seal sätestatud seadusandlikke menetlusi, st nii EÜ artiklis 251 sätestatud nn kaasotsustamismenetlust kui ka nõukogu ühehäälsuse nõuet.

Sobiva õigusliku aluse kindlaksmääramine esimeses sambahas oli kõne all ka kohtuasjas *komisjon vs. parlament ja nõukogu* (8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-411/06), milles Euroopa Kohtul tuli lahendada vaidlus määruse (EÜ) nr 1013/2006 (jätmesaadetiste kohta)³ õigusliku aluse üle. Kohus leidis antud asjas, et õigusakt oleks tulnud vastu võtta vaid EÜ artikli 175 lõike 1 alusel, mitte

² Nõukogu 21. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1968/2006 (ELT L 409, lk 81).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 190, lk 7).

EÜ artikli 133 ja EÜ artikli 175 lõike 1 alusel, kuna sellel õigusaktil ei ole ühisele kaubanduspoliitikale olulist mõju.

Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika järgi saab õigusakti alusena vastavaid eri õiguslikke aluseid kasutada vaid erandkorras, kui asjaomasel õigusaktil on mitu lahutamatu seotud eesmärki või reguleerimisvaldkonda, ilma et mõni neist oleks teisega võrreldes teisejärguline või kaudne. Käesolevas asjas oli komisjon arvamisel, et kahe õigusliku aluse kasutamine on nõutav põhjusel, et asjassepuutuval määrusel on kaks lahutamatu seotud reguleerimisvaldkonda, millest üks kuulub ühise kaubanduspoliitika ja teine keskkonnakaitse valdkonda, ilma et kumbagi neist saaks pidada teisega võrreldes vähem oluliseks või kaudseks.

Euroopa Kohus selle seisukohaga ei nõustunud ja leidis, et vaidlustatud määruse analüüsist nähtub, et nii eesmärgi kui sisu poolest taotletakse sellega inimeste tervise ja keskkonna kaitset jäätmete riikidevahelise veo võimaliku kahjuliku mõju eest. Täpsemalt öeldes, kuna kirjaliku etteteatamise ja nõusoleku andmise menetluse selge eesmärk on kaitsta liikmesriikidevahelise jäätmeeveo valdkonnas keskkonda ja järelikult põhineb see nõuetekohaselt EÜ artikli 175 lõikel 1, ei ole loogiline väita, et kui sama korda kohaldatakse samal keskkonnakaitse eesmärgil liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelistele jäätmesaadetistele, siis on see laadilt ühise kaubanduspoliitika vahend ning peab seetõttu põhinema EÜ artiklil 133. Seda järeldust toetab kõnealuse määruse vastuvõtmise konteksti analüüs. Ühise kaubanduspoliitika mõiste lai tõlgendamine ei sea kahtluse alla järeldust, mille kohaselt määrus nr 1013/2006 kujutab endast peamiselt keskkonnakaitsepoliitika valdkonda kuuluvat vahendit. Seega võib ühenduse õigusakt kuuluda nimetatud valdkonda ka juhul, kui selle aktiga ette nähtud meetmed võivad mõjutada kaubavahetust. Ühenduse õigusakt kuulub EÜ artiklis 133 ette nähtud ühise kaubanduspoliitika alase ainupädevuse valdkonda ainult siis, kui see käsitleb spetsiifilisel rahvusvahelist kaubavahetust selliselt, et see on põhiosas mõeldud edendama, kergendama või reguleerima kaubavahetust ning sellel on otsene ja vahetu mõju kaubandusele või kaubavahetusele, mis hõlmab asjassepuutuvaid tooteid. Kõnesoleval juhul ei olnud ilmselgelt tegemist niisuguse olukorraga. Määruse nr 1013/2006 eesmärk ei ole määratleda mitte seda, milliste omadustega peavad olema jäätmepakkumised, et need saaksid vabalt liikuda siseturul või kolmandate riikidega toimivas kaubavahetuses, vaid kehtestada ühtlustatud kord niisuguste menetluste jaoks, millega oleks võimalik keskkonnakaitse tagamise eesmärgil jäätmepakkumiste liikumist piirata.

Korraga mitut sammast puudutav vaidlusküsimus õigusliku aluse üle oli arutusel kohtuasjas *Iirimaa vs. parlament ja nõukogu* (10. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-301/06). Euroopa Kohus leidis, et direktiiv 2006/24/EÜ (mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist)⁴ oleks tulnud vastu võtta EÜ asutamislepingu alusel, kuna valdavalt on kõne all siseturu toimimine.

Ühenduse seadusandja võib tugineda EÜ artiklile 95 eeskätt erinevuste esinemisel siseriiklike õigusnormide vahel, kui need erinevused võivad kahjustada põhivabadusi või põhjustada konkurentsimoonusi ja mõjutada seeläbi otseselt siseturu toimimist. Antud juhul ilmnes, et lahknevused elektroonilise sidega seonduvate andmete säilitamise valdkonnas vastu võetud erinevate siseriiklike õigusnormide vahel võisid mõjutada otseselt siseturu toimimist ning oli ettenähtav, et selline mõju ainult suureneb. Selline olukord õigustas ühenduse seadusandja püüet saavutada siseturu nõuetekohase toimimise kaitse eesmärki, võttes vastu ühtlustatud eeskirjad.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiv 2006/24/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ (ELT L 105, lk 54).

Veel märkis Euroopa Kohus, et sama direktiiviga muudeti direktiivi, mis käsitleb eraelu puutumatu-se kaitset elektroonilise side sektoris ja mis on vastu võetud EÜ artikli 95 alusel. Järelikult, kuna sellega muudeti *acquis communautaire*'i hulka kuuluvat olemasolevat direktiivi, ei saanud asjaomane direktiiv tugineda EL-i lepingu sättele, ilma et oleks rikutud EL-i artiklit 47.

Lõpetuseks sedastas Euroopa Kohus, et direktiiviga 2006/24 reguleeritakse toiminguid, mis ei sõltu mis tahes võimaliku politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö rakendamisest. Sellega ei ühtlustata kriminaalasjades pädevate riiklike asutuste juurdepääsu andmetele ega ka kõnealuste andmete kasutamist ja andmete vahetamist selliste asutuste vahel. Need küsimused, mis kuuluvad põhimõtteliselt EL-i lepingu VI jaotise valdkonda, on selle direktiivi sätetest välja jäetud. Sellest tuleneb, et direktiivi 2006/24 materiaal-õiguslik sisu käsitleb põhiliselt teenuste pakkujate tegevust siseturu asjaomasel sektoris, mitte EL-i lepingu VI jaotisega hõlmatud riigi tegevust. Sellise materiaali-õigusliku sisuga arvestades tuleb teha järeldus, et asjassepuutuv direktiiv käsitleb valdavalt siseturu toimimist.

Ehkki Euroopa Kohus on ühenduse õiguse üldpõhimõtted juba kaua aega tagasi kehtestanud, arendavad nad jätkuvalt kohtupraktikat edasi. Kohtuasjas *Heinrich* (10. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-345/06) toonitas Euroopa Kohus õigusaktide kohustusliku avaldamise ulatust ning kinnitas ühenduse õiguse üldpõhimõtteks oleva õiguskindluse põhimõtte tähtsust.

Viini Schwechati lennujaamas ei lubatud ühte reisijat lennuki pardale, sest tema käsipagas sisaldas ühenduse määrustega keelatud esemeid. Määrusega (EÜ) nr 2320/2002⁵ keelatakse eeskätt tuua lennuki pardale teatavaid esemeid, mis on üldiselt määratletud määrusele lisatud loendis. Selle määruse rakendamise tagab määrus (EÜ) nr 622/2003⁶ ja selle lisa, mida muudeti 2004. aastal määrusega (EÜ) nr 68/2004,⁷ kuid mida ei ole kunagi avaldatud.

Pärast asjaomase isiku lennureisist mahajätmist esitas ta kohtusse kaebuse, milles taotles tema suhtes võetud meetmete õigusvastasteks tunnistamist. Siseriiklik kohus küsis Euroopa Kohtult, kas määrused või nende osad, mida ei ole Euroopa Liidu Teatajas avaldatud, võivad sellest hoolimata õiguslikult siduvad olla.

Euroopa Kohus meenutas kohtuotsuses kõigepealt, et EÜ artikli 254 lõike 2 sõnastusest tuleneb, et ühenduse määrusel saab olla õigusmõju vaid siis, kui see on Euroopa Liidu Teatajas avaldatud. Seejärel rõhutas kohus, et ühenduse institutsiooni õigusaktile ei saa liikmesriigis füüsiliste ja juriidiliste isikute vastu tugineda enne, kui viimastel on olnud võimalik sellega tutvuda nõuetekohase avaldamise kaudu Euroopa Liidu Teatajas. Samad põhimõtted kehtivad ühenduse õigust rakendavate siseriiklike meetme suhtes.

Käesoleva asjaga seoses märkis Euroopa Kohus, et määrus (EÜ) nr 2320/2002 paneb üksikisikutele kohustusi osas, milles sellega keelatakse lennuki pardal teatavad esemed, mis on määratletud määrusele lisatud loendis. Kuna määruse (EÜ) nr 622/2003 lisa ei ole avaldatud, ei olnud Euroopa Kohtul võimalik analüüsida, kas see puudutab ka keelatud esemete loendit ja kas seeläbi pannakse üksikisikutele kohustusi. Euroopa Kohus lisis, et seda ei saa siiski välistada. Euroopa Kohus leidis

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 2320/2002, millega kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse valdkonna ühiseeskirjad (EÜT L 355, lk 1; ELT eriväljaanne 07/07, lk 181).

⁶ Komisjoni 4. aprilli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 622/2003, millega nähakse ette meetmed lennundusjulgestuse ühiste põhistandardite rakendamiseks (ELT L 89, lk 9; ELT eriväljaanne 07/07, lk 252).

⁷ Komisjoni 15. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 68/2004, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 622/2003, millega nähakse ette meetmed lennundusjulgestuse ühiste põhistandardite rakendamiseks (ELT L 10, lk 14).

veel, et keelatud esemed ei kuulu ühessegi meetmete ja andmete kategooriasse, mida peetakse konfidentsiaalseks ja mis ei kuulu seetõttu avaldamisele. Siit järeldeb, et juhul, kui määrus (EÜ) nr 622/2003 sisaldaks muudatusi keelatud esemete loendis, oleks ta selle tagajärjel kahtlemata kehtetu. Euroopa Kohus järeldeb eelõeldust, et määruse (EÜ) nr 622/2003 lisa ei ole siduv osas, milles see paneb kohustusi üksikisikutele.

Kohtuasjas *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware vs. nõukogu* (1. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-141/08 P) meenutas Euroopa Kohus apellatsioonkaebuse läbivaatamisel kaitseõiguste järgimise tähtsust ning määras selle nõude rikkumise eest dumpinguvastases menetluses karistuse.

Vaidlus käis eelkõige selle üle, et määruse (EÜ) nr 384/96⁸ artikli 20 lõikes 5 määratud kümnepäevasest tähtajast komisjoni lõplike ettepanekute edastamiseks nõukogule ei oldud kinni peetud. Euroopa Kohus selgitas oma otsuses alustuseks, et komisjon on kohustatud asjaomase tähtajast kinni pidama, et anda ettevõtjatele, keda oli teavitatud komisjoni kavatsusest dumpinguvastast tollimaksu varasemas teatises kavandatuga võrreldes suurendada, võimalus esitada oma seisukohad. Seejärel meenutas Euroopa Kohus, et tähtaja eiramine võib viia nõukogu poolt vastu võetud määruse tühistamiseni vaid juhul, kui eksisteerib võimalus, et niisuguse eeskirjade eiramise tõttu oleks haldusmenetluses jõutud teistsuguse tulemuseni, mistõttu riivati konkreetselt asjassepuutuvate ettevõtjate kaitseõigusi.

Seega, et tühistada komisjoni otsus, millega keeldutakse turumajanduse tingimustes tegutsevaks ettevõtjaks tunnistamisest ja mis on tehtud kümnepäevast tähtaega eirates, ei ole asjassepuutuv ettevõtja kohustatud tõendama, et otsuse sisu oleks võinud olla teistsugune, vaid üksnes seda, et selline võimalus ei ole täielikult välistatud, kuna ta oleks saanud end paremini kaitsta, kui menetluses ei oleks esinenud puudusi. Antud põhimõtte rakendamise kohta käesolevas asjas arvas Euroopa Kohus vastupidi Üldkohtule, et arvestades asjaolu, et komisjon oli huvitatud isikute esitatud märkuste tõttu oma seisukohta juba kahel korral muutnud, ei saa välistada, et ta oleks võinud oma seisukohta asjassepuutuva ettevõtja esitatud argumentide tõttu veel kord muuta. Sellest tulenevalt tühistas Euroopa Kohus mitte ainult Üldkohtu otsuse, vaid ka vaidlustatud nõukogu määruse.

Ühenduse õiguse üldpõhimõtete valdkonnas olgu veel välja toodud Euroopa Kohtu keeldumine pidada aktsionäride võrdsuse põhimõtet ühenduse õiguse üldpõhimõtteks. Nii leidis kohus kohtuasjas *Audiolux jt* (15. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-101/08), et ühenduse õiguses ei ole üldpõhimõtet, mille kohaselt vähemusaktsionäre kaitseb valitsevat mõju omava aktsionäri, kes omandab või teostab äriühingu üle kontrolli, kohustus teha vähemusaktsionäridele pakkumine nendelt aktsiate väljaostmiseks samadel tingimustel kui need, mis olid kokku lepitud osaluse omandamisel, millega saavutati kontroll või tugevdati valitsevat mõju omava aktsionäri kontrolli. Euroopa Kohtu hinnangul ainuüksi asjaolu, et ühenduse teisene õigus näeb ette mõned normid vähemusaktsionäride kaitseks, ei ole iseenesest piisav tõendamaks ühenduse õiguse üldpõhimõtte olemasolu ja seda eelkõige juhul, kui nende kohaldamisala on piiratud täpselt kindlaks määratud konkreetsete õigustega. Lisaks ei saa võrdse kohtlemise üldpõhimõtte iseenesest olla aluseks valitsevat mõju omavale aktsionärile teiste aktsionäride suhtes konkreetse kohustuse kehtestamisel ega saa kindlaks määrata erilist olukorda, millega see kohustus seondub. Samuti ei saa see põhimõtte kindlaks määrata, milline valik tuleb teha vähemusaktsionäride erinevate kaitsevahendite vahel. Euroopa Kohtu arvates eeldab niisugune põhimõtte seadusandlikke valikuid, mis põhinevad asjaomaste huvide tasakaalustamisel ning täpsete ja detailsete normide eelneval kehtestamisel,

⁸ Nõukogu 22. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ) nr 384/96 kaitse kohta dumpinguhinnaga impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Ühenduse liikmed (EÜT L 56, lk 1; ELT eriväljaanne 11/10, lk 45).

ning seda ei saa tuletada võrdse kohtlemise üldpõhimõttest. Ühenduse õiguse üldpõhimõtted asetsevad konstitutsioonilisel tasandil, samas kui vaatlusalust põhimõtet iseloomustab detailsuse aste, mis eeldab seadusandlikku lähenemist, mida ühenduse tasandil tehakse ühenduse teisese õigusaktiga.

Igasuguse diskrimineerimise keeld kodakondsuse alusel ja sellest tulenevad tagajärjed olid vaatluse all ühes ebatavalises menetluses. Kohtuasjas *ČEZ* (27. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-115/08) oli Euroopa Kohtul tarvis võtta seisukoht nimetatud põhimõtte suhtes Euratomi asutamislepingu käsitletud valdkonnas.

Austria piirkondlik kohus, kellele kinnisajaomanikud olid esitanud Tšehhi Vabariigis asuva Temelini tuumaelektrijaama vastu negatoorhagi naaberkinnisasjalt levivate kahjulike mõjutuste lõpetamiseks, pöördus Euroopa Kohtu poole küsimusega, kas Tšehhi ametiasutuste poolt tuumajaama käitamiseks antud luba on sellise hagi raames Austrias tunnustatav, kuivõrd Austria õiguses ei ole niisugust tunnustamist ette nähtud.

Euroopa Kohus sedastas kõigepealt, et Temelini tuumajaama tootmistegevus kuulub Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) asutamislepingu kohaldamisalasse. Edasi märkis kohus, et ettevõtjad, mis käitavad liikmesriigis asuvat rajatist, asutatakse tavaliselt vastava riigi õiguse kohaselt ja nad on asjaomase riigi kodanikega võrreldavas olukorras. Järelikult nende rajatiste erinev kohtlemine, mis on saanud halduskorras loa mõnes muus liikmesriigis peale Austria Vabariigi, tuleb lugeda kodakondsusel põhinevaks erinevaks kohtlemiseks. Igasuguse diskrimineerimise keeld kodakondsuse alusel on aga ühenduse õiguse üldpõhimõtte, mis kuulub kohaldamisele ka Euratomi asutamislepingu raames. Seega tuleb nende tuumarajatiste erinevat kohtlemist Austria Vabariigi poolt, mis on saanud halduskorras loa mõnes muus liikmesriigis, hinnata Euratomi asutamislepingu raames. Seejärel märkis Euroopa Kohus, et kodakondsuse alusel diskrimineerimist ei saa õigustada puhtmajanduslike eesmärkidega, nagu ühe liikmesriigi ettevõtjate huvide kaitse. Samuti ei saa seda õigustada eesmärgiga kaitsta elu, inimeste tervist, keskkonda või omandiõigust, kuna on olemas ühenduse reeglistik, mis hõlmab osaliselt vastavasisulist luba ja tagab vastava kaitse. Siit järeldub, et Austria Vabariik ei saa Temelini tuumaelektrijaama käitamiseks Tšehhi Vabariigis halduskorras antud loa puhul erinevat kohtlemist õigustada.

Vaatamata sellele, et tühistamishagide vastuvõetavuse tingimuste kohta on väga ulatuslik kohtupraktika, tuli Euroopa Kohtul liidetud kohtuasjades *komisjon vs. Ente per le Ville Vesuviane* (10. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-445/07 P ja C-455/07 P) apellatsioonkaebuse lahendamise raames veel kord arutada rahalist abi saanud territoriaalüksuste ametiasutuste esitatud hagide vastuvõetavuse tingimusi.

Olles esmalt meenutanud, et vastavalt EÜ artikli 230 neljandale lõigule võib piirkondlik või kohalik omavalitsusüksus, kui tal on liikmesriigi õiguse alusel juriidilise isiku staatus, esitada hagi temale adresseeritud või teda isiklikult ja otseselt puudutatavate otsuste peale, selgitas Euroopa Kohus, et otsese puutumuse tingimus eeldab kahe kumulatiivse kriteeriumi koosinemist, nimelt, et vaidlustatud ühenduse meede avaldaks esiteks otsest mõju isiku õiguslikule olukorrale ja teiseks ei jätaks meedet rakendama kohustatud adreessatidele mingit kaalutusõigust.

Vastupidi Üldkohtu arvamusele leidis Euroopa Kohus selles küsimuses, et ühenduse rahalise abi andmise otsuses ei tähenda piirkondliku või kohaliku omavalitsusüksuse määramine Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti elluviimise eest vastutavaks ametiasutuseks seda, et abi saamise õigus kuuluks sellele omavalitsusüksusele. Muuhulgas asjaolu, et liikmesriigi ametiasutused on väljendanud oma kavatsust tagasi nõuda summad, mis asjassepuutuv piirkondlik või kohalik omavalitsusüksus on saanud, kujutab endast nende autonoomset tahteavaldust olukorras, kus

ühenduse õigusest ei tulene selles osas ühtki kohustust, mis osutab ilmekalt asjassepuutuvate liikmesriikide kaalutusõigusele. Seetõttu otsustas Euroopa Kohus, et asjaomasel territoriaalüksusel ei ole komisjoni otsusega otsest puutumust ja seega ei võinud ta pöörduda vastava liikmesriigi kohtusse eesmärgiga vaidlustada ühenduse õigusakti kohaldamisega seotud siseriiklike meetmete õiguspärasus.

Samuti oli Euroopa Kohtul võimalus tuletada meelde ühenduse kohtu menetluses rakendatava võistlevuse põhimõtte kohta käivaid nõudeid.

Kohtuasjas *komisjon vs. Iirimaa jt* (2. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-89/08 P) leidis Euroopa Kohus, et üldjuhul ei tulene sellest põhimõttest üksnes menetluspoolele õigust tutvuda vastaspoole poolt kohtule esitatud tõendite ja märkustega ning nende üle vaielda, ning selle põhimõttega ei teki vastuolu ainult siis, kui ühenduse kohtu lahend põhineb asjaoludel ja dokumentidel, millega pooled või üks neist ei ole saanud tutvuda ja mille suhtes nad ei ole seetõttu saanud seisukohta võtta, vaid see hõlmab üldiselt veel ka poolte õigust tutvuda kohtu omal algatusel tõstatatud õiguslike väidetega, millele kohus kavatses oma otsuses tugineda, ning nende üle vaielda. Et täita nõudeid, mis tulenevad õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele, on nimelt oluline, et pooled oleksid tutvunud nii faktiliste kui ka õiguslike asjaoludega, mis on menetluse tulemuse suhtes määravad, ja saaksid võistlevas menetluses nende üle vaielda. Järelikult, kui välja arvata eelkõige sellised erijuhud, mis on ette nähtud ühenduse kohtute kodukordades, ei saa ühenduse kohus tugineda kohtulahendi puhul omal algatusel tõstatatud õiguslikule väitele – isegi kui see on avalikul huvil põhinev väide ja käsitleb, nagu käesolevas asjas, vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumist –, ilma et ta oleks enne kutsunud pooli esitama selle väite kohta oma märkusi. Euroopa Kohus selgitas, et analoogses kontekstis seoses Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EÕIK) artikliga 6 on ta varem sedastanud, et just viidatud artiklit ja seda eesmärki arvestades, mida taotletakse iga asjassepuutuva isiku õigusega võistlevale menetlusele ja õiglasele kohtulikule arutamisele sama sätte tähenduses, võib Euroopa Kohus omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või ka poolte taotlusel oma kodukorra artikli 61 alusel suulise menetluse määrusega uuendada, kui ta leiab, et talle ei ole esitatud piisavalt tõendeid, või kui kohtuasi tuleb lahendada sellise argumendi põhjal, mille üle pooled ei ole vaielnud (vt 4. veebruari 2000. aasta määrus kohtuasjas C-17/98: *Emesa Sugar*, EKL 2000, lk I-665, punktid 8, 9 ja 18, ning 10. veebruari 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-270/97 ja C-271/97: *Deutsche Post*, EKL 2000, lk I-929, punkt 30). Euroopa Kohtu arvates ilmneb käesolevas asjas kohtutoimikust ja Euroopa Kohtus toimunud kohtuistungist, et Üldkohus tühistas vaidlustatud kohtuotsusega komisjoni otsuse omal algatusel tõstatatud väite põhjal, mis tugineb EÜ artikli 253 rikkumisele, ilma et ta oleks enne kirjaliku või suulise menetluse käigus kutsunud pooli esitama selle väite kohta oma märkusi. Nii toimides rikkus Üldkohus võistlevuse põhimõtet ja kahjustas seega komisjoni huve. Euroopa Kohus selgitas kohtujuristi seisukohale toetudes, et kuigi põhjenduse puudumine on selline puudus, mida ei saa põhimõtteliselt parandada, on sellise puuduse tuvastamise aluseks siiski hindamine, mille puhul tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võtta teatav hulk tegureid. Niisugune hinnang võib anda alust vaidluseks, seda eelkõige juhul, kui see ei käsitle mitte põhjenduse täielikku puudumist, vaid konkreetse faktilise ja õigusliku asjaolu põhjendust. Kui käesoleval juhul oleks komisjonil võimaldatud esitada oma märkusi, oleks ta nimelt saanud esitada samad argumendid kui need, mis on esitatud apellatsioonkaebuse neljanda ja viienda väite toetuseks.

Ühenduse õigusega liikmesriikidele pandud kohustuste vallas oli Euroopa Kohtul kohtuasjas *Danske Slagterier* (24. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-445/06) võimalus tuletada meelde liikmesriikide lepinguvälise vastutuse põhimõtteid ühenduse õiguse rikkumise korral, esitades ühtlasi nende põhimõtete kohaldamise kohta mõningaid täpsustusi ja selgitusi.

Lepinguvälise vastutuse kohaldamisega seoses meenutas Euroopa Kohus, et ühenduse õigusnormide puudumisel on liikmesriik kohustatud hüvitama isikutele ühenduse õiguse rikkumisega tekitatud kahju tagajärjed siseriikliku õiguse vastutust käsitlevate sätete alusel, arvestades, et siseriiklikes õigusaktides sätestatud kahju hüvitamise tingimused peavad eelkõige tähtaja osas vastama võrdväärsuse ning tõhususe põhimõtetele. Seejuures on varem tunnistanud ühenduse õigusega kooskõlas olevaks, kui eelnevalt määratakse kindlaks mõistlik hagi aegumistähtaeg. Euroopa Kohus lisas, et sellekohane tähtaeg peab ühtlasi olema üksikisikule piisavalt ettenähtav. Siseriikliku kohtu ülesandeks on asjaolude asetleidmise ajal kõiki õiguslikku ja faktilist olukorda iseloomustavaid tegureid arvestades kontrollida, kas see nõue on täidetud. Samuti on siseriiklik kohus see, kes peab kontrollima, kas siseriiklikus õiguses sätestatud tähtaja analoogilise kohaldamise tõttu ei ole niisuguse kahju hüvitamise tingimused, mis asjassepuutuv liikmesriik on üksikisikutele ühenduse õiguse rikkumisega tekitanud, vähem soodsad kui siseriiklikul õigusel põhineva samalaadse kahju hüvitamisel kohaldatavad tingimused.

Konkreetselt aegumistähtaja kohaldamise osas asus Euroopa Kohus seejärel seisukohale, et ühenduse õigus ei nõua, et see tähtaeg peatuks või katkeks, kui Euroopa Komisjon on algatanud EÜ artikli 226 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse. Samamoodi juhul, kui nii nagu käesolevas asjas on tegemist riigivastutusest tuleneva nõudega direktiivi ebaõige ülevõtmise korral, ei keela ühenduse õigus sätestada aegumistähtaja algusena ajahetke, kui ebaõige ülevõtmise esimesed kahjulikud tagajärjed on tekkinud ja edasised kahjulikud tagajärjed on tõenäolised, isegi kui see ajahetk on enne selle direktiivi nõuetekohast ülevõtmist.

Veel leidis Euroopa Kohus kahjustatud poole puhul nõutava käitumisega seoses, et ühenduse õigusega on kooskõlas siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt ei saa isik nõuda kahju hüvitamist, kui ta on tahtlikult või hooletuse tõttu loobunud kahju ärahoidmisest õiguskaitsevahendi kasutamise teel, tingimusel et õiguskaitsevahendi kasutamist saab kahjustatud isikult mõistlikult eeldada – sellele asjaolule hinnangu andmine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne. Tõenäosus, et liikmesriigi kohus esitab EÜ artikli 234 alusel eelotsusetaotluse, ega ka asjaolu, et Euroopa Kohtu menetluses on liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, ei anna iseenesest piisavat alust järeltuleks, et õiguskaitsevahendi kasutamist ei saa mõistlikult eeldada.

Ühenduse välissuhteid reguleeriva õiguse valdkonnas väärivad esiletoomist üks arvamus ja kolm kohtuasja.

30. novembri 2009. aasta arvamus 1/08 vastas Euroopa Kohus EÜ artikli 300 lõike 6 alusel komisjoni taotlusele küsimustele, millega taheti esiteks teada, kas Euroopa Ühendusel on Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) teatavate liikmetega lepingute sõlmimiseks, millega muudetakse ühenduse ja selle liikmesriikide erikohustuste loendeid teenustekaubanduse üldlepingu (GATS) alusel, ainupädevus või kõigest liikmesriikidega jagatud pädevus, ning teiseks seda, millisele õiguslikule alusele on nimetatud lepingute sõlmimiseks õige tugineda.

Kõnesolevas asjas oli 1995. ja 2004. aasta laienemiste tõttu muutunud vajalikuks uue loendi väljatöötamine, mis hõlmaks 13 uut liikmesriiki, kelle seni on olnud oma erikohustuste loend GATSi raames. Et 13 uue liikmesriigi eriloend ning ühenduse ja selle liikmesriikide kehtiv erikohustuste loend ühendada, esitas komisjon 28. mail 2004 muudatuste ja kõrvaldamiste kohta loendi. Vastavalt GATSi artiklile XXI kaasnesid erikohustuste loendis tehtavate muudatustega nende WTO liikmete kompensatsioonitaotlused, kellele ühendamisest tingitud loendite muutmised mõju avaldasid. Euroopa Kohus meenutas alustuseks, et õige õigusliku aluse valik on konstitutsioonilise tähtsusega. Kuna ühendusel on üksnes selline pädevus, mis on talle omistatud, peab ta lepingu, mille kavatseb sõlmida, siduma asutamislepingu sättega, mis annab talle õiguse see akt heaks kiita. Sellest tulenevalt võttis kohus vaatluse alla ühenduse pädevuse asjaomaseid lepinguid sõlmida ja

nende lepingute sõlmimiseks kõne alla tulevad õiguslikud alused, kuivõrd tegemist on kahe lahutamatu seotud küsimusega. EÜ artikli 133 lõigete 1, 5 ja 6 analüüsimise järel jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et mõjutatud WTO liikmetega lepingute sõlmimine kuulub Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Sobiva õigusliku aluse kohta selgitas kohus, et transporti käsitlev osa asjaomastes lepingutes kuulub EÜ artikli 133 lõike 6 kolmanda lõigu alusel transpordipoliitika, mitte ühise kaubanduspoliitika valdkonda. Lõpuks tegi Euroopa Kohus oma analüüsi pinnalt järelduse, et kõnesolevate lepingute sõlmimist käsitleva ühenduse õigusakti aluseks tuleb võtta nii EÜ artikli 133 lõiked 1 ja 5 ning lõike 6 teine lõik kui ka EÜ artikkel 71 ja artikli 80 lõige 2 koostoimes EÜ artikli 300 lõikega 2 ja lõike 3 esimese lõiguga.

Kohtuasjades *komisjon vs. Austria* ja *komisjon vs. Rootsi* (3. märtsi 2009. aasta otsused kohtuasjades C-205/06 ja C-249/06) sedastas Euroopa Kohus komisjoni algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses, et jättes võtmata vajalikud meetmed vastuolude kõrvaldamiseks nende ühenduse õigusest tulenevate kohustuste ja kapitali ülekandmist reguleerivate sätete osas, mis sisalduvad teatud kolmandate riikidega sõlmitud investeerimislepingutes, rikkusid Rootsi Kuningriik ja Austria Vabariik EÜ artikli 307 teisest lõigust tulenevaid kohustusi. Kõnesoleval juhul sisaldasid asjaomased investeerimislepingud klausleid, mis tagavad investeringutega seotud vabalt konverteeritavas valuutas tehtud maksete vaba ülekandmise. Selles osas vastasid need lepingud EÜ artikli 56 lõikele 1, millega keelatakse kõik kapitali liikumise piirangud ja maksepiirangud liikmesriikide vahel ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel. Samas annavad EÜ artikli 57 lõige 2, EÜ artikkel 59 ja EÜ artikli 60 lõige 1 nõukogule õiguse teatavatel täpselt määratletud juhtudel piirata kapitali ja maksete liikumist liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel. Euroopa Kohus märkis kõigepealt, et nimetatud sätete kasuliku mõju tagamiseks on vaja, et kapitali vaba liikumist piiravaid meetmeid saaks juhul, kui nõukogu need vastu võtab, kohe kohaldada riikide suhtes, mida need puudutavad ja kellest mõni võib olla see riik, mis on sõlminud Rootsi Kuningriigiga ja Austria Vabariigiga mõne vaidlusaluse lepingu. Nõukogu pädevus – millest tulenevalt võib ta ühepoolset kehtestada piiravaid meetmeid kolmandate riikide suhtes valdkonnas, mis on identne liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel varem sõlmitud lepingu valdkonnaga või on sellega seotud – ja nimetatud leping on omavahel vastuolus, kui ühelt poolt ei näe see leping ette sätteid, mis võimaldaksid asjaomasel liikmesriigil teostada oma õigusi ja täita oma kohustusi ühenduse liikmena, ning teiselt poolt ei võimalda seda ka ükski rahvusvahelise õiguse mehhanism. Euroopa Kohus täpsustas veel, et tähtsajad, mis kaasnevad kõigi rahvusvaheliste läbirääkimistega, mis on vajalikud, et kõnealuseid lepinguid uuesti arutada, on oma olemuselt kokkusobimatud nende meetmete kasuliku mõjuga. Võimalus tugineda muudele rahvusvahelises õiguses leiduvatele vahenditele, nagu lepingu peatamine või isegi kõnealuste lepingute või nendest sätetest mõne ülesütlemine, on liiga ebakindla toimega selleks, et tagada nõukogu võetud meetmete tulemuslik kohaldamine.

Kohtuasjas *Soysal ja Savatli* (19. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-228/06) võttis Euroopa Kohus seisukoha EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu lisaprotokolli⁹ artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-klausli kohta. Selle sätte kohaselt kohustuvad lepinguosalisel lisaprotokolli jõustumise kuupäevast arvates hoiduma omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamissoiguse ning teenuste osutamise vabaduse piiranguid.

Vaatlusaluses kohtuasjas oli tegemist kahe Türgi kodanikuga, kes soovisid teostada liikmesriigi territooriumil ülalnimetatud assotsiatsioonilepingu alusel teenuste osutamise vabadust. Euroopa Kohus meenutas kõigepealt, et asjaomasel sättel, mis on sõnastatud selgelt, täpselt ja tingimusteta, on vahetu õigusmõju. Edasi andis kohus kõnesolevale sättele tõlgenduse, mille kohaselt keelatakse

⁹ 23. novembril 1970 Brüsselis allkirjastatud lisaprotokoll, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 11/11, lk 41).

sellega kehtestada pärast EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu lisaprotokollis asjassepuutuva liikmesriigi suhtes jõustumist viisa omamise nõue selleks, et Türgi kodanikud saaksid siseneda liikmesriigi territooriumile, et osutada seal Türgis asutatud ettevõtte nimel teenuseid, kui protokollis jõustumise kuupäeval selleks viisat ei nõutud.

Euroopa Kohtu arvates ei sea seda järeldust kahtluse alla asjaolu, et kõnealuse piirangu aluseks on ühenduse teisese õiguse sätet rakendavad siseriiklikud õigusnormid, võttes arvesse, et ühenduse sõlmitud rahvusvahelised lepingud on ühenduse teisese õiguse aktide suhtes ülimuslikud.

Euroopa kodakondsus

Liidu kodanike liikumis- ja elamisõiguse rakendamise heaks näiteks on kohtuasi *Rüffler* (23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-544/07).

Endisele töötajale U. Rüfflerile, kes on Saksa kodanik ja kes asus pärast pensionile jäämist Poola elama, maksab Saksamaa kahte pensioni, millest üks maksustatakse selles liikmesriigis ja teine Poola territooriumil. U. Rüffler taotles Poola maksuametilt, et Poolas maksmisele kuuluvat tulumaksu vähendataks vastavalt Saksamaal tehtud ravikindlustusmaksetele. See taotlus jäeti aga rahuldamata põhjendusega, et Poola õigus näeb ette, et tulumaksust saab maha arvata ainult Poola ravikindlustusasutusele tehtud maksed. Asi jõudis liikmesriigi kohtusse ja sealt edasi ühenduste kohtusse.

Erinevalt hagejast ja eelotsusetaotluse esitanud kohtust, kes tuginesid oma argumentatsioonis EÜ artiklitele 12 ja 39, välistas Euroopa Kohus esmalt EÜ artikli 39 kohaldamise, kuna see puudutab vaid aktiivseid töötajaid või tööotsijaid. Sellegipoolest saab U. Rüffler toetuda oma liidu kodaniku staatusele ja seega talle EÜ artikliga 18 antud õigusele vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Seetõttu hindas Euroopa Kohus Poola maksusüsteemi kooskõla osutatud artikliga ja leidis, et kuna Poola õigusnormid seavad maksetega seotud maksusoodustuse saamise tingimuseks selle, et need maksed oleksid tasutud Poola ravikindlustusasutusele, ja kuna nende õigusnormide kohaselt keeldutakse nimetatud soodustust võimaldamast maksumaksjatele, kes on tasunud makseid teise liikmesriigi asutusele, siis seavad Poola õigusnormid ebasoodsamasse olukorda maksumaksjad, kes on kasutanud liikumisvabadust, lahkudes liikmesriigist, kus nad on kogu aeg töötanud, et asuda elama Poola. Niisugune tulumaksu vähendamise õiguse piiramine kujutab endast liikmesriikide territooriumil vabalt liikumise ja elamise õiguse takistust, mis ei ole objektiivselt põhjendatud.

Kaupade vaba liikumine

Selle valdkonna kolm kohtuasja tõstavad esile samaväärse toimega meetme ulatuse määratlemisega seonduvad probleemid.

Kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia* (10. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-110/05) vaatas Euroopa Kohus pärast suulise menetluse uuendamist läbi komisjoni hagi, milles paluti kohtul tuvastada, et keelates vedada järelhaagiseid mopeedide, mootorrataste, traikide ja kvadrikutega, rikkus Itaalia Vabariik EÜ artiklist 28 tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohus asus seisukohale, et liikmesriik ei riku osutatud artikliga talle pandud kohustusi, kui ta kehtestab liiklusohutuse kaitsest tulenevatel põhjustel keelu vedada niisuguste sõidukitega spetsiaalselt neile mõeldud järelhaagist, mis on seaduslikult toodetud ja turustatud teistes liikmesriikides. Euroopa Kohus selgitas, et sellekohane keeld on tõepoolest koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meede, mis on eelostatud artikliga keelatud, kuivõrd sellise keelu toimel on spetsiaalselt mootorratastele mõeldud järelhaagiste pääs Itaalia turule takistatud, kuna see avaldab olulist mõju tarbijate käitumisele ja takistab niisuguste järelhaagiste nõudluse olemasolu asjaomasel turul. Sellele vaatamata tuleb asjaomast keeldu pidada liiklusohutuse kaitsest tulenevatel põhjustel käesoleval juhul õigustatuks. Ehkki

siinkohal peab kaupade vaba liikumise piirangu õigustamiseks mõnele kohustuslikule nõudele tuginev liikmesriik tõendama, et tema õigusakt on taotletava legitiimse eesmärgi saavutamise seisukohalt sobiv ja vajalik, ei saa see tõendamiskoormis minna nii kaugemale, et sellelt liikmesriigilt nõuda, et ta kindlalt tõendaks, et ükski muu mõeldav meede ei võimalda selle eesmärgi saavutamist samadel tingimustel. Kuigi ei ole välistatud, et muud meetmed peale asjaomase keelu suudaksid tagada teatava liiklusohutuse taseme mootorrattast ja järelhaagisest koosneva autorongi liiklemiseks, ei saa siiski eirata liikmesriikide võimalust saavutada sellist eesmärki nagu liiklusohutus üldiste ja lihtsate, sõidukijuhtidele hõlpsalt arusaadavate ning kohaldatavate õigusnormide kehtestamisega, mis on ühtlasi ka pädevatele asutustele hõlpsasti hallatavad ja kontrollitavad.

30. aprilli 2009. aasta otsuses kohtuasjas C-531/07: *Fachverband des Buch- und Medienwirtschaft* olid küsimuse all Austria õigusnormid, mis käsitlevad saksakeelsete raamatute fikseeritud hindu ning milles on sätestatud, et kirjastaja või importija on kohustatud kehtestama ja avalikustama jaemüügihinna ning et importija kehtestatud hind ei tohi olla madalam kirjastuse asukohariigis kirjastaja kehtestatud või soovitatavast jaemüügihinnast, millest on maha arvatud selles sisalduv käibemaks. Euroopa Kohus leidis, et kuigi Austria õigusnormid reguleerivad raamatute müügitingimusi, ei ole neil kodumaiste raamatute ja teistest liikmesriikidest pärit raamatute turustamisel ühesugune mõju, kui nad keelavad importijal kehtestada kirjastuse asukohariigis kehtivast hinnast madalamat hinda. Euroopa Kohus selgitas, et asjaomased õigusnormid näevad ette teistest liikmesriikidest pärit saksakeelsete raamatute ebasoodsama kohtlemise võrreldes kodumaiste raamatutega, kuna nad takistavad nii Austria importijatel kui ka välismaistel kirjastajatel kinnitada jaemüügi miinimumhindu vastavalt impordituru tingimustele, samas kui Austria kirjastajad võivad oma kaupadele ise vabalt kinnitada niisuguseid miinimumhindu jaemüügiks siseriiklikul turul. Seega kujutavad vastavasisulised õigusnormid Euroopa Kohtu arvates endast piirangut kaupade vabale liikumisele. Lisaks sedastas Euroopa Kohus, et selline piirang ei ole õigustatud. Ta märkis nimelt, et raamatu kui kultuuriväärtuse kaitset võib pidada avalikust huvist lähtuvaks hädavajalikuks nõudeks, millega võib õigustada kaupade vaba liikumist piiravaid meetmeid vaid siis, kui niisugused meetmed on määratud eesmärgi saavutamiseks asjakohased ega ületa nende realiseerimiseks vajalikku. Kõnesoleval juhul oleks raamatu kui kultuuriväärtuse kaitse eesmärki võinud saavutada importijat vähem piiravate meetmetega, näiteks lubades importijal või välismaisel kirjastajal muu hulgas kinnitada Austria turu jaoks müügihind, mis võtaks arvesse selle turu eripärasid. Sellest tulenevalt otsustas Euroopa Kohus, et Austria õigusnormid, mis keelavad saksakeelsete raamatute importijatel kehtestada hinda, mis on madalam kirjastaja kehtestatud või soovitatavast jaemüügihinnast kirjastuse asukohariigis, kujutab endast kaupade vaba liikumise takistust, mida ei saa ühenduse õiguse alusel õigustada.

Kohtuasjas *Mickelsson ja Roos* (4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-142/05) esitati Euroopa Kohule küsimus selliste Rootsi õigusnormide kooskõla kohta eeskätt EÜ artiklitega 28 ja 30, millega keelatakse mõningate eranditega veekogudel kasutada teatud tüüpi jette, nimelt selliseid „veesõidukeid, mille pikkus on alla nelja meetri [...], mis kasutavad sisepõlemismootorit, mille peamiseks liikumapaneva jõu allikaks on turbiin ning [...] mis on kavandatud juhitaavaks kas ühe või mitme selle kerel istuva, seisva või põlvitava isiku poolt“. Euroopa Kohus leidis, et nimetatud artiklitega ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis keskkonnakaitse huvides keelavad seesuguste jettide kasutamise väljaspool selleks kindlaks määratud veeteid, tingimusel, et pädevad riiklikud ametivõimud on esiteks kohustatud võtma ettenähtud rakendusmeetmed, et määrata kindlaks väljaspool avalikke laevatatavaid veeteid asuvad veekogud, kus jettide kasutamine on lubatud; teiseks, et need riiklikud ametivõimud on tegelikult kasutanud neile selleks antud pädevust ning määranud kindlaks siseriiklikes õigusnormides sätestatud tingimustele vastavad veekogud; ning viimaks, et sellised meetmed võetakse mõistliku tähtaja jooksul selle õigusnormi jõustumisest arvates. Juhul kui siseriiklike eeskirjadega, millega määratakse kindlaks laevatatavad veed ja veeteed, takistatakse selliste sõidukite kasutajatel neid tooteid sobival ja sihtotstarbelisel viisil kasutada või nende

kasutamist rangelt piiratakse – asjaolu, mida peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima –, võivad need eeskirjad kahtlemata avaldada olulist mõju tarbijate käitumisele, kes teades, et selliste õigusnormidega lubatud kasutamine on väga piiratud, omaksid vaid vähest huvi kõnealust toodet osta. Sellised eeskirjad takistavad seega nende toodete jõudmist liikmesriigi turule ning kujutavad endast järelkult koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmeid, mis on EÜ artikli 28 alusel keelatud. Euroopa Kohtu seisukoha järgi võivad sellised õigusnormid siiski olla õigustatud keskkonnakaitse eesmärgil, kui eespool viidatud tingimustest on kinni peetud. Kuna jettide kasutamise piiramine või keelamine on keskkonnakaitse tagamiseks sobiv vahend, siis tuleb siseriiklikel ametivõimudel selleks, et siseriiklike õigusnorme võiks pidada õigustatuks, veel kord tõendada, et nende õigusnormide piirav toime kaupade vabale liikumisele ei lähe kaugemale sellest, mis on nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalik. Ehkki siinjuures ei ole välistatud, et teatav keskkonnakaitse tase oleks võimalik tagada muude meetmete abil kui asjaomane keeld, ei või liikmesriikidelt siiski võtta võimalust saavutada keskkonnakaitse taoline eesmärk niisuguste üldkohaldatavate eeskirjade kehtestamisega, mis esiteks on vajalikud, arvestades asjasepuutuva liikmeriigi geograafilisi eripärasid, ning teiseks on pädevate siseriiklike asutuste jaoks hõlpsasti hallatavad ja kontrollitavad. Siiski, kuna siseriiklike õigusnormide sõnastus lubab juba eeldada, et veekogudel, mis on rakendusmeetmete võtmise läbi selleks määratud, võib jette kasutada ilma, et see põhjustaks ohtu või tooks kaasa lubamatuid keskkonnahäiringuid, siis saab sellest järeldada, et taoliste toodete kasutamise üldine keeld väljaspool avalikke laevatatavaid veeteid on meede, mis läheb kaugemale sellest, mis on keskkonnakaitse eesmärgi saavutamiseks vajalik. Lisaks, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb kindlaks, et rakendusmeetmed võeti mõistliku tähtsajooksul, kuid pärast põhikohtuasja aluseks olevate asjaolude asetleidmist, ning et need määravad laevatatavate veekogudena kindlaks need veed, kus põhikohtuasjas süüdistatavad isikud jettidega sõitsid, mistõttu neile esitati süüdistus, siis selleks, et siseriiklik meede võiks jääda proportsionaalseks ja seega ka keskkonnakaitse eesmärgist tulenevalt õigustatuks, tuleks lubada süüdistatavatel sellisele kindlaksmääramisele tugineda, arvestades lisaks, et seda näeb ette ka ühenduse õiguse üldpõhimõte, mille järgi kohaldatakse juhtumipõhiselt tagasiulatuvalt soodsamat karistusseadust ja kergemat karistust.

Põllumajandus

Juba mitu aastat järjest on põllumajanduse valdkonda kuuluvate vaidluste hulk selgelt vähenenud ja seda suundumust kinnitas ka 2009. aasta.

Seetõttu tuleb mainida vaid kohtuasja *Budějovický Budvar* (8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-478/07), mis puudutab nimetuse „BUD” päritolunimetuse kaitsmise küsimust. Nõukogu 20. märtsi 2006. aasta määruse, mis käsitleb geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitset,¹⁰ eesmärk on tagada tarbijatele, et selle määruse alusel registreeritud geograafilise tähisega põllumajandustoodetel on tulenevalt sellest, et nad on pärit konkreetselt geograafilisest piirkonnast, teatud eriomadused ning seega nad tagavad tulenevalt oma geograafilisest päritolust kvaliteedi. Niinimetatud kvalifitseeritud päritolunimetused ja geograafilised tähised saavad kaitse eeldusel, et nad vastavad määrusega kehtestatud tingimustele. Seevastu ei kohaldata määrust niinimetatud lihtsatele geograafilistele tähistele, st sellistele tähistele, mille puhul ei ole nõutud, et vastavatel toodetel oleks nende päritolukohaga seonduv eripära või teatav maine. Siiski võib sellise lihtsa geograafilise päritolutähise kaitsmine liikmesriigi poolt, mis võib kaasa tuua piirangu kaupade vabale liikumisele, olla teatud tingimustel ühenduse õiguse seisukohalt õigustatud. Käesolevas asjas oli Tšehhi õlletootja algatanud Viini kaubanduskohtus menetluse, milles taotleti, et Viinis jookide

¹⁰ Nõukogu 20. märtsi 2006. aasta määrus (EÜ) nr 510/2006 põllumajandustoodete ja toidu geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse kohta (ELT L 93, lk 12).

turustamisega tegeleva isikul keelatakse turustada Ühendriikides asutatud õlletehase poolt toodetavat õlut kaubamärgiga American Bud, kuna selle nimetuse kasutamine muudest riikidest kui Tšehhi Vabariigist pärit õlle puhul on vastuolus Austria ja endise Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi vahel 1976. aastal sõlmitud kahepoolse lepingu sätetega. Nimetus „Bud” kujutab endast nimetatud lepingu kohaselt kaitstud nimetust, mille kasutamine on seega lubatud ainult Tšehhi päritoluga toodete puhul. Viini kohtu esitatud küsimuse peale, milles taheti teada, millistel tingimustel võib nimetus „Bud” saada kõnealuse kahepoolse lepingu alusel kaitse, mis on ette nähtud Tšehhi Vabariigis toodetud õlle puhul, märkis Euroopa Kohus, et nimetus „Bud” võib endast kujutada lihtsat ja kaudset geograafilist päritolutähist – nimelt nimetust, mille puhul ei eksisteeri otsest seost ühelt poolt kindlaksmääratud kvaliteedi, maine või mõne muu toote omaduse ning teiselt poolt tema geograafilise eripäritolu vahel ning mis ei ole ka geograafiline nimi, kuid on vähemalt sobilik selleks, et anda tarbijale teada, et selle nimetusega märgistatud toode on pärit konkreetselt kohast, konkreetselt piirkonnast või konkreetselt riigist. Kui kaubanduskohus peaks nimetuse „Bud” kvalifitseerima lihtsa geograafilise tähisena, tuleb tal kontrollida, kas lähtuvalt Tšehhi Vabariigis esinevatest tegelikest asjaoludest ja kontseptuaalsest arusaamast on nimetus „Bud” vähemalt sobilik selleks, et anda tarbijale teada, et selle nimetusega märgistatud toode on pärit selle riigi territooriumil asuvas piirkonnast või kohast ega ole muutunud selles liikmesriigis üldnimetuseks. Neil kaalutlustel ei ole selline siseriiklik lihtsa geograafilise päritolu tähise kaitse ega ka selle kaitse kahepoolsete lepingute alusel teise liikmesriigi territooriumile laiendamine EÜ artiklitega 28 ja 30 vastuolus. Kaubanduskohtu arvates aga tuleb nimetus „Bud” kvalifitseerida pigem päritolunimetuseks, tähistamaks tooteid, mille eripära tuleneb nende toodete päritolukohale omastest looduslikest või inimfaktoritest. Sellest lähtuvalt otsis kaubanduskohus vastust küsimusele, kas geograafiliste tähiste kaitset reguleeriva ühenduse määrusega on vastuolus kaitsta päritolunimetust „Bud”, mille registreerimist ei ole vastavalt sellele määrusele taotletud. Euroopa Liiduga ühinemisel taotles Tšehhi Vabariik ühenduse kaitset vaid kolmele České Budějovice linnas toodetud õllega seotud päritolutähisele, milleks olid „Budějovické pivo”, „Českobudějovické pivo” ja „Budějovický měšťanský”, mis hõlmavad kanget õlut nimetusega „Bud Super Strong”. Euroopa Kohtu seisukoha järgi on geograafiliste tähiste kaitset reguleeriv ühenduse määrus oma olemuselt ammendav, mille tõttu on antud määrusega vastuolus sellise kaitseüsteemi kohaldamine, mis on ette nähtud kahe liikmesriigi vahelises lepingus – nagu kõne all olevad kahepoolsed lepingud –, mis annavad nimetusele, mis ühe liikmesriigi õiguse järgi on tunnustatud kui päritolunimetust, kaitse teises liikmesriigis, kus seda kaitset tegelikult soovitakse, hoolimata sellest, et selle päritolunimetuse registreerimist nimetatud määruse alusel ei ole taotletud.

Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine

Ka sellel aastal langetas Euroopa Kohus rohkelt otsuseid, mis puudutavad esiteks liikumisvabaduse põhimõtete rakendamist ühenduse õigusnormides ja teiseks teatavatest liikmesriikide õigusaktidest tulenevaid liikumisvabaduse piiranguid. Paljud kohtuasjad käsitlevad samal ajal mitme vabaduse kasutamist, millest johtuvalt on parem anda ülevaade vabaduspõhimõtete kaupa, mitte üksikute kohtuotsuste haaval.

Asutamisevabaduse ja töötajate vaba liikumise valdkonnas tuleks mainida kohtuasja *Consiglio Nazionale degli Ingegneri* (29. jaanuari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-311/06), mis käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada direktiivi 89/48/EMÜ (vähemalt kolmeaastase kutseõppe läbimisel antavate kõrgharidusdiplomide tunnustamise üldsüsteemi kohta)¹¹. Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimused puudutasid konkreetselt seda, kas isik, kes omab samaväärset diplomit, mille on välja andnud teise liikmesriigi ametiasutus ja mis ei tõenda ühegi selle riigi haridussüsteemile vastava

¹¹ Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiiv 89/48/EMÜ (EÜT 1989, L 19, lk 16; ELT eriväljaanne 05/01, lk 337).

õppekava täitmist, ühegi eksami sooritamist ega selles riigis saadud kutsealast töökogemust, võib tugineda kõnealuse direktiivi sätetele, et saada vastuvõtvast liikmesriigis reguleeritud kutsealal tegutsemise õigus. Euroopa Kohus vastas sellele küsimusele eitavalt, leides, et kutsekvalifikatsiooni tõendavat dokumenti ei saa samastada „diplomiga” selle direktiivi tähenduses, kui kvalifikatsioon ei ole osaliselt või tervikuna omandatud selle liikmesriigi haridussüsteemis, kes on kõnealuse haridust tõendava dokumendi väljastanud. Pealegi lihtsustab haridust tõendav dokument juurdepääsu kutsealale juhul, kui see tõendab täiendava kvalifikatsiooni olemasolu. Euroopa Kohus leidis, et kui anda isikule, kes on saanud vaid päritoluliikmesriigis väljastatud haridust tõendava dokumendi, mis iseenesest ei anna õigust reguleeritud kutsealal tegutseda, õigus siiski sellel kutsealal tegutseda, ilma et teises liikmesriigis saadud samaväärne tunnistus tõendaks täiendava kvalifikatsiooni või kutsealase töökogemuse olemasolu, läheks see vastuollu põhimõttega, mille kohaselt säilitavad liikmesriigid õiguse määrata kindlaks kvalifikatsiooni miinimumtase, mis kindlustab nende territooriumil pakutavate teenuste kvaliteedi.

Asutamisevabaduse ning rööbiti sellega teenuste osutamise vabaduse ja kapitali vaba liikumise valdkonnas langetas Euroopa Kohus mitu otsust liikmesriikide õigusaktide kohta, mille eesmärgiks on rahvatervise kaitse.

Nende seast olgu mainitud kaks kohtuotsust, mis puudutavad Itaalia ja Saksamaa õigusaktides sisalduvaid norme, mille kohaselt võivad apteekide omada ja hallata ainult proviisorid. Kohtuasjas *Apothekerkammer des Saarlandes jt* (19. mai 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-171/07 ja C-172/07) leidis Euroopa Kohus, et sellekohased õigusnormid ei ole EÜ artiklitega 43 ja 48 vastuolus. On tõsi, et selline mitteproviisorite väljajätmise reegel kujutab endast EÜ artikli 43 mõttes piirangut. Euroopa Kohtu arvates võib see siiski olla õigustatud rahvatervise kaitse eesmärgiga, täpsemalt öeldes eesmärgiga tagada elanikkonna kindel ja kvaliteetne ravimitega varustamine. Tõepoolest, kui võtta arvesse ravimite eriomast laadi tulenevalt sellest, et nende ravitoime eristab neid oluliselt teistest kaupadest, ning ravimite ületarbimisest või väärkasutusest tingitud ohte rahvatervisele ja sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalule, võivad liikmesriigid kehtestada ravimite jaemüügiga tegelevate isikute suhtes ranged nõuded, mis puudutavad eelkõige turustamisega seonduvaid üksikasju ja kasumlikkust. Liikmesriigid võivad põhimõtteliselt lubada ravimite jaemüüki üksnes proviisoritel, arvestades tagatise, mida viimased peavad pakkuma, ja teavet, mida nad peavad suutma tarbijale jagada. Kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia* (19. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-531/06) kasutas Euroopa Kohus analoogilist mõttekäiku ning otsustas, et Itaalia Vabariik ei rikkunud EÜ artiklitest 43 ja 56 tulenevaid kohustusi, kui ta jättis kehtima õigusnormid, mille kohaselt võivad eraõiguslikke jaemüügiapteekide hallata vaid füüsilised isikud, kellel on proviisori diplom, ja haldavad äriühingud, mille kõik liikmed on proviisorid. Sama järelduse tegi Euroopa Kohus ka farmaatsiatoodete müügiga tegelevate ettevõtjate võimatuse kohta omandada osalust kohalike omavalitsusüksuste apteekide haldavates äriühingutes.

Seevastu kohtuasjas *Hartlauer* (10. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-169/07) leidis Euroopa Kohus, et EÜ artiklitega 43 ja 48 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt on iseseisva hambapolikliinikuna tegutseva eraõigusliku ravisutuse asutamiseks vaja luba ning mille kohaselt tuleb selle loa andmisest keelduda, kui haigekassa lepingupartneritena töötavate arstide poolt juba pakutavaid tervishoiuteenuseid silmas pidades puudub sellise hambapolikliiniku asutamist õigustav vajadus. Euroopa Kohtu hinnangul ei ole selline regulatsioon sobiv, et täita eesmärk säilitada kvaliteetsed, tasakaalustatud ja kõigile kättesaadavad meditsiini- ja haiglaraviteenused ning hoida ära sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu tõsise kahjustamise oht, kuna antud regulatsiooniga ei ole samasugust süsteemi kehtestatud grupipraksise suhtes ning kuna see ei põhine tingimusel, mis piiritleks piisavalt siseriiklike ametiasutuste kaalutlusruumi. Selleks, et taoline eelneva loa andmise kord oleks õigustatud, peab see põhinema objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, mis tagaksid, et siseriiklike ametiasutuste kaalutlusruum

oleks piisavalt piiritletud. Euroopa Kohtu sõnul ei pea see aga paika siis, kui uue hambapolikliiniku asutamise loa väljastamine seatakse sõltuvusse kriteeriumist, mis põhineb patsientide arvul ühe arsti kohta, mida ei ole eelnevalt mingil viisil kindlaks määratud ega asjast huvitatud isikutele teatavaks tehtud, või kui eelneva loa andmise kord põhineb meetodil, mis võib kahjustada asjaomase loataotluse läbivaatamise objektiivsust ja erapooletust.

Asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas olgu esile tõstetud kohtuotsus *komisjon vs. Itaalia* (28. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-518/06), kus olid vaatluse all Itaalia õigusnormid, millega pannakse kõikidele kindlustusseltsidele, sealhulgas neile kindlustusseltsidele, kelle peakontor on teises liikmesriigis, kuid kes tegutsevad Itaalias, kohustus anda kohustuslik liikluskindlustus kõigi potentsiaalsete klientide taotlusel. Euroopa Kohus otsustas, et Itaalia Vabariik ei rikkunud vastavate õigusnormide jõusse jätmisega EÜ artiklitest 43 ja 49 tulenevaid kohustusi. Vastab tõele, et eelkirjeldatud lepingute sõlmimise kohustus piirab asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust. Kuid Euroopa Kohus leiab, et sellist piirangut õigustab sotsiaalse kaitse eesmärk, mille põhisisuks on tagada liiklusõnnetuse ohvritele piisava hüvitise maksmine. Konkreetsemalt kõnealuste õigusnormide proportsionaalsuse kohta tuletas Euroopa Kohus meelde, et ei ole ilmtingimata vajalik, et liikmesriigi ametiasutuste kehtestatud piirav meede vastaks kõigi liikmesriikide käsitlusele sellest, kuidas õigustatud huvi kaitsta. Seega asjaolu, et mõni liikmesriik on otsustanud kehtestada teistsuguse süsteemi selleks, et tagada, et kõik sõidukiomanikud saaksid sõlmida kohustusliku liikluskindlustuse lepingu kindlustustariifiga, mis ei ole liiga suur, ei tõenda seda, et lepingute sõlmimise kohustus läheb kaugemale sellest, mida on vaja taotletud eesmärgi saavutamiseks.

Samas kohtuotsuses peatus Euroopa Kohus ka direktiivi 92/49/EMÜ¹² artiklil 9 ning leidis, et see artikkel määrab mitteamendavalt kindlaks päritoluliikmesriigi poolse järelevalve põhimõtte kohaldamisala, sätestades, et kindlustusseltsi kogu tegevuse finantsjärelevalve hõlmab „eelkõige” tema maksejõulisuse ja kindlustus-tehniliste eraldiste loomise kontrollimist. Siiski ei tuleks nimetatud sätet tõlgendada nii, et päritoluliikmesriigi järelevalve ainupädevus laieneb ka kindlustusseltside äritegevusele. Sellest tuleneb, et asjaomane säte ei välista võimalust vastuvõtval liikmesriigil teostada kontrolli üksikasjalike eeskirjade üle, mille kohaselt selles liikmesriigis asutamisvabaduse või teenuste osutamise vabaduse alusel tegutsevad kindlustusseltsid arvutavad oma kindlustusmaksed, ega välista ka sanktsioonide määramist.

Teenuste osutamise vabaduse valdkonnas andis kohtuasi *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Baw International* (8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-42/07) Euroopa Kohtule võimaluse täpsustada oma kohtupraktikat õnnemängude ja kihlvedude alaste õigusnormide kohta liikmesriikides. Selles kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et EÜ artikliga 49 ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis keelavad eraõiguslikel ettevõtjatel, kes asuvad teistes liikmesriikides, kus nad seaduslikult osutavad analoogseid teenuseid, pakkuda nimetatud liikmesriigi territooriumil hasartmänge internetis. Euroopa Kohus on seisukohal, et kuigi sellekohased õigusnormid piiravad teenuste osutamise vabadust, võib internetis hasartmängude pakkumisega seonduvaid eripärasid arvestades sellise piirangu lugeda õigustatuks eesmärgiga võidelda pettuste ja kuritegevuse vastu. Asjaspepuutuva korra vajalikkuse hindamise kohta meenutas Euroopa Kohus, et internetis pakutavate hasartmängude sektorit ei ole ühenduse tasandil ühtlustatud. Seega võib liikmesriik asuda seisukohale, et üksnes asjaolu, et eraõiguslik ettevõtja pakub sellesse sektorisse kuuluvaid teenuseid interneti kaudu seaduslikult teises liikmesriigis, kus on tema asukoht ja kus ta peab täitma

¹² Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/49/EMÜ otsekindlustustegevusega, välja arvatud elukindlustustegevusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega muudetakse direktiive 73/239/EMÜ ja 88/357/EMÜ (EÜT L 228, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 346).

seadusest tulenevaid nõudeid ja alluma selle riigi pädevate ametivõimude kontrollile, ei ole piisav tagatis, et kaitsta liikmesriigi tarbijaid pettuste ja kuritegevuse ohtude eest, võttes arvesse riskusi, mis võivad asukohaliikmesriigi ametivõimudel sellistel asjaoludel ettevõtjate kvaliteeti ja ausust hinnates tekkida. Lisaks sellele, kuna tarbija ja ettevõtja vahel puudub otsene kontakt, hõlmavad internetis pakutavad hasartmängud erinevat laadi ja selliste mängude traditsioonilise turuga võrreldes oluliselt suuremaid ohte seoses pettustega, mida ettevõtjad tarbijate suhtes toime võivad panna. Muuhulgas ei saa välistada võimalust, et ettevõtja, kes sponsib teatud spordivõistlusi, mille osas ta kihlvedusid korraldab, ning nendel võistlustel osalevaid teatud võistkondi, satub olukorda, mis võimaldab tal võistluste tulemust otseselt või kaudselt mõjutada ja sel viisil oma tulu suurendada.

Teenuste osutamise vabaduse ja kapitali vaba liikumise valdkonnas tuleks osutada tähelepanu liidetud kohtuasjadele *X ja Passenheim-van Schoot* (11. juuni 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-155/08 ja C-157/08), milles käsitletakse Madalmaade õigusnormides sätestatud maksu ümberarvutamise tähtaega, mis on kohaldatav juhul, kui hoiuseid ja neist saadavat tulu on liikmesriigi maksuhalduri eest varjatud. Selles küsimuses asus Euroopa Kohus seisukohale, et juhul, kui liikmesriigi maksuhalduril ei ole sellise vara olemasolu kohta mingeid andmeid, mis võimaldaksid uurimist algatada, ei ole EÜ artiklitega 49 ja 56 vastuolus see, kui liikmesriik kohaldab vara asumise korral teises liikmesriigis pikemat maksu ümberarvutamise tähtaega kui siis, kui see vara asub esimeses liikmesriigis. Selles osas ei oma tähtsust see, et nimetatud teises liikmesriigis kehtib pangasaladus. Samuti ei ole Euroopa Kohtu hinnangul nende artiklitega vastuolus see, kui eelkirjeldatud juhtumi korral arvutatakse rahatrahv välismaise vara ja tulu varjamise eest selle pikema ajavahemiku alusel ümberarvutatud maksu summaga proportsionaalselt. Euroopa Kohus sedastas, et ehkki sellekohased õigusnormid kujutavad endast piirangut nii teenuste osutamise vabadusele kui ka kapitali vabale liikumisele, võivad nad siiski olla õigustatud vajadusega tagada maksukontrolli tõhusus ja võidelda maksupettuste vastu, tingimusel, et proportsionaalsuse põhimõttest on kinni peetud. Viimase küsimuse juures märkis Euroopa Kohus, et kui maksuobjekti osade olemasolu kohta ei ole andmeid, mis võimaldaksid liikmesriigi maksuhalduril uurimist algatada, on sellel liikmesriigil võimalu pöörduda teiste liikmesriikide pädevate ametivõimude poole selleks, et viimased edastaksid talle vajaliku teabe maksusumma õigesti määramiseks. Seevastu juhul, kui liikmesriigi maksuhalduril on andmeid, mis oleksid tal võimaldanud pöörduda teiste liikmesriikide pädevate ametivõimude poole, ei õigusta pelk asjaolu, et asjaomased maksuobjekti osad asuvad teises liikmesriigis, maksu ümberarvutamiseks lisatähtaja kohaldamist üldkorras, mis ei sõltu kuidagi ajavahemikust, mis on vajalik tulemuslikult nende vastastikuse abi mehhanismide kasutusele võtmiseks.

Lõpetuseks, kapitali vaba liikumise põhimõttega seonduvalt tegi Euroopa Kohus kaks lahendit, millele on vaja erilist tähelepanu pöörata.

Neist esimene on kohtuasi *Persche* (27. jaanuari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-318/07), mis puudutab üldistes huvides tegutsevale organisatsioonile tehtud annetustega seotud probleemistikku. Olles esmalt selgitanud, et sellised annetused kuuluvad asutamislepingu kapitali vaba liikumise sätete kohaldamisalasse ja seda isegi siis, kui need annetused on mitterahalised ja tehtud igapäevaste tarbekaupade kujul, otsustas Euroopa Kohus, et EÜ artikliga 56 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt saab üldistes huvides tegutsevaks tunnustatud organisatsioonidele tehtud annetuste puhul maksustamisel maha arvata ainult annetused, mis on tehtud liikmesriigi territooriumil asutatud organisatsioonidele, ilma et maksumaksja saaks kuidagi tõendada, et teises liikmesriigis asutatud organisatsioonile tehtud annetus täidab nimetatud õigusnormidega sellise soodustuse andmisele kehtestatud tingimusi. Euroopa Kohtu seisukoha järgi on küll lubatud, et liikmesriik kohtleb annetuste mahaarvamist käsitlevate maksuõigusnormide raames üldistes huvides tegutsevaks tunnustatud liikmesriigi organisatsioone ning teises liikmesriigis asutatud organisatsioone erinevalt, kui viimased taotleavad selle liikmesriigi õigusnormides kehtestatud

eesmärkidest erinevaid eesmärke. Samas on aga liikmesriigis asutatud organisatsioon, mis täidab maksusoodustuse andmiseks teises liikmesriigis kehtestatud tingimusi, viimati nimetatud liikmesriigi poolt maksusoodustuste andmise osas, mis on mõeldud asjaomase üldisest huvist tuleneva tegevuse julgustamiseks, sarnases olukorras organisatsiooniga, mis on tunnistatud üldistes huvides tegutsevaks ning on asutatud viimati nimetatud liikmesriigis. Euroopa Kohtu hinnangul on eelnevalt osutatud õigusnormidest tuleneva erineva kohtlemise puhul seega tegemist kapitali vaba liikumise piiranguga. Seda piirangut ei saa õigustada vajadusega säilitada maksukontrolli tõhusus ega maksupettuste vastase võitlusega. Viimases küsimuses märkis Euroopa Kohus siiski täpsustuseks, et kolmandates riikides asuvate üldistes huvides tegutsevate organisatsioonide puhul võib maksustav liikmesriik üldjuhul õiguspäraselt keelduda sellisest mahaarvamisest, kui osutub võimatuks kolmandalt riigilt vajalikku teavet saada, eriti siis, kui kolmandal riigil ei ole lepingulist kohustust asjakohast teavet edastada.

Ka teise kohtuasja *Woningstichting Sint Servatius* (1. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-567/07) aluseks on taotlus asutamislepingu kapitali vaba liikumist käsitlevate sätete tõlgendamiseks, et hinnata, kas elamispindade pakkumist edendavad Madalmaade õigusnormid on nimetatud sätetega kooskõlas. Nende õigusnormide järgi peavad Madalmaade asutused, kes on saanud eluaseme valdkonnas tegevusloa, taotlema oma piiriülestele kinnisvarainvesteeringutele halduskorras eelneva loa ning tõendama, et asjaomased investeeringud toimuvad Madalmaade eluaseme valdkonna huvides. Euroopa Kohtu hinnangul kujutab niisugune kohustus endast kapitali vaba liikumise piirangut. Kohus tõdes, et liikmesriigi sotsiaaleluruume puudutava poliitika ning selle rahastamisega seotud nõuded võivad kujutada endast ülekaalukat üldist huvi ning õigustada seetõttu vastavat piirangut. Kuid Euroopa Kohus märkis siiski, et eelneva loa taotlemise kord ei saa muuta õiguspäraseks liikmesriigi ametivõimude diskretsioonilisi otsustusi, mis jätavad ühenduse sätteid ilma nende kasulikust mõjust. Selleks, et taoline kord oleks õigustatud, peab see põhinema objektiivsetel, mit-diskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, mis tagaksid, et siseriiklike ametiasutuste kaalutusruum oleks piisavalt piiritletud, mille kontrollimine on omakorda siseriikliku kohtu ülesanne.

Transport

Liidetud kohtuasjades *Sturgeon jt* ning *Böck ja Lepuschitz* (19. novembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-402/07 ja C-432/07) tuli Euroopa Kohtul võtta seisukoht hilinenud lennu mõiste kohta määruses (EÜ) nr 261/2004¹³. Nimetatud määrus näeb ette kindlasummalise hüvitise lennu tühistamise korral, kuid mitte lennu hilinemise korral. Eelotsusetaotluse esitanud kohtutesse pöördunud hagejad nõudsid mainitud kindlasummalist hüvitist põhjusel, et nad jõudsid sihtlennujaama ühel juhul 22 ja teisel juhul 25 tundi kavandatud saabumisajast hiljem.

Euroopa Kohus märkis kõigepealt, et hilinemise kestus, isegi kui see on pikaajaline, ei ole piisav alus selleks, et seda lendu saaks pidada tühistatud lennuks. Hilinenud lendu – sõltumata hilinemise kestusest – ei saa pidada tühistatud lennuks, kui peale väljumisaja kõik muud lennuga seonduvad algselt kavandatud tegurid, sealhulgas eelkõige marsruut, jäävad muutmata.

Seejärel nentis Euroopa Kohus hüvitise saamise õiguse kohta, et reisijad, kelle lend tühistatakse, ja need, kelle lend hilineb, kannatavad kaotatud aja näol analoogset kahju ning on seega võrreldavas

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10).

olukorras, mille puhul ei ole ebavõrdne kohtlemine õigustatud. Euroopa Kohus järeldeb, et hüvitise saamise õiguse kohaldamise eesmärgil võib hilinenud lendude reisijaid võrdsustada tühistatud lendude reisijatega, mille tõttu tekib ka neil õigus taotleda lennuettevõtjalt kindlasummalist hüvitist juhul, kui nad jõuavad oma lõppsihtkohta kolm tundi pärast kavandatud saabumisaega või hiljem ning kui hilinemist ei ole põhjustanud erakorralised asjaolud. Viimase küsimusega seoses märkis Euroopa Kohus, et õhusõiduki tehnilist probleemi ei saa pidada erakorraliseks asjaoluks, välja arvatud juhul, kui see probleem tuleneb sündmustest, mis oma olemuselt või päritolult ei ole omased asjassepuutuva lennuettevõtja tavapärasele tegevusele ja väljuvad tema tegeliku kontrolli alt.

Konkurentsieeskirjad

Kohtuasjas *X BV* (11. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-429/07) leidis Euroopa Kohus väga üldises plaanis, et komisjon võib esitada omal algatusel liikmesriigi kohtule kirjalikke märkusi menetluses, mis puudutab komisjoni poolt EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumise eest määratud trahvide mahaarvamist. Määruse nr 1/2003 (asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta)¹⁴ artikkel 15 „Koostöö siseriiklike kohtutega” näeb kindlaksmääratud tingimustel ette komisjoni sekkumise võimaluse siseriiklikes kohtutes pooleliolevates menetlustes. Euroopa Kohus selgitas, et komisjoni õiguse suhtes esitada omal algatusel liikmesriigi kohtule kirjalikke märkusi kehtib üksainus eeldus: see peab olema vajalik EÜ artiklite 81 või 82 ühetaoliseks kohaldamiseks. See eeldus võib olla täidetud isegi siis, kui asjassepuutuv menetlus ei puuduta EÜ artiklite 81 või 82 kohaldamisega seotud küsimusi. Võttes muuhulgas arvesse, et trahvide ja EÜ artiklite 81 ja 82 kohaldamise vahel on olemuslik seos, on EÜ artikli 83 lõike 2 punkti a alusel siseriiklike või ühenduse konkurentsiasutuste määratud karistuste tõhusus üks EÜ artiklite 81 ja 82 ühetaolise kohaldamise eeldus. Sellest järeldeb, et otsus, mille liikmesriigi kohus peab tegema menetluses, mille esemeks on küsimus, kas trahvi või osa sellest saab maha arvata maksustatavast kasumist, võib kahjustada konkurentsivastase tegevuse eest ette nähtud karistuste tõhusust ja kahjustada seega EÜ artiklite 81 või 82 ühetaolist kohaldamist. Seetõttu leidis Euroopa Kohus, et sellises olukorras annab määruse nr 1/2003 artikkel 15 komisjonile õiguse esitada liikmesriigi kohtule kirjalikke märkusi.

Kartellide valdkonnas oli Euroopa Kohtul kohtuasjas *GlaxoSmithKline vs. komisjon* (6. oktoobri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P, C-519/06 P) võimalus hinnata kooskõla EÜ artikliga 81 kokkulepete puhul, mille eesmärk on piirata ravimite paralleelkaubandust.¹⁵ Euroopa Kohus leidis selles otsuses, et põhimõtteliselt on paralleelkaubandust keelavate või piiravate kokkulepete eesmärk konkurentsi takistamine. See põhimõte on farmaatsiasektoris kohaldatav. Kokkuleppe konkurentsivastase eesmärgi tuvastamise tingimuseks ei saa olla see, kas on tõendatud, et kokkulepe toob lõpptarbijatele kahju. Lisaks meenutas Euroopa Kohus, et selleks, et kokkuleppele saaks kohaldada EÜ artikli 81 lõikes 3 sätestatud erandit, peab see aitama parandada tootmist või kaupade levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi. See aitamine ei tähenda kogu kasu, mida selles kokkuleppes osalevad ettevõtjad oma tegevusest saavad, vaid sellist tuntavat objektiivset kasu, mis võib kompenseerida kokkuleppes konkurentile tekkiva kahju. Seega võib komisjon koostada prognoosi. Kokkuleppe niisuguse kasu eeldamiseks piisab, kui komisjon jõuab veendumusele, et tuntava objektiivse kasu tekkimine on tõenäoline. Veel selgitas Euroopa Kohus, et kokkuleppe hindamisel eesmärgiga teha kindlaks, kas see aitab parandada tootmist või kaupade levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi,

¹⁴ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 5).

¹⁵ Ravimite paralleelkaubandust piiravate ühepoolsete meetmete hindamise kohta EÜ artikli 82 alusel vt 16. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-468/06–C-478/06: *Sot. Lélos kai Sia* (EKL 2008, lk I-7139).

ja kas see kokkulepe toob tuntavat objektiivset kasu, millega tuleb erandi kohaldamise taotluses esitatud faktilisi asjaolusid puudutavatest argumentidest ja tõenditest lähtuvalt arvestada, võib olla vajalik võtta arvesse kokkuleppega seotud sektori laadi ja võimalikke iseärasusi, juhul kui see laad ja iseärasused on uurimise tulemusel jaoks otsustava tähtsusega. Niisugune arvessevõtmine ei tähenda, et tõendamiskoormis ümber pööratakse, vaid tagab üksnes selle, et eranditaotluse uurimisel arvestatakse taotleja poolt esitatud faktilisi asjaolusid puudutavaid argumente ja asjassepuutuvaid tõendeid.

Kohtuasjas *Archer Daniels Midland vs. komisjon* (9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-511/06 P), milles oli kõne all sidrunhappe sektoris loodud ebaseaduslik kartelli, arutles Euroopa Kohus selle üle, millised on kartelli eestvedajaks kvalifitseerimise tagajärjed kaitseõigustele. Taolisel kvalifitseerimisel on ettevõtjale määratava trahvisumma osas tegelikult oluline mõju. Ühelt poolt on tegemist raskendava asjaoluga ja teiselt poolt asjaoluga, mis ettevõtja koostöö korral välistab kohe trahvi väga olulise vähendamise. Euroopa Kohus leidis, et komisjon ei ole kohustatud vastuväiteteatises selgitama, kuidas ta kavatses trahvimäära kindlaksmääramiseks faktilisi asjaolusid kasutada ja kas ta kavatses nende asjaolude alusel ettevõtja kartelli eestvedajaks kvalifitseerida, kuid ta on kohustatud need faktilised asjaolud vähemalt ära märkima. Juhul kui dokumendid ja tõendid, millest nähtusid asjaolud, mis on kartelli eestvedajaks kvalifitseerimise aluseks, sisaldavad rikkumismenetluses ülekuulatud isikute ütlusi ja on seega oma olemuselt subjektiivsed, siis tõik, et need dokumendid lisatakse vastuväiteteatisele, ilma et neid asjaolusid oleks sõnaselgelt teatise enda tekstis mainitud, ei võimalda ettevõtjal nende asjaolude usaldusväarsust komisjoni silmis hinnata ning neid asjaolusid vaidlustada ega sellest tulenevalt tõhusalt oma kaitseõigusi teostada. Niiviisi toimides rikub komisjon asjassepuutuva ettevõtja kaitseõigusi. Seega ei või ta nendele asjaoludele ettevõtja kartelli eestvedajaks kvalifitseerimisel tugineda. Lisaks, kui muud tõendid vastuvõtuteatises puuduvad, mis võimaldavad sellise kvalifikatsiooni anda, ei või komisjon kohe keelduda trahvi väga olulisest vähendamisest ettevõtja koostöö korral. Muuhulgas sedastas Euroopa Kohus vaieldavas kohtuasjas, et rikkumise lõpetamine kohe, kui komisjon sekkub, ei too automaatselt kaasa trahvisumma vähendamist. Samuti meenutas kohus, et rikkumise raskuse hindamisel võetakse muude asjaolude seas arvesse ka rikkumise tegelikku mõju turule.

Niinimetatud Lombardi klubi kohtuasja apellatsioonmenetluses tehtud 24. septembri 2009. aasta kohtuotsuses *Erste Bank der österreichischen Sparkassen vs. komisjon* (liidetud kohtuasjad C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P, C-137/07 P) leidis Euroopa Kohus, et ainuüksi see, et kokkuleppe eesmärk on turustada teatavaid tooteid ühesainsas liikmesriigis, ei saa välistada liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise võimalust. Kuivõrd selline kokkulepe aitab juba oma olemuselt kaasa siseriiklike turgude lõhestatusele, takistades turgude omavahelist põimumist, mis on EÜ asutamislepingu eesmärk, luuakse tugev eeldus liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamiseks, mille võib kõrvale jätta vaid juhul, kui kokkuleppe tunnusoonte ja majandusliku konteksti analüüs tõendab vastupidist.

Peale selle selgitas Euroopa Kohus, et komisjon ei ole tütarettvõtja toime pandud rikkumise korral mingil juhul kohustatud kõigepealt kontrollima, kas emarettevõtjale rikkumise süüks panemise tingimused on täidetud. Komisjonil on tegelikult võimalus valida, kas karistada rikkumises osalenud tütarettvõtjat või teda sel ajavahemikul kontrollinud emarettevõtjat.

Trahvisummade kindlaksmääramise osas leidis Euroopa Kohus esiteks, et horisontaalset hinnakartelli, mis puudutab nii olulist majandussektorit nagu pangandus, ei saa üldjuhul jätta väga raskeks rikkumiseks kvalifitseerimata, olenemata selle kontekstist. Seejärel selgitas kohus, et vastupidi haagejate poolt väidetule ei tuginenud Üldkohus rikkumise raskusastme hindamisel üksnes kartelli rakendamisele, vaid tuvastas selle tegeliku mõju turule. Veel väljendas Euroopa Kohus arvamust, et kui trahvisummade kindlaksmääramisel võtab komisjon pangagrupi sees juhtivat rolli omavate

pankade erinevatesse kategooriatesse jagamiseks arvesse kontserni moodustavate ettevõtete tuuruosa, ei tähenda see nende ettevõtete õigusvastase käitumise omistamist juhtivatele pankadele. Sellisel viisil tegutsemise eesmärk on tagada, et juhtivatele pankadele määratud trahvide tase kajastaks adekvaatselt nende endi õigusrikkumiste raskust. Lõpuks meenutas Euroopa Kohus trahvisumma vähendamise ulatuse osas, et ta ei saa asendada enda hinnangut Üldkohtu omaga, kes teostab hindamisel oma täielikku pädevust.

Turgu valitseva seisundi kuritarvitamise vallas langetas Euroopa Kohus kaks tähtsat kohtuotsust.

Üldkohtu 30. jaanuari 2007. aasta otsuse peale (kohtuasi T-340/03: *France Télécom vs. komisjon*, EKL 2007, II-107) France Télécomi esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamise tulemusena otsustas Euroopa Kohus jätta see kohtuotsus muutmata, millega oli jäetud rahuldamata hagi komisjoni otsuse peale määrata nimetatud äriühingule 10,35 miljoni euro suurune trahv turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest Prantsuse kiire internetiühenduse kodukasutajatele turul. Vastuseks kõnealuse äriühingu argumendile, et Üldkohus rikkus EÜ artiklit 82, kui ta asus seisukohale, et omahinnast madalama hinna võtmise tuvastamiseks ei ole vaja eelnevalt tõendada tekkinud kahju tagasiteenimise võimalikkust, märkis Euroopa Kohus, et sellise võimaluse olemasolu ei ole hinnapoliitika kuritarvitava olemuse tuvastamise vältimatuks eeltingimuseks. Selline võimalus on teatud tegevuse kuritarvitava olemuse hindamisel vaid üks asjassepuutuv asjaolu, kuna selle abil võib näiteks välistada võimaluse – juhul, kui kehtestatud hind on madalam keskmisest muutuvkulust –, et esines ka muid majanduslikke põhjuseid peale konkurentide kõrvaldamise, või tuvastada – juhul, kui kehtestatud hind on madalam keskmisest kogukulust ja kõrgem keskmisest muutuvkulust –, et esines konkurentide kõrvaldamise strateegia. Euroopa Kohus leidis, et kahju tagasiteenimise mis tahes võimaluse puudumisest iseenesest ei piisa, et välistada võimalus, et asjassepuutuv ettevõtja saab oma turgu valitsevat seisundit tugevdada pärast seda, kui turult on lahkunud üks või mitu tema konkurenti, mille tõttu väheneb veelgi turule jäänud konkurentsi tase – mis on juba nõrgeenenud just selle ettevõtja tegutsemise tõttu sellel turul –, ja et tarbijatele tekitatakse nende valikuvõimaluste piiramisega kahju.

Olles kohtuasjas *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland vs. komisjon* (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-385/07 P) esmalt meenutanud, et lahendi tegemise tähtjaja mõistlikkust tuleb hinnata iga konkreetse kohtuasja asjaolude alusel, nagu kohtuasja keerukus ja poolte käitumine, leidis Euroopa Kohus, et konkurentsieeskirjade rikkumist puudutavas kohtuasjas kujutavad aluspõhimõtteks olev õiguskindlus, mis peab ettevõtjatele olema garanteeritud, ning eesmärk tagada, et siseturul ei moonutataks konkurentsi, endast märkimisväärselt huvi mitte üksnes hageja enese ja tema konkurentide, vaid ka kolmandate isikute jaoks suure hulga asjassepuutuvate isikute ja kõnealuste majanduslike huvide tõttu. Kui tegemist on turgu valitsevat seisundit käsitleva vaidlusega, kus ettevõtja nõuab tasu oma äärmiselt levinud logo kasutamise eest, ja võttes arvesse selle vaidluse lõpptulemuse võimalikku mõju, ei vasta nõuetele teha lahend mõistliku aja jooksul, kui menetlus on Üldkohtus kestnud ligikaudu 5 aastat ja 10 kuud, kuna see ei ole õigustatud ühegi kohtuasjale omase asjaoluga, nagu kohtuasja keerukus, poolte käitumine, poolte tõstatatud menetluslikud küsimused või Üldkohtu poolt menetlust korraldavate meetmete võtmine või menetlustoimingute tegemine. Samas selgitas Euroopa Kohus, et kuigi see, et Üldkohus ei järginud nõuet teha lahend mõistliku aja jooksul, kujutab endast menetlusnormi rikkumist, tuleb Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimest lõiku tõlgendada ja kohaldada tõhusal viisil. Seega, kuna puuduvad kaudsed tõendid, millest nähtuks, et mõistliku aja jooksul lahendi tegemise nõude järgimata jätmine võis mõjutada kohtuasja tulemust, ei heastaks vaidlustatud kohtuotsuse tühistamine Üldkohtu poolt toime pandud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte rikkumist. Liati, võttes arvesse vajadust tagada ühenduse konkurentsioiguse järgimine, ei saa hagejal lubada seada kahtluse alla rikkumise toimepanemist üksnes põhjusel, et on eiratud lahendi tegemist mõistliku aja jooksul, samal ajal kui kõik väited, mis ta esitas Üldkohtu järeltulevate vastu kõnealuse rikkumise ja sellega seotud

haldusmenetluse kohta, lükati põhjendamatusse tõttu tagasi. Seevastu võib asjaolu, et Üldkohus ei ole teinud lahendit mõistliku aja jooksul, olla vastavalt EÜ artiklile 235 ja artikli 288 teisele lõigule ühenduse vastu esitatava kahju hüvitamise nõude aluseks.

Ka riigiabialane kohtupraktika sai mitme otsuse võrra rikkamaks. Kohtuasjas *3F vs. komisjon* (9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-319/07 P) oli Euroopa Kohtul apellatsioonkaebuse läbivaatamisel võimalus täpsustada oma kohtupraktikat toetusi käsitlevate tühistamishagide menetlemisega seoses, juhul kui hagi on esitanud kolmas isik, kes ei ole abisaaja. Põhikohtuasi puudutas Taani töötajate suurima ametiühingu taotlust tühistada komisjoni otsus, millega tunnistati Taani rahvusvahelisse laevaregistrisse – mille eesmärk on hoida mugavuslipu alla sattuda võivaid laevu rahvuslipu all – kantud laevade pardal töötavatele meresõitjatele tulumaksuvabastuse vormis antud abi ühisturuga kokkusobimatuks, ilma et oleks algatatud EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametlikku uurimismenetlust. Üldkohus jättis ametiühingu hagi vastuvõetamatusse tõttu läbi vaatamata, leides, et vaidlustatud otsus ei puuduta hagejat ega tema liikmeid isiklikult.

Euroopa Kohus meenutas oma otsuses alustuseks, et ametliku uurimismenetluse algatamata jätmise otsuse peale esitatud hagi on vastuvõetav juhul, kui hagi esitanud isik tuleb lugeda EÜ artikli 88 lõike 3 mõttes asjassepuutuvaks isikuks, kelle hagi eesmärk on kaitsta menetlusõigusi. Järelikult ei ole välistatud, et töötajate ametiühingut saab lugeda EÜ artikli 88 lõike 2 mõttes asjassepuutuvaks isikuks, kui ta suudab tõendada, et abi andmisega võidi mõjutada tema enda või tema liikmete huve.

Euroopa Kohus rõhutas, et siinjuures on küsimus selles, kas asjaomase abi andmisega mõjutati apellandi konkurentsipositsiooni võrreldes teiste ametiühingutega. Asjaolust, et ametiühingute ja tööandjate vaheline kokkulepe võib selle olemuse, eseme ja sotsiaal-poliitiliste eesmärkide tõttu jääda välja EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalast, ei saa järeldada, et kollektiivläbirääkimised või neis osalevad pooled jäävad samuti täielikult ja automaatselt välja asutamislepingu riigiabiõiguse sätete kohaldamisalast, või et tühistamishagi, mille need pooled võivad esitada, tuleb praktiliselt alati lugeda vastuvõetamatuks tulenevalt selle mõjust läbirääkimistele. Kui *a priori* välistada ametiühingu võimalus tõendada, et ta on EÜ artikli 88 lõike 2 mõttes asjassepuutuv isik, tuginedes oma rollile kollektiivlepingute läbirääkijana ning mõjule, mida sellele rollile avaldavad komisjoni poolt ühisturuga kokkusobivaks abiks tunnustatud siseriiklikud maksumeetmed, siis võidakse oluliselt kahjustada samu sotsiaalpoliitika eesmärke, mis on sätestatud eelkõige EÜ artikli 136 esimeses lõigus ja artikli 138 lõikes 1.

Lisaks asus Euroopa Kohus seisukohale, et kuivõrd ei saa välistada, et abisaajaks oleva ettevõtja töötajaid esindavad ühingud, kes on EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses asjassepuutuvad isikud, võivad esitada komisjonile sotsiaalseid aspekte käsitlevaid märkusi, mida viimane võib vajadusel arvesse võtta, peab ühenduse kohus käesoleval juhul selleks, et hinnata, kas apellandi poolt meretransporti puudutavat riigiabi reguleerivate ühenduse suuniste alusel esitatud argumentidest piisab selleks, et teda saaks lugeda EÜ artikli 88 lõike 2 mõttes asjassepuutuvaks isikuks, analüüsima asjaomasest meetmest tulenevaid sotsiaalseid aspekte ühenduse suuniste seisukohast, kuna nendest tulenevad õigusnormid, mille alusel hinnatakse vaidlusaluse riigiabi kokkusobivust.

Menetledes apellatsioonkaebust Üldkohtu otsuse peale, millega tühistati komisjoni otsus põhjenduste puudumise tõttu, märkis Euroopa Kohus kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia ja Wam* (30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-494/06 P), et Üldkohus leidis õigustatult, et ainuüksi niisugust üldist põhjendust, mille aluseks on kohtuotsusest *Tubemeuse* (kohtuasi C-142/87, EKL 1990, lk I-949) tulenevate põhimõtete meeldetuletus, ei saa pidada kõnesolevat kohtuasja arvestades EÜ artikli 253 nõuetele vastavaks. Euroopa Kohus oli arvamusel, et kui tegemist on abiga, mille eesmärk on sooduslaenude abil rahastada kolmandate riikide turu hõivamise kulusid, siis vaatamata

sellele, et abi toetusekvivalendi summa on suhteliselt väike, on kõnesoleva abi mõju kaubandusele ja ühendusesisesele konkurentsile raskemini tajutav, mistõttu on vaja, et komisjon põhjendaks oma otsust põhjalikult. Seega üksnes asjaolu, et abisaaja ettevõtja osaleb ühendusesiseses kaubanduses, eksportides suure osa oma toodangust Euroopa Liidu sees, ei ole niisuguse abi puhul piisav sellise mõju tõendamiseks.

Kohtuasjas *Uteca* (5. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-222/07) otsustas Euroopa Kohus, et EÜ artiklit 87 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi meede, mis kohustab televisiooniorganisatsioone kulutama 5% oma tegevustulust Euroopa päritolu mängu- ja telefilmide eelrahastamisele ning täpselt kulutama 60% sellest 5%-st teostele, mille originaalkeel on üks selle liikmesriigi ametlikest keeltest, ei ole selle liikmesriigi filmitööstusele antav riigiabi. Euroopa Kohus selgitas, et antud juhul ei tundu, et kõnealuse meetmega asjassepuutuva liikmesriigi filmitööstusele antav eelis oleks vaadeldav eelisena, mida annab otseselt see liikmesriik või mida antakse kaudselt selle riigi määratud või asutatud avalik-õigusliku või eraõigusliku isiku kaudu. See eelis tuleneb televisiooniorganisatsioonide suhtes kehtivast üldkohaldatavast korrast, mida kohaldatakse olenemata sellest, kas tegemist on avaliku või eraõigusliku televisiooniga, kohustades kulutama teatud osa tegevustulust Euroopa päritolu mängu- ja telefilmide eelrahastamisele. Samuti ei tundu käesoleval juhul Euroopa Kohtu arvates, et asjaomane eelis sõltuks kontrollist, mida riik selliste organisatsioonide üle teostab, või juhistest, mida riik nendele organisatsioonidele annab.

Maksustamine

Selles valdkonnas olgu esile tõstetud kohtuasi *TNT Post UK* (23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-357/07), tänu millele oli Euroopa Kohtul seoses käibemaksuga võimalus täpsustada kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ¹⁶ artikli 13 A osa lõike 1 punktis a sätestatud „riiklikele postiteenistustele“ ette nähtud maksuvabastuse kohaldamisala. Äriühing TNT Post, kes osutab käibemaksuga maksustatavate ärialaste postisaadetiste osas „eelnevaid teenuseid“, vaidlustas põhikohtuasjas Royal Maili – Ühendkuningriigi ainuke universaalse postiteenuse osutaja, kelle staatus ega kohustused pärast selle riigi postiteenuste turu liberaliseerimist 2006. aastal ei muutunud – poolt osutatavate postiteenuste maksuvabastuse seaduslikkuse. Euroopa Kohus otsustas eelotsusemenetluses, et eelviidatud artikli 13 A osa lõike 1 punktis a sisalduv mõiste „riiklikud postiteenistused“ viitab avalik-õiguslikele või eraettevõtjatele, kes võtavad endale kohustuse tagada universaalse postiteenuse osutamine liikmesriigis täielikult või osaliselt, nii nagu see on määratletud direktiivi 97/67/EÜ¹⁷ artiklis 3. Sellega seoses on eelviidatud artikli 13 A osa lõike 1 punktis a ette nähtud maksuvabastus postisektori liberaliseerimisele vaatamata säilitatud. Euroopa Kohus selgitas veel, et see maksuvabastus laieneb riiklike postiteenistuste teenustele, välja arvatud reisijateveo- ja telekommunikatsiooniteenused, ja nendega seotud kaubatarnetele, mida riiklikud postiteenistused osutavad ise ehk tulenevalt nende staatusest ettevõtjana, kes võtab endale kohustuse tagada universaalse postiteenuse osutamine liikmesriigis täielikult või osaliselt. See ei laiene niisuguste teenuste osutamisele ega nendega seotud kaubatarnetele, mille tingimuste üle on läbi räägitud individuaalselt.

¹⁶ Nõukogu 17. mai 1977. aasta direktiiv 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (EÜT 1998, L 15, lk 14; ELT eriväljaanne 06/03, lk 71), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. juuni 2002. aasta direktiiviga 2002/39/EÜ (EÜT L 176, lk 21; ELT eriväljaanne 06/04, lk 316).

Õigusaktide ühtlustamine ja ühtsed õigusaktid

Selles valdkonnas, kus kohtupraktika oli taas kord väga rikkalik, olgu alustuseks välja toodud kaks kohtuotsust hankemenetluse kohta.

Kohtuasjas *Sea* (10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-573/07), mis puudutas olmejäätmete kogumist, vedamist ja kõrvaldamist hõlmava hankelepingu sõlmimist, meenutas Euroopa Kohus, et EÜ artiklitega 43 ja 49, võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu ning sellest tuleneva läbipaistvuse põhimõttega ei ole vastuolus teenuse riigihanke otselepingu sõlmimine täielikult kohalikule omavalitsusüksusele kuuluva aktsiaseltsiga, kui tellijaks olev omavalitsusüksus teostab selle äriühingu suhtes samasugust kontrolli nagu omaenda struktuuriüksuste üle ning kui selle äriühingu põhitegevus toimub teda kontrolliva omavalitsusüksuse või -üksuste huvides.

Järelikult arvestades seda, et asjassepuutuvate põhikirjasätete toimimise kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses, võib asuda seisukohale, et aktsionärideks olevad omavalitsusüksused teostavad kõnesoleva äriühingu üle samasugust kontrolli nagu omaenda struktuuriüksuste üle esiteks juhul, kui äriühingu tegevus piirdub nimetatud omavalitsusüksuste territooriumiga ning on põhiosas suunatud neile omavalitsusüksustele, ja teiseks, kui põhikirjas ette nähtud organite kaudu, mis koosnevad nimetatud omavalitsusüksuste esindajatest, mõjutavad nad otsustaval määral nii selle äriühingu strateegilisi eesmärke kui ka olulisi otsuseid.

Samuti selgitas Euroopa Kohus, et ehkki ei saa välistada, et äriühingu aktsiad müüakse eraõiguslikele investoritele, ei ole siiski õiguskindluse põhimõttega kooskõlas see, kui pidada lubatavaks, et niisuguse võimaluse kaudu saaks lõpmatuseni jääda lahtiseks, kas hankelepingu pooleks oleva äriühingu kapital kuulub ainult riigile või kohalikule omavalitsusüksusele või mitte. Kapitali avatust eraõiguslikele investoritele saab arvesse võtta vaid juhul, kui hankelepingu sõlmimise ajal niisugune konkreetne lühiajaline võimalus realselt eksisteerib.

Kohtuasjas *komisjon vs. Saksamaa* (9. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-480/06), mis puudutas nelja Landkreisi ja Hamburgi linna heakorrasteenistuse vahel ilma hankemenetlust korraldamata sõlmitud lepingut jäätmete kõrvaldamiseks uues jäätmepõletusjaamas, otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 92/50/EMÜ¹⁸ kohaldamisalasse ei kuulu leping, mis kujutab endast nii õiguslikku alust kui raamistikku avalik-õigusliku ülesande – jäätmete põletamine – täitmiseks vajaliku rajatise tulevaseks ehitamiseks ja käitamiseks, kui see leping on sõlmitud üksnes ametiasutuste vahel eraõigusliku lepingupoole osaluseta ning ei sea tingimuseks lõppastmes jäätmete käitlemise rajatise ehitamiseks ja käitamiseks vajaliku hankelepingu sõlmimist ega anna viimasele asjaolule hinnangut.

Ametiasutus võib avalike huvidega seotud ülesandeid täita omaenda vahenditega või koostöös teiste ametiasutustega, ilma et ta oleks kohustatud pöörduma selliste üksuste poole, kes ei ole tema teenistuses. Esiteks ei näe ühenduse õigus siinkohal ametiasutustele ette kindlat juriidilist vormi avalik-õiguslike ülesannete ühiseks täitmiseks. Teiseks ei tohi säärane ametiasutustevaheline koostöö seada küsimuse alla riigihankeid käsitlevate ühenduse sätete põhieesmärki, milleks on teenuste vaba liikumine ning avatud ja aus konkurents kõikides liikmesriikides, kuna sellise koostöö läbiviimist reguleerivad vaid avaliku huvi eesmärkidest lähtuvad kaalutlused ja nõuded ning kuna direktiiviga 92/50 sätestatud huvitatud isikute võrdse kohtlemise põhimõte kujutab endast tagatist, et ühelegi eraõiguslikule äriühingule ei anta privileege konkurentide ees.

¹⁸ Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 322).

Järgnevalt on vaatluse all hulk kohtuotsuseid, kus Euroopa Kohtul tuli tõlgendada ühenduse õigust, mille eesmärk on reguleerida kaubandustavasid, et oleks tagatud tarbijakaitse.

Kohtuasjas *Messner* (3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-489/07), mis puudutas tarbijate kaitset sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, vaagis Euroopa Kohus võimalust nõuda hüvitist tarbijalt, kes on pärast sellekohasele lepingule allakirjutamist otsustanud lepingust taganeda. Kohus leidis, et direktiivi 97/7/EÜ¹⁹ artikli 6 lõike 1 teist lauset ja lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis näevad müüjale ette üldise võimaluse nõuda tarbijalt sidevahendi abil sõlmitud lepingu alusel saadud asja kasutamise eest hüvitist, kui tarbija kasutas tähtaegselt oma õigust lepingust taganeda. Kui tarbijal tuleks tasuta taoline hüvitis ainult seetõttu, et tal oli võimalik kasutada sidevahendi abil sõlmitud lepingu alusel saadud asja seni, kui see oli tema valduses, saaks tarbija taganemisõigust kasutada üksnes selle hüvitise tasumise vastu, mis oleks selgelt vastuolus direktiivi 97/7 sõnastuse ja eesmärgiga ning võtaks tarbijalt muu hulgas võimaluse kasutada vabalt ja surveta talle kõnealuse direktiiviga jäetud nn järelemõtlemisaega. Samuti ohustaks see lepingust taganemise õiguse tõhusust ja tulemuslikkust, kui tarbijal tuleks tasuta hüvitist pelgalt asjaolu tõttu, et ta asja kontrollis ja järele proovis. Kuna taganemisõiguse eesmärk on just nimelt anda tarbijale selline võimalus, ei saa selle võimaluse kasutamise tagajärjeks olla olukord, kus tarbija võib kõnealust õigust kasutada ainult tingimusel, et ta tasub kõnealuse hüvitise.

Samade sätetega ei ole siiski vastuolus see, kui tarbijale pannakse kohustus tasuta hüvitist juhul, kui tarbija kasutas asja tsiviilõiguse põhimõtete, näiteks hea usu või alusetu rikastumise põhimõtte vastaselt, tingimusel, et sellega ei ohustata kõnealuse direktiivi eesmärki ja eeskätt taganemisõiguse tõhusust ja tulemuslikkust, mis on siseriikliku kohtu hinnata.

Kohtuasjas *Pannon GSM* (4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-243/08) meenutas Euroopa Kohus, et direktiiviga 93/13/EMÜ²⁰ tarbijatele tagatud kaitse hõlmab juhtumeid, kus tarbija, kes on sõlminud ebaõiglast tingimust sisaldava lepingu müüja või teenuste osutajaga, hoidub viitamast selle lepingutingimuse ebaõiglasele olemusele, kuna ta ei ole teadlik oma õigustest või ta kardab neid kasutada tekkida võivate kohtukulude tõttu. Liikmesriigi kohtu roll tarbijakaitse vallas ei piirdu seega pelgalt võimalusega otsustada, kas lepingutingimus võib olla ebaõiglane, vaid see hõlmab ka kohustust kontrollida seda küsimust omal algatusel kohe, kui kõnealuse kohtu käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, ning seda ka juhtudel, mil kohus kontrollib kohtualluvust. Kui liikmesriigi kohus leiab, et selline tingimus on ebaõiglane, peab ta selle kohaldamata jätma, välja arvatud juhul, kui tarbija otsustab pärast seda, kui kohus on vastavat küsimust selgitanud, sellisele ebaõiglasele ja mittesiduvale tingimusele mitte tugineda.

Samuti ei ole direktiiviga kooskõlas siseriiklik norm, mille kohaselt on lepingu ebaõiglase tingimuse siduvus välistatud üksnes juhul, kui tarbija on sellise tingimuse liikmesriigi kohtus tulemuslikult vaidlustanud. Niisugune norm välistab siseriikliku kohtu võimaluse omal algatusel hinnata, kas lepingutingimus on ebaõiglane.

Lisaks märkis Euroopa Kohus, et ebaõiglasena võib käsitada tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingus sisalduvat tingimust, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud ja mis

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (EÜT L 144, lk 19; ELT eriväljaanne 15/03, lk 319).

²⁰ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

määrab vaidluse allumise üksnes kohtule, mille tööpiirkonnas asub müüja või teenuste osutaja registrijärgne asukoht.

Sama teemaga seoses leidis Euroopa Kohus kohtuasjas *Asturcom Telecomunicaciones* (6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-40/08), et siseriiklik kohus, kellele on esitatud nõue sundtäita lõplik vahekohtuotsus, mis on tehtud tarbija menetluses osalemiseta, peab niipea, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, omal algatusel hindama, kas müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduv vahekohtuklausel on ebaõiglane, kui siseriiklike menetlusnormide kohaselt võib ta samalaadsete siseriiklikul õigusel põhinevate nõuete korral sellise hindamise läbi viia. Kui see nii on, tuleb kohtul välja selgitada kõik tagajärjed, mis siseriikliku õiguse kohaselt sellest tulenevad, veendumaks, et kõnesolev klausel ei ole tarbijale siduv.

Sellise hinnangu andmise kohta selgitas Euroopa Kohus esiteks, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 on imperatiivne säte, ja teiseks, et võttes arvesse avaliku huvi olemust ja tähtsust, millel antud direktiiviga tarbijatele tagatud kaitse põhineb, tuleb artiklit 6 pidada võrdväärseks siseriiklike normidega, mis asetsevad siseriiklikus õiguskorras avaliku korra normide tasemel.

Kohtuasjas *Aventis Pasteur* (2. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-358/08), milles Euroopa Kohus meenutas kõigepealt kohtuasjas *O'Byrne*²¹ esitatud seisukohti, selgitas ta, et direktiivi 85/374/EMÜ²² artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus kohtumenetluses ühe kostja teisega asendamist lubavate siseriiklike õigusnormide selline kohaldamine, mille tulemusel võib „tootja“ nimetatud direktiivi artikli 3 tähenduses pärast direktiivis sätestatud aegumistähtaja möödumist kaasata kostjana selle tähtaja jooksul teise isiku vastu algatatud kohtumenetluse.

Artiklit 11 tuleb siiski esiteks tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, kui siseriiklik kohus leiab, et nimetatud artiklis sätestatud tähtaja jooksul direktiivi 85/374 artikli 3 lõikes 1 sätestatud määratlusele vastava „tootja“ 100-protsendilise osalusega tütarettvõtja vastu algatatud menetluses võib nimetatud tütarettvõtja asendada tootjaga, kui nimetatud kohus leiab, et otsuse asjaomase toote käibelelaskmise kohta tegi tegelikult tootja.

Teiseks tuleb direktiivi 85/374 artikli 3 lõiget 3 tõlgendada selliselt, et juhul, kui väidetavalt puudusega toote tõttu kannatanul ei olnud enne oma õiguste teostamist toote tarnija suhtes mõistlikult võimalik tootjat kindlaks teha, tuleb toote tarnijat käsitada selle „tootjana“, eelkõige direktiivi artikli 11 kohaldamisel, kui ta ei teinud omal algatusel ja viivitamata kannatanule teatavaks tootja või talle toote tarninud isiku andmeid – asjaolu, mille peab kõnesoleva juhtumi asjaolude alusel kindlaks tegema siseriiklik kohus.

Ebaausate kaubandustavade küsimuses tuli Euroopa Kohtul tõlgendada kohtuasjas *VTB-VAB* (23. aprilli 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-261/07 ja C-299/07) direktiivi 2005/29/EÜ²³. Kohus leidis, et selle direktiiviga on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis juhul, kui teatud erandid välja arvata ja üksikjuhtumiga seotud asjaolud kõrvale jätta, keelab sellest tulenevalt üldiselt ja preventiivselt kõik müüja poolt tarbijale tehtavad seotud pakkumised.

²¹ 9. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-127/04 (EKL 2006, lk I-1313).

²² Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, lk 29; ELT eriväljaanne 15/01, lk 257).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 149, lk 22).

Need õigusnormid kehtestavad seotud pakkumiste keelu põhimõtte, samas kui kõnesoleva direktiivi I lisas selliseid tavaid ei nimetata, vaid seal loetletakse ammendavalt ainult need kaubandustavad, mida loetakse ebaausateks kõigil tingimustel ja mida ei tohi seega analüüsida juhtumipõhiselt.

Euroopa Kohus meenutas, et kõnesolev direktiiv ühtlustab ebaausaid kaubandustavaid puudutavad eeskirjad ühenduse tasandil täielikult. Seega ei tohi liikmesriigid võtta direktiiviga kehtestatud piiravaid meetmeid ja seda isegi kõrgema tarbijakaitse taseme saavutamise tagamiseks.

Sellest tulenevalt ei vasta kõnesoleva direktiiviga esitatud nõuetele siseriiklikud õigusnormid, mis kehtestavad seotud pakkumiste suhtes ebaseaduslikkuse eelduse, vaatamata sellele, et siseriikliku seadusega on sellest keelust ette nähtud teatud hulk erandeid.

Intellektuaalomandi õiguste valdkonnas väärivad põgusat tutvustamist kaks kohtuotsust.

Esimene neist on kohtuasi *FEIA* (2. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-32/08), milles Euroopa Kohus otsustas, et määruse (EÜ) nr 6/2002²⁴ artikli 14 lõige 3 – mille kohaselt kuulub tööandjale õigus ühenduse disainilahendusele juhul, kui disainilahenduse on välja töötanud töötaja, täites tööandja määratud kohustusi või antud juhtnõore, ning kui lepinguga või siseriiklike õigusaktidega ei ole ette nähtud teisiti – ei ole kohaldatav tellimuse alusel välja töötatud disainilahenduse suhtes. Nimelt oli ühenduse seadusandja eesmärk nimetatud määruse artikli 14 lõikega 3 määrata kindlaks erand teatavat tüüpi lepinguliste suhete jaoks, nagu tööõiguslik suhe, mis aga omakorda välistab nimetatud erandi kohaldatavuse teiste lepinguliste suhete puhul, nagu tellimuse alusel ühenduse disainilahenduse väljatöötamine.

Kui ühelt poolt on tegemist ühenduse registreerimata disainilahendusega, mis on välja töötatud tellimuse alusel, ja teiselt poolt ei samasta siseriiklik seadus selliseid disainilahendusi nendega, mis on välja töötatud tööõigusliku suhte raames, tuleb määruse nr 6/2002 artikli 14 lõiget 1 tõlgendada nii, et õigus ühenduse disainilahendusele kuulub selle autorile, kui seda ei ole lepingu alusel tema õigusjärglasele üle antud. Võimalus anda õigus disainilahendusele lepingu alusel üle selle autorilt tema õigusjärglasele kõnesoleva määruse artikli 14 lõike 1 tähenduses tuleneb esiteks selle artikli sõnastusest ja vastab teiseks määrusega taotletud eesmärkidele. Siinkohal olgu öeldud, et ühenduse disainilahenduse kaitse kohandamine kõikide ühenduse tööstusharude huvidele võimaluse kaudu anda õigus disainilahendusele üle lepingu alusel aitab kaasa peamisele eesmärgile teostada tõhusalt ühenduse disainilahendusest tulenevaid õigusi kogu ühenduse territooriumil. Pealegi ei soodusta tööstusdisainilahenduste tugevdatud kaitse mitte ainult üksikute autorite panust ühenduse üldtootlikkusesse nimetatud valdkonnas, vaid ergutab ka uuenduslikkust ja uute toodete väljatöötamist ning investeerimist nende tootmisse. Siseriiklik kohus peab aga kontrollima sellise lepingu sisu ja sellega seoses vajaduse korral kindlaks määrama, kas õigus registreerimata disainilahendusele on ka tegelikult autorilt tema õigusjärglasele üle antud, kohaldades vastava läbivaatamise raames lepingute kohta käivat õigust, et teha kindlaks, kellele vastavalt kõnesoleva määruse artikli 14 lõikele 1 õigus ühenduse registreerimata disainilahendusele kuulub.

Teises kohtuasjas *Sony Music Entertainment* (20. jaanuari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-240/07) leidis Euroopa Kohus, et autoriõiguse ja sellega kaasnevate teatud õiguste – käesolevas asjas fonogrammide reprodutseerimisõiguste – kaitse tähtaeg, mis on sätestatud direktiivis

²⁴ Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

2006/116/EÜ²⁵, on selle direktiivi artikli 10 lõike 2 alusel kohaldatav ka siis, kui asjaomane objekt ei olnud liikmesriigis, milles kaitset taotletakse, kunagi kaitstud. Selle sätte sõnastusest tuleneb nimelt, et esimene alternatiivne tingimus seondub asjaomase objekti varasema kaitse olemasoluga vähemalt ühes liikmesriigis. Nimetatud sätte ei nõua seda, et see liikmesriik oleks sama mis see, milles taotletakse eelosutatud direktiivis ette nähtud kaitset. Peale selle, ehkki kõnealuse direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusnormid, et selle kaudu muuta kaitse tähtajad kogu ühenduses ühesugusteks, siis niisugune direktiivi 2006/116 artikli 10 lõike 2 tõlgendus, mille kohaselt sellise tingimuse kohaldamine on seatud sõltuvusse selle liikmesriigi õigusnormidega tagatud varasema kaitse olemasolust, kus direktiivis ettenähtud kaitset taotletakse, ja seda vaatamata sellele, et teises liikmesriigis oli selline varasem kaitse tagatud, ei ole kooskõlas kõnealuse sätte sõnastusega ega direktiivi eesmärgiga.

Euroopa Kohus lisas, et direktiivi 2006/116 artikli 10 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et direktiivis ette nähtud kaitse tähtaegu kohaldatakse olukorras, kus asjaomane teos või objekt oli 1. juulil 1995 sellisena kaitstud vähemalt ühes liikmesriigis siseriiklike sätete kohaselt, mis käsitlevad autoriõigust või sellega kaasnevaid õigusi ning kus selle teose või objekti selliste õiguste kolmanda riigi kodanikust omanikule oli sellel kuupäeval tagatud siseriiklike sätetega ette nähtud kaitse. Seda, kas nimetatud sätte kontekstis oli teose või objekti autoriõigusega kaasnevate õiguste kolmanda riigi kodanikust omanik 1. juulil 1995 kaitstud vähemalt ühes liikmesriigis, tuleb aga hinnata sellise liikmesriigi sätete alusel ja mitte selle liikmesriigi sätete alusel, kus direktiivis ette nähtud kaitset taotletakse. Sellist järeldust toetavad pealekauba kõnealuse direktiiviga taotletavad ühtlustamise eesmärgid ja eeskätt eesmärk sätestada autoriõigusega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja arvestamiseks sama algushetk ning muuta selliste õiguste kaitse tähtajad kogu ühenduses ühesugusteks. Eelõeldust tuleneb, et sellise teose või objekti suhtes, mis 1. juulil 1995 oli kaitstud vähemalt ühes liikmesriigis selle liikmesriigi sätete kohaselt, ei ole selle direktiivi artikli 10 lõike 2 kohaldamiseks määrav see, kas isik, kellele see kaitse tagati, on kolmanda riigi kodanik, ning kas talle ei ole selles liikmesriigis, kus direktiivis 2006/116 ette nähtud kaitse tähtaja kohaldamist taotletakse, tagatud kaitset selle viimase liikmesriigi sätete alusel. Oluline on nimelt välja selgitada, kas asjaomane teos või objekt oli 1. juulil 1995 vähemalt ühe liikmesriigi sätete kohaselt kaitstud.

Vaidlusi kerkis üles ka muudes valdkondades, mis on ühenduse tasandil ühtlustatud.

Kohtuasjas *Damgaard* (2. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-421/07) avanes Euroopa Kohtul võimalus täpsustada reklaami mõistet inimtervishoiu kasutatavate ravimite korral. Ühte ajakirjanikku süüdistati sellise ravimi omaduste ja kättesaadavuse kohta avalikult teabe levitamises, mille turustamine ei ole kõikides liikmesriikides lubatud, samas kui direktiiv 2001/83/EÜ²⁶ näeb ravimitega seonduva teabe ja reklaami valdkonnas ette kõrgetasemelise tarbijakaitse. Euroopa Kohus, kellelt taheti teada, kuidas siis tuleb direktiivi 2001/83 (muudetud direktiiviga 2004/27/EÜ)²⁷ artiklit 86 tõlgendada, otsustas, et ravimit ning eriti selle ravi- ja ennetavaid omadusi puudutava teabe levitamist kolmanda isiku poolt võib käsitada reklaamimisena selle artikli tähenduses, isegi kui see kolmas isik tegutseb omal algatusel ja selle ravimi tootjast või müüjast õiguslikult ning faktiliselt täiesti sõltumatult. Euroopa Kohus lisas, et siseriiklik kohus peab välja selgitama, kas selline teabe

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta (ELT L 372, lk 12).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimtervishoiu kasutatavate ravimite käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/27/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ ühenduse eeskirjade kohta seoses inimtervishoiu kasutatavate ravimitega (ELT L 136, lk 34; ELT eriväljaanne 13/34, lk 262).

levitamine kujutab endast koduuksel propageerimise viisi, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendit.

Eespool viidatud kohtuasjas *UTECA* otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (muudetud direktiiviga 97/36/EÜ),²⁸ täpsemalt selle artiklit 3 ja EÜ artiklit 12 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus Hispaania õigusakt, mis kohustab televisiooniorganisatsioone kulutama 5% oma tegevustulust Euroopa päritolu mängu- ja telefilmide eelrahastamisele ning täpsemalt kulutama 60% sellest 5%-st teostele, mille originaalkeel on üks selle liikmesriigi ametlikest keeltest. Euroopa Kohus leidis, et olenemata vastusest küsimusele, kas niisugune meede kuulub nimetatud direktiivi kohaldamisalasse jäävatesse valdkondadesse, on liikmesriigil üldjuhul õigus sellist meedet võtta, tingimusel et ta järgib asutamislepinguga tagatud põhivabadusi. Kui selline meede, mis puudutab kohustust kulutada teostele, mille originaalkeel on üks selle liikmesriigi ametlikest keeltest, 60% sellest 5%-st tegevustulust, mis suunatakse Euroopa päritolu mängu- ja telefilmide eelrahastamisele, kujutab endast mitme põhivabaduse, täpsemalt teenuste osutamise vabaduse, kapitali vaba liikumise ja töötajate liikumisvabaduse piirangut, võib see meede olla õigustatud eesmärgiga kaitsta ja edendada ühte või mitut asjassepuutuvat liikmesriigi ametlikku keelt. Siinjuures on selline meede, mis kehtestab kohustuse investeerida mängu- ja telefilmidesse, mille originaalkeel on üks selle liikmesriigi ametlikest keeltest, sellekohase eesmärgi saavutamise tagamiseks kohane. Samuti ei tundu Euroopa Kohtu hinnangul, et taoline meede läheks kaugemale sellest, mis on nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalik. Asjaomane meede puudutab nimelt esiteks vaid 3% ringhäälinguorganisatsioonide tegevustulust, mistõttu ei saa seda protsenti pidada taotletud eesmärgi suhtes ebaproportsionaalseks. Lisaks ei lähe meede kaugemale sellest, mis on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik, ainult seetõttu, et selles ei ole ette nähtud kriteeriume, mis võimaldaksid asjassepuutuvad teosed liigitada „kultuuritoodeteks“. Kuna keel ja kultuur on lahutamatu seotud, ei saa asuda seisukohale, et asutamislepinguga tagatud mõne põhivabaduse piiramise õigustamiseks peab liikmesriigi taotletav eesmärk, milleks on ühe või mitme ametliku keele kaitse ja edendamine, kindlasti esinema koos muude kultuurikriteeriumidega. Samuti ei lähe selline meede kaugemale sellest, mis on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik, ainult seetõttu, et asjassepuutuv rahastamine on suunatud enamjaolt mängufilme tootvatele ettevõtjatele, kes asuvad selles liikmesriigis. Asjaolu, et kõnealuse meetme aluseks olev kriteerium, s.o keelekriteerium, võib eelistada mängufilme tootvaid ettevõtjaid, kes töötavad sellele kriteeriumile vastavas keeles ja kes seega võivad tegelikkuses enamjaolt asuda selles liikmesriigis, mille ametlike keelte hulka see keel kuulub, on osa taotletavast eesmärgist. Sellist olukorda ei saa iseenesest käsitleda tõendina, et asjaomane meede on ebaproportsionaalne, ilma et liikmesriigi poolt ühe või mitme ametliku keele kaitse ja edendamise eesmärgi tunnustamine ülekaaluka üldise huvina võiks seejuures mõtte kaotada. Euroopa Kohus selgitas artikli 12 kohta, et seda sätet kohaldatakse iseseisvalt üksnes nendel ühenduse õigusega reguleeritud juhtudel, mille suhtes asutamisleping diskrimineerimist keelavat erisätet ei ole ette näinud. Nimelt on diskrimineerimiskeelu põhimõte töötajate liikumisvabaduse, asutamislepingu vabaduse, teenuste osutamise vabaduse ja kapitali vaba liikumise valdkonnas kehtestatud vastavalt EÜ artikli 39 lõikega 2 ning EÜ artiklitega 43, 49 ja 56. Seega, kuna eeltoodust nähtub, et asjaomane meede ei ole nende asutamislepingu sätetega vastuolus, ei saa ta olla vastuolus ka EÜ artikliga 12.

²⁸ Nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiiv 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 298, lk 23; ELT eriväljaanne 06/01, lk 224).

Kaubamärgid

Selles valdkonnas olgu esile toodud kohtuasi *PAGO International* (6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-301/07), milles täpsustati tingimusi, millele peab kaubamärk vastama, et tal oleks „maine“ määruse (EÜ) nr 40/94²⁹ artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses. Toetudes analoogilistele kaalutlustele nagu kohtuasjas *Davidoff* (9. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-292/00, EKL 2003, lk I-389), märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et vaatamata eelviidatud artikli 9 lõike 1 punkti c sõnastusele ja võttes arvesse selle süsteemi üldist ülesehitust ja eesmärke, millesse see säte kuulub, ei saa mainekate ühenduse kaubamärkide kaitse juhul, kui tähist kasutatakse samade või sarnaste kaupade või teenuste jaoks, olla väiksem siis, kui tähist kasutatakse kaupade või teenuste jaoks, mis ei ole sarnased. Seetõttu kaitseb kõnesolev artikkel Euroopa Kohtu hinnangul ka mainekat ühenduse kaubamärki seoses kaupade või teenustega, mis on sarnased nendega, mille jaoks nimetatud kaubamärk on registreeritud. Seejärel leidis kohus, et selles sättes ette nähtud kaitse saamiseks peab ühenduse kaubamärki ühenduse territooriumi olulises osas teadma märkimisväärne osa avalikkusest, keda selle kaubamärgiga hõlmatud kaubad või teenused puudutavad, ning et pidades silmas kaubamärgi *PAGO International* mainet ühe liikmesriigi kogu territooriumil, st kogu Austria territooriumil, võib seda territooriumi käsitada ühenduse territooriumi olulise osana.

Sotsiaalpoliitika

Selles valdkonnas puutus Euroopa Kohus kokku küsimustega, mis ei ole varem käsitlust leidnud. Kohtuasi *Akavan Erytisalojen Keskusliitto AEK jt* (10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-44/08) andis Euroopa Kohtule võimaluse otsustada esimest korda selle üle, milline ulatus on direktiivi 98/59/EÜ (kollektiivseid koondamisi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta)³⁰ artiklis 2 sätestatud teavitamise ja konsulteerimise kohustusel.

Konsulteerimise kohustuse tekkimise hetke osas asus Euroopa Kohus seisukohale, et tööandjal tekitab töötajate esindajatega konsulteerimise kohustus siis, kui kontsernis tehakse strateegiline otsus või tegevusega seotud muudatus, mille tõttu on tööandja sunnitud kaaluma või kavandama kollektiivset koondamist. Lisaks selgitas kohus, et seesugune kohustus tekib sõltumata sellest, kas tööandjal on juba võimalik anda töötajate esindajatele kogu direktiivi 98/59 artikli 2 lõike 3 esimese lõigu punktis b nõutud teave.

Konsulteerimise kohustuse kandja kindlakstegemise kohta märkis Euroopa Kohus, et ainus teavitamist, konsulteerimist ja teatamist puudutavate kohustuste adressaat on tööandja. Isegi kui tööandjat kontrolliv ettevõtja võib teha tööandja suhtes siduvaid otsuseid, ei ole ta sellele vaatamata tööandja. Emaettevõtjast ja ühest või mitmest tütarettevõtjast moodustuvast kontsernis tekib kohustus konsulteerida töötajate esindajatega tütarettevõtjal tööandjana vaid siis, kui tütarettevõtja, kus kollektiivne koondamine tõenäoliselt läbi viiakse, on kindlaks määratud.

Konsulteerimismenetluse lõppemise kohta selgitas Euroopa Kohus, et kontsernis peab tütarettevõtja, keda kollektiivne koondamine puudutab, konsulteerimismenetluse lõpetama enne, kui ta ütleb – vajaduse korral emettevõtja otsese juhise alusel – üles koondatavate töötajate lepingud.

²⁹ Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146).

³⁰ Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/59/EÜ (EÜT L 225, lk 16; ELT eriväljaanne 05/03, lk 327).

Kohtuasjas *Mono Car Styling* (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-12/08) võttis Euroopa Kohus – jällegi esimest korda – seisukoha küsimuses, kas direktiiv 98/59³¹ annab individuaalse õiguse töötajatele, kes soovivad teavitamise ja konsulteerimise korra selle rikkumise tõttu vaidlustada.

Euroopa Kohus leidis, et õigus teavitamisele ja konsulteerimisele, mis on sätestatud direktiivis 98/59 ja eriti selle direktiivi artiklis 2, on antud töötajate esindajatele kollektiivselt ning on seega kollektiivset laadi. Sellise kollektiivse õiguse kaitse tase, mida selle direktiivi artikli 6 kohaselt nõutakse, on tagatud juhul, kui kohaldatav siseriiklik õigus annab töötajate esindajatele kaebeõiguse, mis ei ole allutatud piirangutele ega eritingimustele. Direktiivi 98/59 artiklit 6, koosmõjus selle direktiivi artikliga 2, tuleb tõlgendada nii, et selle sättega ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, millega on kehtestatud menetlused, mis lubavad nii töötajate esindajatel kui ka töötajatel individuaalselt kontrollida kõnealusel direktiivis ette nähtud kohustustest kinnipidamist, ent piiravad samas töötajate individuaalset kaebeõigust võimalike esitatavate etteheidete osas ning seavad nende esitamise sõltuvusse nõudest, et töötajate esindajad oleksid eelnevalt esitanud tööandjale vastuväited, ja sellest, kas asjassepuutuv töötaja teatas tööandjale eelnevalt, et ta vaidlustab teavitamise ja konsulteerimise korrast kinnipidamise.

Samuti meenutas Euroopa Kohus, et siseriikliku õiguse rakendamisel peab siseriiklik kohus kooskõlalise tõlgendamise põhimõtet kohaldades arvestama siseriiklikke õigusnorme kogumis ja tõlgendamata neid võimalikkuse piires direktiivi sõnastust ja eesmärki arvesse võttes, et saavutada selle direktiiviga taotletav eesmärk. Järelikult osas, milles direktiivi 98/59 artikliga 2 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis vähendavad kollektiivset koondamist kavandaval tööandjal lasuvaid teavitamise ja konsulteerimise kohustusi võrreldes nimetatud artiklis sätestatud kohustustega, tuleb siseriiklikul kohtul oma pädevuse piires tagada, et tööandjal lasuvaid kohustusi ei vähendataks võrreldes nendega, mis on ette nähtud nimetatud direktiivi artiklis 2.

Kohtuasjas *Meerts* (22. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-116/08) oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada tulenevalt direktiivist 96/34/EÜ (Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta)³² sellise töötaja õigusi, kelle tööleping öeldakse üles osalise ajaga lapsehoolduspuhkuse ajal.

Olles sissejuhatavalt sedastanud, et nimetatud raamkokkuleppe klausli 2 punkt 6 sätestab, et õigused, mis töötaja on lapsehoolduspuhkuse alguseks saanud või on saamas, säilivad muutumatuna lapsehoolduspuhkuse lõpuni, otsustas Euroopa Kohus, et nii osutatud sätte sõnastusest kui ka selle kontekstist ilmneb, et selle sätte eesmärk on vältida seda, et töötaja kaotab tervikuna või osaliselt töösuhtest tulenevad, saadud või saadavad õigused, mis tal on juba lapsehoolduspuhkusele minnes, ja tagada, et puhkuse lõppedes on ta nende õiguste osas samas olukorras nagu enne puhkusele minekut. Arvestades lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppega taotletavat eesmärki saavutada meeste ja naiste võrdne kohtlemine, tuleb saadud või saadavatest õigustest kinnipidamise kohustust mõista nii, et selles väljendub ühenduse sotsiaalõiguse põhimõte, millel on eriline tähtsus ja mida ei saa tõlgendada kitsendavalt. Lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppe eesmärkidest tuleneb, et mõiste „saadud või saadavad õigused“ raamkokkuleppe tähenduses hõlmab kõiki töösuhtest otse või kaudselt tulenevaid rahalisi või muus vormis õigusi ja soodustusi, mida töötajal on õigus tööandjalt nõuda lapsehoolduspuhkuse alguspäeval. Nende õiguste ja soodustuste hulka kuuluvad kõik töötingimustega seotud õigused, nagu osalise ajaga lapsehoolduspuhkusel oleva

³¹ Vt eelmine joonealune märkus.

³² Nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiiv 96/34/EÜ (EÜT L 145, lk 4; ELT eriväljaanne 05/02, lk 285), muudetud nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiviga 97/75/EÜ (EÜT 1998, L 10, lk 24; ELT eriväljaanne 05/03, lk 263).

töötaja õigus etteteatamistähtajale, kui tööandja ütleb ühepoolselt üles tähtajatatu töölepingu, mille puhul sõltub etteteatamistähtaja pikkus sellest, kui kaua töötaja töösuhe selle ettevõtjaga on kestnud, ning mille eesmärk on hõlbustada uue töö otsimist. See õiguste ja soodustuste kogum saaks kahjustada, kui töötaja, kes on tööle võetud täistööajaga ja kelle tööleping öeldakse üles osalise lapsehoolduspuhkuse ajal ilma seaduses sätestatud etteteatamistähtaega järgimata, kaotaks õiguse sellele, et talle makstav ülesütlemise hüvitis määratakse tema töölepingust tuleneva töötasu alusel. Seega võib siseriiklik õigusakt, mis toob lapsehoolduspuhkuse korral kaasa töösuhetest tulenevate õiguste vähenemise, mõjutada töötajaid hoiduma sellise puhkuse võtmisest ning ajendada tööandjat vallandama eelkõige neid töötajaid, kes on lapsehoolduspuhkusel. See oleks otseselt vastuolus lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppe eesmärkidega, millest üks on pere- ja tööelu parem ühitamine.

Euroopa Kohus jõudis järeldusele, et lapsehoolduspuhkuse raamkokkuleppega on vastuolus see, kui olukorras, kus tööandja ütleb ühepoolselt ilma mõjuva põhjuseta või seaduses sätestatud etteteatamistähtaega järgimata üles osalise ajaga lapsehoolduspuhkusel oleva töötaja töölepingu, millega töötaja on võetud tööle tähtajatult ja täistööajaga, määratakse sellele töötajale makstav hüvitis vähendatud töötasu alusel, mida töötaja saab lepingu ülesütlemise ajal.

Kohtuasjas *Hütter* (18. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-88/08) otsustas Euroopa Kohus, et siseriiklik õigusakt, millega välistatakse liikmesriigi avalikus teenistuses töötavate lepinguliste teenistujate palgaastmete määramisel selle teenistusaja arvessevõtmine, mis on läbitud enne 18. eluaasta täitumist, põhjustab vanuse alusel diskrimineerimist, millel ei ole õigustatud eesmärki ja mis on seega ühenduse õigusega vastuolus.

Kohus märkis oma otsuses, et niisugused õigusnormid, mis näevad ette isikute erineva kohtlemise lähtuvalt vanusest, millal nad on oma kutsealase kogemuse omandanud, kehtestavad vanusekriteeriumi alusel erineva kohtlemise direktiivi 2000/78/EÜ³³ artikli 2 lõike 1 ja lõike 2 punkti a mõttes.

Edasi märkis Euroopa Kohus, et asjassepuutuvate õigusnormidega taotletud eesmärgid, milleks on takistada üldkeskhariduse seadmist ebasoodsamasse olukorda võrreldes kutseharidusega ning soodustada kutseõppe läbinud noorte integreerumist tööturule, on direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 mõttes õigustatud eesmärgid.

Euroopa Kohus märkis siiski, et need kaks eesmärki on vastandlikud, kuivõrd vaidlusaluse meetme-ga ei ole võimalik neid üheaegselt toetada. Lisaks rõhutas Euroopa Kohus eesmärgi kohta takistada üldkeskhariduse seadmist ebasoodsamasse olukorda võrreldes kutseharidusega, et varasema töökogemuse omandamise vanuse kriteerium kohaldub olenemata sellest, millist tüüpi haridus omandati. Neil asjaoludel ei näi see kriteerium olevat selle eesmärgi saavutamiseks asjakohane. Eesmärgi kohta soodustada kutseõppe läbinud noorte integreerumist tööturule rõhutas Euroopa Kohus, et enne 18-aastaseks saamist omandatud töökogemuse arvesse võtmata jätmine kohaldub vahet tegemata kõigi avalikus teenistuses töötavate lepinguliste teenistujate suhtes, olenemata sellest, mis vanuses nad tööle võetakse. Kuivõrd niisugune norm ei võta arvesse isikute vanust nende töölevõtmise hetkel, ei ole see asjakohane selleks, et soodustada ühe kategooria töötajate – kes on määratletud tulenevalt nende noorest east – sisenemist tööturule.

³³ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

Euroopa Kohus järeltas eeltoodu põhjal, et asjassepuutuvatest õigusnormidest tulenevat diskrimineerimist ei saa pidada õigustatuks ja seega ei ole need direktiivi 2000/78 artiklitega 1, 2 ja 6 kooskõlas.

Keskkond

Nagu varasematel aastatelgi, jõudis Euroopa Kohtu ette palju keskkonnaõigusega seonduvaid vaidlusi.

Kohtuasjas *komisjon vs. Malta* (10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-76/08) tuli Euroopa Kohtul hinnata, kas Malta Vabariik rikkus komisjoni väidete kohaselt nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiivist 79/409/EMÜ (loodusliku linnustiku kaitse kohta)³⁴ tulenevaid kohustusi, kui ta lubas põldvuti ja turteltuvi kevadjahiti aastatel 2004–2007.

Nimelt ei või eelviidatud direktiivi artikli 7 lõigete 1 ja 4 kohaselt kahele nimetatud liigile pesitsusaladele naasmise ajal jahiti pidada. Siiski on selle direktiivi artikli 9 lõikes 1 ette nähtud erandite tegemine nendest keeldudest juhul, kui muud rahuldavad lahendused puuduvad.

Euroopa Kohus märkis, et kuigi kahte kõnealust liiki esines Maltal tõepoolest ka sügisesel ajal, said jahimehed kõnesolevatel aastatel mainitud ajavahemikul püüda vaid tühise arvu linde. Pealegi läbivad need linnud sel ajavahemikul vaid väikest osa Malta territooriumist. Samuti ei jää nende kahe linnuliigi arvukus allapoole rahuldavat taset. Maailma Looduskaitse Liidu koostatud ohustatud liikide punasest raamatust ilmneb iseäranis, et kõnealused liigid kuuluvad kategooriasse „soodsa seisundis“. Euroopa Kohus leidis, et neid erilisi asjaolusid arvesse võttes ei saa kahe kõnealuse liigi sügisjahiti Maltal käsitada alternatiivse rahuldava lahendusena kevadjahi lubamisele.

Asjaomane tõdemus, mis kaugeltki ei võimalda piiranguteta lubada kevadjahiti, annab siiski võimaluse jahiti lubada üksnes juhul, kui see on vajalik ja kui sellega ei ohustata teiste direktiivi eesmärkide täitmist. Niisiis asus Euroopa Kohus seisukohale, et kui lubada pidada jahiti kevadperioodil, mil need liigid naasevad pesitsusaladele – kusjuures selle tulemusel hukub võrreldes jahiga sügisperioodil põldvuttide puhul kolm ja turteltuvide puhul kaheksa korda rohkem linde –, ei kujuta see endast sobilikku lahendust, mis oleks rangelt proportsionaalne sama direktiivi eesmärgiga kaitsta linnuliike.

Neil asjaoludel sedastas Euroopa Kohus, et Malta Vabariik ei järginud erandi tegemise tingimusi ja rikkus seega asjaomasest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Kohtuasjas *komisjon vs. Poola* (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-165/08) tuli Euroopa Kohtul hinnata seda, kas Poola Vabariik rikkus komisjoni väidete kohaselt direktiividest 2001/18/EÜ³⁵ ja 2002/53/EÜ³⁶ tulenevaid kohustusi, kui ta keelas üldises korras geneetiliselt muundatud taimesorvide seemnete turustamise ja nende kandmise taimesorvide siseriiklikusse kataloogi.

³⁴ EÜT L 103, lk 1; ELT eriväljaanne 15/01, lk 98.

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 77).

³⁶ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/53/EÜ ühise põllumajandustaimesorvide kataloogi kohta (EÜT L 193, lk 1; ELT eriväljaanne 03/36, lk 281).

Poola Vabariik oli omapärasel seisukohal, et direktiivid 2001/18 ja 2002/53 ei ole käesoleval juhul kohaldatavad, sest need järgivad liikumisvabaduse, keskkonnakaitse ja rahvatervise eesmärke, samas kui siseriiklik õigus järgib eetilisi või usulisi eesmärke. Teisisõnu jäävad vaidlusalused siseriiklikud sätted väljapoole eelmainitud direktiivide kohaldamisala, nii et GMO-de vaba ringluse piirangud, mis toovad kaasa EÜ artikli 28 võimaliku rikkumise, võivad olla EÜ artikli 30 alusel õigustatud.

Euroopa Kohus leidis, et kohtuasja lahendamiseks ei ole vaja otsida vastust küsimusele, kas liikmesriikidele jääb alles pädevus tugineda eetilistele ja usulistele motiividele, õigustamaks siseriiklike meetmete võtmist, mis on vastuolus direktiividega 2001/18 ja 2002/53. Piisab tõdemusest, et Poola Vabariik ei ole tõendanud, et vaidlusalused siseriiklikud sätted järgivad tõepoolest eespool osutatud eesmärke. Seetõttu rikuvad niisugused üldised keelud, nagu on ette nähtud vaidlusalustes siseriiklikes sätetes, Poola Vabariigi kohustusi, mis tulenevad direktiivi 2001/18 artiklitest 22 ja 23 ning direktiivi 2002/53 artikli 4 lõikest 4 ja artiklist 16. Euroopa Kohus tegi eeltoodu põhjal järelduse, et liikmesriik, kes keelab geneetiliselt muundatud taimesortide seemnete vaba ringluse ning geneetiliselt muundatud taimesortide kandmise oma taimesortide siseriiklikusse kataloogi, rikub direktiivi 2001/18 artiklitest 22 ja 23 ning direktiivi 2002/53 artikli 4 lõikest 4 ja artiklist 16 tulenevaid kohustusi.

Jäätmemaksu arvutamist käsitlevas kohtuasjas (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-254/08: *Futura Immobiliare jt*), milles oli vaja kohaldada „saastaja maksab“ põhimõtet, tõlgendas Euroopa Kohus direktiivi 2006/12/EÜ³⁷ artikli 15 punkti a selliselt, et kehtiva ühenduse õiguse kohaselt ei ole selle sättega vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis sätestavad olmejäätmete käitlemise ja kõrvaldamise teenuse rahastamiseks maksu, mis on arvatud selle teenuse kasutajate poolt tekitatud jäätmete hinnangulise mahu alusel, mitte aga jäätmete koguse alusel, mille nad on tegelikult tekitanud ja kogumiseks andnud.

Kohus tugines oma argumentatsioonis asjaolule, et olukorras, kus jäätmevaldaja annab jäätmed jäätmekogumisettevõtjale, näeb eelviidatud artikli 15 punkt a ette, et vastavalt „saastaja maksab“ põhimõttele kannavad jäätmete kõrvaldamise kulud nende valdajad. Tihti on raske või koguni kulukas määrata kindlaks iga valdaja poolt kogumisse antud olmejäätmete täpset kogust. Neil kaalutlustel võib tugineda kriteeriumidele, mis põhinevad esiteks valdajate jäätmete tekitamise võimel, mis on arvatud nende kasutatava kinnisvara pindala ning selle kasutusotstarbe alusel, ja/või teiseks tekitatud jäätmete liigil, võimaldada arvutada nende jäätmete kõrvaldamise kulud ja jaotada need erinevate valdajate vahel juhul, kui need kaks parameetrit mõjutavad otseselt nimetatud kulude summat.

Euroopa Kohus selgitas, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb talle esitatud faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel siiski uurida, kas olmejäätmete kõrvaldamise maks ei vii selleni, et teatud valdajate – käesoleval juhul hotellide – kanda jäetakse ilmselgelt ebaproportsionaalne kulu võrreldes nende jäätmete koguse või liigiga, mida nad võisid tekitada.

Viisa, varjupaik ja sisseränne

Varjupaiga valdkonna kohtuasju kipub järjest juurde tulema ning Euroopa Kohtul oli võimalus tõlgendada esimest korda selle valdkonna direktiive.

Nii arutles Euroopa Kohus kohtuasjas *Petrosian jt* (29. jaanuari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-19/08) varjupaigataotluse üleandmise menetluse üle, millest tulenevalt avanes tal võimalus tõlgendada

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta (ELT L 114, lk 9).

määrust (EÜ) nr 343/2003³⁸. Armeenia päritolu perekond Petrosian oli esitanud varjupaigataotluse kõigepealt Prantsusmaal ja seejärel Rootsis. Rootsi ametivõimud tahtsid perekonna Prantsusmaale tagasi saata, kuid Petrosianid olid selle otsuse mitu korda edasi kaevanud, mille tõttu möödus eelosutatud määruse artikli 20 lõike 1 punktis d sätestatud kuuekuuline tähtaeg. See tähtaeg, mis „hakkab kulgema alates kaebuse või uuesti läbivaatamise suhtes tehtud otsusest“, on määratud liikmesriigile, kus varjupaigataotlus esitati, üleandmise läbiviimiseks, kuivõrd tähtaja möödumise tagajärjena muutub vastutavaks just see riik. Kohtuotsuse keskne küsimus oli selles, missugusest sündmusest alates võib hakata kuuekuuline tähtaeg kulgema.

Euroopa Kohus tõi oma vastuses välja kaks hüpoteetilist olukorda vastavalt sellele, kas siseriikliku õiguse järgi on kaebusel peatav toime või mitte. Nii leidis kohus, et juhul kui mingit peatava toimega kaebust ei ole ette nähtud, kulgeb üleandmise tähtaeg alates sõnaselgest või tuletatavast otsusest, millega üleandmise palve saanud liikmesriik nõustub varjupaigataotleja tagasi võtma. Seevastu juhul, kui üleandmise palve esitanud liikmesriigi õigusnormid näevad ette kaebuse peatava toime, hakkab üleandmise tähtaeg kulgema mitte alates üleandmise menetluse peatavast esialgse õiguskaitse määrusest, vaid alles alates sisulisest lahendist, millega tuvastatakse menetluse õiguspärasus ning mis ei tee üleandmisele takistusi. Võttes arvesse liikmesriikidele tähtaja kehtestamise eesmärki, tuleb tähtaja algus kindlaks määrata nii, et liikmesriikidele jääb kuuekuuline tähtaeg, mida neil tuleb maksimaalselt kasutada üleandmise tehniliste üksikasjade korraldamiseks. Lisaks arvestas Euroopa Kohus kohtuliku kaitse tagamise ja liikmesriikide menetlusliku autonoomiaga.

Teiseks tuli Euroopa Kohtul kohtuasjas *Elgafaji* (17. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-465/07) hinnata, milline ulatus on direktiivi 2004/83/EÜ (miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase staatus)³⁹ artikliga 15 antud täiendaval kaitsel. Asjas esitati küsimus selle kohta, kas nimetatud artikli punktis c esitatud tingimust, et esineb „tõsine ja individuaalne oht tsiviilisiku elule või isikupuutumatusel juhuliku vägivalla tõttu rahvusvahelise või riigisisese relvastatud kokkupõrke puhul“, peab Euroopa Inimõiguste Kohtu antud seisukoha järgi tõlgendama nii, et täiendava kaitse taotleja on kohustatud tõendama, et oht ähvardab teda konkreetselt talle omaste asjaolude tõttu.

Euroopa Kohus vastas sellele küsimusele eitavalt. Ta sedastas esmalt, et artikkel 15 on autonoomne säte, mille sisu on Euroopa inimõiguste konventsiooni (EIÕK) artiklist 3 erinev ning mida tuleb seega tõlgendada iseseisvalt. Seejärel leidis kohus, et punktis c määratletud kahju, mis seisneb „tõsises ja individuaalses ohus [taotleja] elule või isikupuutumatusel“, hõlmab üldisema kahju ohtu kui ülejäänud kaks samas artiklis määratletud kahju liiki – näiteks surmanuhtlus –, mis hõlmavad olukordi, kus taotlejat ähvardab konkreetset tüüpi kahju kannatamise oht. Lisaks seostatakse viidatud ohtu üldise olukorraga „rahvusvahelise või riigisisese relvastatud kokkupõrke“ puhul.

Niisuguse ohu aluseks olevat vägivaldat määratletakse kui „juhuslikku“ – termin, mis tähendab, et see võib laieneda isikutele olenemata nende isiklikest asjaoludest. Euroopa Kohus selgitas sellega seoses, et mida rohkem on taotleja võimeline tõendama, et ta on eriliselt puudutatud konkreetselt talle omaste asjaolude tõttu, seda madalam on täiendava kaitse saamiseks nõutud juhusliku vägi-

³⁸ Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (EÜT L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109).

³⁹ Nõukogu 29. aprill 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (EÜT L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07, lk 96).

valla tase. Kohus sedastas lõpuks, et artikli 15 punkti c selline tõlgendus on Euroopa inimõiguste konventsiooni ja eeskätt artiklit 3 käsitleva kohtupraktikaga täielikult kooskõlas.

Viimaks esitati liidetud kohtuasjades *Zurita García ja Choque Cabrera* (22. oktoobri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-261/08 ja C-348/08) küsimus selle kohta, kas Schengeni lepingu rakendamise konventsioon ja Schengeni piirieskirjad panevad liikmesriikide pädevatele asutustele kohustuse teha kõigi selliste kolmanda riigi kodanike suhtes väljasaatmisotsus, kelle puhul on tuvastatud, et nad viibivad liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult. Kohtuasja aluseks olevad asjaolud puudutasid M. Zurita Garcíat ja A. Choque Cabrerat, kelle suhtes tehti väljasaatmisotsused, kuna nad viibisid Hispaania territooriumil ebaseaduslikult. Hispaania seaduse ja sellele antud tõlgenduse kohaselt tuleb sellisel juhul karistuseks määrata vaid rahatrahv, kui puuduvad täiendavad asjaolud, mis õigustaksid rahatrahvi asendamist väljasaatmisega. Sellest johtuvalt andsid M. Zurita García ja A. Choque Cabrera asja siseriiklikusse kohtusse, kes omakorda andis asja edasi Euroopa Kohtusse.

Kõigepealt sedastas Euroopa Kohus oma vastuses, et asjassepuutuva õigusakti hispaaniakeelse versiooni ja muude keeleversioonide vahel esineb lahknevusi. Kuna hispaaniakeelne versioon on siiski ainus, mille järgi väljasaatmine on ametiasutuste kohustus, mitte võimalus, järeltas Euroopa Kohus, et seadusandja tegelik tahe ei olnud kehtestada liikmesriikidele väljasaatmiskohustust. Veel sedastas Euroopa Kohus, et Schengeni lepingu rakendamise konventsioonis eelistatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kodanike vabatahtlikku lahkumist. Ning kuigi Schengeni lepingu rakendamise konventsioon näeb ette, et teatud juhtudel tuleb kolmanda riigi kodanik välja saata liikmesriigist, kelle territooriumil ta kinni peeti, kehtivad sellise tagajärje suhtes siiski asjassepuutuva liikmesriigi siseriiklikus õiguses ette nähtud tingimused. Seetõttu asus Euroopa Kohus seisukohale, et iga liikmesriigi õiguses tuleb eelkõige riigist väljasaatmise tingimuste osas vastu võtta üksikasjalikud eeskirjad Schengeni lepingu rakendamise konventsioonis kehtestatud põhireeglite rakendamiseks, mis puudutavad kolmandate riikide kodanikke, kes ei täida või enam ei täida selle riigi territooriumil lühiajalise viibimise nõudeid. Euroopa Kohus jõudis lõpuks järeldusele, et ei Schengeni lepingu rakendamise konventsioon ega Schengeni piirieskirjad ei kohusta liikmesriike tegema väljasaatmisotsust kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes viibib liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult.

Õiguslane koostöö tsiviilasjades ja rahvusvaheline eraõigus

2009. aastal tehti rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas palju tähtsaid kohtuotsuseid. Kõigepealt olgu märgitud 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-133/08: *ICF*, milles Euroopa Kohus tõlgendas esimest korda Rooma konventsiooni lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta⁴⁰. Olles saanud mitu küsimust konventsiooni artikli 4 tõlgendamise kohta, meenutas Euroopa Kohus sissejuhatavalt, et kõnesolev konventsioon sõlmiti selleks, et jätkata rahvusvahelise eraõiguse vallas õigusnormide ühtlustamist, mis sai alguse Brüsseli konventsiooniga kohtualluvuse ning kohtuotsuste täitmise kohta⁴¹. Rooma konventsiooni kohaselt võivad pooled vabalt valida, missugust õigust nende vahel sõlmitavale lepingule kohaldada. Kui sellekohast valikut ei ole tehtud, kohaldatakse lepingu suhtes selle riigi õigust, millega leping on kõige tugevamalt seotud. Lisaks on konventsioonis ette nähtud eeldus selle lepingupoolde asukoha kasuks, kes peab täitma lepingule iseloomuliku kohustuse, ning seotuse kriteeriumid erijuhtudel, eelkõige kaubaveolepingu korral. Euroopa Kohus leidis sellega seoses, et nimetatud konventsiooni artikli 4 lõikes 4 sätestatud seotu-

⁴⁰ 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon (EÜT 1980, L 266, lk 1; ELT eriväljaanne C 169, lk 10).

⁴¹ 27. septembri 1968. aasta konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32).

se kriteeriumi kohaldatakse muud liiki tšarterlepingule kui „ühe reisi kohta sõlmitud tšarterleping“ üksnes siis, kui lepingu põhieesmärk ei ole ainult transpordivahendi lihtsalt kasutusse andmine, vaid tegelik kaubavedu. Peale selle leidis Euroopa Kohus, et selle konventsiooni artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et kui asjaolude kogumist nähtub selgelt, et leping on kõige tugevamalt seotud riigiga, mis erineb konventsiooni artikli 4 lõigetes 2–4 sätestatud eelduse alusel kindlaksmääratud riigist, siis peab kohus jätma need kriteeriumid tähelepanuta ja kohaldama selle riigi õigust, millega leping on kõige tugevamalt seotud. Kõigele lisaks leidis Euroopa Kohus, et lepingu osale võib erandkorras kohaldada ülejäänud lepingule kohaldatavast õigusest erinevat õigust siis, kui selle osa ese on autonoomne.

Samuti tehti mitu tähelepanuväärset kohtuotsust määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (Brüsseli I määrus)⁴² ja 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (Brüsseli konventsioon) tõlgendamise küsimuses. Näiteks kohtuasja *Apostolides* (28. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-420/07) juured ulatuvad juba Küprose osadeks jagamiseni pärast Türgi vägede sissetungimist 1974. aastal. Küprose Vabariik, kes ühines Euroopa Liiduga 2004. aastal, kontrollib tegelikkuses vaid saare lõunaosa, samas kui põhjaosa moodustab Põhja-Küprose Vabariigi, mida on tunnustanud vaid Türgi. Seetõttu on Küprose Vabariigi ühinemisaktile lisatud protokollis peatatud ühenduse õiguse kohaldamine nendes piirkondades, mille üle Küprose Vabariigi valitsusel tegelik kontroll puudub. Eelotsusetaotluse esitanud Ühendkuningriigi kohus, kes menetles Küprose kodaniku algatatud kohtuasja, milles paluti tunnustada ja täitmisele pöörata saare lõunaosas asuva kohtu kaks otsust, millega anti kahele Briti kodanikule korraldus põhjaosas asuv kinnisomand vabastada, esitas Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust määruse nr 44/2001 tõlgendamise ja kohaldamise kohta. Kõigepealt leidis Euroopa Kohus, et protokollis ette nähtud erand ei takista määruse nr 44/2001 kohaldamist kohtulahendi suhtes, mille on teinud valitsuse kontrollitaval alal asuv Küprose kohus, kuid mis puudutab saare põhjaosas asuvat kinnisasja. Seejärel sedastas Euroopa Kohus, et asjaolu, et kinnisasi asub alal, mille üle valitsusel puudub tegelik kontroll, ja et asjaomaseid kohtulahendeid ei saa seega kinnisasja asukohas tegelikult täita, ei ole takistuseks kohtulahendite tunnustamisele ja täitmisele pööramisele teises liikmesriigis. Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkt 1 puudutab tegelikult liikmesriikide rahvusvahelist kohtualluvust, mitte nende sisemist kohtualluvust. Samuti meenutas Euroopa Kohus selle riigi avalikust korrast tuleneva erandi kohta, kus tunnustamist taotletakse, et kohus ei või keelduda tunnustamast teises liikmesriigis tehtud kohtulahendit vaid põhjusel, et ta leiab, et liikmesriigi või ühenduse õigust on valesti kohaldatud, sest vastasel juhul seaks ta ohtu määruse nr 44/2001 eesmärgi. Sellises olukorras võib vastavale erandile tugineda üksnes juhtudel, kui õigusnormi rikkumine toob endaga kaasa selle, et kohtulahendi tunnustamine või täitmisele pööramine on asjassepuutuva liikmesriigi õiguskorras käsitatav kui olulise õigusnormi ilmne rikkumine. Viimaseks leidis Euroopa Kohus, et tagaseljaotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest ei või keelduda juhul, kui kostjal oli võimalus tagaseljaotsus edasi kaevata ja kui see kaebus võimaldas tal väita, et menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti ei toimetatud talle kätte piisavalt aegsasti ja viisil, et ta oleks saanud end kaitsta.

Kohtuasjas *Allianz (endine Riunione Adriatica di Sicurta)* (10. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-185/07) leidis Euroopa Kohus, et see, kui liikmesriigi kohus teeb kohtumääruse, mis keelab isikul algatada või jätkata menetlust teise liikmesriigi kohtus (hagi esitamise keeld)⁴³ põhjusel, et selline menetlus rikub vahekohtukokkulepet, on vastuolus määrusega nr 44/2001. Euroopa Kohus meenutas, et menetlus, mis toob kaasa hagi esitamise keelu vastuvõtmise, ei kuulu määruse nr 44/2001

⁴² Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

⁴³ Vt samuti Euroopa Kohtu 27. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-159/02: *Turner* (EKL 2004, lk I-3565).

kohaldamisalasse, kuid sellel võivad olla tagajärjed, mis kahjustavad nimetatud määruse kasulikkumõju. Eelkõige võib see juhtuda siis, kui selline menetlus takistab teise liikmesriigi kohtul teostada pädevust, mis talle on antud määruse nr 44/2001 alusel. Niisiis leidis Euroopa Kohus, et kui menetlus kuulub oma esemelt, st menetluses kaitstavate õiguste laadilt määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, siis kuulub selle määruse kohaldamisalasse ka eelnevat lahendamist vajav küsimus, mis puudutab vahekohtukokkuleppe kohaldatavust. Sellest järeldub, et pädevuse puudumise vastuväide, mis tugineb vahekohtukokkuleppele, kuulub määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, ning et just eranditult selle kohtu ülesanne on võtta seisukoht kõnealuse vastuväite osas ja tema enda pädevuse osas vastavalt asjaomasele määrusele. Hagi esitamise keelu kasutamine selleks, et takistada liikmesriigi kohtul, kes tavaliselt on määruse nr 44/2001 kohaselt pädev vaidlust lahendada, teha otsust selle sätte kohaldamise kohta vaidluse suhtes, mis on talle lahendada antud, võtab tingimata sellelt kohtult võimaluse otsustada tema enda pädevuse üle. Hagi esitamise keeld ei järgi seega üldpõhimõtet, mille kohaselt määrab iga hagi saanud kohus ise kohaldamisele kuuluvate õigusnormide alusel kindlaks, kas ta on pädev asjaomast vaidlust lahendada. Pealegi läheb hagi esitamise keeld vastuollu vastastikuse usaldusega, mis liikmesriikidel üksteise õigussüsteemide ja kohtuorganite suhtes on. Seega ei ole see keeld määrusega nr 44/2001 kooskõlas.

Määruse nr 44/2001 kohaldamisala oli keskseks küsimuseks ka kohtuasjas *SCT Industri* (2. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-111/08). Euroopa Kohus leidis selles asjas, et kõnealust määrust ei kohaldata maksejõuetusmenetluses esitatud omandiõiguse taastamise hagi suhtes. Täpsemalt öeldes, kui võtta arvesse selle otsest seost pankrotimenetlusega, siis hagi, milles nõutakse pankrotihalduriga maksejõuetusmenetluses sõlmitud äriühingu osade müügilepingu tühistamist, kuulub määruse nr 44/2001 pankrotimenetluses kohaldamise kohta tehtud erandi alla.

Kui varem on Euroopa Kohus kohtuasjas *Color Drack* (3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-386/05, EKL 2007, lk I-3699) vaagitud müügilepinguid, milles on määratud mitu tarnekohta, tuli nüüd kohtuasjas *Rehder* (9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-204/08) võtta vaatluse alla teenuse osutamise lepingud, täpsemalt lennutransporditeenuse osutamise leping, milles on määratud mitu teenuse osutamise kohta. Kohus leidis selles asjas, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 1 sätestatud reegel, mis käsitleb kohtualluvust erandjuhtudel lepingutega seotud asjades, vastab läheduse eesmärgile ja seda põhjendab tihe seos lepingu ja selle üle otsust langetava kohtu vahel. Läheduse ja etteaimatavuse eesmärgid silmas pidades tuleb seega teenuse osutamise kohtade paljususe korral erinevates liikmesriikides leida selline koht, mille puhul asjaomase lepingu ja pädeva kohtu vaheline seos on kõige tihedam, milleks on eelkõige peamine teenuse osutamise koht vastavalt lepingule. Reisijate lennutranspordi korral ühest liikmesriigist teise lepingu alusel, mis on sõlmitud vaid ühe lennuettevõtjaga, on sellel transpordilepingul ja määruisel (EÜ) nr 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele antava hüvitise kohta)⁴⁴ põhinevat hüvitisnõuet pädev lahendada hageja valikul see kohus, mille tööpiirkonnas asub lennuki väljumis- või saabumiskoht.

2. aprilli 2009. aasta otsuses kohtuasjas C-394/07: *Gambazzi* andis Euroopa Kohus seisukoha mõiste „kohtulahend“ kohta Brüsseli konventsioonis ette nähtud tunnustamise ja täitmise sätete mõttes ning tunnustamisest ja täitmisest keeldumise põhjuse ulatuse kohta, kui keeldumise aluseks on selle riigi avaliku korra rikkumine, kus tunnustamist taotletakse. Esiteks leidis kohus, et tagaselja tehtud kohtuotsus ja kohtumäärus on „kohtulahendid“, sest need tehakse tsiviilmenetluse käigus, mis üldjuhul järgib võistlevuse põhimõtet. Brüsseli konventsiooni artikkel 25 viitab osalisriikide

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnustatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10).

kohtute igasugustele lahenditele nende vahel vahet tegemata. Selleks, et kohtulahendid kuuluksid konventsiooni kohaldamisalasse, piisab sellest, kui need lahendid olid või võisid olla enne hetke, kui nende tunnustamist või täitmist taotletakse, võistleva kohtumenetluse esemeks riigis, kus otsus on tehtud. Euroopa Kohus selgitas, et asjaolu, et kohus on teinud otsuse nii, nagu ei oleks kostja, kes ilmus ettenähtud korras kohtusse, kohal viibinud, ei saa seada kahtluse alla „kohtulahendiks“ kvalifitseerimist. Teiseks leidis Euroopa Kohus, et täitmisele pööramise taotluse saanud riigi kohus võib avalikku korda puudutavat erandit silmas pidades võtta arvesse asjaolu, et selle riigi kohus, kus otsus on tehtud, tegi otsuse hageja nõuete osas, kuulamata ära kostjat, kes ilmus ettenähtud korras kohtusse, kuid kõrvaldati kohtumäärusega menetlusest, kuna ta ei täitnud temale eelnevalt sama menetluse käigus tehtud muude kohtumäärustega pandud kohustusi. Avalikku korda puudutavat erandit saab rakendada vaid juhul, kui selgub, et kõrvaldamise meede kujutab endast kostja õiguse olla ära kuulatud ilmset ja ebaproportsionaalset rikkumist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima mitte ainult tingimusi, millest lähtuvalt otsused, mille täitmist taotletakse, on tehtud, vaid ka tingimusi, millest lähtuvalt on tehtud korraldavad määrused, kontrollides eelkõige seda, kas kostjal oli edasikaebeõigus ja kas tal oli võimalus olla ära kuulatud.

Samuti tuli Euroopa Kohtul tõlgendada mõningaid sätteid määruses nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus nr 1347/2000)⁴⁵. Esiteks olgu ära toodud kohtuasi *Hadadi* (16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-168/08), milles Euroopa Kohus võttis seisukoha abikaasade kodakondsuse kriteeriumi kohta abielu lahutamiseks pädeva kohtu valimisel. Selle kohtuasja subjektideks olid Prantsuse-Ungari topeltkodakondsusega abikaasad, kes esitasid mõlemad ühes nimetatud riikidest abielulahutushagi. Euroopa Kohus sedastas alustuseks, et määruses nr 2201/2003 ei tehta vahet, kas isikul on üks kodakondsus või mitu kodakondsust. Seega ei saa selle määruse sätet, mis näeb ette selle liikmesriigi kohtu pädevuse, mille kodakondsust abikaasad omavad, tõlgendada erinevalt olenevalt sellest, kas mõlemal abikaasal on samade riikide topeltkodakondsus või kas neil on vaid üks ja seesama kodakondsus. Juhul kui mõlemal abikaasal on ühtaegu nii selle liikmesriigi kodakondsus, mille kohtusse on pöördutud, kui ka mõne teise liikmesriigi kodakondsus, peab asja menetlev kohus võtma arvesse, et abikaasadel on ühtlasi ka mõne teise liikmesriigi kodakondsus ja et eelosutatud määruse kohaselt oleks võinud pädevus olla ka viimati mainitud riigi kohtutel. Edasi märkis Euroopa Kohus, et kõnesolevas määruses ette nähtud kohtualluvuse reeglid abielulahutuse asjades põhinevad mitmel alternatiivsel objektiivsel kriteeriumil ja kohtualluvuse aluste hierarhia puudumisel. Järelikult on lubatud, et eksisteerib mitu pädevat kohut, ilma et nende suhtes oleks kehtestatud hierarhiat. Euroopa Kohus jõudis eeltoodu alusel järeldusele, et kui mõlemal abikaasal on kahe sama liikmesriigi kodakondsus, siis on kõnesoleva määrusega vastuolus see, kui neist liikmesriikidest ühe kohtuid ei tunnustata pädevaks põhjendusega, et hageja ei ole selle liikmesriigiga muul moel seotud. Euroopa Kohus märkis veel selgituseks, et kõnesoleva määruse alusel on pädevad nende liikmesriikide kohtud, mille kodakondsus abikaasadel on, ning abikaasadel on õigus valida, millise liikmesriigi kohtusse pöörduda.

Teiseks, kohtuasjas A (2. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-523/07) tõlgendas Euroopa Kohus esimest korda mõistet lapse „alaline elukoht“ kui kohtu pädevust määravat kriteeriumi vanema hooldusõiguse asjades. Kuna määruses nr 2201/2003 ei ole mõiste „alaline elukoht“ sisu ja ulatuse kindlaksmääramiseks liikmesriikide õigusele ühtegi otsust viidet tehtud, leidis Euroopa Kohus, et selle näol on tegemist autonoomse mõistega. Kõnesoleva määruse konteksti ja eesmärki silmas

⁴⁵ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (EÜT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).

pidades vastab alaline elukoht kohale, mis väljendab lapse teatud integratsiooni sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda. Eriti tuleb võtta arvesse liikmesriigi territooriumil viibimise kestust, regulaarsust, tingimusi ja põhjuseid, miks perekond sinna liikmesriiki kolis, lapse kodakondsust, kooliskäimise kohta ja tingimusi, keelteoskust ning lapse perekondlikke ja sotsiaalseid suhteid antud riigis. Seejärel märkis Euroopa Kohus, et lapse alalise elukoha kindlaksmääramise ülesanne on siseriiklikul kohtul, võttes sealjuures arvesse kõiki üksikjuhtumiga seonduvaid faktilisi asjaolusid. Lisaks selgitas Euroopa Kohus edasilükkamatute meetmete ja kaitsemeetmete võtmise korda määruse nr 2201/2003 artikli 20 mõttes. Siseriiklik kohus võib otsustada selliste meetmete võtmise juhul, kui meetmed on edasilükkamatud, kui need võetakse asjassepuutuvas liikmesriigis viibivate isikute suhtes ja kui need on ajutist laadi. Lapse parimate huvide kaitsmiseks võetud meetmete ellurakendamine ja nende siduvus määratakse vastavalt siseriiklikule õigusele. Pärast kaitsemeetme rakendamist ei ole siseriiklik kohus kohustatud asja üle andma teise liikmesriigi pädevale kohtule. Siiski juhul, kui lapse parimate huvide kaitse seda nõuab, peab ennast ebapädevaks tunnistanud siseriiklik kohus sellest teise liikmesriigi pädevale kohtule teatama.

Notariaalaktide kättetoimetamine väljaspool kohtumenetlust leidis käsitlust 25. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas C-14/08: *Roda Golf & Beach Resort*. Euroopa Kohus leidis antud asjas, et mõiste „kohtuväline dokument“ määruse (EÜ) nr 1348/2000 (tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta)⁴⁶ artikli 16 mõttes on ühenduse õiguse mõiste. Amsterdami lepingu eesmärk luua vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala ning asjaolu, et menetlus, mis võimaldab võtta meetmeid õiguslalases koostöös tsiviilajades, millel on piiriülene toime, viidi EL-i lepingust üle EÜ asutamislepingusse, annab tunnistust liikmesriikide tahtest tuua niisugused meetmed ühenduse õiguskorda ning kehtestada seeläbi nende autonoomse tõlgendamise põhimõte. Euroopa Kohus leidis, et notariaalakti kättetoimetamine väljaspool kohtumenetlust kuulub määruse nr 1348/2000 kohaldamisalasse. Tõepoolest, kui võtta arvesse seda, et ühendusesisese kätteandmise korra eesmärk on siseturu nõuetekohane toimimine, ei saa EÜ artiklis 65 ja määruses nr 1348/2000 silmas peetud õiguslalast koostööd mõista nii, et see toimub üksnes kohtumenetluse raames. Seda koostööd võidakse teha ka väljaspool kohtumenetlust, kui sel koostööl on piiriülene toime ning see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks. Euroopa Kohus selgitas, et kohtuvälise dokumendi mõiste laialt tõlgendamisega ei kaasne oht, et siseriiklike kohtute ressursi koormatakse ülemäära, kui ühelt poolt võivad liikmesriigid määrata kätteandmise ülesandeid täitvate edastavate või vastuvõtivate asutustena ka muid üksusi peale kohtute, ja teisalt võivad liikmesriigid näha ette võimaluse saata dokumendid teises liikmesriigis elavale isikule otse postiga.

Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalajades

Kohtuasjas *Wolzenburg* (6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08) küsiti Euroopa Kohtult, kas liidu õigusega on kooskõlas siseriiklik õigusakt, mis näeb ette vastava liikmesriigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike erineva kohtlemise Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise osas. Raamotsust 2002/584/JSK (Euroopa vahistamismääruse kohta)⁴⁷ rakendava Madalmaade õigusaktiga on erinevalt sellest, mis on ette nähtud oma riigi kodanikele, täitmist puudutav erand muude liikmesriikide kodanikele ette nähtud vaid tingimusel, et nad on viis järjestikust aastat Madalmaades seaduslikult elanud ja neil on alaline elamisluba. Euroopa Kohus sedastas sissejuhatuseks, et EÜ artikli 12 esimene lõik on kohaldatav, sest liikmesriigid ei saa EÜ asutamislepingu alusel vastu võetud raamotsuse rakendamisega seoses kahjustada ühenduse õigust, eeskätt EÜ asuta-

⁴⁶ Nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1348/2000 (EÜT L 160, lk 37; ELT eriväljaanne 19/01, lk 227).

⁴⁷ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34).

mislepingu sätteid, mis reguleerivad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Seejärel märkis kohus, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et liidu kodaniku puhul ei või vahistamismäärust täitev liikmesriik vahistamismääruse täitmata jätmise aluse kohaldamiseks esitada lisaks riigis elamise kestuse tingimusele veel täiendavaid haldusnõudeid, nagu alalise elamisloa omamise nõue. Lõpuks jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et EÜ artiklis 12 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttega ei ole vastuolus vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusakt, mille kohaselt selle riigi pädev õigusasutus keeldub vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui see on tehtud selle riigi kodaniku suhtes, samas kui liidu kodaniku staatuses seal elava teise liikmesriigi kodaniku puhul sõltub selline keeldumine tingimusest, et ta on selles vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat elanud. Euroopa Kohus põhjendas niisugust lahendust sellega, et antud tingimuse eesmärk on ühest küljest tagada, et teise liikmesriigi kodanik on piisavalt integreerunud vahistamismäärust täitva liikmesriigi ühiskonda, ja teiseks ei lähe see tingimus kaugemale sellest, mis on osutatud eesmärgi saavutamiseks vajalik.

B. Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 14. detsembril 2009)

Esimene rida, vasakult paremale:

kodade esimehed C. Toader ja E. Levits; peakohtujurist P. Mengozzi; kodade esimehed K. Lenaerts ja A. Tizzano; Euroopa Kohtu president V. Skouris; kodade esimehed J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta ja P. Lindh; kohtunik C. W. A. Timmermans.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud L. Bay Larsen, U. Lõhmus, M. Ilešič, G. Arestis ja P. Kūris; kohtujurist J. Kokott; kohtunikud A. Rosas, K. Schiemann, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský ja A. Ó Caoimh.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtujurist P. Cruz Villalón; kohtunikud M. Berger, M. Safjan, A. Arabadjiev ja T. von Danwitz; kohtujuristid Y. Bot, E. Sharpston, J. Mazák ja V. Trstenjak; kohtunikud J.-J. Kasel ja D. Šváby; kohtujurist N. Jääskinen; kohtusekretär R. Grass.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini Vaba Ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeka Euroopa õiguse ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka riikliku teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka ametnike kõrgema valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka kohtunike kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Peter Jann

Sündinud 1935; Viini ülikooli õigusteaduste doktor (1957); nimetatud kohtunikuks ja määratud tööle föderaaljustiitsministeeriumi (1961); Viini Straf-Bezirksgericht'i kohtunik ajakirjanduse valdkonnas (1963–1966); föderaaljustiitsministeeriumi pressiesindaja (1966–1970), seejärel ametikohad justiitsministeeriumi välisasjade osakonnas; Austria parlamendi õiguskomisjoni nõunik ja pressiesindaja (1973–1978); Verfassungsgerichtshof'i (konstitutsioonikohus) liikmeks nimetamine (1978); alaline ettekandja-kohtunik selles kohtus kuni 1994. aasta lõpuni; Euroopa Kohtu kohtunik alates 19. jaanuarist 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Sündinud 1949; kohtunik; Consejo General del Poder Judicial'i (Kohtunike Ülemkogu) liige; professor; Kohtunike Ülemkogu esimehe büroo juhataja; Euroopa Inimõiguste Kohtu *ad hoc* kohtunik; Tribunal Supremo kohtunik alates 1996; Euroopa Kohtu kohtujurist 19. jaanuarist 1995 kuni 12. novembrini 2009 (surmakuupäev).

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; Rooma La Sapienza ülikooli Euroopa Liidu õiguse professor; Napoli „Istituto Orientale“ ülikooli (1969–1979) ja „Federico II“ ülikooli (1979–1992), Catania ülikooli (1969–1977) ning Muqdisho (1967–1972) ülikooli professor; advokaat Itaalia kassatsioonikohtus; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); Itaalia delegatsiooni liige Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise, ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu läbirääkimistel; mitme kirjutise, sh Euroopa lepingute kommentaaride autor ja Euroopa Liidu õiguse kogumiku toimetaja; väljaande „Il Diritto dell’Unione“ asutaja ja juht alates 1996; mitme õigusväljaande juhatuse või toimetuse liige; mitme rahvusvahelise kongressi raportöör; konverentsid ja kursused erinevates rahvusvahelistes institutsioonides, sealhulgas Haagi Rahvusvahelise Õiguse Akadeemias (1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Sündinud 1940; erinevate kohtute teenistuses (1964–1977); õigussüsteemi uuendamist käsitlevate uuringute läbiviimine ja koordineerimine; valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Komisjonis ja Euroopa Inimõiguste Kohtus (1980–1984); Euroopa Nõukogu inimõiguste komitee ekspert (1980–1985); kriminaalkodeksi ja kriminaalmenetluse koodeksi muutmise tegeleva töörühma liige; *Procurador-Geral da República* (1984–2000); Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) järelvalvekomitee liige (1999–2000); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Sündinud 1941; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1966–1969); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1969–1977); õigusteaduste doktor (Leideni ülikool); Groningeni ülikooli Euroopa õiguse professor (1977–1989); Gerechtshof te Arnhem’i (apellatsioonikohus) kohtunik; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse asepeadirektor (1989–2000); Amsterdami ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Allan Rosas

Sündinud 1948; õigusteaduste doktor, Turu ülikool (Soome); Turu ülikooli avaliku õiguse abiprofessor (1978–1981) ja Åbo Akademi professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auametid ja liikmelisus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitut rahvusvahelist ja siseriiklikku uurimisprojekti ja programmi, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmel rahvusvahelisel konverentsil ja koosolekul delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguselus, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, Unesco-s, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välis-suhted); alates märtsist 2001 komisjoni õigustalituse asepeadirektor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; juhtiv *abogado del Estado-Jefe* riiklikus õigustalituses Euroopa Kohtu menetluste küsimuses ning *Abogacía General del Estado* (justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduste kohtusüsteemi tulevikku käsitleva komisjoni ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice'i lepingus käsitletava ühenduste kohtusüsteemi reformiga ja nõukogu *ad hoc* töörühma „Euroopa Kohus” juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastoimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala, õigusteaduste doktor, Katholieke Universiteit Leuven; *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvard University); assistent (1979–1983), seejärel (alates 1983) Euroopa õiguse professor, Katholieke Universiteit Leuven; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor, Collège d'Europe, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); *visiting professor* (külalisprofessor) Harvard Law School'is (1989); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusosalased õpingud (Bonni ja Genfi ülikool); *LL.M* (American University, Washington D.C.); õigusteaduste doktor (Heidelbergi ülikool, 1985; Harvardi ülikool, 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolis; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderaalse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikoolis (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli Master of Business Law´ programmi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro

Sündinud 1967; lõpetanud õigusteaduste eriala (Lissaboni ülikool, 1990); abilektor (Euroopa Ülikooli Instituut, 1991); õigusteaduste doktor (Euroopa Ülikooli Instituut, Firenze, 1996); külalisprofessor (London School of Economics; College of Europe, Natolin; Ortega y Gasseti Instituut, Madrid; Portugali Katoliiklik Ülikool, Euroopa Õpingute Instituut, Macau); professor (Lissaboni Universidade Nova, 1997); *Fulbright Visiting Research Fellow* (Harvardi ülikool, 1998); Rahvusvahelise Äriõiguse Akadeemia kaasdirektor; kaastoimetaja (Hart Series on European Law and Integration, *European Law Journal*) ja mitme õigusosalase ajakirja toimetuse liige; Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 2003 kuni 6. oktoobrini 2009.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Sündinud 1937; õigusteaduste õpingud Cambridge'is; *barrister* (1964–1980); *Queen's Counsel* (1980–1986); High Court of England and Wales'i kohtunik (1986–1995); *Lord Justice of Appeal* (1995–2003); Honourable Society of the Inner Temple'i vanemliige alates 1985. aastast ja varahoidja alates 2003. aastast; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. jaanuarist 2004.

Jerzy Makarczyk

Sündinud 1938; õigusteaduste doktor (1966); rahvusvahelise avaliku õiguse professor (1974); *Senior Visiting Fellow* Oxfordi ülikoolis (1985), Tokyo Rahvusvahelise Kristliku Ülikooli professor (1988); mitme rahvusvahelise avaliku õiguse, ühenduse õiguse ja inimõiguste alase teose autor; mitme rahvusvahelise õiguse, Euroopa õiguse ja inimõiguste alase teadusühingu liige; Poola valitsuse esindaja läbirääkimistel Nõukogude vägede väljaviimise üle Poola territooriumilt; abiminister, seejärel välisminister (1989–1992); Poola delegatsiooni esimees ÜRO peaassamblees; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1992–2002); Rahvusvahelise Õiguse Instituudi president (2003); Poola Vabariigi presidendi välissuhete ja inimõiguste nõunik (2002–2004); Euroopa Kohtu kohtunik 11. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009.

Pranas Kūris

Sündinud 1938; õigusteaduste diplom Vilniuse ülikoolis (1961); Moskva ülikooli õigusteaduste kandidaat (1965); Moskva ülikooli õigusteaduste doktor (*Dr. hab.*) (1973); Pariisi ülikooli Institut des Hautes Études Internationales'i (direktor: prof. Ch. Rousseau) praktikant (1967–1968); Leedu Teaduste Akadeemia koosseisuline liige (1996); Leedu Õigusülikooli audoktor (2001); erinevad õpetamis- ja haldusülesanded Vilniuse ülikoolis (1961–1990); õigusteaduskonna abiprofessor, erakorraline professor, rahvusvahelise õiguse professor ja dekaan; ametikohad Leedu valitsuse diplomaatilises ja õigusteenistuses; justiitsminister (1990–1991), riiginõunik (1991), Leedu Vabariigi suursaadik Belgias, Luksemburgis ja Madalmaades (1992–1994); endine Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (juuni 1994–november 1998); Leedu Ülemkohtu liige ja president (detsember 1994–oktoober 1998); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (alates novembrist 1998); osalemine mitmel rahvusvahelisel konverentsil; Leedu Vabariigi delegatsiooni liige läbirääkimistel NSVL-iga (1990–1992); ligi 200 väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduste diplom (1967); Ungari advokatuurieksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), õigusloomeosakonna juhataja (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi osakonnajuhataja (1979–1983); esimene kaubandusatašee, seejärel kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Washingtonis, Ameerika Ühendriikides (1983–1989); kaubandusministeeriumi, seejärel rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi kantsler, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); Ungari Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik, diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995–mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998–aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduste diplom (1968); *M. A. Comparative Politics and Government* (Canterbury Kenti ülikool, 1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks edutamine (1995); Nikosia District Court'i *Administrative President* (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1973); avalikku teenistusse astumine *Notary to Government*'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), abi *Attorney General* (1988), nimetatud Malta presidendi poolt *Attorney General*'iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilešič

Sündinud 1947; õigusteaduste doktor (Ljubljana ülikool); võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskoha esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingute Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitme teise rahvusvahelise õigusteadusliku seltsi liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduste doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli assistent-lektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kateedri juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Ján Klučka

Sündinud 1951; Bratislava ülikooli õigusteaduste doktor (1974); Košice ülikooli rahvusvahelise õiguse professor (1975); konstitutsioonikohtu kohtunik (1993); Haagi alalise vahekohtu liige (1994); Veneetsia Komisjoni liige (1994); Slovakkia Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni president (2002); Euroopa Kohtu kohtunik 11. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduste kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu Ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitme inimõiguse ja riigiõiguse alase teose autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduste ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti Vabariigi suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal nimetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikuks, tagasi nimetatud 1998. ja 2001. aastal; mitme riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alase väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; *Bachelor in Civil Law* (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); *barrister*, lirimaa advokatuur (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); *Senior Counsel* (1994–1999); lirimaa valitsuse esindaja arvukates kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; lirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); *Bencher of the Honorable Society of King's Inns* (alates 1999); lirimaa Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (lirimaa haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keeffe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigusteaduste eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonna juhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K-4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europoli juhatuses (1998–2000); Højestereti kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduste õpingud King's College'is, Cambridge'is (1973–1977); õppejõud ja teadur Corpus Christi College'is, Oxfordis (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynni juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (*Director of European Legal Studies*), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna *Lecturer* (lektor) (1992–1998), seejärel *Affiliated Lecturer* (1998–2005); *Fellow of King's College*, Cambridge (alates 1992); *Senior Research Fellow*, Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies (1998–2005); *Queen's Counsel* (1999); *Bencher of Middle Temple* (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Ateena) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law PALLASe programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni avalike hangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; *jur. kand.*, Lundi Ülikool; Trollhättani esimese astme kohtu õigusnõunik ja kohtunik (1971–1974); Stockholmi apellatsioonikohtu õigusnõunik (1974–1975); Stockholmi esimese astme kohtu kohtunik (1975); Stockholmi apellatsioonikohtu esimehe õigus- ja haldusnõunik (1975–1978); lähetus Domstolverket'i (kohtute haldamise amet) juures (1977); õiguskantsleri kantselei nõunik (1979–1980); Stockholmi apellatsioonikohtu assessor-kohtunik (1980–1981); kaubandusministeeriumi õigusnõunik (1981–1982); välisministeeriumi õigusosakonna nõunik, seejärel osakonnajuhataja ja õigusloomejuht (1982–1995); suursaadikuks nimetamine 1992; Marknadsdomstolen'i aseesimees; õigus- ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik EMP lepingu läbirääkimistel (EFTA tööühma aseesimees, seejärel esimees) ning Rootsi Kuningriigi ühinemisläbirääkimistel Euroopa Liiduga; Esimese Astme Kohtu kohtunik 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Roueni ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduste doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mansi ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mansi prokuratuuri prokuröri asetäitja, seejärel prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); tribunal de grande instance de Dieppe'i riigiprokurör (1982–1984); tribunal de grande instance de Strasbourg'i aseriigiprokurör (1984–1986); tribunal de grande instance de Bastia riigiprokurör (1986–1988); cour d'appel de Caen'i peaprokuröri abi (1988–1991); tribunal de grande instance de Mans'i riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); tribunal de grande instance de Nanterre'i riigiprokurör (1995–2002); tribunal de grande instance de Paris'i riigiprokurör (2002–2004); cour d'appel de Paris' peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Ján Mazák

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Pavol Jozef Šafárika ülikool, Košice, 1978); tsiviilõiguse professor (1994) ja ühenduse õiguse professor (2004); Košice ülikooli Euroopa Ühenduse õiguse instituudi direktor (2004); Košice ringkonnakohtu (Mestský súd) kohtunik (1980); Košice linnakohtu (Ústavný súd) aseesimees (1982) ja esimees (1990); Slovakkia advokatuuri liige (1991); konstitutsioonikohtu õigusnõunik (1993–1998); asejustiitsminister (1998–2000); konstitutsioonikohtu esimees (2000–2006); Veneetsia Komisjoni liige (2004); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metz'i ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; *rapporteur* (1982–1985), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 ja 1992–1999); *assesseur* (1999–2000); Conseil d'État' (Riiginõukogu) kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti ülem, hiljem riigiminister, avaliku teenistuse ja haldusreformi minister (1991–1992); Conseil d'État' juriidilise esinduse juhataja ja Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés' (riiklik töötajate haigekassa) juures (2001–2006); Metz'i ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitme haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alase teose autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme” asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales” kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonn, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteadustes (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (Bonni ülikool, 1988); rahvusvahelise avaliku halduse diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (Kölni ülikool, 2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Verica Trstenjak

Sündinud 1962; õigusteaduste lõpueksam (1987); Ljubljana ülikooli õigusteaduste doktor (1995); õiguse ja riigi teooria ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi ülikoolis, Viini ülikooli võrdleva õiguse instituudis, Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdami ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksamaa) ülikoolides ja Bucerius Law School'is Hamburgis; teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi õigusosakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töögrupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Humboldti uurimisprojekti (Humboldt Stiftung) eest vastutav isik; avaldanud üle saja juriidilise artikli ja mitu raamatut Euroopa õiguse ja eraõiguse kohta; Sloveenia juristide liidu autasu „Aasta jurist 2003”; mitme õiguslase perioodilise väljaande toimetuse liige; Sloveenia juristide liidu peasekretär, mitme juristide liidu, sh Gesellschaft für Rechtsvergleichung'i liige; Esimese Astme Kohtunik 7. juulist 2004 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Alexander Arabadjiev

Sündinud 1949; õigusteaduste õpingud (Sofia Püha Kliment Ohridski ülikool); Blagoevgradi esimese astme kohtu kohtunik (1975–1983); Blagoevgradi ringkonnakohtu kohtunik (1983–1986); ülemkohtu kohtunik (1986–1991); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–2000); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1997–1999); Euroopa Tulevikukonvendi liige (2002–2003); parlamendiliige (2001–2006); vaatleja Euroopa Parlamendi juures; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Camelia Toader

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala (1986), õigusteaduste doktor (1997) (Bukaresti ülikool); kohtunikupraktika Buftea esimese astme kohtus (1986–1988); Bukaresti viienda sektori esimese astme kohtu kohtunik (1988–1992); Bukaresti ülikooli õppeülesannete täitja (1992–2005); seejärel tsiviilõiguse ning Euroopa lepinguõiguse professor (2005–2006); doktoriõpingud ja uurimistööd Max Plancki rahvusvahelise eraõiguse instituudis Hamburgis (1992–2004); justiitsministri Euroopa integratsiooni osakonna juhataja (1997–1999); kõrgema kassatsioonikohtu kohtunik (1999–2006); külalisprofessor Viini ülikoolis (2000); koolitaja ühenduse õiguse alal riiklikus kohtunike koolis (2003 ja 2005–2006); mitme õiguslase väljaande toimetuse liige; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Jean-Jacques Kasel

Sündinud 1946; õigusteaduste doktor, teaduslik kraad haldusõiguses (ULB, 1970); IEP de Paris' diplom (Ecofin, 1972); advokaadi õppepraktika; Banque de Paris et des Pays-Bas' õigusnõunik (1972–1973); välisministeeriumi atašee, seejärel saatkonna sekretär (1973–1976); ministrite nõukogu töögruppide esimees (1976); saatkonna esimene sekretär, alalise esindaja asetäitja OECD juures (Pariis, 1976–1979); valitsuse asepeaministri kantselei juhataja (1979–1980); Euroopa Poliitilise Koostöö president (1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni presidendi nõunik, seejärel kantselei asejuhataja (1981); ministrite nõukogu peasekretariaadi eelarve- ja personaliosakonna juhataja (1981–1984); vastutav ametnik alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1985); eelarvekomitee esimees; täievoliline minister, poliitika- ja kultuuri-osakonna juhataja (1986–1991); peaministri diplomaatiline nõunik (1986–1991); suursaadik Kreekas (1989–1991, mujal resideeruv), poliitikakomitee esimees (1991); suursaadik, alaline esindaja Euroopa ühenduste juures (1991–1998); Coreper-i eesistuja (1997. aasta esimene poolaasta); suursaadik (Brüssel, 1998–2002); alaline esindaja NATO juures (1998–2002); suurhertsogi õuemarssal ja kantselei juhataja (2002–2007); Euroopa Kohtu kohtunik alates 15. jaanuarist 2008.

Marek Safjan

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor (Varssavi ülikool, 1980); õigusteaduste dotsent (*Dr.habil.*) (Varssavi ülikool, 1990); õigusteaduste professor (1998–2009); Varssavi ülikooli tsiviilõiguse instituudi direktor (1992–1996); Varssavi ülikooli prorektor (1994–1997); Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française'i Poola sektsiooni peasekretär (1994–1998); Poola Vabariigi esindaja Euroopa Nõukogu bioetika komitees (1991–1997); õigusinstituudi teadusnõukogu esimees (1998); konstitutsioonikohtu kohtunik (1997–1998), hiljem esimees (1998–2006); Rahvusvahelise Võrdleva Õiguse Akadeemia liige (alates 1994), Rahvusvahelise Õiguse, Eetika ja Teaduse Assotsiatsiooni liige (alates 1995), Helsingi Poola komitee liige; Poola Kunsti ja Kirjanduse Akadeemia liige; autasustatud Euroopa Nõukogu peasekretäri antud medaliga „Pro Merito“ (2007); arvukate tsiviilõiguse, meditsiiniõiguse ja Euroopa õiguse alaste publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava Ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; Bratislava apellatsioonikohtu tsiviilaljade kohtunik ja kohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Maria Berger

Sündinud 1956; õigus- ja majandusõpingud (1975–1979), õigusteaduste doktor; Innsbrucki ülikooli avaliku õiguse ja poliitikateaduste instituudi assistent ja lektor (1979–1984); föderaalsete teadusministeeriumi ametnik, viimane ametikoht osakonnajuhataja asetäitja (1984–1988); Euroopa Liidu küsimuste eest vastutav ametnik föderaalkantsleis (1988–1989); föderaalkantsleile eurointegratsiooni teenistuse juhataja (Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamine) (1989–1992); EFTA järelevalveameti direktor Genfis ja Brüsselis (1993–1994); Donau-Universität Krems'i prorektor (1995–1996); Euroopa Parlamendi saadik (november 1996–jaanuar 2007 ja detsember 2008–juuli 2009) ja õiguskomisjoni liige; Euroopa Tulevikukonvendi asendusliige (veebruar 2002–juuli 2003); Pergi linnavolikogu liige (september 1997–september 2009); föderaaljustiitsminister (jaanuar 2007–detsember 2008); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Niilo Jääskinen

Sündinud 1958; õigusteaduste diplom (1980), õigusteaduste litsentsiaat (1982), Helsingi Ülikooli doktorikraad (2008); Helsingi Ülikooli õppejõud (1980–1986); praktika Rovaniemi esimese astme kohtus (1983–1984); justiitsministeeriumi õigusnõunik (1987–1989), seejärel Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1995); Välisministeeriumi õigusnõunik (1989–1990); Soome parlamendi suurkomisjoni Euroopa Liidu asjade nõunik ja sekretär (1995–2000); kõrgema halduskohtu ajutine liige (juuli 2000–detsember 2002), seejärel kõrgema halduskohtu liige (jaanuar 2003–september 2009); õiguslike ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik Soome Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimistel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2009.

Pedro Cruz Villalón

Sündinud 1946; Sevilla ülikooli õigusteaduste diplom (1963–1968) ja õigusteaduste doktor (1975); kraadiõpe Freiburg im Breisgau ülikoolis (1969–1971); Sevilla ülikooli õigus- ja poliitikateaduste dotsent (1978–1986); Sevilla ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (1986–1992); konstitutsioonikohtu nõunik (1986–1987); konstitutsioonikohtu kohtunik (1992–1998); konstitutsioonikohtu esimees (1998–2001); *fellow* Wissenschaftskolleg zu Berlin'is (2001–2002); Madridi autonoomse ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (2002–2009); Riiginõukogu valitud liige (2004–2009); arvukate publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 14. detsembrist 2009.

Roger Grass

Sündinud 1948; Institut d'études politiques de Paris' diplom ja teaduskraad avaliku õiguse valdkonnas; Tribunal de grande instance de Versailles' abiprokurör; Euroopa Kohtu vanemametnik; Cour d'appel de Paris' prokuröri peasekretär; justiitsministri büroo; Euroopa Kohtu presidendi õigusnõunik; Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 10. veebruarist 1994.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2009. aastal

Pidulik istung 6. oktoobril 2009

Liikmesriikide valitsuste esindajad uuendasid 25. veebruari 2009. aasta ja 25. märtsi 2009. aasta otsustega ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2015 Euroopa Kohtu kohtunike Vassilios Skourise, Allan Rosase, Koen Lenaerti, Marko Ilešiči, Aindrias Ó Caoimhi, Rosario Silva de Lapuerta, Endre Juhász, Uno Löhmuise, Lars Bay Larseni, Camelia Toaderi ja Jean-Jacques Kaseli mandaate.

25. veebruari 2009. aasta ja 8. juuli 2009. aasta otsustega nimetati Euroopa Kohtu kohtunikeks ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2015 Marek Safjan, kes asendab Jerzy Makarczyki, ja Daniel Šváby, kes asendab Jan Klučka, ning ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2012 Maria Bergeri, kes asendab Peter Janni.

25. veebruari 2009. aasta otsusega uuendasid liikmesriikide valitsuste esindajad ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2015 Euroopa Kohtu kohtujuristide Eleanor Sharpstoni, Juliane Kokotti ja Dámaso Ruiz-Jarabo Colomeri mandaate. Sama otsusega nimetati Euroopa Kohtu kohtujuristik ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2015 Niilo Jääskinen, kes asendab Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro.

Pidulik istung 14. detsembril 2009

Pärast kohtujurist Dámaso Ruiz-Jarabo Colomeri surma nimetati Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate 30. novembri 2009. aasta otsusega Pedro Cruz Villalón Euroopa Liidu Kohtu kohtujuristik kuni kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ametiaja lõpuni, ehk ajavahemikuks 30. novembrist 2009 kuni 6. oktoobrini 2015.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 7. oktoobrini 2009

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
K. LENAERTS, IV koja esimees
E. SHARPSTON, peakohtujurist
M. ILEŠIČ, V koja esimees
A. Ó CAOIMH, VII koja esimees
J.-C. BONICHOT, VI koja esimees
T. von DANWITZ, VIII koja esimees
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
A. TIZZANO, kohtunik
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
M. POIARES MADURO, kohtujurist
K. SCHIEMANN, kohtunik
J. MAKARCZYK, kohtunik
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
J. KLUČKA, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
P. MENGOZZI, kohtujurist
P. LINDH, kohtunik
Y. BOT, kohtujurist
J. MAZÁK, kohtujurist
V. TRSTENJAK, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
J.-J. KASEL, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

8. oktoobrist kuni 13. detsembrini 2009

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
A. TIZZANO, I koja esimees
J. N. CUNHA RODRIGUES, II koja esimees
K. LENAERTS, III koja esimees
J.-C. BONICHOT, IV koja esimees
P. MENGOZZI, peakohtujurist
R. SILVA de LAPUERTA, VII koja esimees
E. LEVITS, V koja esimees
P. LINDH, VI koja esimees
C. TOADER, VIII koja esimees
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
C. W. A. TIMMERMANS, kohtunik
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
K. SCHIEMANN, kohtunik
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J. MAZÁK, kohtujurist
T. von DANWITZ, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
J.-J. KASEL, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

14. detsembrist kuni 31. detsembrini 2009

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
A. TIZZANO, I koja esimees
J. N. CUNHA RODRIGUES, II koja esimees
K. LENAERTS, III koja esimees
J.-C. BONICHOT, IV koja esimees
P. MENGOZZI, peakohtujurist
R. SILVA de LAPUERTA, VII koja esimees
E. LEVITS, V koja esimees
P. LINDH, VI koja esimees
C. TOADER, VIII koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, kohtunik
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
K. SCHIEMANN, kohtunik
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
M. ILEŠIČ, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
A. Ó CAOIMH, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J. MAZÁK, kohtujurist
T. von DANWITZ, kohtunik
V. TRSTENJAK, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
J.-J. KASEL, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist

R. GRASS, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Adrianus van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Alain Louis Duthillet de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Aindrias O'Keefe, kohtunik (1975–1985)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)

René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Thomas Francis O’Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
José Luís Da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
José Carlos De Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Díez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauero, kohtujurist (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Jean-Pierre Puissechet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Nial Fennely, kohtujurist (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Peter Jann, kohtunik (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist (1995–2009)
Romain Schintgen, kohtunik (1996–2008)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O’Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Stig von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Colneric Ninon, kohtunik (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)
Luís Miguel Pórigues Pessoa Maduro, kohtujurist (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, kohtunik (2004–2009)
Ján Klučka, kohtunik (2004–2009)

Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)

Andreas Matthias Donner (1958–1964)

Charles Léon Hammes (1964–1967)

Robert Lecourt (1967–1976)

Hans Kutscher (1976–1980)

Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)

Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)

Ole Due (1988–1994)

Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)

Paul Heim (1982–1988)

Jean-Guy Giraud (1988–1994)

C. Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2009)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2005–2009)
3. Hagi valdkonnad (2009)
4. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit (2005–2009)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2005–2009)
6. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2009)
7. Kohtukoosseis (2005–2009)
8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2005–2009)
9. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2005–2009)
10. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2005–2009)
12. Menetlusaeg (2005–2009) (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

13. Menetluse liigid (2005–2009)
14. Kohtukoosseis (2005–2009)

Muu

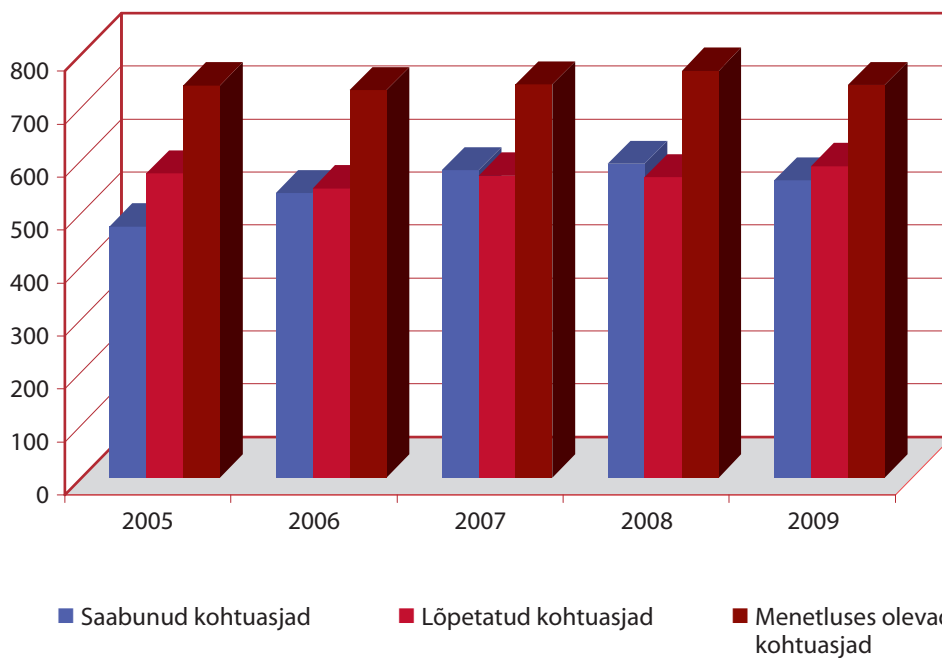
15. Kiirendatud menetlused (2005–2009)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2008–2009)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2009)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit

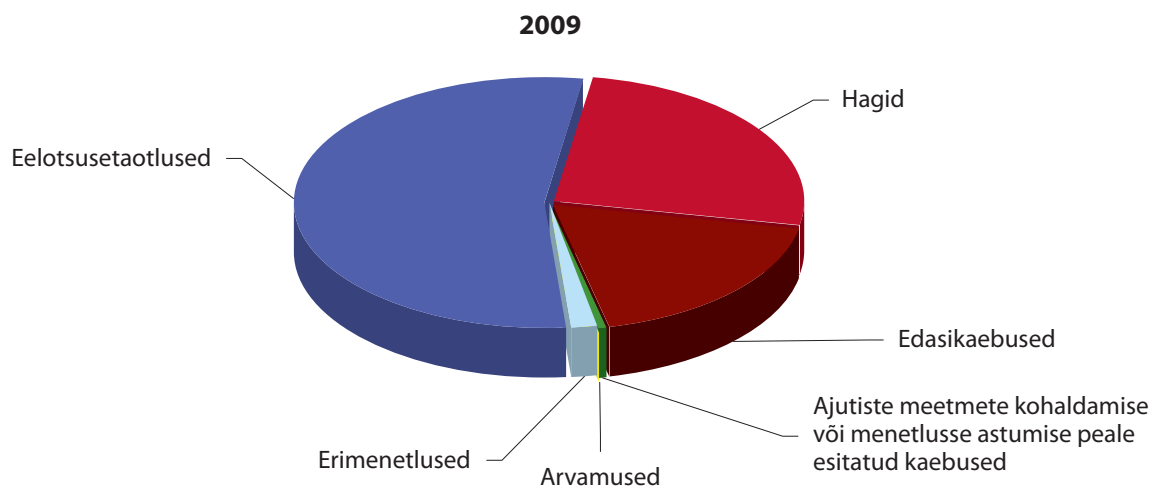
1. Euroopa Kohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Saabunud kohtuasjad	474	537	580	592	561
Lõpetatud kohtuasjad	574	546	570	567	588
Menetluses olevad kohtuasjad	740	731	742	768	741

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2005–2009)^{1 2}

	2005	2006	2007	2008	2009
Eelotsusetaotlused	221	251	265	288	302
Hagid	179	201	222	210	143 ³
Edasikaebused	66	80	79	78	104
Ajutiste meetmete kohaldamise või menetlusse astumise peale esitatud kaebused	1	3	8	8	2
Arvamused				1	1
Erimenetlused	7	2	7	8	9
Kokku	474	537	581	593	561
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	2	1	3	3	1

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² „Erimenetlusteks“ loetakse: parandamine (kodukorra artikkel 66); kohtukulude kindlaksmääramine (kodukorra artikkel 74); tasuta õigusabi (kodukorra artikkel 76); tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (kodukorra artikkel 94); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (kodukorra artikkel 97); teistmine (kodukorra artikkel 98); kohtuotsuse tõlgendamine (kodukorra artikkel 102); Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 62); arestimismenetlus (privileegide ja immunitetide protokoll); immuniteedi valdkonna kohtuasjad (privileegide ja immunitetide protokoll).

³ Hagide hulka on arvatud 142 liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ja üks tühistamishagi.

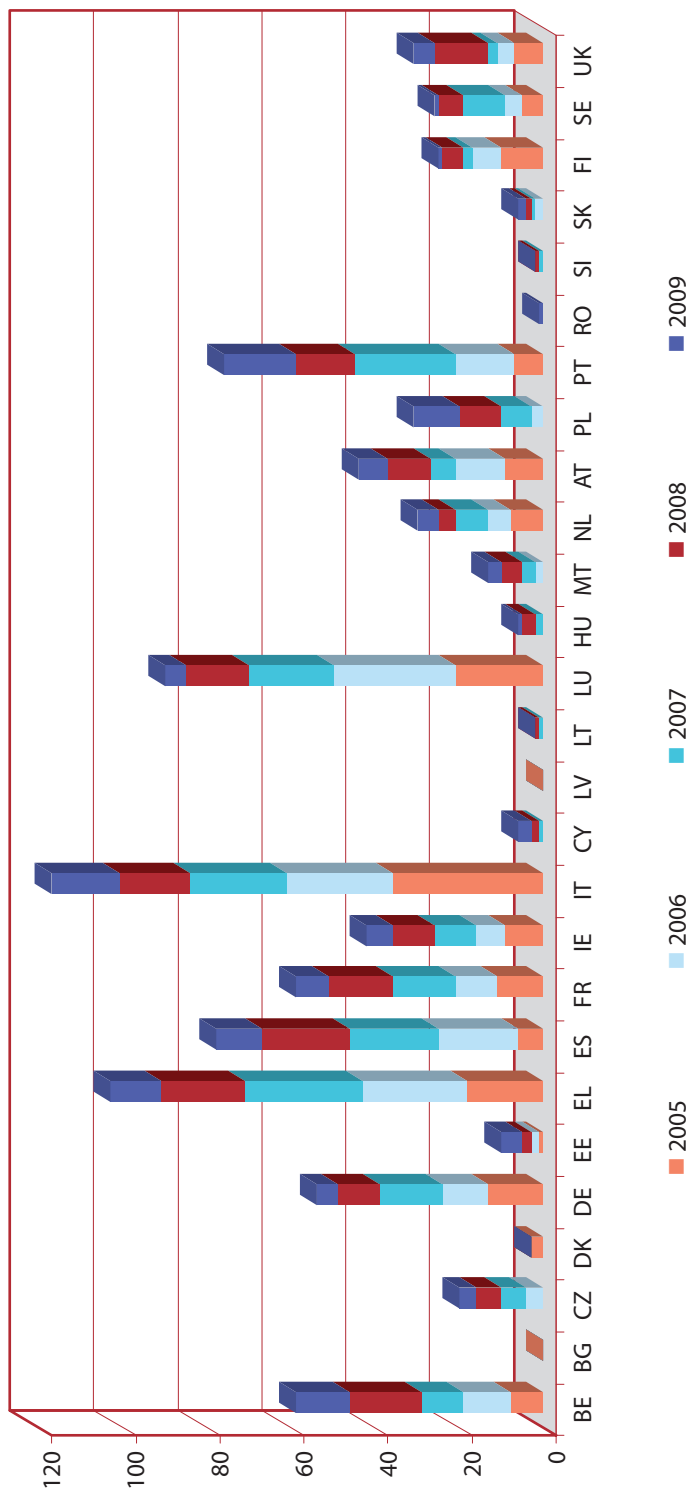
3. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009)¹

	Hagid	Eelotsusetaotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise või menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Erimenetlused
Asutamisevabadus	8	9			17	
Energia	5	1			6	
Euroopa kodakondsus		8			8	
Institutsiooniõigus	2	3	9		14	4
Intellektuaalomand		14	25		39	
Isikute vaba liikumine	5	6			11	
Kalanduspoliitika		1	1		2	
Kapitali vaba liikumine	6	6			12	
Kaubanduspoliitika		2	4		6	
Kaupade vaba liikumine	2	10	2		14	
Keskkond ja tarbijakaitse	45	33	2		80	
Konkurents		5	10	2	17	
Maksustamine	13	44			57	
Põllumajandus	2	23	7		32	
Regionaalpoliitika			1		1	
Riigiabi	10	5	32		47	
Sotsiaalpoliitika	5	26	1		32	
Teenuste osutamise vabadus	7	16			23	
Tolliliit		9	3		12	
Transport	4	4			8	
Tööstuspoliitika	4	7			11	
Uute riikide ühinemine		1			1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	17			19	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus		12			12	
Välissuhted		6			6	1
Õigusaktide ühtlustamine	9	12			21	
Äriühinguõigus	11	3	1		15	
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted		4			4	
Ühenduste eelarve	1				1	
Ühenduste omavahendid	2	1			3	
Ühine tollitariifistik		9			9	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika		1	3		4	
EÜ asutamisleping / ELTL²	143	298	101	2	544	5
EL-i leping		4			4	
ESTÜ asutamisleping			1		1	
Menetlus						5
Personaleeskirjad			2		2	
Muu			2		2	5
KÕIK KOKKU	143	302	104	2	551	10

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² 1. detsembril 2009, mil jõustus Lissaboni leping, asendas Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL) Euroopa Ühenduse asutamislepingu (EÜ asutamisleping).

4. Saabunud kohtuasjad. Liikmesriigi kohustuste rikkumise higid (2005–2009)¹

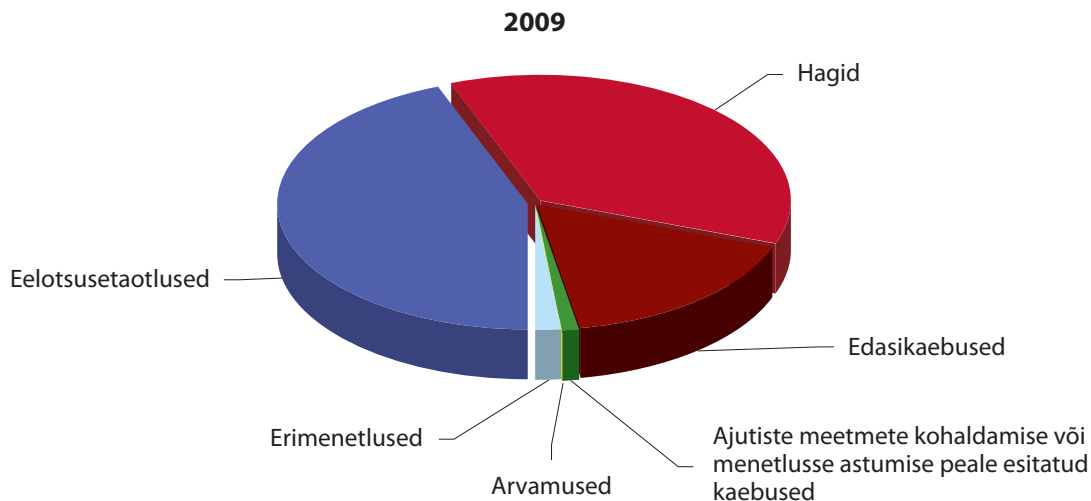

	2005		2006		2007		2008		2009 ²	
	Artikkel 226	Artikkel 228	Artikkel 226	Artikkel 228	Artikkel 226	Artikkel 228	Artikkel 226	Artikkel 228	Artikkel 226	Artikkel 228
BE	8		11		10		17		13	
BG										
CZ			4		6		6		4	
DK	3									
DE	13		11		15		10		5	
EE	1		2				2		5	
EL	18		25		26	2	19	1	11	1
ES	6		19		21		21		11	
FR	11		9	1	14	1	15		8	
IE	9		7		10		10		6	
IT	36		25		23		17		15	1
CY					1		2		3	
LV										
LT					1		1			
LU	19	2	28	1	20		15		5	
HU					2		3		1	
MT			2		3		5		3	
NL	8		5		8		4		5	
AT	9		12		6		10		7	
PL			3		7		10		11	
PT	7		13	1	23	1	14		17	
RO									1	
SI					1		1			
SK			2		1		1		2	
FI	10		7		2		5		1	
SE	5		4		10		6		1	
UK	7		4		2		13		5	
Kokku	170	2	193	3	212	4	207	1	140	2

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Pärast Lissaboni lepingu jõustumist 1. detsembril 2009 asendati EÜ artiklid 226–228 ETL-i artiklitega 258–260.

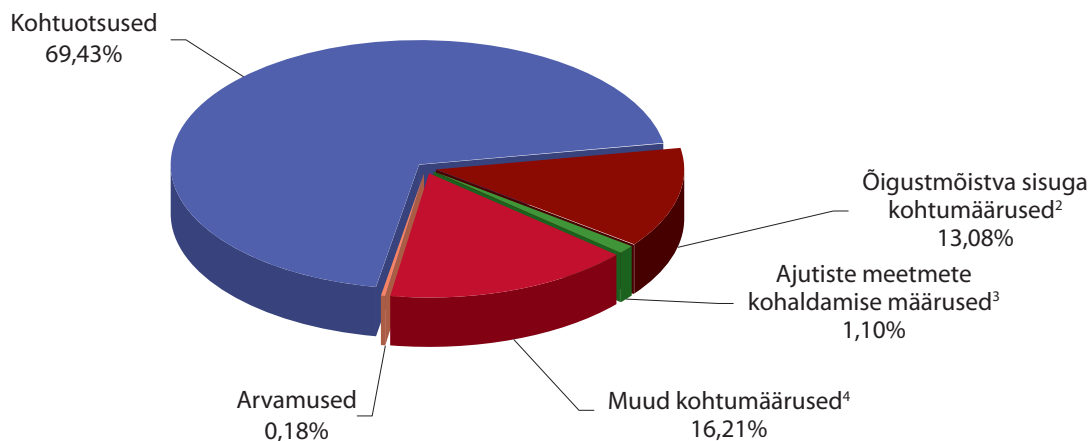
5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Eelotsusetaotlused	254	266	235	301	259
Hagid	263	212	241	181	215
Edasikaebused	48	63	88	69	97
Ajutiste meetmete kohaldamise või menetlusse astumise peale esitatud kaebused	2	2	2	8	7
Arvamused		1			1
Erimenetlused	7	2	4	8	9
Kokku	574	546	570	567	588

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

6. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2009)¹

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused ²	Ajutiste meetmete kohaldamise määrused ³	Muud kohtumäärused ⁴	Arvamused	Kokku
Eelotsusetaotlused	188	22		18		228
Hagid	149		1	65		215
Edasikaebused	38	45	2	2		87
Ajutiste meetmete kohaldamise või menetlusse astumise peale esitatud kaebused			3	3		6
Arvamused					1	1
Erimenetlused	2	4				6
Kokku	377	71	6	88	1	543

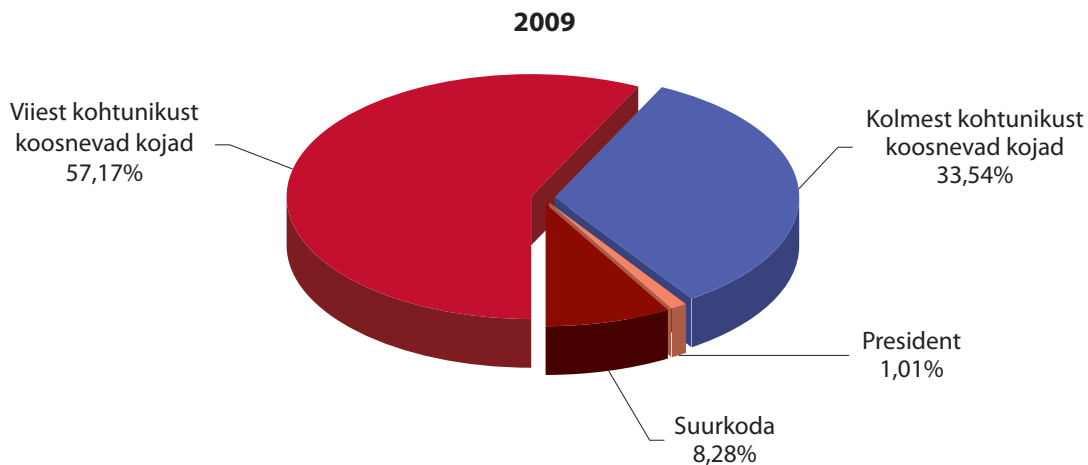
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu).

³ Kohtumäärused, mis on tehtud EÜ artiklite 242 või 243 (nüüd, pärast Lissaboni lepingu jõustumist ETL-i artikkelid 278 ja 279) või EÜ artikli 244 (nüüd ETL-i artikkel 280) või Euratomi asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutiste meetmete kohaldamise või menetlusse astumise määruse peale esitatud kaebuse alusel.

⁴ Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu.

7. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2005–2009)¹

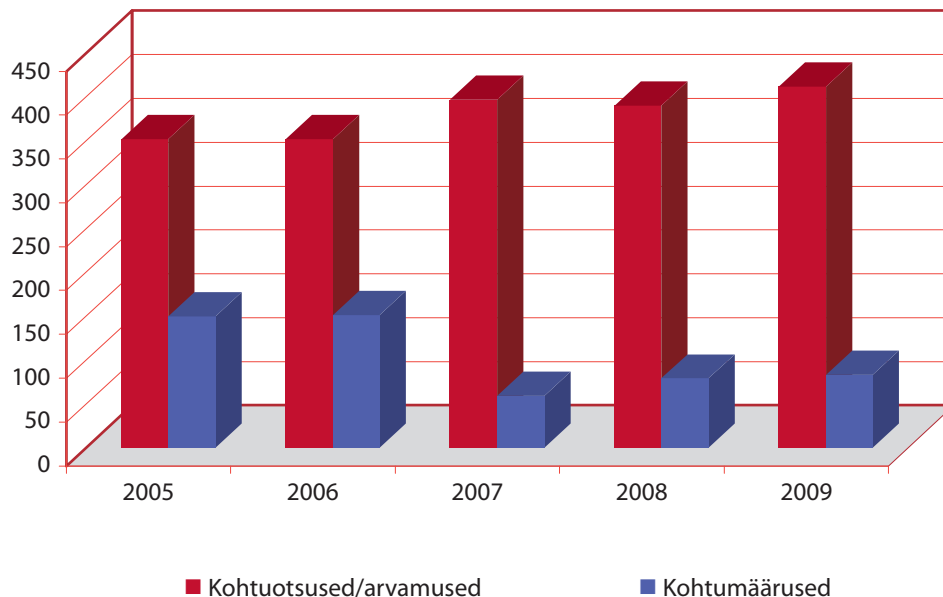

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Täiskogu	1		1	2		2									
Suurkoda	59		59	55		55	51		51	66		66	41		41
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	245	5	250	265	13	278	242	9	251	259	13	272	275	8	283
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	103	51	154	67	41	108	104	48	152	65	59	124	96	70	166
President		2	2		1	1		2	2		7	7		5	5
Kokku	408	58	466	389	55	444	397	59	456	390	79	469	412	83	495

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu).

8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2005–2009)^{1 2}

	2005	2006	2007	2008	2009
Kohtuotsused/arvamused	352	352	397	390	412
Kohtumäärused	150	151	59	79	83
Kokku	502	503	456	469	495

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu).

9. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Asutamisevabadus	5	21	19	29	13
Brüsseli konventsioon	8	4	2	1	2
Energia	3	6	4	4	4
Euroopa kodakondsus	2	4	2	6	3
Institutsiooniõigus	16	15	6	16	29
Intellektuaalomand	5	19	21	22	31
Isikute vaba liikumine	17	20	19	27	19
Justiits- ja siseasjad		2		1	
Kalanduspoliitika	11	7	6	6	4
Kapitali vaba liikumine	5	4	13	9	8
Kaubanduspoliitika	4	1	1	1	5
Kaupade vaba liikumine	11	8	14	12	12
Keskkond ja tarbijakaitse	44	40	50	43	60
Konkurents	17	30	17	23	28
Majandus- ja rahanduspoliitika			1	1	1
Maksustamine	34	55	44	38	44
Privileegid ja immunitetid	1	1	1	2	
Põllumajandus	63	30	23	54	18
Regionaalpoliitika	5		7	1	3
Riigiabi	23	23	9	26	10
Rooma konventsioon					1
Sotsiaalpoliitika	29	29	26	25	33
Teenuste osutamise vabadus	11	17	24	8	17
Tolliliit	9	9	12	8	5
Transport	16	9	6	4	9
Tööstuspoliitika	11		11	12	6
Uute riikide ühinemine	1		1		1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	5	9	17	4	26
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	10	7	7	5	3
Välissuhted	8	11	9	8	8
Õigusaktide ühtlustamine	41	19	21	21	32
Äriühinguõigus	24	10	16	17	17
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted	2	1	4	4	4
Ühenduste omavahendid	2	6	3		10
Ühine tollitariifistik	7	7	10	5	13
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika			4	2	2
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	2				
EÜ asutamisleping	452	424	430	445	481
EL-i leping	3	3	4	6	1
ESTÜ asutamisleping	3		1	2	
Euratomi asutamisleping	1	4	1		
Menetlus	1	2	3	5	5
Personalieeskirjad	6	9	17	11	8
Muu	7	11	20	16	13
KÕIK KOKKU	466	442	456	469	495

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

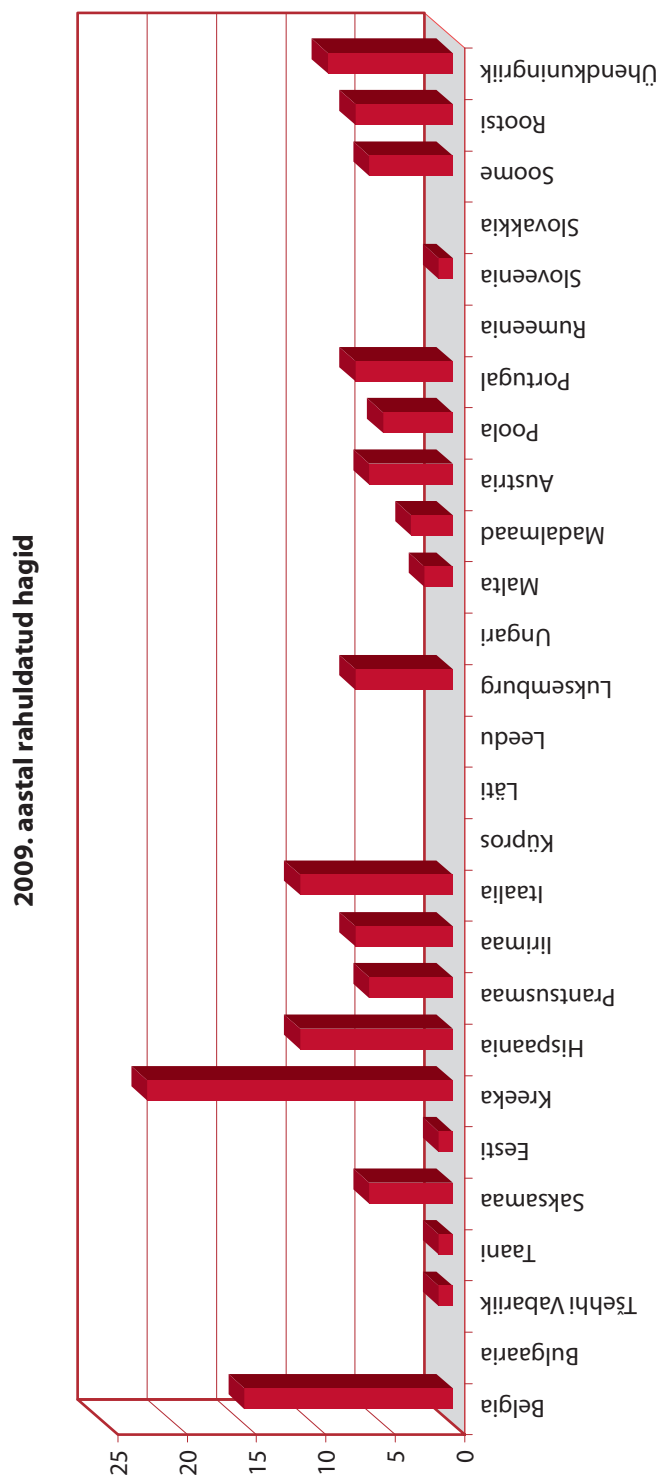
10. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009)¹

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Asutamisvabadus	13		13
Brüsseli konventsioon	2		2
Energia	4		4
Euroopa kodakondsus	2	1	3
Institutsiooniõigus	12	17	29
Intellektuaalomand	12	19	31
Isikute vaba liikumine	19		19
Kalanduspoliitika	4		4
Kapitali vaba liikumine	8		8
Kaubanduspoliitika	5		5
Kaupade vaba liikumine	11	1	12
Keskkond ja tarbijakaitse	55	5	60
Konkurents	26	2	28
Majandus- ja rahanduspoliitika	1		1
Maksustamine	40	4	44
Põllumajandus	18		18
Regionaalpoliitika	2	1	3
Riigiabi	8	2	10
Rooma konventsioon	1		1
Sotsiaalpoliitika	24	9	33
Teenuste osutamise vabadus	17		17
Tolliliit	5		5
Transport	8	1	9
Tööstuspoliitika	5	1	6
Uute riikide ühinemine	1		1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	25	1	26
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	3		3
Välissuhted	8		8
Õigusaktide ühtlustamine	31	1	32
Äriühinguõigus	16	1	17
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted	2	2	4
Ühenduste omavahendid	9	1	10
Ühine tollitariifistik	13		13
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2		2
EÜ asutamisleping	412	69	481
EL-i leping	1		1
Menetlus	1	4	5
Personalieeskirjad		8	8
Muu	1	12	13
KÕIK KOKKU	414	81	495

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu).

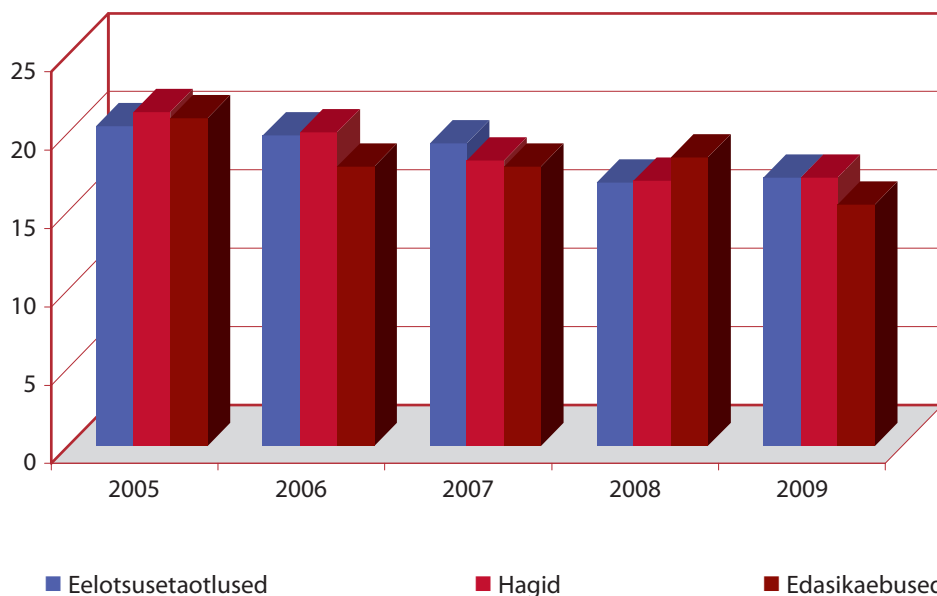
11. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2005–2009)¹

	2005		2006		2007		2008		2009	
	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud
Belgia	10	1	7		9	1	7		15	1
Bulgaaria										
Tšehhi Vabariik					6		2		1	
Taani	3	1			3				1	
Saksamaa	12		7		7	1	3	3	6	2
Eesti									1	
Kreeka	20		6		10	3	8	1	22	
Hispaania	10	1	10	1	13	1	15	1	11	
Prantsusmaa	13		5		7		9	1	6	
Iirimaa	3		2	1	7	2	4		7	
Itaalia	11	1	13	1	23	2	14	1	11	4
Küpros										
Läti										
Leedu							1			
Luksemburg	16		19		12		12		7	
Ungari										
Malta					1				2	
Madalmaad	4		1	1	3	1	3		3	
Austria	10		10		6		3		6	
Poola							2		5	
Portugal	6		7		9		6		7	1
Rumeenia										
Sloveenia									1	
Slovakkia					1		1			
Soome	5		7		3	1	1	1	6	1
Rootsi	2		2	1	5	2	2	1	7	
Ühendkuningriik	6	1	7	3	2	4	1		9	
Kokku	131	5	103	8	127	16	94	9	134	9

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

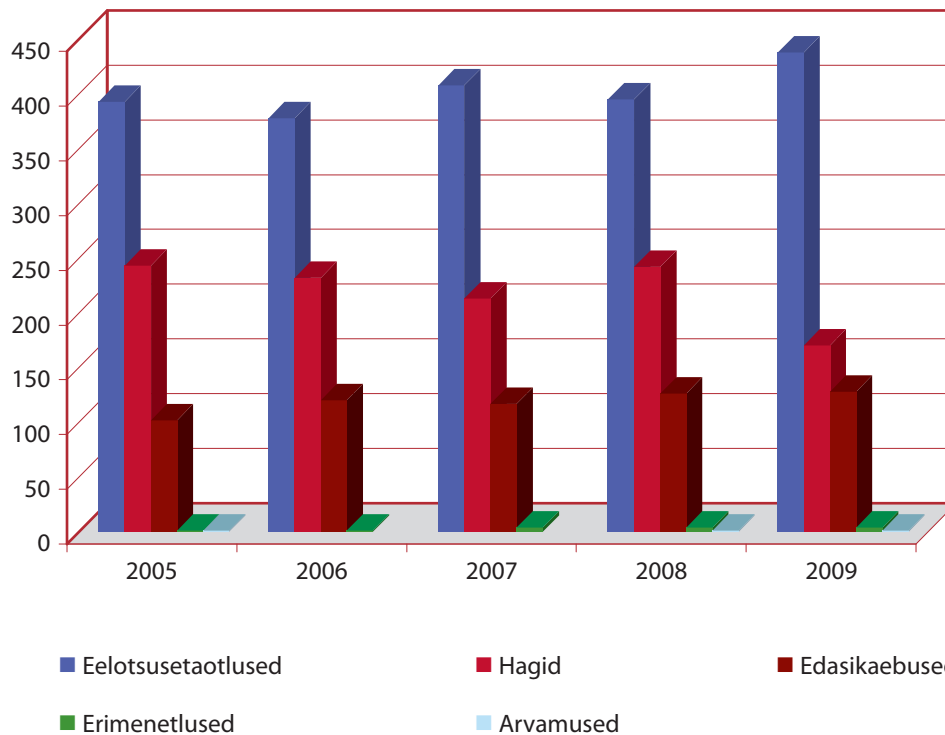
12. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg (2005–2009)¹ (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused)

	2005	2006	2007	2008	2009
Eelotsusetaotlused	20,4	19,8	19,3	16,8	17,1
Eelotsuse kiirmenetlused				2,1	2,5
Hagid	21,3	20	18,2	16,9	17,1
Edasikaebused	20,9	17,8	17,8	18,4	15,4

¹ Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes. Menetlusaja arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või menetlustoiming; arvamused; erimenetlused (st kohtukulude kindlaksmääramine, tasuta õigusabi, kaja, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, tõlgendamine, teistmine, parandamine, arestimismenetlus); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused.

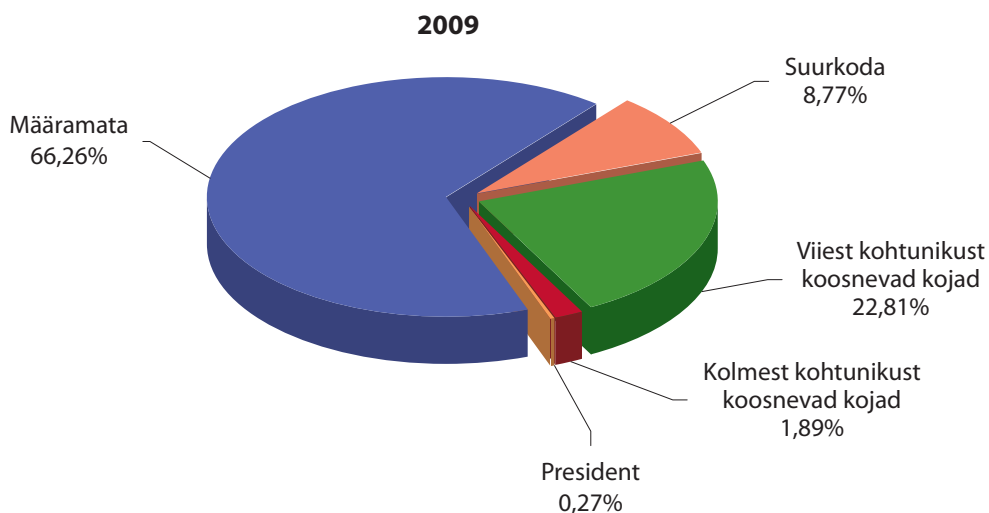
13. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Eelotsusetaotlused	393	378	408	395	438
Hagid	243	232	213	242	170
Edasikaebused	102	120	117	126	128
Erimenetlused	1	1	4	4	4
Arvamused	1			1	1
Kokku	740	731	742	768	741

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

14. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Määramata	437	490	481	524	491
Täiskogu	2				
Suurkoda	60	44	59	40	65
Viie kohtunikust koosnevad kojad	212	171	170	177	169
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	29	26	24	19	14
President			8	8	2
Kokku	740	731	742	768	741

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

15. Muu. Kiirendatud menetlused (2005–2009)¹

	2005		2006		2007		2008		2009	
	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine
Hagid						1				
Eelotsusetaotlused		5		5		6	2	6		3
Edasikaebused						1				1
Erimenetlused										1
Kokku		5		5		8	2	6		5

¹ Võimalus kohtuasja Euroopa Kohtus kiirendatud korras menetleda on ette nähtud kodukorra artiklites 62a ja 104a, mis jõustusid 1. juulil 2000.

16. Muu. Eelotsuse kiirmenetlused (2008–2009)¹

	2008			2009		
	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kokku	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	Kokku
Eelotsuse kiirmenetlused	3	3	6	2	1	3

¹ Alates 1. märtsist 2008 võib vastavalt kodukorra artiklile 104b kohaldada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud valdkondades eelotsuse kiirmenetlust.

17. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2009)¹

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutiste meetmete kohaldamise või menetlusse astumise peale esitatud kaebused	Kohtulahendi sisu		
			Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Registrist kustutamine või kohtuasja raugemine
Konkurents		2			
Institutsiooniõigus			1		2
Keskkond ja tarbijakaitse	1		2	1	3
EÜ asutamisleping kokku			3	1	5
KÕIK KOKKU	1	2	3	1	5

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

18. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2009). Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Hagid	Eelotsusetaotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise või menetluse astumise peale esitatud kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1218	106				1324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Hagid	Eelotsusetaotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise või menetluse astumise peale esitatud kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
Kokku	8465	6620	1021	79	19	16 204	349	8267

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

² Netoarvud.

**19. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2009).
Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)¹**

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ²	Kokku
1961																		1										1	
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964											2						4												6
1965						4			2								1												7
1966																	1												1
1967	5				11			3						1		3												23	
1968	1				4			1		1						2												9	
1969	4				11			1						1														17	
1970	4				21			2		2							3											32	
1971	1				18			6		5				1		6												37	
1972	5				20			1		4						10												40	
1973	8				37			4		5				1		6												61	
1974	5				15			6		5						7										1		39	
1975	7			1	26			15		14					1	4										1		69	
1976	11				28			8	1	12						14									1			75	
1977	16			1	30			14	2	7						9										5		84	
1978	7			3	46			12	1	11						38										5		123	
1979	13			1	33			18	2	19					1	11										8		106	
1980	14			2	24			14	3	19						17										6		99	
1981	12			1	41			17		11				4		17										5		108	
1982	10			1	36			39		18						21										4		129	
1983	9			4	36			15	2	7						19										6		98	
1984	13			2	38			34	1	10						22										9		129	
1985	13				40			45	2	11				6		14										8		139	

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ²	Kokku	
1986	13			4	18		2	1	19	4	5				1			16											8	91
1987	15			5	32		17	1	36	2	5				3			19											9	144
1988	30			4	34			1	38		28				2			26											16	179
1989	13			2	47		2	2	28	1	10				1			18			1								14	139
1990	17			5	34		2	6	21	4	25				4			9			2								12	141
1991	19			2	54		3	5	29	2	36				2			17			3								14	186
1992	16			3	62		1	5	15		22				1			18			1								18	162
1993	22			7	57		5	7	22	1	24				1			43			3								12	204
1994	19			4	44			13	36	2	46				1			13			1								24	203
1995	14			8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5								6	251
1996	30			4	66		4	6	24		70				2			10	6		6								3	256
1997	19			7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2								6	239
1998	12			7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7								2	264
1999	13			3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7								4	255
2000	15			3	47		3	5	12	2	50							12	31		8								5	224
2001	10			5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4								3	237
2002	18			8	59		7	3	8		37				4			12	31		3								7	216
2003	18			3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1								4	210
2004	24			4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1								4	249
2005	21		1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2								4	221
2006	17		3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20	12	2	3								1	251
2007	22		1	2	59		8	14	26	2	43			1		2		19	20	7	3	1							1	265
2008	24		1	6	71		2	9	17	12	39		1	3	4	6		34	25	4	1								4	288
2009	35	8	5	3	59	2	11	11	28		29	1	4	3	10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	1	2	5	28	1	302
Kokku	614	9	12	125	1731	6	145	222	783	51	1007	2	7	8	64	27	1	743	348	24	67	2	2	3	58	81	476	2	6620	

¹ EÜ asutamislepingu artikkel 177 (hijem EÜ artikkel 234, nüüd ETL-i artikkel 267), EL-i artikli 35 lõige 1, ST artikkel 41, EA artikkel 150 ja 1971. aasta protokoll.

² Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie (Cour de justice Benelux vs. Benelux Gerechtshof)
Kohtuasi C-196/09: Milles jt (Chambre de recours des écoles européennes).

20. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2009). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	15	
	Cour de cassation	73	
	Conseil d'État	55	
	Muud kohtuasutused	471	614
Bulgaaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Muud kohtuasutused	8	9
Tšehhi Vabariik	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud	5	
	Ústavní soud		
	Muud kohtuasutused	7	12
Taani	Højesteret	23	
	Muud kohtuasutused	102	125
Saksamaa	Bundesgerichtshof	128	
	Bundesverwaltungsgericht	93	
	Bundesfinanzhof	260	
	Bundesarbeitsgericht	19	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muud kohtuasutused	1156	1731
Eesti	Riigikohus	1	
	Muud kohtuasutused	5	6
Kreeka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	40	
	Muud kohtuasutused	95	145
Hispaania	Tribunal Supremo	24	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muud kohtuasutused	190	222
Prantsusmaa	Cour de cassation	88	
	Conseil d'État	47	
	Muud kohtuasutused	648	783
Iirimaa	Supreme Court	17	
	High Court	15	
	Muud kohtuasutused	19	51
Itaalia	Corte suprema di Cassazione	103	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	63	
	Muud kohtuasutused	840	1007
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Muud kohtuasutused		2

>>>

			Kokku
Läti	Augstākā tiesa	6	
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused	1	7
Leedu	Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	2	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	2	
	Muud kohtuasutused	3	8
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	2	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Muud kohtuasutused	32	64
Ungari	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Fővárosi Ítéltábla	2	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Muud kohtuasutused	23	27
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muud kohtuasutused	1	1
Madalmaad	Raad van State	69	
	Hoge Raad der Nederlanden	183	
	Centrale Raad van Beroep	47	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	139	
	Tariefcommissie	34	
	Muud kohtuasutused	271	743
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	75	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	59	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Muud kohtuasutused	179	348
Poola	Sąd Najwyższy	4	
	Naczelny Sąd Administracyjny	6	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Muud kohtuasutused	14	24
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	36	
	Muud kohtuasutused	29	67
Rumeenia	Tribunal Dâmbovița	1	
	Muud kohtuasutused	1	2

>>>

			Kokku
Sloveenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Muud kohtuasutused	2	2
Slovakkia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	2	
	Muud kohtuasutused	1	3
Soome	Korkein hallinto-oikeus	24	
	Korkein oikeus	10	
	Muud kohtuasutused	24	58
Rootsi	Högsta Domstolen	13	
	Marknadsdomstolen	4	
	Regeringsrätten	23	
	Muud kohtuasutused	41	81
Ühendkuningriik	House of Lords	40	
	Court of Appeal	53	
	Muud kohtuasutused	383	476
Muud	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹		1
	Euroopa koolide pretensioonide nõukogu ²		1
Kokku			6620

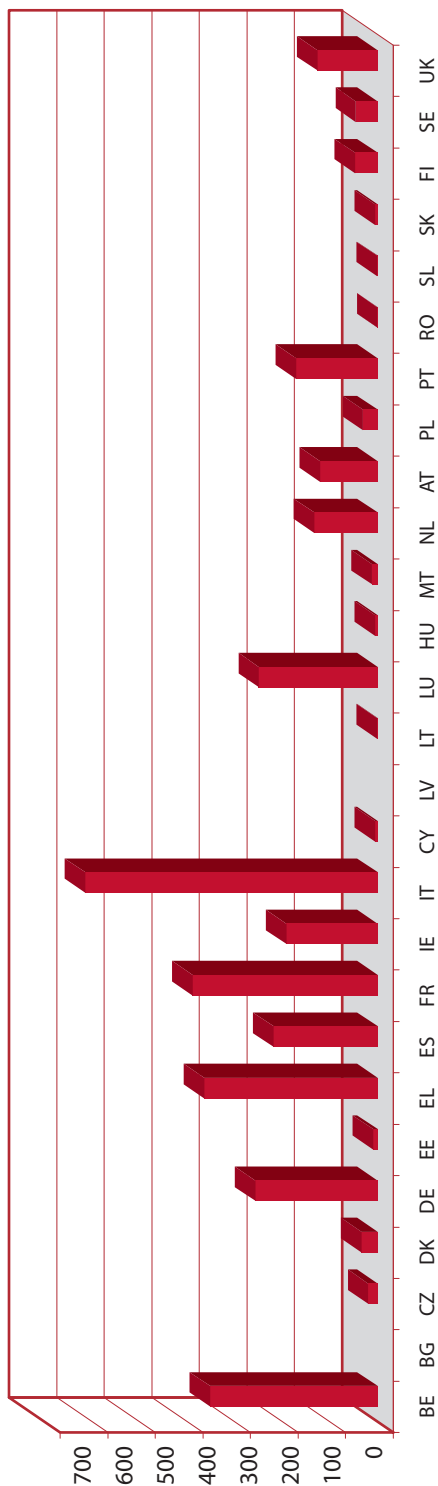
¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

² Kohtuasi C-196/09: Miles jt.

21. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2009). Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi¹

1952–2009

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
2009	13		4		5	5	12	11	8	6	16	3			5	1	3	5	7	11	17	1		2	1	1	5	142
1952–2009	353		20	34	258	10	365	219	389	192	615	6		2	250	6	13	134	121	31	172	1	2	6	48	46	127	3420

¹ EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169–171 ja 225 (hiljem EÜ artiklid 88, 226–228 ja 298, nüüd ETL-i artiklid 108, 258–260 ja 348), EA artiklid 141–143 ja ST artikkel 88.

Il peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2009. aastal

President Marc Jaeger

Kuna Üldkohtusse on laienemiste käigus kohtunikke juurde tulnud, möödub harva mõni aasta muudatusteta selle koosseisus, seda ka väljaspool selle liikmete osalist asendamist. 2009. aastal lahkus kaks liiget: Virpi Tiili, Üldkohtu kohtunik alates 1995. aastast, ja Daniel Šváby, Üldkohtu kohtunik alates 2004. aastast, kelle asemele astusid vastavalt Heikki Kanninen ja Juraj Schwarcz.

Statistika seisukohast jätkus möödunud aastal sama areng mis enne. Nii torkas silma esitatud kohtuasjade suur hulk (568), mis hoolimata mõningasest vähenemisest võrreldes 2008. aastaga ületab väga selgelt kuni selle ajani registreeritud numbreid. Seetõttu ei olnud sellesuunalistele järjekindlatele pingutustele vaatamata võimalik vähendada menetluses olevate kohtuasjade arvu, kuigi tuleb kinnitada, et olukord seoses lõpetatud kohtuasjade hulgaga on tuntavalt paranenud (555 lõpetatud kohtuasja).

Peale selle iseloomustab 2009. aastat kaks erakordset sündmust.

Esiteks tähistas Üldkohus oma 20. aastapäeva. Sel puhul korraldatud kollokviumil „20. tegevusaastat 2020. aastat silmas pidades – rajame homse Esimese Astme Kohtu kindlale alusele” osalesid aruteludes ja esinesid silmapaistvate ettekannetega osalejad väga erinevatest valdkondadest.¹ Juhiti tähelepanu olulistele kohtu tulevikku, ülesannet ja toimimist puudutavatele mõtlemisainet pakkuvatele küsimustele, mis kinnitasid Üldkohtu veendumust jätkata reformidega – sealhulgas struktuuriliste reformidega – eesmärgiga tagada isikute järjest kõrgem kohtuliku kaitse tase.

Teiseks jõustus 2009. aastal Lissaboni leping. Kuigi selle lepingu kõige olulisem mõju Euroopa ülesehituse seisukohast ei väljendu esmajärjekorras seoses liidu kohtuinstantsidega, tuleb siiski välja tuua mõned aspektid, mis ei jäta Üldkohtule mõju avaldamata. Jutt on esiteks kohtu uuest nimest: „Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus” nimetati ümber Euroopa Liidu „Üldkohtuks”, et võtta arvesse selle apellatsioonkaebustealast pädevust avaliku teenistuse valdkonnas. Seejärel leevendati üldkohaldatavate aktide tühistamiseks esitatud füüsiliste ja juriidiliste isikute hagide vastuvõetavuse tingimusi. Samuti laiendati Üldkohtu pädevust teatud hagidele, mille füüsilised ja juriidilised isikud võivad esitada esiteks ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas ning teiseks politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas. Lõpetuseks tõsteti Euroopa Liidu põhiõiguste harta aluslepingutega samale tasemele. Need arengud, mis on oluline samm edasi kohtuliku kaitse tagamiseks, võivad oluliselt mõjutada nii Üldkohtule esitatud vaidluste hulka kui ka seda, mis liiki vaidlusi esitatakse.

Järgnevalt esitatud kokkuvõttes on püütud anda ülevaade Üldkohtu tegevuse mitmekesisusest ning kohati selle keerukusest seaduslikkuse (I), kahju hüvitamise (II), edasikaebuste (III) ja ajutiste meetmete kohaldamise (IV) valdkonnas.

¹ Need ettekanded on kättesaadavad veebilehel www.curia.europa.eu ning kollokviumi materjalid avaldatakse 2010. aasta jooksul.

I. Seaduslikkusega seotud vaidlused

EÜ artikli 230 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

1. Toimingud või otsused, mille peale võib esitada hagi

Tühistamishagi EÜ artikli 230 tähenduses saab esitada ainult selliste toimingute või otsuste peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis.²

9. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-437/05: *Brink's Security Luxembourg vs. komisjon* (kohutulahendite kogumikus veel avaldamata), mis käsitleb hageja taotlust tutvuda teatud dokumentidega tema konkurendiga hankelepingu sõlmimise vaidlustamise raames, tegi Üldkohus uuendusliku otsuse selle määratluse võimaliku leevendamise kohta.

Kõnealuses asjas oli vaidlustatud akt komisjoni kiri, millega komisjon teatas hagejale oma keeldumisest teha talle teatavaks pakkujate esitatud pakkumuste hindamise komisjoni täpne koosseis. Komisjoni dokumentidele juurdepääsu menetlus, mida reguleerivad määruse (EÜ) nr 1049/2001³ artiklid 6–8, toimub kahes etapis. Esiteks peab taotleja esitama komisjonile esialgse dokumentidele juurdepääsu taotluse. Teiseks võib taotleja osalise või täieliku keeldumise korral teha komisjoni peasekretärile kordustaotluse. Osalise või täieliku keeldumise korral võib taotleja nõuda komisjoni vastu kohtumenetluse algatamist EÜ artiklis 230 ette nähtud tingimustel. Järelikult saab vaid komisjoni peasekretäri võetud meede tuua kaasa hageja huve mõjutavaid õiguslikke tagajärgi ning selle peale saab seega esitada tühistamishagi.

Üldkohus tuletas sellest, et esialgse taotluse rahuldamata jätmise peale esitatud tühistamishagi ei ole põhimõtteliselt vastuvõetav. Üldkohus märkis siiski, et taotluse rahuldamata jätmise kirjas on komisjon jätnud hagejale teatamata tema õigusest esitada kordustaotlus, olgugi et ta oleks pidanud määruse nr 1049/2001 kohaselt seda tegema. Selle vea tõttu muutub esialgse taotluse rahuldamata jätmise peale esitatud tühistamishagi erandkorras vastuvõetavaks. Kui see oleks teisiti, siis võiks komisjon tehtud vormivea abil tegelikult vältida kohtulikku kontrolli. Nagu nähtub kohtupraktikast, siis kuna Euroopa Ühendus on õigusel põhinev ühendus, milles institutsioonide aktide kooskõla asutamislepinguga on allutatud kontrollile, tuleb ühenduste kohtule esitatud kaebustele kohaldatavaid menetlusnorme tõlgendada võimaluse piires selliselt, et nende kohaldamine aitaks saavutada eesmärki tagada isikute liidu õigusest tulenevate õiguste tõhus kohtulik kaitse.

2. Õigus esitada hagi

EÜ artikli 230 neljanda lõigu kohaselt on füüsiliste ja juriidiliste isikute hagid, mis on esitatud selliste õigusaktide peale, mille adressaadid nad ei ole, vastuvõetavad kahel tingimusel: vaidlustatud õigusakt peab neid otseselt ja isiklikult puudutama. Kohtupraktika kohaselt saavad teised füüsilised ja juriidilised isikud, kes ei ole otsuse adressaadid, ainult siis väita, et otsus puudutab neid isiklikult, kui see mõjutab neid mingi neile omase tunnuse tõttu või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga.⁴ Peale selle puudutab asjassepuutuv õigusakt füüsilist ja juriidilist isikut otseselt siis,

² Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: *IBM vs. komisjon*, EKL 1981, lk 2639, punkt 9.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

⁴ Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: *Plaumann vs. komisjon*, EKL 1963, lk 197.

kui see mõjutab vahetult huvitatud isiku õiguslikku olukorda ning selle rakendamine on puhtaauto-maatne ja tuleneb vaid õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme.⁵

Kohtuasjas *Vischim vs. komisjon* (7. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-420/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) palus hageja tühistada komisjoni 16. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/53/EÜ,⁶ millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ,⁷ kandes selle I lissasse (milles on loetletud ained, mida liikmesriigid on lubanud turule viia) hageja poolt toodetud toimeaine klorotaloniili, kehtestades samas teatud tingimused, eelkõige selle aine heksaklorobenseeni sisalduse piirmäära. Nende õigusnormide kohaselt peavad liikmesriigid vajaduse korral muutma või tühistama nende toimeainena klorotaloniili sisaldavate taimekaitsevahendite olemasolevad load, mis ei vasta neile tingimustele.

Kuna nimetatud direktiiv on üldakt, siis rõhutas Üldkohus, et kuigi EÜ artikli 230 neljas lõik ei käsitle sõnaselgelt füüsilise või juriidilise isiku poolt direktiivi vastu esitatud tühistamishagide vastuvõetavust, tuleneb kohtupraktikast ometi, et sellise hagi vastuvõetamatuks tunnistamiseks ainuüksi sellest asjaolust ei piisa. Nimelt ei saa institutsioonid pelgalt kõnealuse õigusakti vormi tõttu võtta isikutelt õiguskaitset, mille see asutamislepingu säte neile annab, kuna vaidlustatud meetme üldkohaldatavus ei välista seda, et nimetatud meede võib teatud füüsilisi ja juriidilisi isikuid otseselt ja isiklikult puudutada. Sellisel juhul on liidu meede nii üldkohaldatav akt kui ka teatud ettevõtjate suhtes üksikotsus. Märkides, et direktiivis 91/414 on ette nähtud, et hindamismenetlus selliste toimeainete uurimiseks, mis on turul olnud, algatatakse huvitatud tootja teate alusel, kes esitab toimeaine hindamiseks vajalikke andmeid sisaldava toimiku ja kes on nimetatud toimiku läbivaatamisega selle erinevates etappides seotud, leidis Üldkohus, et hagejal kui toimiku esitajal on menetluslikud tagatised ning vaidlustatud direktiiv puudutab teda isiklikult.

Otsese puutumuse tingimuse kohta sedastas Üldkohus, et komisjon lõpetas vaidlustatud direktiiviga klorotaloniili hindamismenetluse, otsustades selle kanda teatud tingimustel direktiivi 91/414 I lissasse. Lisaks olid liikmesriigid nimetatud direktiivi kohaselt kohustatud läbi vaatama seda ainet sisaldavate taimekaitsevahendite load ja kontrollima HCB piirmäärast kinnipidamist; selle toiminguga käigus puudub neil igasugune kaalutusõigus. Vaidlustatud direktiiv puudutab seega otseselt hagejat kui asjaomast toimeainet tootvat ettevõtjat, nii et tühistamishagi on vastuvõetav.

3. *Hagi esitamise tähtaeg*

10. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-257/04: *Poola vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ja 2. oktoobri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-300/05 ja T-316/05: *Küpros vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) käsitleti EÜ artikli 230 viiendas lõigus ette nähtud kahekuulise tähtaja alguse kindlaksmääramist kandidaatriigi hagi korral, mis on esitatud enne selle riigi ühinemist vastu võetud ja avaldatud põllumajanduse ülemine-kumeetmeid ette nägeva määruse tühistamiseks. Kõnealuses asjas väitsid Poola Vabariik ja Küpro-

⁵ Euroopa Kohtu 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: *Dreyfus vs. komisjon*, EKL 1998, lk I-2309, punkt 43.

⁶ ELT L 241, lk 51.

⁷ Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332). Selle direktiivi kohaselt on turuleviimine lubatud ainult siis, kui olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades võib eeldada, et kõnealust toimeainet sisaldavad taimekaitsevahendid vastavad teatud tingimustele, nimelt, et need ei mõju kahjulikult inimeste ega loomade tervisele ega mõju ebasoodsalt keskkonnale.

se Vabariik, et hagi esitamise tähtaeg ei saanud alata juba enne nende liiduga ühinemist, mis oli asjaomase määruse jõustumise tingimus.

Seoses sellega tuletas Üldkohus meelde, et EÜ artikli 230 viienda lõigu kohaselt tuleb tühistamishagi esitada kahe kuu jooksul õigusakti avaldamisest ning et menetlustähtaegu käsitlevate eeskirjade jäik kohaldamine vastab õiguskindluse nõudele ning vajadusele hoiduda igasugusest diskrimineerimisest või igasugusest meelevaldsest kohtlemisest kohtuliku kaitse andmisel. Kõnesoleva asja tingimustes tuletas ta sellest seega, et asjaomased hagid on esitatud hilinenult, kuna asjassepuutuvate riikide argumendid ei võimaldanud nende järeldesteni jõuda. Nimelt otsustas Üldkohus esiteks, et asjakohatu on seada asjaomaste määruste jõustumise tingimuseks asjassepuutuvate riikide Euroopa Liiduga ühinemise, samas kui ta juhtis tähelepanu sellele, et võidakse segi ajada kõikide nõutavate avaldamisformaalsuste täitmisega seotud ja hagi esitamise tähtaega käivitavat õigusakti vaidlustatavust ning nimetatud õigusakti jõustumist, mida võib edasi lükata. Teiseks leidis Üldkohus, et kuna EÜ artiklis 230 sätestatud hagi esitamise tähtaeg on üldiselt kohaldatav, siis nimetatud artikkel ei nõua, et asjassepuutuvatel riikidel oleks liikmesriigi staatus, ning see kohaldub igal juhul neile riikidele kui juriidilistele isikutele. Kolmandaks rõhutas Üldkohus, et viimati nimetatud ei ole ilma jäetud tõhusast kohtulikust kaitsest, kuna kuigi kolmandad riigid – sealhulgas riigid enne Euroopa Liiduga ühinemist – ei saa menetluses osaleda ühenduse süsteemis liikmesriikidele määratud staatuses, on neile antud selles süsteemis siiski võimalus pöörduda kohtusse EÜ artikli 230 neljanda lõigu alusel juriidilise isiku staatuses. Üldkohus märkis, et asjaomane määrus, olles küll üldkohaldatav akt, mõjutab otseselt asjassepuutuvate riikide arusaamise kohaselt nende pädevuse teostamist, pannes neile erinevaid kohustusi seoses sellise maksualase sätte kehtestamise ja täitmisega, mille eesmärk on ülemääraste suhkruvarude kõrvaldamine. Analogselt territoriaalküsimustele kohaldatavale kohtupraktikale⁸ järeldas Üldkohus sellest, et enne kui Poola Vabariik ja Küprose Vabariik said liikmesriigi staatus, olid nad juba vaidlustatud määrusest otseselt ja isiklikult puudutatud, nii et hagi esitamise tähtaja jäik kohaldamine alates nimetatud määruse avaldamisest ei takistanud neil taotlema oma õiguste kaitset.

Peale selle väitis Küprose Vabariik, et tema hagi oli igal juhul vastuvõetav, kuna see oli esitatud tähtaja jooksul sellise määruse peale, millega oli muudetud esialgset määrust. Üldkohus tuletas meelde, et kuigi sellise õigusakti lõplikkus, mida ei ole tähtaja jooksul vaidlustatud, ei puuduta üksnes seda akti ennast, vaid ka kõiki hilisemaid, puhtalt kinnitava olemusega akte, on selline lahendus põhjendatud õiguskindluse tagamise vajadusega ning kehtib nii üksikaktide kui ka õigustloovate aktide kohta, siis juhul, kui määruse sätet muudetakse, tekib taas võimalus esitada hagi, ja mitte üksnes selle sätte, vaid ka kõigi teiste sätete peale, mis isegi vaatamata sellele, et neid ei ole muudetud, moodustavad kõnealuse sättega ühe terviku.⁹ Kontrollides siiski seda väidet selle kontekstis, lisas Üldkohus mõned nüansid, selgitades, et hagi esitamise tähtaja möödumine tuleb jätta tähelepanuta muudetud sätte peale esitatud tühistamishagi korral mitte ainult siis, kui nimetatud sätte kordab selles õigusaktis sisalduvat sätet, mille peale hagi esitamise tähtaeg on möödunud, vaid ka siis, kui uuel sätel on teine sõnastus, kuid sisu on jäänud samaks. Seevastu kui määruse sätet on kas või osaliselt oluliselt muudetud, tekib taas võimalus esitada hagi selle sätte peale ning kõigi teiste sätete peale, mis isegi vaatamata sellele, et neid ei ole muudetud, moodustavad sellega lahutamatu ja sisulise terviku. Kuna kõnealuses asjas käsitletud määrusega tehti teisejärgulisi ja menetluslikke muudatusi, mis puudutasid üksnes esialgses määruses ette nähtud tähtaegade

⁸ Üldkohtu 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas T-214/95: *Vlaams Gewest vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-717, punkt 29.

⁹ Euroopa Kohtu 18. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-299/05: *komisjon vs. parlament ja nõukogu*, EKL 2007, lk I-8695, punktid 29 ja 30.

pikendamist, ei saanud esialgse määruse tühistamist taotleda muutmismääruse peale esitatud tühistamishagiga.

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

1. Üldised küsimused

a. Rikkumise kestus

17. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-58/01: *Solvay vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) otsustas Üldkohus, et isegi kui eeldada, et võivad esineda erilised tingimused, mis lubaks ümberpööratud töendamiskoormist rikkumise kestuse kindlaks tegemisel, ei ole komisjon siiski vabastatud kohustusest märkida EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumist tuvastavas otsuses põhisitatult rikkumise kestus ja esitada tema käsutuses olev teave nimetatud kestuse kohta. Märkides, et vaidlustatud otsus sisaldas rikkumise lõppemise kohta vasturääkivaid andmeid, otsustas kohus, et komisjon, kellel lasus peamine töendamiskoormis, ei olnud töendanud, et asjaomane rikkumine jätkus kuni 1990. aasta lõpuni. Seega tuli Üldkohtu arvates muuta vaidlustatud otsust, vähendades hagejale määratud trahvi suurus 25% võrra.

b. Aegumine

31. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas T-405/06: *ArcelorMittal Luxembourg jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) võimaldas Üldkohtul kinnitada oma kohtupraktikat¹⁰ aegumistähtaja kulgemist katkestavate meetmete mõju isikulise ulatuse kohta. Kõnealuses asjas toonitas emettevõtja, kelle filiaal oli osalenud kartellikokkuleppes terastalade turul, et viieaastase aegumistähtaja kulgemist katkestavad meetmed mõjutavad ainult rikkumises osalenud ettevõtjaid. Kuna emettevõtja rikkumises osalemine ei olnud tuvastatud ei haldusmenetluses, mille käigus aegumistähtaja kulgemist katkestav meede oli võetud, ning ta ei olnud ka vastuväite-teatise adressaat, siis vaidlustas ta seega selle, et komisjon oleks saanud temale nimetatud meetme aegumistähtaja kulgemist katkestavat mõju kohaldada. Üldkohus ei nõustunud selle tõlgendusega, täpsustades, et see tähendab objektiivset asjaolu, st rikkumises osalemist, mis erineb subjektiivselt ja juhuslikust elemendist, nagu haldusmenetluses ettevõtja tuvastamine rikkumises osalejana. Nimelt võib ettevõtja olla osalenud rikkumises ilma, et komisjon seda aegumistähtaja kulgemist katkestava meetme võtmisel teaks. Aegumine katkeb mitte üksnes nende ettevõtjate suhtes, kelle puhul viidi läbi uurimis- või menetlustoiming, vaid ka nende suhtes, kes, olles rikkumises osalenud, on komisjonile veel teadmata ning kelle suhtes ei ole seetõttu ühtegi uurimistoimingut läbi viidud või kellele ei ole ühtegi menetlustoimingut suunatud.

Aegumise peatumise kohta selgitas Üldkohus, et määruses (EÜ) nr 1/2003¹¹ on täpsustatud, et aegumistähtaja kulgemine katkeb kõikides rikkumises osalenud ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste suhtes, kuid peatumise kohta selline täpsustus puudub. Seega kontrollis kohus, kas temale hagi esitamine avaldab mõju ainult hagejaks olevale ettevõtjale või on sellel *erga omnes* mõju kõikide rikkumises osalenud ettevõtjate suhtes, olenemata sellest, kas nad on hagi esitanud või mitte. Seoses sellega märkis ta esmalt, et nagu aegumistähtaja kulgemise katkemist, tuleb ka aegumise peatumist, mis on erand viieaastasest aegumistähtaja põhimõttest, tõlgendada kitsalt. Seega ei saanud eeldada, et seadusandja oleks tahtnud kohaldada neile kahele olukorrale sama korda.

¹⁰ 1. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-276/04: *Compagnie maritime belge vs. komisjon*, EKL 2008, lk II-1277.

¹¹ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

Lisaks, erinevalt aegumise katkemisest, mis võimaldab komisjonil konkurentsieeskirjade rikkumiste suhtes tõhusalt menetlust läbi viia ja nende eest karistusi määrata, puudutab aegumise peatumine oma olemuselt olukorda, kus komisjon on otsuse juba vastu võtnud. Kohtumenetluste *inter partes* mõjuga ja sellest mõjust vältimatult tulenevate tagajärgedega on põhimõtteliselt vastuolus see, et vaidlustatud otsuse ühe adressaadi poolt esitatud hagil oleks mingisugune mõju teiste adressaatide olukorrale. Viimaks ei nõustu Üldkohus komisjoni argumendiga, mille kohaselt aegumise peatumine, mis tuleneb menetluste alustamisest ettevõtja poolt Üldkohtus ja Euroopa Kohtus, kohaldub nii menetluse pooleks oleva õigusliku üksuse kui ka kõikide teiste õiguslike üksuste suhtes, kes kuuluvad samasse majanduslikku üksusesse, sõltumata sellest, milline õiguslik üksus need menetlused algatas. Kuigi on tõsi, et konkurentsieeskirjad on suunatud „ettevõtjatele”, mida tuleb mõista kui majandusüksusi, on komisjoni otsuste rakendamiseks ja täitmiseks selles valdkonnas siiski vaja adressaadina tuvastada juriidilisest isikust üksus, kes on ainuke, kes saab haldusmenetluse lõpus vastu võetud otsuse peale, mille adressaat ta on, hagi esitada. Üldkohus järeldas sellest, et kümneaastane aegumistähtaeg on ühe hageja osas ületatud, ning tühistas vaidlustatud otsuse teda puudutavas osas.

c. Kaitseõigused

1. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-24/07: *ThyssenKrupp Stainless vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) tuletas Üldkohus meelde, et selleks et komisjon saaks hoida tasakaalus esiteks vajaduse tagada poolte kaitseõigus, andes pooltele juurdepääsu võimalikult suurele osale toimikust, ning teiseks vajaduse kaitsta teiste poolte või kolmandate isikute konfidentsiaalset teavet, peavad need pooled ja kolmandad isikud esitama komisjonile kogu vajaliku teabe. Ta märkis, et kui pool pärast toimikutele juurdepääsu otsustab, et vajab kaitse jaoks spetsiaalset teavet, millele ei ole juurdepääsu antud, võib ta esitada komisjonile selle kohta põhjendatud taotluse. Seoses sellega asus Üldkohus seisukohale, et üldise sõnastusega taotlus, mis ei sisalda üksikasju ja mis on esitatud mitme eri dokumendina, ei ole käsitletav põhjendatud taotlusena ega vasta komisjoni küsimusele, miks hageja eest varjatud teave on hageja enda kaitse ettevalmistamiseks selgelt asjassepuutuv.

Peale selle tuletas Üldkohus meelde, et ettevõtjate kaitseõiguste järgimiseks peab komisjon andma asjassepuutuvatele isikutele võimaluse olla ära kuulatud enne määruse nr 1/2003 artiklites 7, 8 ja 23 ning artikli 24 lõikes 2 ette nähtud otsuste tegemist. Kui dokumendid edastatakse hagejale pärast seda, kui tehakse üks selline eespool mainitud otsus nagu vastuväiteteatis, ei ole selle poole kaitseõigust siiski rikutud, kui komisjon ei ole muutnud nimetatud otsuses esitatud vastuväiteid ning kui ta seega ei tugine asjaoludele, mille kohta asjassepuutuval ettevõtjal ei ole olnud võimalust oma selgitusi esitada.

2. Kohtupraktika EÜ artikli 81 valdkonnas

a. Seaduse ajaline kohaldatavus

Kohaldades kartellikokkuleppeid käsitlevates kohtuasjades nimega „betooni sarrusvardad”¹² esitatud põhimõtteid, tuletas Üldkohus eespool viidatud kohtuotsustes *ArcelorMittal Luxembourg jt vs. komisjon* ja *ThyssenKrupp Stainless vs. komisjon* ning 6. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-122/04: *Outokumpu ja Luvata vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) meelde, et kuigi EÜ asutamislepingu õigusliku raamistiku järgnemine ESTÜ asutamislepingu raamistikule tõi 24. juulil

¹² 25. oktoobri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 ja T-98/03: *SP jt vs. komisjon*, EKL 2007, lk II-4331.

2002 kaasa muudatuse õiguslikes alustes, menetlustes ning kohaldatavates materiaalõigusnormides, kuulub see järgnemine ühenduse õiguskorra ühtsuse ja järjepidevuse ning selle eesmärkide juurde. Lisaks vastavad mõisted „kokkulepe” ja „kooskõlastatud tegevus” ST artikli 65 lõike 1 tähenduses mõistetele „kokkulepe” ja „kooskõlastatud tegevus” EÜ artikli 81 tähenduses ning neid kahte sätet tõlgendab ühenduste kohus samamoodi. Nii nõuavad ühenduse õiguskorra järjepidevus ja eesmärgid, mis selle toimimist juhivad, et Euroopa Ühendus – selles osas, milles ta järgneb Euroopa Sõe- ja Teraseühendusele, ning tema enda menetluslikus raamistikus – tagaks seoses ESTÜ asutamislepingu alusel tekkinud olukordadega nende õiguste ja kohustuste järgimise, mida *eo tempore* kohaldati ESTÜ asutamislepingu ning selle rakendamiseks vastu võetud normide alusel nii liikmesriikide kui ka muude isikute suhtes. See nõue on veelgi olulisem, kui keelatud kokkuleppeid puudutavate eeskirjade rikkumisest tulenevad konkurentsi moonutamise tagajärjed võivad pärast ESTÜ asutamislepingu lõppemist ajas üle kanduda EÜ asutamislepingu kehtivuse ajale. Seega tuleb määrust nr 1/2003 tõlgendada nii, et see lubab komisjonil pärast 23. juulit 2002 *ratione materiae* ja *ratione temporis* tuvastada ESTÜ asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates valdkondades keelatud kokkuleppeid ning nende eest karistusi määrata.

b. Trahvid

9. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-450/05: *Peugeot ja Peugeot Nederland vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) vaidlustasid hagejad eelkõige komisjoni hinnangu, mis puudutas rikkumise raskust. Ühest küljest kvalifitseeriti rikkumine „väga raske” rikkumisena 1998. aasta suuniste¹³ punkti 1 A tähenduses, kuna Peugeot’ poolt Madalmaades ajavahemikus 1997–2003 kehtestatud boonussüsteemi eesmärk oli panna Madalmaade edasimüüjaid piirama autode paralleelse importi. Järeldades, et kvalifitseerides rikkumise väga raskeks, ei ole komisjon oma kaalutusõiguse teostamisel õigusnormi rikkunud, märkis Üldkohus eelkõige, et rikkumise raskus on rikkumise laadist tulenevalt eriti tõsine, arvestades iseäranis varjavat mehhanismi, mis tagas tassustamissüsteemi säilimise kuni 2003. aastani kontekstis, kus komisjoni varasem praktika ja väljakujunenud kohtupraktika paralleelse impordi valdkonnas ja eelkõige mootorsõidukite sektoris on selge hoiatus sellest, et niisugune süsteem on õigusvastane. Ta rõhutas lisaks, et hagejad kuuluvad suurde tööstuskontserni, kellel on asjaomasel turul oluline positsioon, ja et neil olid juriidilised osakonnad, kes olid täiesti suutelised hindama asjassepuutuva käitumise konkrentsivastastust. Teisest küljest märkis Üldkohus rikkumise tegeliku mõju kohta nimetatud turule, et komisjon ei ole pööranud piisavat tähelepanu hinnaerinevuste muutumise rollile ekspordi vähenemises. Seega otsustas Üldkohus oma täielikku pädevust kasutades, et trahvisummat tuleb rikkumise raskust arvestades vähendada 10% võrra.

30. aprilli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-13/03: *Nintendo ja Nintendo of Europe vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) nõustus Üldkohus sellega, et mis puudutab mängukonsoolide ja -kassettide paralleelseksporti piiravaid vertikaalseid kokkuleppeid ja kooskõlastatud tegevust, siis esindab asjassepuutuvate toodete turustamisega tegelenud iga ettevõtja vastav turuosa tema täpset osakaalu vaidlusaluses turustussüsteemis. Komisjon võis seega põhjendatult tugineda sellele kriteeriumile erineva kohtlemise tagamiseks asjassepuutuvatele ettevõtjatele määratud trahvide põhisummade kindlaksmääramisel.

Samas kohtuotsuses selgitas Üldkohus, hinnates, kas komisjon on trahvi hoiatava mõju kindlaksmääramisel rikkunud õigusnormi, et asjaolu, et ettevõtja on toodete valmistaja, võib vertikaalse rikkumise korral olla samuti tegur, mis näitab ettevõtja tegelikku võimet konkrentsile olulist kahju

¹³ Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171).

tekitada. Nimelt peab asjassepuutuvate toodete valmistaja, kellel on nende toodete turustamissüsteemis keskne roll, olema eriti tähelepanelik ja tagama, et tema poolt sõlmitavad turustuslepingud oleks konkurentsioigusega kooskõlas.

Trahvi hoiatava mõju küsimust on selgitatud ka ühes neist kohtuotsustest, mis puudutavad kartellikokkuleppeid monokloroäädikhappe turul. Nimelt rõhutas Üldkohus 30. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-168/05: *Arkema vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud), et kuigi komisjon on hagejat puudutavates varasemates kohtuasjades kohaldanud koefitsienti hoiataval eesmärgil, ei või see seada kahtluse alla nimetatud kordaja kohaldamist hilisemates kohtuasjades, milles hagejale on määratud karistus sama ajavahemikku puudutavas kartellikokkuleppes osalemise eest. Kuna iga rikkumine on erinev ja selle kohta tehakse eraldi otsus, võis komisjon võtta arvesse asjassepuutuvate ettevõtjate suurust ja kohaldada trahvi lähtesummale koefitsienti.

Pärast hagejate koostöö taseme kontrollimist muutis Üldkohus ka üht kohtuotsust, mis käsitleb konkurentsivastast tegevust Nintendo mängukonsoolide ja -kassettide turul. Eespool viidatud kohtuotsuses *Nintendo ja Nintendo of Europe vs. komisjon* võrdles ta esmajoones ajalisest vaateküljest koostööd, mida tegi ühelt poolt Nintendo ja teiselt poolt selle lirimaa ja Ühendkuningriigi turu ainuturustaja. See võimaldas kohtul esile tuua, et kuna nii Nintendo kui ka selle turustaja esitasid asjakohased dokumendid samas menetlusstaadiumis, ei ole asjaolu, et Nintendo alustas koostöö tegemist paar päeva hiljem kui see turustaja, selles suhtes asjassepuutuv. Seejärel võrdles Üldkohus koostöö taset kvalitatiivselt, võttes arvesse nii nende ettevõtjate koostöö tegemise tingimusi kui ka edastatud teabe asjassepuutuvust. Üldkohus märkis seoses sellega, et need kaks ettevõtjat edastasid selle teabe omaalgatuslikult ning et selle sisu oli komisjonile võrdsest abiks. Sellest järeldas Üldkohus, et võrdse kohtlemise põhimõtet kohaldades tuleb Nintendo koostööd lugeda võrreldavaks turustaja koostööga. Seega kehtestas Üldkohus Nintendole samasuguse trahvi vähendamise määra kui see, mida oli kohaldatud turustajale.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Outokumpu ja Luvata vs. komisjon* avanes Üldkohtul võimalus selgitada oma kohtupraktikat raskendavate asjaolude valdkonnas, täpsemalt rikkumise toimepanemise korduvust. Üldkohus tuletas meelde, et korduvuse mõiste hõlmab üksnes varasema rikkumise tuvastamist. Asjaolu, et esimene rikkumine on toime pandud ESTÜ asutamislepingu suhtes ning et nimetatud kohtuasja erilist konteksti arvestades trahvi ei määratud, ei ole kuidagi vastuolus põhimõttega, mille kohaselt, kui komisjon on oma otsuses tuvastanud ettevõtja osalemise kartellikokkuleppes, võib see otsus olla hiljem selle hindamise aluseks, et ettevõtjal on kalduvus rikkuda kartellikokkuleppeid puudutavaid eeskirju.

Varasema rikkumise arvessevõtmist korduva rikkumise toimepanemisena käsitleti ka põhjalikumalt 30. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-161/05: *Hoechst vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Kõnealuses asjas vaidlustas hageja selle, et komisjon võib arvesse võtta varasemat otsust, kuna see leidis kinnitust alles käesolevas kohtuasjas kõnealuse rikkumise lõpetamise järel. Üldkohus rõhutas siiski, et selleks, et sellist otsust saaks arvesse võtta, piisab, kui ettevõtja on eelnevalt tunnistanud samalaadse rikkumise toimepanijaks, seda ka juhul, kui vastava otsuse õiguspärasust kontrollitakse veel kohtus.

c. Rikkumise süüsarvatavus

Kohtuotsustes, mis käsitlevad kartellikokkuleppeid monokloroäädikhappe turul, esitas Üldkohus huvitavaid selgitusi tütarettevõtjate rikkumiste emaettevõtjale süüsarvatavuse kohta.

Nimelt otsustas Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuses *Hoechst vs. komisjon*, et hageja ei saa tugineda oma vastutuse üleandmisele tema tegevusharu võõrandamise lepingu alusel, mille ta sõlmis ühe oma tütarettevõtjaga. Esiteks ei saa ta komisjoni ees tugineda sellisele lepingule, et pääseda ühenduse konkurentsioiguses sätestatud karistustest, niivõrd kui selle lepinguga jaotatakse ümber vastutus kartellis osalenud äriühingute vahel. Teiseks ei mõjuta võõrandamislepingu sätete alusel kõnealuses asjas väidetavalt läbi viidud vastutuse üleandmine hageja vastutuse tuvastamist, kuna see leping sõlmiti tema ja ühe tema tütarettevõtja vahel, kelles temale kuulus 100-protsendiline osalus ning kelle õigusvastast käitumist saab seega omistada talle seetõttu, et ta oli emaettevõtja.

Kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele *Arkema vs. komisjon*, vaidlustas hageja samuti selle, et komisjon võib tütarettevõtja rikkumises süüdistada emaettevõtjat, kuna viimane on ainult valdusühing, mis ei tegele majandustegevusega ja mis sekkub väga vähe tütarettevõtja juhtimisse. Üldkohus rõhutas, et sellest asjaolust ei piisa välistamiseks, et emaettevõtjal on tütarettevõtja üle otsustav mõju eelkõige rahaliste investeeringute koordineerimise kaudu asjassepuutuvas kontsernis. Nimelt kontserni kontekstis on valdusühingu puhul, mis koordineerib eelkõige rahalisi investeeringuid kontsernis, tegemist äriühinguga, mille eesmärk on erinevates äriühingutes omatavate osaluste ümbergrupeerimine ning mille ülesanne on nende ühtse juhtimise tagamine eelkõige eelarve kontrolli kaudu. Lisaks selgitas Üldkohus, et asjaolust, et need kaks äriühingut tegutsesid erinevatel turgudel ja et neil puudusid klientidega tarnijasidemed, ei saa teha ühtegi järeldust. Nimelt on sellises kontsernis, nagu oli vaatluse all, ülesannete jaotus normaalne fenomen, mis ei muuda eeldust, et ema- ja tütarettevõtja kujutavad endast ühte äriühingut EÜ artikli 81 tähenduses. Lõpetuseks tuletas Üldkohus meelde, et emaettevõtja vastutuse eeldus tütarettevõtja, kelles tal on täielik või peaaegu täielik osalus, toime pandud rikkumiste eest põhineb objektiivsel kriteeriumil, mida kohaldatakse olenemata ettevõtja suuruselt või õiguslikust vormist. Seega, kuigi selle kriteeriumi kohaldamisel on erinevad mõjud olenevalt kontserni suuruselt ja selle õiguslikust vormist, on see ainult ettevõtjate erinevuste objektiivne tulemus.

3. Kohtupraktika EÜ artikli 82 valdkonnas

9. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-301/04: *Clearstream vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) võttis Üldkohus seisukoha komisjoni otsuse kohta, milles hagejaid süüdistatakse EÜ artikli 82 rikkumises esiteks seetõttu, et nad keeldusid diskrimineerival moel oma teenuste osutamisest, ning teiseks diskrimineerivate hindade kohaldamise tõttu.

Üldkohus märkis, et komisjon on õigesti tuvastanud valitseva seisundi kuritarvitamise. Ta sedastas eelkõige, et juurdepääsu lubamisest keeldumine ja sellega seotud põhjendamatu diskrimineerimine ei ole kaks eraldi rikkumist, vaid pigem kaks sama käitumise avaldust, kuna põhjendamatu diskrimineerimine tuleneb sarnastele klientidele samade või sarnaste teenuste osutamisest keeldumisest.

Seoses sellega, kuna juurdepääsu saamiseks kulunud aeg oli oluliselt pikem kui see, mida saab pidada mõistlikuks ja põhjendatuks, ning on seega kuritarvituskäitumine osutada kõnealust teenust, põhjustab see ebasoodsa konkurentsiolekordaga kõnealusel turul. Üldkohus nõustus ka, et kaubanduspartnerile võrdväärsete teenuste eest erinevate hindade kohaldamine, mis toimus pidevalt viie aasta jooksul ja mida tegi ettevõtja, kellele kuulub turustusahelas eelneval turul tegelik monopol, ei saanud jätta kõnealusele kaubanduspartnerile tekitamata ebasoodsat konkurentsiolekorda.

Peale selle sedastas Üldkohus 17. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-57/01: *Solvay vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et EÜ artikli 82 rikkumist käsitlevate väidete toetuseks võis kasutada ainult EÜ artiklis 81 käsitletud keelatud kokkulepetes ja/või kooskõlastatud

tegevuses osalemise kontrollimiseks esitatud dokumente, kuna see tegevus, mida komisjon oli lugenud valitseva seisundi kuritarvitamise aluseks, ja tegevus, mille uurimise ta tegi oma töötajatele ülesandeks, olid sisuliselt sarnased.

Üldkohus luges kuritarvituslikuks allahindluste süsteemi, milles lisaks muudele tingimustele anti kliendile lisaallahindlust, kui ta tellis hagejalt lisakoguseid lepingus kokkulepituga võrreldes, olemata viimaste absoluutsest olulisusest. Nimelt oli seetõttu nende koguste ühikuhind oluliselt väiksem kui kliendi pool makstud lepingus kehtestatud koguste keskmine hind, mis õhutas klienti hankima ka lepingulisi koguseid ületavaid kaupu, samas kui teistel tarnijatel oleks olnud raske pakuda neile kogustele hageja hindadega konkureerida võivaid hindu.

4. Kohtupraktika koondumiste kontrolli valdkonnas

a. Hoolsuskohustus

7. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-151/05: *NVVjt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) märkis Üldkohus, et võttes arvesse kiire menetlemise nõuet ning rangeid tähtaegu, mida komisjon peab koondumiste kontrolli menetluses järgima, ei saa ta esitatud teabe ebatäpsusele viitavate märkide puudumisel olla kohustatud kontrollima kogu talle esitatud teavet. Kuigi komisjonil sellises menetluses lasuv hoolika ja erapooletu uurimise kohustus ei võimalda tal tugineda asjaoludele või teabele, mida ei saa pidada tõeseks, eeldab kõnealune kiire menetlemise nõue siiski, et komisjon ei saa ise üksikasjalikult kontrollida kogu talle esitatud teabe autentsust ja usaldusväärsust, kuna ühinemiste kontrolli menetlus põhineb kindlasti teataval määral usaldusel.

b. Informatsiooninõuded

4. veebruari 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-145/06: *Omya vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) selgitas Üldkohus komisjoni pädevuse ulatust seoses informatsiooninõuetega. Ühelt poolt märkis Üldkohus seoses informatsiooninõude endaga esiteks, et nõutud teabe vajalikkust hinnatakse, arvestades seisukohta, millel komisjon võib asjaomase nõude koostamise hetkel õiguspäraselt olla, mitte aga teabe tegelikku kasutamisevajadust järgnevas komisjoni menetluses. Kohus märkis teiseks, et kuna määruse nr 139/2004¹⁴ artiklis 10 sätestatud ja nimetatud määruse artikli 11 alusel tehtud otsusest tulenev aegumise peatumise kestus sõltub vajaliku teabe edastamise kuupäevast, siis komisjon ei riku proportsionaalsuse põhimõtet, kui ta peatab menetluse kuni selle ajani, mil talle see teave edastatakse.

Teiselt poolt rõhutas Üldkohus seoses poole edastatud ebaõigeks osutunud teabe parandamise nõuetega esiteks, et komisjon võib nõuda parandamist siis, kui on oht, et vigadel on märkimisväärne mõju asjaomase koondumise ühisturuga kokkusobivuse hindamisele. Kohus märkis teiseks, et täieliku ja õige teabe esitamise kohustuse rikkumise tagajärgede vältimiseks ei saa tugineda õiguspärasele ootusele ainult sel põhjusel, et komisjon ei avastanud seda rikkumist eespool mainitud kontrolli käigus.

c. Hagi esitamise tähtaeg

Kohtuasjas *Qualcomm vs. komisjon* (19. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas T-48/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) väitis komisjon, et Qualcommi hagi otsuse peale, millega

¹⁴ Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 4).

tunnistatakse kahe ettevõtja poolt Toll Collecti, automaatse teemaksu süsteemi üle ühise kontrolli omandamine ühisturuga kokkusobivaks, on vastuvõetamatu, kuna vaatamata sellele, et Qualcomm ei ole vaidlustatud otsuse adressaat, on selle otsuse edastamise puhul nimetatud ettevõtjale tegemist teatavakstegemisega EÜ artikli 230 viienda lõigu tähenduses ning seega hakkas hagi esitamise tähtaeg kulgema sellest hetkest. Üldkohus ei nõustunud komisjoni argumentidega. Ta tuletas esiteks meelde, et määruse (EMÜ) nr 4064/89¹⁵ artikli 20 lõike 1 kohaselt on selle määruse alusel tehtud otsuste avaldamine Euroopa Liidu Teatajas kohustuslik ning seega isikute puhul, keda ei ole vaidlustatud otsuses nimetatud adressaadina, arvutatakse hagi esitamise tähtaeg vastavalt esimesele EÜ artikli 230 viiendas lõigus nimetatud juhule, st alates sellest avaldamisest. Ta rõhutas teiseks, et kui nõustuda komisjoni poolt pakutud adressaadi mõiste laia tõlgendusega, mis hõlmab nii otsuses tuvastatud adressaati või adressaate kui ka kõiki teisi isikuid, keda komisjon on adressaatideks nimetanud, neid aga selles otsuses nimetamata, siis seatakse kahtluse alla nimetatud määruse artikli 20 lõikes 1 ette nähtud kohustuse mõju, andes komisjonile kaalutusõiguse määrata isikute hulgas, keda ei ole otsuses adressaadina nimetatud, kindlaks need, kes võivad esitada hagi alates selle otsuse teatavakstegemisest, mitte selle avaldamisest. Niisuguse kaalutusõigusega võib aga kaasneda võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine, kuna isikute hulgas, keda ei ole otsuses adressaadina nimetatud, võivad teatavad isikud, kellele see otsus on „teatavaks tehtud“, selle vaidlustada alates otsuse „teatavakstegemisest“, samas kui teised isikud, kellele seda otsust ei ole „teatavaks tehtud“, võivad selle otsuse vaidlustada alates selle avaldamisest. Lisaks ei ole komisjonil alati võimalik *a priori* kindlaks määrata isikuid, kes võivad alates otsuse teatavakstegemisest hagi esitada. Seoses sellega ei saa niisugust diskrimineerimist seega õigustada eesmärgiga tagada võimalikult kiiresti õiguskindlus.

Riigiabi

Riigiabi valdkonna vaidlused moodustasid olulise osa Üldkohtu tegevusest 2009. aastal: lõpuni menetleti 70 kohtuasja ja esitati 46 kohtuasja. Nende kohtulahendite kohta saab anda ainult väga kokkuvõtliku ülevaate, mis puudutab esiteks vastuvõetavuse küsimusi, teiseks sisulisi küsimusi ja kolmandaks menetlusküsimusi.

1. Vastuvõetavus

Selle aasta kohtupraktikas on eelkõige selgitatud järgmisi mõisteid: „siduvate õiguslike tagajärgedega akt“ ja „põhjendatud huvi“.

Mis puutub mõistesse „siduvate õiguslike tagajärgedega akt“, siis Üldkohus ei nõustunud oma 11. märtsi 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-354/05: *TF1 vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) komisjoni argumentidega, mille kohaselt komisjon ei tee olemasoleva abi uurimise menetluse raames ühtegi otsust, mis tingiks soovitatud asjakohaste meetmete heakskiitmise liikmesriigi poolt või millega taandatakse see menetlus peaaegu lepinguliseks protsessiks. Riigid ja komisjon võivad loomulikult pidada läbirääkimisi soovitatud asjakohaste meetmete osas, kuid lõppkokkuvõttes lõppeb olemasoleva abi uurimise menetlus vaidlustatava otsusega alles siis, kui komisjon otsustab kiita heaks riigi võetud kohustused, leides, et need lahendavad tekkinud probleemid.

¹⁵ Selles kohtuasjas oli juttu nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrusest (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (parandus: EÜT 1990, L 257, lk 13; ELT eriväljaanne 08/01, lk 31), muudetud nõukogu 30. juuni 1997. aasta määrusega (EÜ) nr 1310/97 (EÜT L 180, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 164).

9. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-152/06: *NDSHT vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) otsustas Üldkohus, et komisjon on kohustatud võtma vastusena kaebusele vastu otsuse vaid määruse (EÜ) nr 659/1999¹⁶ artiklis 13 sätestatud juhul. Sama määruse artikli 20 lõike 2 teine lause näeb ette, et komisjon võib piirduda kaebuse esitaja teavitamisega kirja teel sellest, et seisukoha võtmine selles küsimuses ei ole piisavalt põhjendatud. Nii on see eeskätt siis, kui selle määruse artikkel 13 ei ole kohaldatav, sest kaebus ei puuduta mitte ebaseaduslikku abi, vaid tegelikult hoopis olemasolevat abi.

Sellest, et olemasoleva abi valdkonnas otsustab menetluse algatamise ainult komisjon, tuleneb, et kaebuse esitaja ei saa komisjonile adresseeritud kaebuse abil sundida viimast hindama olemasoleva abi kooskõla. Kui komisjon leiab pärast esimest hindamist, et kaebuse esemeks ei ole mitte ebaseaduslik, vaid olemasolev abi, siis ei ole ta kohustatud adresseerima asjaomasele liikmesriigile otsust määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 4 tähenduses ning teda ei saa sundida kohaldama EÜ artikli 88 lõikes 1 ette nähtud menetlust. Seega ei ole kirjal selles osas, milles kaebuse esemeks olev abi määratletakse olemasoleva abina, sellise otsuse tunnuseid, millel on hageja huve mõjutavad siduvad õiguslikud tagajärjed.

Mõiste „põhjendatud huvi“ kohta otsustas Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuses *TF1 vs. komisjon*, et ei saa leida, et hagejal ei ole põhjendatud huvi taotleda vaidlustatud otsuse tühistamist, sest tegemist on talle soodsa otsusega, kuna selles kehtestati konkureerivale ettevõtjale antud abi suhtes tingimusi. Selline argumentatsioon tugineb nimelt eeldusele, et need otsuse sisu suhtes esitatud etteheited, eelkõige need, mis puudutavad abi ühisturuga kokkusobivuse tagamiseks võetud kohustuste ilmselget sobimatust, on ekslikud. Lisaks ei asetaks vaidlustatud otsuse selline tühistamine, mis tuleneks komisjoni poolt rakendatavate asjakohaste meetmete kindlaksmääramisel toime pandud ilmselgest veast või sellest, et nende meetmete vastavus kindlaksmääratud probleemidele on ebapiisavalt põhjendatud, hagejat ebasoodsamasse olukorda sellest, mis tulenes vaidlustatud otsusest. Selline tühistamine tähendaks järelilikult seda, et vaidlustatud otsust kas iseloomustasid või võisid iseloomustada sobimatud kohustused ning see oli seega hagejale ebasoodus.

10. veebruari 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-388/03: *Deutsche Post ja DHL International vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) selgitas Üldkohus, et hagejatel kui asjassepuutuvatel isikutel EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses on huvi saavutada esialgse uurimismenetluse lõpus vastu võetud komisjoni otsuse tühistamine, sest selline tühistamine kohustab komisjoni algatama ametliku uurimismenetluse ja võimaldab neil esitada omapoolseid märkusi ning mõjutada seeläbi uut otsust. Selles kontekstis ei pea Üldkohus võrdlema kõnesoleva hagi raames esitatud väiteid argumentidega, mille hagejad on enda kaitseks esitanud teises vaidluses.

2. Sisulised küsimused

a. Majandusliku eelise andmine

11. veebruari 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-25/07: *Iride ja Irede Energia vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) võttis Üldkohus seisukoha küsimuse suhtes, kas turu liberaliseerimine kujutas endast osa turuarengutest, mis on ettevõtjate jaoks tavalistel turutingimustel ootuspärased, või vastupidi, kas tavalised turutingimused eeldavad olemasoleva õigusliku raamistiku stabiilsust. Kohus tuletas meelde, et demokraatlikus riigis võidakse õiguslikku

¹⁶ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

raamistikku igal ajal muuta ning see on veel enam asjakohane olukorras, kus varasem õiguslik raamistik kehtestas turule riiklikud ja/või piirkondlikud piirid, mis tekitas monopoolseid seisundeid. Sellest järeldub, et varem eraldatud turu avamist ei saa pidada tavapäraste turutingimuste juures erandiks.

Ettevõtjatel on seoses sellega õigus õiguspärase ootuse kaitsele. Kuna nende sellekohane õigus oli siiski tõhusalt kaitstud, ei ole vastuvõetav nende nõue, et nimetatud kaitset tuleks tagada pigem ühel kindlal – ja mitte mõnel muul – viisil, st käsitada vaidlusalust meedet sellisena, et õigusliku raamistiku muutmisega seotud kahju hüvitamiseks antud abi ei kuulu riigiabi mõiste alla EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, mitte nii, et see tunnistataks ühisturuga kokkusobivaks EÜ artikli 87 lõike 3 alusel.

Üldkohus kohaldas ka Euroopa Kohtu 15. mai 1997. aasta otsuses kohtuasjas C355/95 P: *TWD vs. komisjon*¹⁷ välja öeldud põhimõtet, mille kohaselt komisjon ei ületa talle antud kaalutusõigust, kui ta võtab abikava suhtes vastu otsuse, millega tunnistab abi, mida liikmesriik kavatseb ettevõtjale anda, ühisturuga kokkusobivaks, kuid seda tingimusel, et ettevõtja tagastab eelnevalt talle ebaseaduslikult antud varasema abi kõnealuste abimeetmete kumulatiivse mõju tõttu. Asjaolu, et ebaseaduslikult antud varasema abi ei antud individuaalse abina, vaid abikava raames, ja et selle soodustuse täpset suurust abi saavate ettevõtjate jaoks ei saanud komisjon asjassepuutuva liikmesriigi ametivõimude koostööst keeldumise tõttu kindlaks teha, ei saa õigustada nimetatud põhimõtte rakendamata jätmist, kuna teistsugune lahendus annaks eeliseid lojaalse koostöö kohustuse rikkumise eest ning muudaks riigiabi kontrollimise korra ebaefektiivseks.

Sellest järeldub, et liikmesriigi ja uuest abist potentsiaalselt abi saava ettevõtja kohustus esitada komisjonile tõendid selle kohta, et kõnealune abi on ühisturuga kokkusobiv, hõlmab ka vajadust tõendada, et puudub uue abi ja varasemate ebaseaduslikult antud abimeetmete koostöö. Kuigi komisjonil ei olnud liikmesriigi ametivõimude ja potentsiaalselt abi saava ettevõtja poolt nimetatud kohustuse rikkumise tõttu võimalik hinnata sellest koostööst tuleneda võivat kahju konkurentsile, ei saa komisjonile ette heita, et ta ei piiritlenud ega analüüsinud arutlusel olevat turgu.

b. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

Eespool viidatud kohtuotsuses *Deutsche Post ja DHL International vs. komisjon* märkis Üldkohus, et Euroopa Kohtu 24. juuli 2003. aasta otsuses kohtuasjas C-280/00: *Altmark*¹⁸ välja öeldu oli täielikult kohaldatav komisjoni varasematele otsustele. Seega asjaolu, et komisjon ei suutnud EÜ artikli 88 lõike 2 kohases esialgses uurimismenetluses läbi viia täielikku uurimist seoses hinnanguga selle kohta, kas üldist majandushuvi pakkuva teenuse eest antud hüvitise tase oli kohane, viitab tõsiste raskuste olemasolule selle hindamisel, kas abi on ühisturuga kokkusobiv.

Eespool viidatud kohtuotsuses *TF1 vs. komisjon* kinnitas Üldkohus, et kohtuotsuses *Altmark* kehtestatud tingimusi, mille eesmärk on teha kindlaks riigiabi olemasolu EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, ei tohi segamini ajada EÜ artikli 86 lõike 2 kohase kontrolliga, mis võimaldab välja selgitada, kas meedet, mis kujutab endast riigiabi, võib käsitada ühisturuga kokkusobivana.

Üldkohus rõhutas ka, et kuigi olemasoleva abi kontrollimine võib viia tulevikus võetavate meetmeteni ainult siis, kui minevikus toimunud võimaliku liigse hüvitamise väljaselgitamine võib omada tähtsust selle olemasoleva abi ühisturuga kokkusobivuse hindamisel, ei ole sellist väljaselgitamist

¹⁷ EKL 1997, lk I-2549, punktid 25–27.

¹⁸ EKL 2003, lk I-7747.

siiski iseenesest tingimata vaja, et hinnata nõuetekohaselt vajadust soovitada tulevikus asjakohaseid meetmeid ning määrata need meetmed kindlaks. Tulevikus toimuva liigse hüvitamise oht või sellise ohu puudumine sõltub lõppkokkuvõttes peamiselt rahastamissüsteemi enda konkreetsetest tingimustest, mitte sellest, et praktikas tõi selline kord minevikus kaasa liigse hüvitamise.

c. Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium

15. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-156/04: *EDF vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et avaliku võimu mis tahes kujul sekkumine ettevõtja kapitali võib olla käsitletav riigiabina. Sellega ei ole aga tegemist riigi osalusega ettevõtjate ja eraõiguslike ettevõtjate võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt juhul, kui riik on kapitali otseselt või kaudselt ettevõtja käsutusse andnud asjaoludel, mis vastavad tavapärastele turutingimustele. Olukordades, kus sekkumine ei kuulu avaliku võimu teostamise alla, tuleb tugineda erainvestori kriteeriumile, et teha kindlaks, kas sekkuda oleks võinud erakapitalil põhinev ettevõtja tulu saamise eesmärgil. Seoses sellega rõhutas Üldkohus, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt selleks, et hinnata, kas riigi võetud meetmed kuuluvad tema pädevusse teostada avalikku võimu või tulevad kohustustest, mida ta peab täitma aktsionärina, on oluline hinnata neid meetmeid mitte nende vormi alusel, vaid nende laadi, eset ja nende suhtes kehtivaid norme silmas pidades, võttes samas arvesse kõnealuste meetmetega taotletavat eesmärki.

Kõnealusel asjas märkis Üldkohus, et komisjon ei ole kontrollinud, kas *Électricité de France*'i (EDF) maksunõudest loobumise kaudu tehtud kapitali suurendamine Prantsuse Vabariigi poolt on seaduslik meede, arvestades erainvestori kriteeriumi. Komisjoni arvates ei saa seda kriteeriumi sellele maksualasele eelisele kohaldada, kuna selline loobumine tuleneb sellest, et riik kasutab oma reguleerimispädevust või teostab avalikku võimu. Üldkohus ei nõustunud selle tõlgendusega, rõhutades, et eraõigusliku investori kriteeriumi ei saa jätta kohaldamata ainuüksi põhjendusel, et EDF-i kapitali suurendamine tuleneb sellest, et riik loobus maksunõudest, mis tal EDF-i vastu oli. Komisjon pidi nimelt sellistel asjaoludel kontrollima, kas eraõiguslik investor oleks samadel asjaoludel teinud summa poolest võrreldava investeeringu, olenemata sellest, millises vormis riik sekkus EDF-i kapitali suurendamiseks, ja võimalikust maksutulu kasutamisest, ning seda tuli teha selleks, et kontrollida kõnealuse investeeringu majanduslikku otstarbekust ja võrrelda seda sellega, kuidas oleks käitunud niisugune eraõiguslik investor sama ettevõtja suhtes samadel asjaoludel. Üldkohus märkis veel, et komisjonil lasub selline kohustus kontrollida, kas riik tegi kapitalisisendi tavapärastele turutingimustele vastavatel asjaoludel, on olemas sõltumata sellest, millises vormis riik kapitalisisendi tegi, st olenemata sellest, kas see on sarnane vormiga, mida oleks võinud kasutada eraõiguslik investor.

Üldkohus märkis viimaks, et eraõigusliku investori kriteeriumi eesmärk on just nimelt kontrollida, kas vaatamata asjaolule, et riigil on vahendeid, mida eraõiguslikul investoril ei ole, oleks viimane samadel asjaoludel teinud sarnase investeerimisotsuse kui riik. Kapitaliks ümber arvestatud nõude laad ja seega asjaolu, et eraõiguslikul investoril ei saa olla maksunõuet, ei oma järelkult tähtsust küsimuses, kas eraõigusliku investori kriteeriumi tuleb kohaldada või mitte. Järelkult leidis Üldkohus, et komisjon rikkus õigusnormi, kui ta keeldus uurimast vaidlusalust meedet selle kontekstis ja kohaldamast eraõigusliku investori kriteeriumi. Seega tühistas kohus vaidlustatud otsuse osaliselt.

d. Abi tagasinõudmise kohustus

30. novembri 2009. aasta otsustes kohtuasjas T-427/04: *Prantsusmaa vs. komisjon* ja kohtuasjas T-17/05: *France Télécom vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kinnitas Üldkohus kohtupraktikat, mille kohaselt peab tagastatava abi summat olema võimalik otsuses toodud näitajaid arvestades ilma ülemääraste raskusteta välja arvutada. Kohus otsustas, et komisjon võis

põhjendatult piirduda ainult kõnealuse abi tagasinõudmise kohustuse kindlakstegemisega ja jätta tagastatava abi täpse summa arvutamine liikmesriikide ametiasutuste ülesandeks, eelkõige juhul, kui arvutamisel on vaja arvesse võtta niisuguseid maksustamiskordi või sotsiaalkindlustuskeeme, mis on ette nähtud kohaldatavate liikmesriigi õigusnormidega. Kõnealuses asjas tuleb rõhutada asjaolu, et komisjon oli kohaldanud summa vahemikku.

Seoses sellega märkis Üldkohus, et komisjon on vaidlustatud otsuses märkinud, et kõnesoleva abi summa jääb 798 ja 1140 miljoni euro vahele. Järelikult tuleb 798 miljonit eurot käsitleda miinimumsummana, mis tuleb tagasi nõuda. Kuna nimetatud summad on n-ö piirideks, mille vahele kõnesoleva abi summa jääb, ega ole indikatiivsed, sisaldab vaidlustatud otsus asjakohaseid andmeid, mis võimaldavad Prantsuse Vabariigil tagastatava abi lõpliku summa ise ilma ülemääraste raskusteta kindlaks teha. Peale selle kinnitas Üldkohus kohtupraktikat, mille kohaselt tagastamisele kuuluva abi summat peab olema võimalik komisjoni otsuses toodud andmeid arvestades ilma ülemääraste raskusteta välja arvutada. Üldkohus leidis, arvestades vaidlustatud otsuse kohta antud Euroopa Kohtu tõlgendust¹⁹, et kõnealuses asjas sai tagastamisele kuuluva abi summat ülemääraste raskusteta välja arvutada ning see vastas vähemalt komisjoni kasutatud vahemiku miinimumsummale.

3. Menetlusküsimused

a. Ametlik uurimismenetlus

18. novembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-375/04: *Scheucher-Fleisch jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et komisjonil on kohustus algatada ametlik uurimismenetlus eeskätt siis, kui esialgse uurimismenetluse käigus saadud andmeid arvesse võttes seisab ta asjassepuutuva meetme hindamisel jätkuvalt silmitsi tõsiste raskustega. Ajal, kui komisjon uuris kõnesolevate abimeetmete kokkusobivust ühisturuga, oli talle teada, et üks asjassepuutuva siseriikliku seaduse paragrahv ei vastanud reklaamimiseks antava riigiabi suhtes kohaldatavates suunistes ette nähtud tingimusele, et riiklik kvaliteedikontrollisüsteem ei tohi piirduda üksnes teatud päritolu toodetega. See säte tekitas seega kahtlusi kõnesolevate abimeetmete kokkusobivuses reklaamimiseks antava riigiabi suhtes kohaldatavate suunistega ja oleks pidanud viima EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse algatamiseni. Üldkohus tühistas seega vaidlustatud otsuse.

Peale selle märkis Üldkohus eespool viidatud kohtuotsustes *Prantsusmaa vs. komisjon* ja *France Télécom vs. komisjon*, et asjaolu, et komisjon oli vaidlustatud otsuses muutnud ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse analüüsi, saab kaasa tuua riigi kaitseõiguste rikkumise ainult siis, kui selles otsuses toodud andmed või pärast seda haldusmenetluse jooksul poolte ärakuulamise käigus esitatud andmed ei võimaldanud riigil kõigi vaidlustatud otsuses nimetatud faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta vajalikul ulatusel seisukohta kujundada. Seevastu erinevused vaidlustatud otsuse ja algatamisotsuse vahel, mis tulenevad sellest, et komisjon on täielikult või osaliselt korranud riigi esitatud argumente, ei tähenda seda, et nimetatud liikmesriigi kaitseõigusi oleks rikutud.

4. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-211/05: *Itaalia vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) märkis Üldkohus samuti, et ametlik uurimismenetlus võimaldab süvendada ja selgitada menetluse algatamise otsuses tekkinud küsimusi ning kui lõplikus otsuses esinevad teatavad erinevused võrreldes menetluse algatamise otsusega, ei muuda need erinevused sellegipoolest lõplikku otsust õigusvastaseks. Ühestki riigiabi kontrolli puudutavast sättest ei tulene,

¹⁹ 18. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-441/06: *komisjon vs. Prantsusmaa*, EKL 2007, lk I-8887.

et komisjonil on kohustus asjassepuutuvat liikmesriiki oma seisukohast enne otsuse vastuvõtmist teavitada, kui liikmesriigile oli antud võimalus oma märkusi esitada.

b. Õiguspärane ootus

9. septembri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02: *Diputación Foral de Álava jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) väitsid hagejad eelkõige, et komisjoni käitumine on erakorraline asjaolu, mis võib tekitada nende õiguspärase ootuse, et arutusel olevad abikavad on lubatavad, kuna võimalike abisaajate hoiatamiseks ei ole avaldatud teadet, mis on ette nähtud 1983. aasta teatise ebaseadusliku abi kohta.

Kuigi Üldkohus leidis, et teate avaldamata jätmine Euroopa Ühenduste Teatajas on kahetsusväärne, on nimetatud teatise sisalduv teave ikkagi täiesti ühemõtteline. Pealegi annab hagejate tõlgendus sellele 1983. aasta teatisele ebaseadusliku abi kohta niisuguse ulatuse, mis on vastuolus EÜ artikli 88 lõikega 3. Ebaseaduslikult antud abi ebakindlus tuleneb ju EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustuse kasulikust mõjust ega sõltu sellest, kas 1983. aasta teatise ebaseadusliku abi kohta ette nähtud hoiatav teade on või ei ole EÜT-s avaldatud.

Ebaseaduslikult antud abi tagasinõudmine ei saa olla muutunud võimatuks ainuüksi sel põhjusel, et komisjon ei ole sellist hoiatavat teadet avaldanud, kuna see kahjustaks asutamislepinguga loodud riigiabi järelevalvesüsteemi. Kohus järeldas sellest, et 1983. aasta teatise ebaseadusliku abi kohta ette nähtud hoiatava teate avaldamata jätmine ei ole selline erakorraline asjaolu, mis võiks anda mingitki alust uskuda, et ebaseaduslikult antud abi on lubatav.

Peale selle märkis Üldkohus eespool viidatud kohtuotsustes *Prantsusmaa vs. komisjon* ja *France Télécom vs. komisjon*, et selliste meetmete avaldamise kohustuse, millega ettevõtjatele võidakse anda riigiabi, eesmärk oligi nimelt võimaldada kõrvaldada kõik kahtlused selles osas, kas need meetmed kujutasid endast tegelikult riigiabi. Seaduse, milles oli ette nähtud maksustamise erikorra kohaldamine France Télécomile, vastuvõtmise päeval ei olnud kindel, et see kord annab nimetatud ettevõtjale eelise. Üldkohus leidis seega, et Prantsusmaa oleks pidanud sellest meetmest komisjonile teatama. Kuna ta seda enne asjaomase maksustamiskorra kehtestamist ei teinud, siis ei saanud ta tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele, vähemalt kui ta ei ole tõendanud erakorraliste asjaolude esinemist.

c. Otsuste vastuvõtmise menetlus

Eespool viidatud kohtuotsustes *Prantsusmaa vs. komisjon* ja *France Télécom vs. komisjon* esitas Üldkohus olulise selgituse komisjoni riigiabi käsitlevate otsuste vastuvõtmise menetluse kohta. Üldkohus otsustas nimelt, et ei ole välistatud, et – nagu on ette nähtud komisjoni kodukorra²⁰ artikli 13 teises lõigus – komisjoni liikmete kolleegium teeb ühele või mitmele volinikule ülesandeks võtta vastu otsuse lõplik tekst, kui otsuse sisu on kolleegiumi nõupidamistel kindlaks määratud. Kui kolleegium niisugust võimalust kasutab, peab kohus, kes peab otsustama niisuguste volituste teostamise õiguspärasuse üle, kontrollima, kas võib asuda seisukohale, et kolleegiumi tehtud otsus hõlmab kõiki selle otsuse faktilisi ja õiguslikke aspekte. Sedastades kõnealuses asjas, et formaalsed erinevused vaidlustatud otsuse 2. augustil 2004 vastu võetud versiooni ning komisjoni liikmete kolleegiumi poolt 19. ja 20. juulil 2004 heakskiidetud versiooni vahel ei mõjuta vaidlustatud otsuse kohaldamise ulatust, lükkas Üldkohus väite tagasi.

²⁰ EÜT L 308, 8.12.2000, lk 26.

Ühenduse kaubamärk

Määruse (EÜ) nr 40/94, muudetud määrusega (EÜ) nr 207/2009²¹ – milles on aga sisuliselt piiratud ainult ühenduse kaubamärki puudutavate ja alates 1994. aastast mitu korda muudetud õigusnormide kodifitseerimisega –, kohaldamisega seotud kohtulahendid moodustasid ka 2009. aastal olulise osa Üldkohtus lahendatud kohtuasjadest (168 kohtuasja ehk 30% kõigist 2009. aastal lahendatud kohtuasjadest).

1. Absoluutsed keeldumispõhjused ja absoluutsed kehtetuse põhjused

Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punktis c on keelatud registreerida ühenduse kaubamärgina märke, mis oma kirjeldavuse tõttu ei täida kaupade või teenuste, mille jaoks registreerimist taotleti, kaubandusliku päritolu määramise funktsiooni. Lisaks võib vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale märgi eristusvõimele anda hinnangu üksnes seoses kaupade või teenustega, mille jaoks registreerimist taotleti, ja teiselt poolt seoses sellega, kuidas asjaomane avalikkus märki tajub.²²

19. novembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-234/06: *Torresan vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Klosterbrauerei Weissenohe (CANNABIS)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) jättis Üldkohus rahuldamata hagi Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) apellatsioonikoja otsuse peale, mille kohaselt sõnamärk CANNABIS kirjeldab keskmise tarbija jaoks õlu, veini ja muid alkohoolseid jooke, mis võivad sisaldada kanepit aroomiainena. Sellist järeldust ei lükka ümber asjaolu, et „cannabis“ on kujutluspilte tekitav sõna, mis võib esile kutsuda mõtte naudingust, vabanemisest või lõõgastumisest.

Peale selle selgitas Üldkohus 19. novembri 2009. aasta otsustes kohtuasjades *Agencja Wydawnicza Technopol vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (222, 333 ja 555) (T-200/07–T-202/07), (350, 250 ja 150) (T-64/07–T-66/07), (1000) (T-298/06) (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), et sõnamärgid, mis koosnevad ainult numbritest, kirjeldavad selliseid kaupu nagu brošüürid, perioodikaväljaanded, ajalehed ja mängud, kuna need viitavad nimetatud kaupade tunnustele, eelkõige lehekülgede, väljaannete, informatsiooni ja mängude kogumiku numbrile.

Mis puutub kujutismärkidesse, mis koosnevad riskülikusse paigutatud numbritest ja millele on lisatud värvilisi dekoratsioone, siis Üldkohus pidi 19. novembri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-425/07 ja T-426/07: *Agencja Wydawnicza Technopol vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (100 ja 300) (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) samuti võtma seisukoha tagajärgede kohta, mis on nende märkide ühenduse kaubamärgina registreerimise taotluse esitanud ettevõtja keeldumisel määruse nr 40/94 artikli 38 lõike 2 alusel kinnitada, et ta loobub ainuõigusest nimetatud numbritele. Olles meelde tuletanud, et selle sätte kohaselt, kui kaubamärk sisaldab elementi, mis ei ole eristav, ja kui selle elemendi sisaldumine kaubamärgis võib tekitada kahtlusi kaubamärgiga pakutava kaitse ulatuse kohta, võib ühtlustamisamet esitada registreerimiseks tingimuse, et taotleja peab kinnitama, et ta loobub ainuõigusest sellisele elemendile, selgitas Üldkohus, et selle teate ülesanne on tagada, et kaubamärgi omanikule antud ainuõigust ei laiendata selle koostisosadele,

²¹ Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146), asendatud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT L 78, lk 1). Käesolevas aruandes on siiski viidatud ainult määruses nr 40/94 esinevale artiklite numeratsioonile.

²² Euroopa Kohtu 20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-383/99 P: *Procter & Gamble vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*, EKL 2001, lk I-6251, punkt 39, ja 21. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-64/02 P: *Siseturu Ühtlustamise Amet vs. Erpo Möbelwerk*, EKL 2004, lk I-10031, punkt 43.

millel puudub eristusvõime, ning et määruse nr 40/94 artikli 38 lõike 2 kohaldamisel ei tohi hinnata taotletavate kaubamärkide elementide eristusvõimet mitte seoses nendest kaubamärkidest jääva tervikmuljega, vaid seoses nende koostisosadeks olevate elementidega.

Peale selle võttis Üldkohus 30. septembri 2009. aasta otsustes kohtuasjas T-75/08: *JOOP! vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (!)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja kohtuasjas T-191/08: *JOOP! vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (riskülilikusse paigutatud hüüumärgi kujutis)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) taas seisukoha väga lihtsate kujutismärkide – nagu hüüumärk üksinda või riskülilikusse paigutatuna – eristusvõime kohta. Kohus tuletas meelde, et sellise kaubamärgi registreerimine, mis koosneb märkidest, mida kasutatakse ka reklaamlausetena, kvaliteeditähisena või tähistatud kaupade või teenuste ostmisele ajendavate väljenditena, ei ole välistatud ainuüksi sellise kasutamise olemasolu põhjusel. Märgil, mis täidab muid kui kaubamärgile traditsioonilises mõttes omaiseid funktsioone, on eristusvõime siiski vaid juhul, kui seda on kohe võimalik mõista kõnealuste kaupade või teenuste kaubandusliku päritolu tähisena. Kohus märkis seejärel, et kõnealuses asjas ei saanud tarbija, sealhulgas selline tarbija, kes on tähelepanelikum, tähistatud kaupade päritolu kindlaks teha, tuginedes hüüumärgile, millest saadakse pigem aru kui kiitusest, isegi siis, kui see on paigutatud riskülilikusse, mis on teisejärguline koostisosa ja mis annab vaatluse all olevale märgile etiketi välimuse. Lisaks selgitas Üldkohus 20. jaanuari 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-424/07: *Pioneer Hi-Bred International vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (OPTIMUM)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), et just selle tavapärase kasutamise tõttu üldises mõttes kiitva sõnana nii igapäevases kõnes kui ka kaubanduses ei saa tähist OPTIMUM pidada sellega hõlmatud kaupade kaubandusliku päritolu tähistavaks ning et seda hinnangut ei muuda asjaolu, et hõlmatud kaubad on mõeldud asjatundjatest avalikkusele, arvestades, et sellise avalikkuse tähelepanelikkuse aste, mis on üldjuhul kõrge, on suhteliselt madal müügi edendamisele suunatud kaubamärkide puhul.

Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 3 kohaselt võib kaubamärgi registreerida, kui see eristab pärast selle kasutamist neid kaupu või teenuseid, mille jaoks registreerimist taotletakse. Seoses sellega tuletas Üldkohus 28. oktoobri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-137/08: *BCS vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Deere (roheline ja kollase värvi kombinatsioon)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) esmalt meelde, et tähise – kõnealuses asjas värvikombinatsiooni – mis tahes kasutamine ei ole tingimata selle kasutamine kaubamärgina. Käesoleval juhul põhines siiski ühtlustamisemeti otsus jätta nimetatud tähisest koosnev kaubamärk kehtetuks tunnistamata eelkõige erialaliitude avaldatud seisukohtadel, mille kohaselt roheline ja kollase värvi kombinatsioon viitab menetlusse astuja toodetavatele põllumajandusmasinatele, ning et ta on kasutanud Euroopa Liidus sama värvikombinatsiooni oma masinatele ühtmoodi märkimisväärselt pikka aega. Peale selle selgitas Üldkohus, et kuigi ei ole tõendatud, et vaidlustatud kaubamärk on omandanud eristusvõime liidus tervikuna, ei ole kuskil nõutud, et sama liiki tõendeid tuleb esitada iga liikmesriigi kohta.

2. Suhtelised keeldumispõhjused ja suhtelised kehtetuse põhjused

Üks selle aasta kohtupraktika peamisi küsimusi puudutab kaubamärkide sarnasuse ja segiajamise tõenäosuse hindamist. Esmalt, 28. oktoobri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-80/08: *CureVac vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Qiagen (RNAiFect)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Üldkohus, et tähiste RNAiFect ja RNActive kolme esimese tähe identsusest tulenevat sarnasust nõrgestas oluliselt viie viimase tähe erinevus. Kohus selgitas, et kuigi tarbija peab sõna algust kui kõigepealt välja hääldatavat sõnaosa tavaliselt olulisemaks, ei taju avalikkus üldjuhul mitmeosalise kaubamärgi kirjeldavat või vähese eristusvõimega osa selle jäävas tervikmuljes eristatava ning domineeriva osana. Kõnealuses asjas oli osal „rna” vähene eristusvõime, kuna tarbija eeldas, et tegemist on viitega keemilisele ühendile. Seda osa ei saanud avalikkus seega tajuda asjaomastest mitmeosalistest kaubamärkidest jäävas tervikmuljes eristatava ning domineeriva osana. Seevastu 2. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-434/07: *Volvo Trademark vs. Siseturu Ühtlustamise*

Amet – Grebenshikova (SOLVO) (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Üldkohus, et tähised SOLVO ja VOLVO on foneetilisest küljest teatud mõttes sarnased ning seega arvas ühtlustamisamet vääralt, et ta ei pea segiajamise tõenäosust igakülgsest hindama.

Seejärel, 8. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-230/07: *Laboratorios Del Dr. Esteve vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Ester C (ESTER-E)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) selgitas Üldkohus teatud tingimusi, millal tähiste kontseptuaalne võrdlemine võib neutraliseerida samade tähiste sarnasuse visuaalsest ja foneetilisest küljest. Ta märkis, et kuigi tähis ESTEVE ei tähenda teistes liidu ametlikes keeltes peale hispaania keele midagi, seostatakse tähist ESTER-E tuntud eesnime või keemilise ühendiga ning et see kontseptuaalne erinevus nimetatud tähiste vahel põhjendab segiajamise tõenäosuse puudumist. Seevastu 29. oktoobri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-386/07: *Peek & Cloppenburg vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Redfil (Agile)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) selgitas Üldkohus, et sellised tingimused ei ole täidetud olukorras, kui tähisel, mille tähendust asjaomane avalikkus tajub kohe, on vastavate kaupade ja teenuste osas ainult piiratud eristusvõime. Kohus leidis, et tähiste Aygill's ja Agile vahelisest kontseptuaalsest erinevusest ei piisa nende tähiste visuaalsete ja foneetiliste sarnasuste neutraliseerimiseks. Nimelt on sõna „agile” asjaomaste kaupadega seoses, mis on sporditarbed ja -rõivad, kiitva iseloomuga, mille tarbija oleks nimetatud sarnasusi arvestades võinud samuti omistada varasemale kaubamärgile. Lisaks kinnitas Üldkohus 23. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-291/07: *Viñedos y Bodegas Príncipe Alfonso de Hohenlohe vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Byass (ALFONSO)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ühtlustamisameti hinnangut, mille kohaselt varasem kaubamärk PRINCIPE ALFONSO ja taotletav kaubamärk ALFONSO olid Hispaania tarbija jaoks kontseptuaalselt erinevad, kuna nimelt selle osa „principe” eristab ühte isikut kõigist teistest, kellel on sama eesnimi; sellel tähisel oli seega selge ja kindlaksmääratud tähendus, nii et asjaomane avalikkus tajus seda kohe.

22. jaanuari 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-316/07: *Commercy vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – easyGroup IP Licensing (easyHotel)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) selgitas Üldkohus kaupade ja teenuste võrdlemise kohta, olles meelde tuletanud, et need täiendavad üksteist, kui nende vahel on selline seos, et üks on teise kasutamiseks möödapääsmatult vajalik või oluline, et see määratlus tähendab, et neid kaupu ja teenuseid peab saama koos kasutada ning seega, et need on suunatud samale avalikkusele.

Muud selle aasta kohtupraktika tähelepanu väärivad suundumused puudutavad määruse nr 40/94 artikli 8 lõiget 4, eelkõige kehtetuks tunnistamise menetluse valdkonnas. 24. märtsi 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-318/06–T-321/06: *Moreira da Fonseca vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – General Óptica (GENERAL OPTICA)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et nimetatud sätte alusel ühenduse kaubamärgi registreerimise vaidlustamiseks või selle kehtetuks tunnistamise taotlemiseks peab esitatud tähis vastama kumulatiivselt neljale tingimusele: see peab olema kasutusel kaubanduses; tähise ulatus ei või olla ainult kohaliku tähtsusega; õigus tähisele peab olema omandatud kooskõlas selle liikmesriigi õigusega, kus tähist kasutati enne ühenduse kaubamärgi registreerimise taotluse kuupäeva, ja tähisest peab tulenema omaniku õigus keelata hilisema kaubamärgi kasutamine. Seejärel selgitas Üldkohus, et kahte esimest tingimust tuleb tõlgendada ainult liidu õigusest lähtudes, samas kui kahte ülejäänud tingimust tuleb hinnata kohaldatava siseriikliku õigusega määratud kriteeriumide alusel. Lõpetuseks märkis kohus teise tingimuse kohta esiteks, et ulatus tuleb määrata geograafilist ja majanduslikku ulatust arvesse võttes, ning teiseks, et asjaolu, et tähis annab selle omanikule kogu liikmesriigi territooriumil ainuõiguse, ei ole iseenesest piisav selle tõendamiseks, et tähise ulatus ei ole üksnes kohaliku tähtsusega. Peale selle rõhutas Üldkohus 11. juuni 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-114/07 ja T-115/07: *Last Minute Network vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Last Minute Tour (LAST MINUTE TOUR)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et eespool mainitud sätte kohaldamisel pidi apellat-

sioonikoda arvesse võtma nii asjaomase liikmesriigi õigusnorme, mis on kohaldatavad selles sättes esineva viite alusel, kui ka liikmesriigi asjassepuutuvat kohtupraktikat.

Lisaks, 14. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-165/06: *Fiorucci vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Edwin (ELIO FIORUCCI)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) kontrollis Üldkohus, kas ühtlustamisameti apellatsioonikoda oli järginud määruse nr 40/94 artikli 52 lõike 2 kohaldamise tingimusi. Kõnealusel asjas taotles Elio Fiorucci nimelt kaubamärgi ELIO FIORUCCI kehtetuks tunnistamist, tuginedes Itaalia õiguses kaitstud õigusele oma nimele. Olles meelde tuletanud, et vastavalt sellele sättele võib ühtlustamisamet tunnistada ühenduse kaubamärgi kehtetuks, kui selle kasutamise võib keelata eelkõige vastavalt siseriiklikus õiguses kaitstud õigusele nimele, sedastas Üldkohus, et Itaalia asjassepuutuva õigusnormiga tagatud kaitse ei ole välistatud, kui asjaomase isiku nimi on tema äritegevuse kaudu omandanud üldtuntuse.

Peale selle sai Üldkohus 30. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-435/05: *Danjaq vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Mission Productions (Dr. No)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) selgitada, et sama tähis võib olla kaitstud autoriõigustega kui algupärane loometeos ja kaubamärgiõigusega kui vastavate kaupade ja teenuste kaubandusliku päritolu tähis. Üldkohus tuletas meelde, et need kaks ainuõigust põhinevad erinevatel omadustel, see tähendab ühelt poolt loomingu algupärasusel ja teiselt poolt tähise võimel eristada kaubanduslikku päritolu. Seega, isegi kui sõltumata filmist endast võib mõne filmi pealkiri olla kaitstud teatud siseriikliku õigusega kui kunstilooming, ei kohaldu sellele automaatselt kaubamärgi kaitse. Järelikult, isegi kui eeldada, et tähised Dr. No ja Dr. NO võimaldavad eristada seda filmi teistest „James Bondi” seeria filmidest, ei võimalda see leida, et sellised tähised näitavad vastavate kaupade ja teenuste kaubanduslikku päritolu.

Viimaks selgitas Üldkohus varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise reegleid kehtetuks tunnistamise menetluses. Ta selgitas 12. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-450/07: *Harwin International vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Cuadrado (Pickwick COLOUR GROUP)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et ühtlustamisamet on kohustatud uurima varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise küsimust ka siis, kui selle ühenduse kaubamärgi omanik, mille kehtetuks tunnistamist taotletakse, ei ole seda sõnaselgelt taotlenud, kuid vaidlustas selle kohta varasema kaubamärgi omaniku poolt esitatud tõendid.

3. Tühistamise põhjused

Määruse nr 40/94 artikli 50 kohaselt võidakse ühenduse kaubamärgi omaniku õigused tühistada eelkõige siis, kui kaubamärgi kasutamine võib avalikkust eksitada kõnealuste kaupade või teenuste olemuse, kvaliteedi või geograafilise päritolu osas.

Seoses sellega leidis Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuses *ELIO FIORUCCI*, et ainuüksi asjaolust, et kaubamärk ja isikunimi on identsed, ei saa järeldada, et asjaomane avalikkus arvaks, et isik, kelle isikunimest kaubamärk on moodustatud, on disaininud seda kaubamärki kandvad kaubad, kuna see avalikkus teab, et iga isikunimest koosneva kaubamärgi taga ei ole ilmingimata seda nime kandev stilist. Selleks et määruse nr 40/94 artiklit 50 saaks kohaldada, peab huvitatud isik tõendama, et kaubamärki on kasutatud eksitavalt või et selleks esineb piisavalt tõsine oht, mida kõnealusel asjas ei olnud tõendatud.

10. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-27/09: *Stella Kunststofftechnik vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Stella Pack (Stella)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) selgitas Üldkohus samuti tühistamis- ja vastulausemenetluse eset ja vastavaid tagajärgi. Kohus märkis eelkõige, et asjassepuutuvatest sätetest ei tulene, et varasema kaubamärgi olemasolu alusel algatatud ja veel pooleliolev vastulausemenetlus võib mõjutada sama kaubamärgi suhtes esitatud

tühistamistaotluse vastuvõetavust või seda kaubamärki puudutava tühistamismenetluse kulgu. Vastulausemenetlus ja tühistamismenetlus on nimelt kaks eriomast ja sõltumatut menetlust: vastulause eesmärk on takistada teatavatel tingimustel kaubamärgi registreerimise taotluse rahuldamist, põhjusel et on olemas varasem kaubamärk, ning vastulause tagasilükkamine ei tühista asjaomast kaubamärki, kuna kaubamärgi saab tühistada üksnes vastava eesmärgiga menetluse algatamisel.

4. Vormi- ja menetlusküsimused

Kuna vormi- ja menetlusküsimusi puudutav kohtupraktika on sel aastal eriti ulatuslik, tuleb piiruda ainult peamistele kohtulahenditele viitamisega.

Esiteks on erilise tähtsusega 14. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-140/08: *Ferrero vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Tirol Milch (TiMi KiNDERJOGHURT)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), kuna see võimaldas Üldkohtul selgitada kehtetuks tunnistamise menetluse kontekstis ühtlustamisameti apellatsioonikoja varasemas otsuses esitatud hinnanguid ja järeldusi, mis tehti samade poolte vahel ja sama ühenduse kaubamärgi kohta läbi viidud vastulausemenetluse raames. Eelkõige otsustas kohus, et kohaldada ei saa ei otsuse seadusjõu põhimõtet – kuna ühtlustamisameti menetlus on oma laadilt haldusmenetlus ning asjakohased sätted ei näe sellist põhimõtet ette – ega õiguskindluse ega õiguspärase ootuse põhimõtet, kuna määruses nr 40/94 ei ole välistatud võimalus, et pärast vastulausemenetluse ebaõnnestumist võidakse läbi viia kehtetuks tunnistamise menetlus.

Teiseks märkis Üldkohus apellatsioonikoja otsuse tühistamise tagajärgede kohta ühtlustamisameti jaoks 25. märtsi 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-402/07: *Kaul vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bayer (ARCOL)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), et ühtlustamisamet oleks pidanud tagama, et kaebuse suhtes, mille rahuldamise küsimus kerkis taas pärast nimetatud tühistamist päevakorda, teeks võimaluse korral uue otsuse sama koda. Ta selgitas, et kui kohus ei ole tühistamisotsuses sarnaselt kõnesolevale asjale võtnud seisukohta vastandatud kaubamärkide sarnasuse või selle puudumise kohta, siis peab apellatsioonikoda seda küsimust uuesti kontrollima, sõltumata varasemas tühistatud otsuses võetud seisukohast.

Kolmandaks selgitas Üldkohus apellatsioonikodade otsuste põhjendamise kohustuse ulatust, kui kaubamärk puudutab mitut kaupa või teenust. 2. aprilli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-118/06: *Zuffa vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (ULTIMATE FIGHTING CHAMPIONSHIP)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) märkis kohus, et õigus esitada üldine põhjendus kaupade või teenuste kogumi kohta laieneb ainult neile kaupadele ja teenustele, mille vahel on piisavalt otsene ja kindel seos selleks, et kõik kõnealuse otsuse põhjendustes sisalduvad kaalutlused esiteks selgitaksid piisavalt apellatsioonikoja arutluskäiku iga sellesse kategooriasse kuuluva kauba ja teenuse suhtes ja teiseks, et neid kaalutlusi võiks kohaldada ühtemoodi kõigi asjaomaste kaupade ja teenuste suhtes. 20. mai 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-405/07 ja T-406/07: *CFCMCEE vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (P@YWEB CARD et PAYWEB CARD)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) lisas kohus ka, et üldine põhjendus peab siiski võimaldama kohtul oma kontrolli teostada. Lisaks, kui otsuses puudub vähimigi selgitus ühtlustamisameti hinnangu põhjenduste kohta, miks ta leidis, et teatud kaubad moodustavad ühe homogeense rühma, ei ole kohtumenetluse käigus lubatud esitada täiendavaid põhjendusi.

Neljandaks selgitas Üldkohus 3. juuni 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-189/07: *Frosch Touristik vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – DSR touristik (FLUGBÖRSE)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), et kontrolli seisukohast, mida ühtlustamisamet peab teostama tühistamismenetluses, milles väidetakse, et ühenduse kaubamärk ei vasta määruse nr 40/94 artikli 7 tingimustele,

on asjakohane ainult registreerimistaotluse esitamise kuupäev, mitte registreerimise kuupäev. See lähenemine välistab nimelt, et kaubamärgi registreerimistingimustele vastava olemuse kaotamise tõenäosus suureneb sõltuvalt registreerimismenetluse kestusest.

Viiendaks võttis Üldkohus 7. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-277/06: *Omnicare vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Astellas Pharma (OMNICARE)*, 12. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-410/07: *Jurado Hermanos vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (JURADO)*, 13. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-136/08: *Aurelia Finance vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (AURELIA)* ning 23. septembri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-20/08 ja T-21/08: *Evets vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (DANELECTRO ja QWIK TUNE)* (edasi kaevatud) (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) seisukoha määruse nr 40/94 artikli 78 kohaldamisala suhtes; see artikkel käsitleb tähtaja ennistamist ja selle kohaselt võib kaubamärgi taotleja või omaniku või muu ühtlustamisametis menetletava asja osalise puhul, kellel ei ole olnud võimalik tähtajast kinni pidada, teatud tingimustel tähtaja ennistada. Täpsemalt esimeses ja neljandas viidatud kohtuotsuses selgitas Üldkohus, et see säte on kohaldatav apellatsioonikojas otsuse vaidlustamiseks ette nähtud tähtaja suhtes, mitte aga tähtaja ennistamise taotluse enda tähtaja suhtes. Lisaks selgitas kohus teises kohtuotsuses mõistet „menetlusosaline“, samas kui ta märkis kolmandas kohtuotsuses, et kui kaubamärgi omanik annab kaubamärgi kehtimise pikendamise seotud administratiivsed kohustused üle sellele spetsialiseerunud äriühingule, tuleb tal hea seista selle eest, et valitud isik pakub nimetatud kohustuste täitmise eeldamiseks vajalikke tagatisi. Kui see äriühing on võtnud kasutusele elektroonilise tähtaegade meeldetuletussüsteemi, peab selles olema ette nähtud võimalike vigade tuvastamise ja parandamise mehhanism.

Lõpetuseks, mis puutub ühtlustamisameti talituse tühistamisotsusesse sama talituse varasema otsuse menetluskulusid puudutava osa parandamiseks, siis Üldkohus kinnitas 1. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-419/07: *Okalux vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Messe Düsseldorf (OKATECH)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et kuna see tühistamine saab olla vaid osaline, tuleb hagi esitamise tähtaega arvutada alates esimesest otsusest.

Keskkond – kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem

23. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-263/07: *Eesti vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ja kohtuasjas T-183/07: *Poola vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) pühendas Üldkohus palju ruumi selgitustele liikmesriikide ja komisjoni pädevuse jaotuse kohta liikmesriikide saastekvootide jaotuskavade (edaspidi „riiklik jaotuskava“) koostamise ja nende riiklike jaotuskavade direktiiviga 2003/87/EÜ²³ kooskõlas olemise kontrollimise osas komisjoni poolt.

Kõnealustes asjades oli komisjon vaidlustatud otsustes tuvastanud, et Poola Vabariigi ja Eesti Vabariigi jaotuskavad olid vastuolus direktiivis 2003/87 ette nähtud teatud kriteeriumidega, ning märkinud, et ta ei esita nende riiklike jaotuskavade kohta vastuväiteid tingimusel, et tehakse teatud muudatused. Asjaomased liikmesriigid väitsid Üldkohtus, et kehtestades saastekvootide ülempiiri, mille ületamisel nende riiklikud jaotuskavad lükatakse tagasi, ning asendades sellega seoses liikmesriigi analüüsi enda omaga, oli komisjon rikkunud direktiivis 2003/87 ette nähtud pädevuse jaotust. Üldkohus nõustus nende väidetega ja tühistas vaidlustatud otsused.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, lk 32; ELT eriväljaanne 15/07, lk 631).

Üldkohus märkis, et kasvuhoonegaaside vähendamine on esmatähtis võitluses kliima soojenemisega – nähtusega, mis on üks suurimaid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaalaseid ohtusid, millega maailm praegu silmitsi seisab. Selle eesmärgi edendamine ei saa siiski õigustada riikliku jaotuskava tagasilükkamise otsuse jõusse jätmist juhul, kui see akt võeti vastu direktiiviga 2003/87 vastavalt liikmesriikidele ja komisjonile antud pädevust rikkudes.

Üldkohus tuletas meelde, et EÜ artikli 249 kolmanda lõigu kohaselt on nimetatud direktiiv saavutatava tulemuse seisukohalt siduv liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid annab talle selleks sobiva vormi ja sobivate meetodite valikul tegutsemisvabaduse. Komisjon peab oma kontrollipädevuse teostamisel tõendama, et liikmesriigi sel eesmärgil kasutatud meetmed on ühenduse õigusega vastuolus. Nende põhimõtete range kohaldamine on esmatähtis, et tagada EÜ artikli 5 teises lõigus sätestatud subsidiaarsuse põhimõtte järgimine, millest tuleneb, et ühendus võtab valdkondades, mis ei kuulu tema ainupädevusse, meetmeid ainult juhul kui ja ulatuses, milles liikmesriigid ei suuda täielikult saavutada kavandatava meetme eesmärke.

Peale selle märkis Üldkohus, et direktiivist 2003/87 tuleneb selgelt, et ühelt poolt on ainult liikmesriik pädev välja töötama riikliku jaotuskava ning tegema lõplikud otsused, millega määratakse kindlaks igal viie aasta pikkusel perioodil jaotatavate saastekvootide üldkogused ja nende üldkoguste jaotamine ettevõtjate vahel, ning teiselt poolt on komisjonil omalt poolt selle riikliku jaotuskava nimetatud direktiivis kehtestatud kriteeriumidele vastavuse kontrollimise pädevus ning liikmesriik võib kvote eraldada vaid juhul, kui komisjon kiidab pärast riikliku jaotuskava temapoolset esialgset tagasilükkamist esitatud muudatused heaks. Lisaks selgitas Üldkohus, et komisjonil on õigus esitada tuvastatud vastuolude osas kriitikat ning sõnastada ettepanekuid, mille eesmärk on võimaldada liikmesriigil muuta oma riiklikku jaotuskava viisil, mis viiks selle nimetatud kriteeriumidega kooskõlla.

Üldkohus leidis siiski, et kuna komisjon on täpsustanud konkreetse saastekvootide koguse ning kuna ta on tagasi lükanud asjaomaste liikmesriikide riiklikud jaotuskavad põhjusel, et saastekvootide üldkogus ületab seda künnist, siis on komisjon ületanud selle kontrollipädevuse piire, mida tal tuleb teostada direktiivi 2003/87 alusel, kuna selle üldkoguse kohta teeb otsuse ainult liikmesriik.

Kuigi komisjonil on küll õigus välja töötada enda majanduslik ja ökoloogiline mudel, et kontrollida, kas iga liikmesriigi riiklik jaotuskava on kooskõlas direktiivis 2003/87 kehtestatud kriteeriumidega, ning selle käigus on tal ulatuslik hindamisõigus, ei saa ta siiski jätta kõrvale riiklikus jaotuskavas sisalduvaid andmeid, et asendada need omaenda hindamismeetodi põhjal saadud andmetega, mis tähendaks tegelikult ühtlustamisõigust, mida ei ole nimetatud direktiiviga temale antud. Üldkohus märkis ka, et oma riikliku jaotuskava väljatöötamisel oli liikmesriik kohustatud tegema valikuid poliitika ning kasutatavate meetodite ja arvesse võetavate andmete osas, et prognoosida kõnealuste heitkoguste eeldatavat arengut, ning komisjoni kontroll selle valiku osas piirdub ainult nende kasutatud andmete ja parameetrite tõesuse ja piisavuse kontrollimisega.

Üldkohus otsustas seega, et kuna komisjon asendas asjaomaste liikmesriikide kasutatud analüüsimetodid enda omaga, selle asemel et piirduda kontrolliga nende riiklike jaotuskavade vastavuse üle direktiivis 2003/87 kehtestatud kriteeriumidega, arvestades vajaduse korral tema enda meetodist tulenevaid andmeid, siis on komisjon ületanud selle direktiiviga temale antud pädevust.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

1. Terrorismivastane võitlus

30. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-341/07: *Sison vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus esiteks meelde põhimõtteid, mis tulenevad kohtuotsustest *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran vs. nõukogu*²⁴ ja *Sison vs. nõukogu*²⁵, mis käsitlevad terroristliku tegevusega seotud isikute rahaliste vahendite külmutamise otsuste põhjendamise kohustust. Nii rahaliste vahendite külmutamist käsitleva esialgse otsuse kui ka hilisemate otsuste põhjendus ei või puudutada ainuüksi määruse (EÜ) nr 2580/2001²⁶ kohaldamise õiguslikke tingimusi ehk konkreetsemalt pädeva siseriikliku asutuse otsuse olemasolu, vaid ära peavad olema näidatud ka spetsiifilised ja konkreetset põhjused, millest lähtudes nõukogu on asunud seisukohale, et huvitatud isiku rahalised vahendid tuleb külmutada. Lisaks hõlmab ulatuslik kaalutusõigus, mis on nõukogul nende asjaolude hindamisel ja mida tuleb arvestada rahaliste vahendite külmutamise meetme võtmisel või jätkuval kohaldamisel, ka hinnangu andmist ohule, mida minevikus terroriakte toime pannud isik või üksus võib endast jätkuvalt kujutada, vaatamata asjaolule, et teatava pikema või lühema aja jooksul on tema terroristlik tegevus katkenud. Neil tingimustel ei saa nõukogult nõuda, et ta märgiks täpsemalt, kuidas huvitatud isiku rahaliste vahendite külmutamine aitab konkreetset kaasa terrorismivastasele võitlusele, või et ta esitaks tõendeid selle kohta, et huvitatud isik võiks neid rahalisi vahendeid kasutada tulevikus terroriaktide toimepanekuks või neile kaasaaitamiseks.

Teiseks, olles meelde tuletanud rahaliste vahendite külmutamist käsitleva otsuse rakendamise tingimusi, selles kontekstis nõukogul lasuvat tõendamiskoormist ja selles valdkonnas teostatava kohtuliku kontrolli ulatust, märkis Üldkohus, et arvestades nii kõnesolevas asjas käsitletud sätete sõnastust, konteksti ja eesmärgi kui ka siseriiklike asutuste kesket rolli ette nähtud varade külmutamise menetluses, peab „uurimise algatamise või vastutusele võtmise“ otsus, selleks et nõukogu saaks sellele õiguspäraselt viidata, olema tehtud siseriiklikus menetluses, mille vahetu ja peamine eesmärk on huvitatud isiku suhtes ennetava või karistava meetme võtmine terrorismivastase võitluse raames ja tema seotuse tõttu terrorismiga. Seda nõuet ei täida siseriikliku kohtu otsus, milles on näiteks tsiviilõigusi ja -kohustusi käsitleva vaidluse raames võetud vaid kõrvaliselt ja juhuslikult seisukoht huvitatud isiku võimalikust seotusest sellise tegevusega.

Peale selle selgitas Üldkohus, et kui nõukogu kavatseb vastu võtta või uue uurimise järel säilitada määruse nr 2580/2001 alusel rahaliste vahendite külmutamise meetme vastavalt terroriakti eest „uurimise algatamise või vastutusele võtmise“ siseriiklikule otsusele, siis ei saa nõukogu kõrvale jätta nende uurimiste või vastutusele võtmiste hilisemat arengut. Nii võib juhtuda, et politsei või julgeolekualituse uurimine võidakse lõpetada ilma, et järgneks kohtumenetlust, kuna ei suudetud koguda piisavalt tõendeid, või et kohtumenetluses langeb otsuse tegemise vajadus samadel põhjustel ära. Samuti võib vastutusele võtmise otsus viia sellest vastutusele võtmisest loobumise või õigeksmõistmiseni. Ei ole lubatav, et nõukogu ei võta arvesse neid asjaolusid, mis kuuluvad nende asjakohaste andmete hulka, mida tuleb olukorra hindamisel arvesse võtta. Erineva otsuse tegemine tähendaks, et nõukogule ja liikmesriikidele antaks ulatuslik võim külmutada piiramatult isiku rahalised vahendid väljaspool igasugust kohtulikku kontrolli ja sõltumata sellest, millise lahendini jõutakse võimalikes kohtumenetlustes.

²⁴ 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-228/02, EKL 2006, lk II-4665.

²⁵ 11. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas T-47/03, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

²⁶ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (EÜT L 344, lk 70; ELT eriväljaanne 18/01, lk 207).

2. Tuumarelvade leviku vastane võitlus

Kohtuasjades *Melli Bank vs. nõukogu* (9. juuli 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-246/08 ja T-332/08, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ja *Bank Melli Iran vs. nõukogu* (14. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-390/08, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), mida menetleti kiirendatud menetluses, lahendas Üldkohus esimest korda hagi- sid rahaliste vahendite külmutamise otsuste peale, mis on vastu võetud piiravate meetmete korra raames, mis on kehtestatud selleks, et avaldada survet Iraani Islamivabariigile, et ta lõpetaks tuumarelvade leviku tõkestamise seisukohast tundliku tuumaenergiaalase tegevuse ja tuumarelvade kandesüsteemide väljatöötamise.

Asjaomane kord tuleneb ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonist, mida on rakendatud määrusega (EÜ) nr 423/2007²⁷, milles on ette nähtud julgeolekunõukogu määratud isikute, üksuste või organisatsioonide rahaliste vahendite külmutamine, samuti selliste üksuste rahaliste vahendite külmutamine, kes on nende üksuste omandis või kontrolli all, keda on määratletud tuumarelvade levikuga seotutena või seda toetavatena. Selle määruse alusel tehti ühe Iraani panga ja selle 100-protsendilises omandis oleva Ühendkuningriigi tütaretevõtja suhtes rahaliste vahendite külmutamise otsus, arvestades nende oletatavat rolli vahendajana Iraani Islamivabariigi tundlikes tegevustes mitme tundlike materjalide ostu puhul Iraani tuuma- ja raketiprogrammide jaoks ning finantsteenuste osutamiseks.

Kuigi Üldkohus tugines neis kohtuotsustes juba terrorismivastase võitlusega seotud rahaliste vahendite külmutamist puudutavas varasemas kohtupraktikas esitatud põhimõtetele, esitas ta ka paar spetsiifilist arengusuunda.

Üldkohus tuletas ühelt poolt vastusena Melli Bank plc poolt määruse nr 423/2007 seaduslikkuse vaidlustamisele proportsionaalsuse põhimõtte väidetava rikkumise tõttu meelde, et majandustegevuse keelamise õiguspärasuse eeltingimus on see, et keelavad meetmed on asjaomaste õigusnormidega taotletavate legitiimsete eesmärkide saavutamiseks sobivad ja vajalikud, arvestades, et juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb võtta kõige vähem piirav meede, ning tekitatud ebasoodne olukord peab olema vastavuses seatud eesmärkidega.²⁸ Kohus selgitas, et määruse nr 423/2007 eesmärk on tõkestada tuumarelvade levikut ja selle rahastamist ning avaldada Iraani Islamivabariigile survet, et ta lõpetaks kõnealuse tegevuse. See eesmärk kuulub rahu ja rahvusvahelise julgeoleku säilitamiseks tehtavate pingutuste üldisemasse raamistikku ning on järelikult õiguspärane. Lisaks, sellise üksuse omanduses või kontrolli all olevate üksuste rahaliste vahendite külmutamine, kelle puhul on tuvastatud, et ta osaleb tuumarelvade levikus, on seotud nimetatud eesmärgiga, kuna on olemas oht – mida ei saa tähelepanuta jätta –, et see üksus avaldab tema omandis või kontrolli all olevatele üksustele survet, selleks et tema suhtes võetud meetmete tagajärgedest kõrvale hiilida, ohutades neid oma rahalised vahendid otse või kaudselt talle üle kandma või tegema tehinguid, mida ta ise ei saa teha, kuna tema rahalised vahendid on külmutatud. Viimaks nähtub kohtupraktikast, et õigus omandile ja õigus tegeleda majandustegevusega ei ole absoluutsed õigused ja et nende teostamisele võidakse kehtestada piiranguid, mis on õigustatud ühenduse taotletavate üldise huvi eesmärkidega. Vaidlusaluste õigusnormidega taotletavate eesmärkide olulisus õigustab teatud ettevõtjatele põhjustatavaid negatiivseid tagajärgi, isegi kui

²⁷ Nõukogu 19. aprilli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 423/2007, mis käsitleb Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid (ELT L 103, lk 1).

²⁸ Euroopa Kohtu 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: *Fedesa jt*, EKL 1990, lk I-4023, punkt 13.

need on märkimisväärsed.²⁹ Üldkohus märkis, et rahaliste vahendite külmutamine piirab oluliselt asjassepuutuvate pankade majandustegevusega tegelemise vabadust ja õigust omandile, kuna nad saavad kasutada oma ühenduse territooriumil asuvaid või ühenduse kodanike omandis olevaid rahalisi vahendeid ainult erilubade alusel ning kuna nende nimetatud territooriumil asuvad esindused ei saa teha oma klientidega uusi tehinguid. Kohus leidis siiski, et võttes arvesse rahu ja rahvusvahelise julgeoleku säilitamise ülimalt olulisust, on tekitatud ebasoodne olukord vastavuses seatud eesmärkidega.

Teiselt poolt esitas Üldkohus teises eespool mainitud kohtuotsuses olulisi selgitusi seoses kohustusega teha puudutatud isikutele teatavaks nende meetmete põhjendused, mis on küll üldkohaldatavad, kuid puudutavad neid isikuid siiski otseselt ja isiklikult ning võivad piirata nende põhiõiguste kasutamist. Kohus leidis, et nõukogu on kohustatud asjaomaseid üksusi rahaliste vahendite külmutamise meetmetest võimaluse korral teavitama isikliku teatavakstegemise teel. Nimelt ei saa reeglit, mille kohaselt ei vabasta seaduse mittetundmine isikut vastutusest, kasutada olukorras, kus asjassepuutuv akt on huvitatud isiku suhtes üksikakt. Kõnealuses asjas ei teinud nõukogu põhjendusi isiklikult teatavaks, kuigi ta teadis hageja asukoha aadressi. Üldkohus leidis seega, et nõukogu ei täitnud kohustust teavitada hagejat vaidlustatud otsuse põhjendustest. Toimikust nähtub siiski, et Prantsuse panganduskomisjon teavitas hageja Pariisi filiaali vaidlustatud otsuse vastuvõtmisest ja Euroopa Liidu Teatajas avaldamisest, mis oli toimunud samal päeval. Seega sai hageja aegsasti ja ametlikult allikast teada vaidlustatud otsuse vastuvõtmisest ning sellest, et tal on võimalik nimetatud otsuse põhjendustega tutvuda Euroopa Liidu Teatajas, nii et neil erandlikel asjaoludel ei õigustanud tuvastatud normide rikkumine vaidlustatud otsuse tühistamist.

Taimekaitsevahendite turuleviimise luba

Üldkohus tegi 2009. aastal mitu kohtuotsust komisjoni otsuste kohta, mis on vastu võetud direktiivi 91/414 alusel, milles on sätestatud taimekaitsevahendite turuleviimise loa andmise ja tühistamise kord ühenduses (edaspidi „loa andmise kord“). Vaatamata nende vaidluste erilisel tehnilisele iseloomule, tuleb mainida kahte kohtuotsust, milles Üldkohus tugines oma argumentatsioonis ettevaatuspõhimõttest tuletatavatele tagajärgedele.

3. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-326/07: *Cheminova jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus meelde, et direktiivi 91/414 artikli 5 lõike 1 punktis b on ette nähtud, et toimeaine lubamiseks peab olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades saama eeldada, et kõnealust toimeainet sisaldavate taimekaitsevahendite kasutamine vastavalt heale taimekaitsetavale ei mõju kahjulikult inimeste ega loomade tervisele ega ebasoodsalt keskkonnale. Tõlgendades seda sätet seoses ettevaatuspõhimõttega, selgitas Üldkohus, et inimeste tervist puudutavate selliste oluliste põhjuste olemasolu, mis teaduslikku ebakindlust kõrvaldamata võimaldavad mõistlikult kahelda aine ohutuses, takistab põhimõtteliselt selle aine lubamist. Seega ei saa direktiivis 91/414 kasutatud sõnastusest „olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi“ järeldada, et toimeainest teatanud ettevõtjatel, kes näevad võimalust, et võidakse teha otsus jätta see toimeaine lubatavate ainete hulka kandmata, peaks olema võimalus esitada korduvalt uusi uuringuandmeid nii kaua, kuni esineb kahtlusi kõnesoleva toimeaine kahjutuse osas. Niisugune tõlgendamine oleks vastuolus eesmärgiga tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kõrgetasemeline kaitse, kuna see tähendaks, et toimeainest teatavale poolele, kes peab ühelt poolt tõendama selle kahjutust ja kes teiselt poolt tunneb kõnealust ainet kõige pare-

²⁹ Vt selle kohta Euroopa Kohtu 30. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-84/95: *Bosphorus*, EKL 1996, lk I-3953, punktid 21–23.

mini, antaks seeläbi vetoõigus juhtudeks, kui võidakse teha otsus asjaomasele ainele loa andmata jätmise kohta.

19. novembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-334/07: *Denka International vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuletas Üldkohus samamoodi meelde, et ettevaatuspõhimõtete kohaselt juhul, kui teadlastel püsivad kahtlused, kas oht inimeste tervisele on olemas või kui suur see on, võivad ühenduse institutsioonid võtta kaitsemeetmeid, ilma et nad peaksid ootama, kuni tõendatakse täielikult, et need ohud on reaalsed ja tõsised.³⁰ Lisaks ei saa kontekstis, milles võib esineda teaduslikku ebakindlust, riskianalüüsilt nõuda, et see annaks tingimata ühenduse institutsioonidele teaduslikud tõendid tegeliku riski kohta ja riski realiseerumise korral selle potentsiaalse kahjuliku mõju kohta. Kuna hageja esitatud toimik oli lünklik, nii et see ei võimaldanud teha ühtegi kindlat järeldust diklorofossi genotoksiliste ja kantserogeensete omaduste kohta, leidis Üldkohus, et arvestades olemasolevaid toksikoloogilisi andmeid, ebaselgust selle aine kahjutuse osas ja toimiku lünkasid, ei ole komisjon vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega teinud ilmset hindamisviga.

Juurdepäas institutsioonide dokumentidele

Kohtuasjades *Borax Europe vs. komisjon* (11. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjades T-121/05 ja T-166/05, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) avanes Üldkohtul võimalus selgitada institutsioonide dokumentidega tutvumise õigusest tehtavaid erandeid, mis puudutavad esiteks eraelu puutumatus ja isikupuutumatus ning teiseks otsustamisprotsessi kaitset.

Kõnealuses asjas keelduti hagejale edastamast dokumente ja helisalvestisi koosolekute kohta, kus käsitleti eelkõige ekspertide ja tootjate esindajate kommentaare ja raporteid boorhappe ja boraatide klassifitseerimise menetluses, mis lõppes komisjoni poolt nimetatud ekspertide lõppjäreldeste avaldamisega, milles soovitati need tooted kanda toksiliste ainete nimekirja. Selle keeldumise põhjendamiseks väitis komisjon eelkõige, et nende dokumentide avaldamine riiklikus määrusest (EÜ) nr 45/2001³¹ tulenevat õigust isikuandmete kaitsele ja võimaldaks identifitseerida eksperte, kellele võidakse avaldada majanduslike huvide tõttu väljastpoolt survet. Üldkohus tühistas vaidlustatud otsused eelkõige põhjusel, et komisjon ei olnud selgitanud seda, kuidas juurdepäas asjaomastele dokumentidele oleks võinud konkreetset ja realselt nimetatud erandiga kaitstud huve kahjustada.

Eelnevalt oli Üldkohus selgitanud, et komisjon ei saa oma keeldumist põhjendada ekspertidele antud lubadusega, et nad võivad esitada oma isiklikke seisukohti ning et nende identiteeti ja arvamusi ei avalikustata. Nimelt, kuna konfidentsiaalsuse kohustus, mille kohta komisjon väidab, et see seob teda ekspertide suhtes, on võetud nende ekspertide ja selle institutsiooni vahelistes suhetes, ei saa sellele tugineda Boraxi vastu, kelle õigus dokumentidega tutvuda on tagatud määrusega nr 1049/2001 kehtestatud tingimustel ja ulatuses. Lisaks võib institutsiooni valduses olevate dokumentidega tutvumise keelamise otsus põhineda ainult määruse nr 1049/2001 artiklis 4 ette nähtud eranditel, nii et asjaomane institutsioon ei või sellist keeldumist põhjendada, tuginedes koosolekul osalejate suhtes võetud kohustusele, kui seda ei saa õigustada ühega neist eranditest. Komisjon ei ole selgitanud, miks ekspertide identifitseerimine riivaks nende eraelu või riiklikus määrust

³⁰ Euroopa Kohtu 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-180/96: *Ühendkuningriik vs. komisjon*, EKL 1998, lk I-2265, punkt 99, ja Üldkohtu 11. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-13/99: *Pfizer Animal Health vs. nõukogu*, EKL 2002, lk II-3305, punkt 139.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102).

nr 45/2001, ega ole õiguslikult piisavalt selgitanud ettenähtavat ohtu, et nende arvamuse avaldamine seab nad välise põhjendamatu surve alla, mis riivab nende isikupuutumast, seda enam, et ekspertide nimede ja nende päritolu mainimata jätmine võis igal juhul kaotada kõik sellega seotud võimalikud ohud.

Peale selle rõhutas Üldkohus, et kuigi seadusandja on ette näinud spetsiifilise erandi üldsuse institutsioonide dokumentidega tutvumise õigusest seoses õiguslike arvamustega, ei ole ta sama valikut kohaldanud teistele arvamustele, eelkõige sellistele teaduslikele arvamustele nagu need, mida on väljendatud vaidlusalustel helisalvestistel. Kuna kohtupraktika kohaselt ei saa leida, et nõukogu õigustalituse õigusloomega seotud õiguslikud arvamused on üldiselt vaja salastada,³² tuleb sama põhimõtet kohaldada ka vaidlusalustele arvamustele, mille kohta ühenduse seadusandja ei ole ette näinud spetsiifilist erandit ja mille suhtes kohaldatakse üldsuse dokumentidega tutvumise õiguse seisukohast üldnorme. Sellest tuleneb, et teaduslikud arvamused, mida institutsioon on kogunud õigustloova akti väljatöötamise eesmärgil, tuleb põhimõtteliselt avaldada, isegi kui need võivad tekitada poleemikat või takistada neid esitanud isikutel selle institutsiooni otsustusmenetlusesse oma panust andmast. Komisjoni viidatud oht, et nende arvamuse avaldamisest tekkinud avalik debatt ohutab eksperte enam tema otsustusmenetluses mitte osalema, on osa normist, mis sätestab juurdepääsu põhimõtte dokumentidele, mis sisaldavad sisearuteludel ja eelkonsultatsioonidel sisekasutuseks esitatud arvamusi.

II. Kahju hüvitamise vaidlused

1. Vastuvõetavus

Kohtupraktika kohaselt on EÜ artiklis 235 ette nähtud kahju hüvitamise hagi iseseisev õiguskaitsevahend ning selle vastuvõetamatust ei saa tuletada akti, mille kehtivus selles on vaidlustatud, tühistamiseks esitatud hagi vastuvõetamatusest. Nii ei ole isikutel, kes ei ole õigustloovast aktist otseselt ja isiklikult puudutatud, üksnes sel põhjusel keelatud nõuda ühenduse vastutusele võtmist selle akti õigusvastasuse tõttu.³³

30. septembri 2009. aasta määruses kohtuasjas T-166/08: *Ivanov vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) selgitas Üldkohus tühistamishagi ja kahju hüvitamise hagi autonoomsuse piire, märkides, et nende õiguskaitsevahendite sõltumatus ei või viia selleni, et võimaldada isikul, kes on lasknud mööda EÜ artikli 230 viiendas lõigus ette nähtud hagi esitamise tähtaja, aegumisest pääseda, püüdes tühistamishagi esitamise kaudu saavutada sama tulemust, milleni ta oleks võinud jõuda, kui ta oleks esitanud ette nähtud tähtaja jooksul tühistamishagi. Järelikult kaasneb tühistamisnõude aegumisega, mis põhineb avalikul huvil, tühistamisnõudega tihedalt seotud kahju hüvitamise nõude aegumine. Seega tuleb kahju hüvitamise hagi tunnistada vastuvõetamatuks, kui selle tegelik eesmärk on lõplikult jõustunud üksikotsuse tagasivõtmine ning kui selle rahuldamise tagajärjeks oleks selle otsuse õiguslike tagajärgede tühistamine. Üldkohus rõhutas siiski, et hageja võib vaidlustada kahju hüvitamise hagiga institutsiooni tegevusest tulenevad rikkumised, kui see tegevus on hilisem kui otsused, mille seaduslikkust ta ei ole hagi esitamise tähtaja jooksul vaidlustanud.

³² Euroopa Kohtu 1. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-39/05 P ja C-52/05 P: *Rootsi ja Turco vs. nõukogu*, EKL 2008, lk I-4723, punkt 57.

³³ Vaata selle kohta Euroopa Kohtu 2. detsembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 5/71: *Zuckerfabrik Schöppenstedt vs. nõukogu*, EKL 1971, lk 975, ja Üldkohtu 24. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-178/98: *Fresh Marine vs. komisjon*, EKL 2000, lk II-3331.

Lisaks pühendas Üldkohus 18. detsembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-440/03: *Arizmendi jt vs. nõukogu ja komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ruumi uuenduslikele suundumustele seoses sellise hagi vastuvõetavusega, mis on suunatud komisjoni poolt liikmesriigile saadetud põhjendatud arvamuse – milles tuvastatakse, et liikmesriik on rikkunud kohaldatavatest ühenduse õigusnormidest tulenevaid kohustusi – tõttu väidetavalt kantud kahju hüvitamisele. Kõnealuses asjas tunnistas nimelt Prantsuse Vabariik pärast seda põhjendatud arvamust kehtetuks agent-tõlkide ja laeva tollivormistuse teostajate – kelle puhul oli tegemist hübriidse staatusega, milles oli kombineeritud teatavate toimingute tegemise monopoliga ametiisiku ja ettevõtja staatus – seadusliku monopoli.

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on vastuvõetamatu kahju hüvitamise hagi, mis tugineb komisjoni poolt EÜ artikli 226 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamata jätmisele. Kuna komisjon ei ole kohustatud EÜ artikli 226 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust algatama, ei kujuta komisjoni otsus jätta niisugune menetlus algatamata endast igal juhul õigusrikkumist, mistõttu ei saa selle otsuse tõttu tekkida ühenduse lepinguvälise vastutus.³⁴ Komisjon leidis, et see lahendus oli analoogia korras kohaldatav olukordadele, kui ta ei ole jätnud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust algatamata, ent kui ta on vastupidi esitanud põhjendatud arvamuse, mis kujutab endast liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlusele eelnevat etappi.

Üldkohus lükkas need argumendid tagasi, tuletades meelde, et kahju hüvitamise hagi on iseseisev hagi, millel on õiguskaitsevahendite hulgas iseseisev eesmärk, kuna selle ese on nõue hüvitada kahju, mis tuleneb aktist või õigusvastasest käitumisest, mida saab institutsioonile süüks panna. Sõltumata küsimusest, kas tegemist on vaidlustatava aktiga, mille peale saab tühistamishagi esitada, saab seega institutsiooni mis tahes akti peale, mille institutsioon on vastu võtnud kaalutusõigust teostades, põhimõtteliselt esitada kahju hüvitamise hagi, kuna selle kaalutusõiguse tulemusel ei vabane institutsioon kohustusest tegutseda kooskõlas nii niisuguste ülimuslike õigusnormidega nagu asutamisleping ja ühenduse õiguse üldpõhimõtted kui ka asjakohaste teisese õiguse normidega. Järelikult on nii, et kuigi komisjonil on EÜ artiklist 226 tulenevate volituste raames õigus vabalt otsustada, kas saata liikmesriigile põhjendatud aramus, ei saa välistada, et täiesti erandlikel juhtudel võib isik tõendada, et see põhjendatud aramus on õigusvastane õigusnormi sellise piisavalt selge rikkumise tõttu, mis võib talle kahju tekitada. Üldkohus järeldas sellest seega, et hagi oli vastuvõetav.

2. Isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine

Ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimiseks peab hageja tõendama isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumise.³⁵

Üldkohus selgitas kohtuasjas *Ristic jt vs. komisjon* (9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas T-238/07, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) seoses nõudega hüvitada kahju, mis on hagejale väidetavalt tekitatud komisjoni otsusega Costa Ricast pärit vesiviljelusloomade impordi loa tagasivõtmise kohta, et isikutele õigusi andva õigusnormi rikkumise tingimuse täitmiseks oli vaja, et viidatud õigusnormiga sellele tuginenud isikule antud kaitse oleks tõhus ning seega, et see isik kuuluks

³⁴ Euroopa Kohtu 23. mai 1990. aasta määrus kohtuasjas C-72/90: *Asia Motor France vs. komisjon*, EKL 1990, lk I-2181, punktid 13–15, ning Üldkohtu 3. juuli 1997. aasta määrus kohtuasjas T-201/96: *Smanor jt vs. komisjon*, EKL 1997, lk II-1081, punktid 30 ja 31, ja 14. jaanuari 2004. aasta määrus kohtuasjas T-202/02: *Makedoniko Metro ja Michaniki vs. komisjon*, EKL 2004, lk II-181, punktid 43 ja 44.

³⁵ Euroopa Kohtu 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: *Bergaderm ja Goupil vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-5291, punktid 42 ja 43.

nende isikute hulka, kellele asjaomane õigusnorm annab õigusi. Kahju hüvitamise alusena ei saa kasutada õigusnormi, mis ei kaitse tema viidatud õigusvastasuse eest seda isikut, vaid kedagi teist. Kõnealusel asjas ei saanud hageja seega kahju hüvitamise hagi raames tugineda õigusvastasusele, mis tuleneb Costa Rica õiguses sätestatud õiguse olla ära kuulatud ja Saksamaa Liitvabariigi õiguses sätestatud menetluses osalemise õiguse rikkumisest.

Peale selle märkis Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuses *Arizmendi jt vs. nõukogu ja komisjon*, et komisjon saab liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse käigus anda vaid arvamuse ühenduse õiguse rikkumise kohta liikmesriigi poolt, kuna ainult Euroopa Kohtul on pädevus täielikult tuvastada, et liikmesriik on rikkunud ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi. Kui komisjon piirduv nimetatud arvamuses üksnes seisukoha võtmisega liikmesriigi poolt ühenduse õigusest tulenevate kohustuste rikkumise kohta, ei saa arvamuse vastuvõtmine kaasa tuua isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selget rikkumist. Seetõttu ei saa isegi komisjoni poolt põhjendatud arvamuses võetud väär seisukoht ühenduse õiguse ulatuse kohta kujutada endast piisavalt selget rikkumist, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse. Seevastu juhul, kui põhjendatud arvamuses esitatud hinnangud lähevad kaugemale liikmesriigi kohustuste rikkumise olemasolu kindlakstelemisest või kui komisjon ületab muu tegevusega liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses talle antud pädevust, näiteks avalikustab õigusvastaselt ärisaladuse või isiku mainet kahjustava teabe, võivad need hinnangud või see tegevus kujutada endast rikkumist, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse.

III. Edasikaebused

2009. aastal esitati Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite peale 31 edasikaebust ning Üldkohus (apellatsioonikoda) lõpetas 31 kohtuasja. Neist kahele tasub pöörata erilist tähelepanu.

Esiteks kinnitas Üldkohus 8. septembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-404/06 P: *ETF vs. Landgren* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) Avaliku Teenistuse Kohtu uuenduslikku seisukohta, mille kohaselt määramata tähtajaga lepingu lõpetamise otsust tuleb põhjendada argumentidega, mis põhinevad ametnike personalieeskirjadel ning põhjendamiskohustuse ja kohtu kontrollipädevuse kasutamise seaduslikkuse vahelisel tihedal seosel.

Teiseks leidis Üldkohus 5. oktoobri 2009. aasta otsuses kohtuasjas T-58/08 P: *komisjon vs. Roodhuijzen* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et ühise ravikindlustusskeemi ametniku abikaasale laiendamise tingimused, mis on nõutud Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjade artikli 72 lõikes 1, ei eelda seda, et ametniku ja tema partneri vaheline vabaabielu peab olema abieluga võrdsustatud. Nimelt piisab sellise vabaabielu olemasoluks ainult kahe isiku vahelisest suhtest ning sellest, et nad esitaksid liikmesriigi poolt tunnustatud ametliku dokumendi, mis tõendab nende staatust vabaabielopartneritena, ilma et oleks vaja kontrollida, kas asjaomase ametniku sõlmitud vabaabielist tulenevad tagajärjed on abieluga sarnased.

IV. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Üldkohtule esitati 2009. aastal 24 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mis on oluliselt vähem kui eelmisel aastal (58 taotlust). Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik lahendas 2009. aastal 20 kohtuasja võrreldes 57 kohtuasjaga 2008. aastal. Ta rahuldab ainult ühe kohaldamise peatamise taotluse Üldkohtu presidendi 28. aprilli 2009. aasta määrusega kohtuasjas T-95/09 R: *United Phosphorus vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata).

Selle määruse aluseks olev kohtuasi kuulus nende kohtuasjade seeriasse, milles president oli 2007. ja 2008. aastal rahuldamata jätnud kuus teatavate ainete turustamist keelavate otsuste peatamiseks esitatud taotlust kiireloomulisuse puudumise tõttu ning seetõttu, et väidetav kahju ei olnud ei hüvitamatu ega piisavalt oluline, kuna see moodustas vähem kui 1% selle kontserni ülemaailmsest käibest, kuhu hagejad kuulusid. Kuigi seitsmendas kohtumääruses, mis tehti kohtuasjas *United Phosporus*, nõustus ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik sellega, et olulise ja hüvitamatu kahju tekkimise oht on ilmne, oli see nii ainult kõnesoleva asja enda asjaolude tõttu, s.o seoses juba mitu kuud kestnud maailmamajanduse sügava kriisiga, mis mõjutas mitme ettevõtja väärtust ja nende võimet kasvatada oma likviidsust. Nii oli kontsern, kuhu hageja kuulus, kaotanud palju oma väärtusest, mis tõendas väidetava kahju olulisust. Nõustudes, et rahalise kahju põhimõtteliselt hüvitatavuse tõendamiseks piisab ainult kahju hüvitamise hagi esitamise võimalusest, lisas ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik, et ta ei ole kohustatud asjakohaseid tingimusi „mehaaniliselt ja jäigalt kohaldama“, vaid et ta peab arutluse all oleva asja tingimusi arvestades kindlaks tegema, mil moel kiireloomulisust tuleb kontrollida.

Kõnealusel asjas võttis ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik nimelt arvesse asjaolu, et paralleelselt haldusmenetlusega, milles jõuti asjaomaste toodete keelamise otsuseni, oli hageja esitanud uuesti oma taotluse nimetatud toodete lubamiseks ning seda uue kiirendatud menetluse raames, mis võidakse lõpetada ainult paar kuud pärast nende toodete turult kõrvaldamiseks määratud kuupäeva ning mille käigus võis ta esitada kõik teaduslikud andmed, mida ei ole keelamise otsuse vastuvõtmiseni viivas menetluses ebaseaduslikult arvesse võetud. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku arvates ei oleks mõistlik keelata sellise toote turustamist, mille kohta ei ole välistatud, et selle turuleviimine lubatakse vaid mõned kuud hiljem. Lisaks nähtus mitmest asjaolust, et hageja naasmine asjaomasele turule võib tunduda keeruline, arvestades asjaolu, et kriitilisel momendil pole tal arvatavasti piisavalt selle toote varusid. Seda järeldust kinnitas huvide kaalumise tasandil ka haldusmenetluse teatud aegluse sedastamine, mis tõendas, et ka komisjon ise ei näinud mingit erilist põhjust selleks, et asjaomane toode tuleks turult nii kiiresti kui võimalik kõrvaldada, ning asjaolu, et vaidlustatud otsuses endas oli ette nähtud kolmeteistkümne kuu pikkune tähtaeg olemasolevate varude ärakasutamiseks, mis näitas seda, et toote kasutamisega ei kaasnenud tegelikult olulisi ohte rahvatervisele. *Fumus boni iuris*'e olemasolu tuvastati põhjendusel, et põhikohtuasja hagi oli tõstatatud *prima facie* keerulisi, delikaatseid ja ülitehnilisi küsimusi, mida oleks tulnud sügavamalt uurida, seda ei saanud aga teha ajutiste meetmete kohaldamise menetluses, vaid põhimenetluses.

Mis puutub kiireloomulisuse tingimusse, siis 25. mai 2009. aasta määruses kohtuasjas T-159/09 R: *Biofrescos vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), 10. juuli 2009. aasta määruses kohtuasjas T-196/09 R: *TerreStar Europe vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja 13. juuli 2009. aasta määruses kohtuasjas T-238/09 R: *Sniace vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jättis Üldkohtu president rahuldamata ajutiste meetmete kohaldamise taotlused, kuna hagejad piirdusid ainult oletuste esitamisega vormis „kõige mustemad stsenaariumid“, mis võivad aset leida nende taotluse rahuldamata jätmisel, selle asemel et esitada konkreetseid ja täpseid viiteid, mida toetavad detailsed ja kinnitatud dokumendid, millest nähtub olukord, milles nad tõenäoliselt oleks, kui taotletud ajutisi meetmeid ei kohaldata.

Üldkohtu presidendi 24. aprilli 2009. aasta määruse kohtuasjas T-52/09 R: *Nycomed Danmark vs. EMEA* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) aluseks olevas kohtuasjas oli ettevõtja – kes soovis paluda komisjonilt ühe ravimi turuleviimise luba – kohaldatavate õigusnormide kohaselt kohustatud oma loataotluse kinnitamiseks pöörduma Euroopa Ravimiameti (EMA) poole. Kuna EMA keeldus talle seda kinnitust andmast, taotles ettevõtja ajutiste meetmete kohaldamist, eesmärgiga vältida, et teine ravimiettevõtja jõuaks temast ette ja saaks turuleviimise loa konkureeriva toote jaoks. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik jättis selle taotluse rahuldamata,

märkides, et asjaomase ravimi turuleviimisega viivitamisega tekitatud kahju on puhthüpoteetiline selles osas, milles see eeldab ebakindlate sündmuste toimumist tulevikus: sellist turuleviimist ei saa kuidagi lugeda iseenesestmõistetavaks, vaid sõltuvaks turuleviimise loa andmisest komisjoni poolt hagejale, kes kavatses seda turuleviimise luba taotleda ainult pärast EMEA-s poolelioleva kin-nitamismenetluse tema jaoks soodsat lõppu ning kes ei täpsustanud selle konkreetse ohu tõenäo-sust, et konkurendid võivad temast turuleviimise käigus ette jõuda, ilma et ta oleks nimetanud et-tevõtjaid, kes on asenduskauba jaoks juba algatanud turuleviimise loa saamise menetluse. Sarnase olukorraga oli tegemist kohtuasjas, mis oli aluseks Üldkohtu presidendi 27. jaanuari 2009. aasta määrusele kohtuasjas T-457/08 R: *Intel vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), mis puudutas EÜ artikli 82 rakendamise menetluses võetud teatud meetmeid. Hageja taotles enne komisjoni haldusmenetluse lõpetamist nimetatud menetluse lõpus tema kaitseõigusi rikkudes võetava lõpliku otsuse tagajärgede vältimist. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava koh-tuniku arvamuse kohaselt sõltus väidetava kahju tekkimine tulevikus toimuvast ja hypoteetilisest sündmusest, s.o hagejale ebasoodsa lõpliku otsuse vastuvõtmisest komisjoni poolt; sellise otsuse vastuvõtmine ei ole mitte ainult ebakindel, vaid hüvitamatu ei ole ka sellest tuleneda võib kahju, kuna hagejal on võimalus nõuda nii selle tühistamist kui ka peatamist.

23. jaanuari 2009. aasta määruses kohtuasjas T-352/08 R: *Pannon Hőerőmű vs. komisjon* (kohtula-hendite kogumikus ei avaldata) – mis käsitles komisjoni otsust, millega liikmesriigi ametiasutusi kohustati ebaseaduslikuks tunnistatud riigiabi tagasi nõudma – võttis ajutiste meetmete kohalda-mise üle otsustav kohtunik seisukoha kiireloomulisuse olemasoluga seotud tingimuse kontrolli-miseks asjassepuutuva kuupäeva kohta ning rõhutas, et kiireloomulisust põhjendavaid asjaolusid tuleb põhimõtteliselt tõendada ajutiste meetmete kohaldamise taotluse esitamise ajal olemasole-vate faktiliste ja õiguslike asjaoludega, nagu need on taotluses esitatud. Kõnealuses asjas oli ko-misjoni otsuses ette nähtud, et nimetatud ametiasutused peavad tagasinõutavad summad välja arvutama vastavalt spetsiifilisele meetodikale, mille kehtestab seadusandja. Kuupäeval, mil asja-omase abi saaja esitas nimetatud otsuse täitmise peatamise taotluse, oli seadusandlik menetlus alles seaduseelnõu staadiumis, mille raames võidakse eelnõu parlamendi arutelude käigus muuta, nii et tagasinõudmise menetlust reguleeriv lõplik õiguslik raamistik veel puudus. Ajutiste meetme-te kohaldamise taotlus loeti seega ennatlikuks.

Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik pidi mitmel korral silmitsi seisma väideta-valt olulise ja hüvitamatu majandusliku kahju küsimusega. Eespool viidatud kohtumääruses *United Phosphorus vs. komisjon* kvalifitseeris ta puhtmajandusliku kahjuna hagejale tekitatud kahju, s.o tu-ruosade ja klientide kaotuse, selgitades, et nimetatud hageja turuosade pöördumatut muutust ei saa võrdsustada turult täieliku kadumise ohuga ning selle puhul on ajutiste meetmete kohaldami-ne põhjendatud üksnes siis, kui turuosa, mida hageja võib pöördumatult kaotada, on piisavalt olu-line, arvestades eelkõige selle kontserni eripära, kuhu asjassepuutuv ettevõtja kuulub. Kontserni mõiste osas võttis kohtunik 15. jaanuari 2009. aasta määruses kohtuasjas T-199/08 R: *Ziegler vs. ko-misjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) arvesse äriühingute vahelist majan-duslikku seost võrgustikus, mis koosneb ligi sajast tihedalt seotud ja ühiste huvidega äriühingust.

Hanke- ja valikumenetluse osas võimaldasid 23. jaanuari 2009. aasta määrus kohtuasjas T-511/08 R: *Unity OSG FZE vs. nõukogu ja EUPOL Afghanistan* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ning ees-pool viidatud määrus kohtuasjas *TerreStar Europe vs. komisjon* presidendil kinnitada üht hiljutist kohtupraktika arengusuunda,³⁶ kui ta sedastas, et „valituks osutumise võimaluse kaotuse” tõttu kantud kahjule võib anda majandusliku väärtuse, kuna see väärtus võib vastata kantud kahju täieli-

³⁶ Üldkohtu presidendi 25. aprilli 2008. aasta määrus kohtuasjas T-41/08 R: *Vakakis vs. komisjon*, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

ku hüvitamise kohustusele. Ta lükkas seega tagasi argumendi, mille kohaselt kahju oli hüvitamatu, kuna seda ei olnud võimalik arvudes väljendada.

Lõpetuseks puudutas eespool viidatud kohtuasi *Sniace vs. komisjon* sellise otsuse täitmise peatamise taotlust, milles komisjon kohustas liikmesriigi ametiasutusi abi saavalt ettevõtjalt tagasi nõudma ebaseaduslikuks loetud riigiabi. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik kinnitas kohtupraktikat, mille kohaselt ajutiste meetmete kohaldamise taotluses peab taotleja tõendama, viidates eelkõige oma majanduslikule olukorrale, et vaidlusaluse riigiabi otsekohe tagastamise vastu vaidlemiseks kohaldatavates liikmesriigi õigusnormides pakutud õiguskaitsevahendid ei võimaldanud tal vältida olulise ja hüvitamatu kahju tekkimist. See kohtupraktika on üle kantud Üldkohtu presidendi 8. juuni 2009. aasta määrusesse kohtuasjas T-149/09 R: *Dover vs. parlament* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja eespool viidatud kohtumäärusesse *Biofrescos vs. komisjon*, kuna vastavad kohtuasjad on ilmselgelt sarnased. Nimelt puudutasid kahe viimati nimetatud kohtumääruse aluseks olevas kohtuasjas käsitletud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused esiteks parlamendisaadikule alusetult makstud hüvitiste tagasinõudmist Euroopa Parlamendi poolt, mille käigus parlament peab taotlema tagastamismenetluse liikmesriigi kohtus, ning teiseks komisjoni otsust, milles kohustati liikmesriigi ametiasutusi sisse nõudma ühe ettevõtja võlgnetavad imporditollimaksud. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik leidis seega, et puudub kiireloomulisus, kuna kusagilt ei nähtunud, et hagejatele liikmesriigi õiguses antud võimalused ei võimaldanud vältida võimalikku kahju.

B. Üldkohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 7. oktoobril 2009)

Esimene rida, vasakult paremale:

Kodade esimehed I. Wiszniewska-Białocka, E. Martins Ribeiro, M. Vilaras ja J. Azizi; Üldkohtu president M. Jaeger; kodade esimehed A. W. H. Meij, N. J. Forwood, O. Czúcz ja I. Pelikánová.

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud N. Wahl, S. Papasavvas, K. Jürimäe, E. Cremona, F. Dehousse, V. Vadapalas, I. Labucka, E. Moavero Milanesi ja M. Prek.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtusekretär E. Coulon; kohtunikud H. Kanninen, S. Frimodt Nielsen, S. Soldevila Fragoso, V. Ciucă, T. Tchișev, A. Dittrich, L. Truchot, K. O'Higgins ja J. Schwarcz.

1. Üldkohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Marc Jaeger

Sündinud 1954; advokaat; justiitsministeeriumi ametnik, määratud peaprokuröri osakonda; Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik, asepresident; Centre universitaire de Luxembourg'i (Luxembourgi ülikoolikeskus) lektor; lähetatud kohtunik, Euroopa Kohtu õigusnõunik alates 1986; Üldkohtu kohtunik alates 11. juulist 1996; Üldkohtu president alates 17. septembrist 2007.

Virpi Tiili

Sündinud 1942; Helsingi ülikooli õigusteaduste doktor; Helsingi ülikooli tsiviil- ja äriõiguse assistent; Soome keskaubanduskoja õigus- ja kaubanduspoliitika osakonna juhataja; Soome tarbijakaitseameti peadirektor; mitme valitsuskomisjoni ja delegatsiooni liige, muu hulgas ravimireklaamide järelevalve nõukogu president (1988–1990), tarbijakaitse nõukogu liige (1990–1994), konkurents nõukogu liige (1991–1994) ja Nordic Intellectual Property Law Review´ toimetuse liige (1982–1990); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2009.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini ülikooli õigusteaduste doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini Majandusülikooli, Viini ülikooli õigusteaduskonna ja mitme teise ülikooli õppejõud; Viini ülikooli õigusteaduskonna auprofessor; *Ministerialrat* ja osakonnajuhataja Föderaalakantseleis; Euroopa Nõukogu Õiguslase Koostöö Juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgerichtshof'is (konstitutsioonikohus) föderaalõiguse põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav kooskõlastaja; Üldkohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Arjen W. H. Meij

Sündinud 1944; nõunik Madalmaade ülemkohtus (1996); College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (kaubanduse ja tööstuse halduskohus) kohtunik ja asepresident (1986); sotsiaalkindlustuse apellatsioonikohtu ja tollitariife käsitleva halduskohtu kohtunik; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1980); Euroopa õiguse lektor Groningeni ülikooli õigusteaduskonnas ja uurimistöö assistent University of Michigan Law School'is; Amsterdami kaubanduskoja rahvusvahelise sekretariaadi liige (1970); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Mihalis Vilaras

Sündinud 1950; advokaat (1974–1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse siseriiklik ekspert, seejärel V peadirektoraadi (tööhõive, töösuhted, sotsiaalküsimused) vanemametnik; Kreeka Riiginõukogu ametnik, nooreliige ja liige alates 1999; Kreeka kõrgeima erikohtu liige; Kreeka seadusloome keskkomitee liige (1996–1998); Kreeka valitsuse peasekretariaadi õigusteenistuse juhataja; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); lirimaa advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bencher of the Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organisation'i juhatuse liige (1993–2002); Üldkohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik Euroopa Kohtus (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Üldkohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourggi ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourggi ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu Ülikool; collègue Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix' teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa-õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

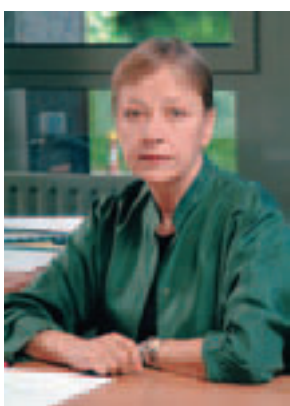

Ena Cremona

Sündinud 1936; Malta Kuningliku Ülikooli keeleteaduste diplom (1955); Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1958); Malta advokatuuri liige alates 1959; riikliku naiste nõukogu juriidiline nõustaja (1964–1979); avaliku teenistuse komisjoni liige (1987–1989); Lombard Bank (Malta) Ltd nõukogu liige, riigi kui aktsionäri esindaja (1987–1993); valimiskomisjoni liige alates 1993; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduskonna lõputööde hindamise komisjonide liige; rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) liige (2003–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ottó Czúcz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduste doktor (1971); tööministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduste diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, dotsent, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberikomisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava ülikool); Bratislava esimese astme kohtunik; apellatsioonikohtu tsiviilasjade kohtunik ja Bratislava apellatsioonikohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Moskva ülikool); õigusteaduste habiliteeritud doktor (Varssavi ülikool); Vilniuse ülikooli professor: rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse välispoliitika nõunik (1991–1993); Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste delegatsiooni koordineeriva grupi liige; valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor (1997–2004); Vilniuse ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduste diplom (1986); siseministreeiumi Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999–mai 2000); justiitsminister (november 1998–juuli 1999 ja mai 2000–oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendiliige (2002–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas S. Papisavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduste doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli õppejõud (1997–2002), konstitutsiooniõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Enzo Moavero Milanesi

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (La Sapienza ülikool, Rooma); ühenduse õiguse õpingud (Collège d'Europe, Brugge); advokatuuri liige, advokaat (1978–1983); Euroopa ühenduste õiguse õppejõud, La Sapienza ülikool, Rooma (1993–1996), Luissi ülikool, Rooma (1993–1996 ja 2002–2006) ning Bocconi ülikool, Milano (1996–2000); Itaalia peaministri nõunik Euroopa ühenduste küsimustes (1993–1995); Euroopa Komisjoni ametnik: asepresidendi õigusnõunik ja seejärel kantselei juhataja (1989–1992); siseturu (1995–1999) ja konkurentsi (1999) eest vastutava voliniku kantselei juhataja; konkurentsi peadirektoraadi direktor (2000–2002), Euroopa Komisjoni asepeasekretär (2002–2005), poliitikanõunike büroo peadirektor (2006); Üldkohtu kohtunik alates 3. maist 2006.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Euroopa õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); õigusnõustaja (1987–1989); haridussuhtasutuse direktor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'u (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja ülesanded riigiteenistuses, põhiliselt valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseriigisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja) ning Euroopa asjade talituses (aseriigisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Ühendusega ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Teodor Tchihev

Sündinud 1940; õigusosalased õpingud Sofia Püha Kliment Ohridski ülikoolis (1961); õigusteaduste doktor (1977); advokaat (1963–1964); rahvusvahelise maanteetranspordi riigiettevõtte õigusnõustaja (1964–1973); Bulgaaria teaduste akadeemia õigusinstituudi teadustöötaja (1973–1988); Sofia Püha Kliment Ohridski ülikooli õigusteaduskonna tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1988–1991); kaubandus-tööstuskoja arbitraažikohtu kohtunik (1988–2006); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–1994); Plovdivi Paissiy Hilendarski ülikooli dotsent (veebruari 2001–2006); justiitsminister (1994–1995); Sofia Bulgaaria uue ülikooli tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1995–2006); Üldkohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Valeriu M. Ciucă

Sündinud 1960; lõpetanud õigusteaduste eriala (1984), õigusteaduste doktor (1997) (Iași Universitatea Alexandru Ioan Cuza); Suceava esimese astme kohtu kohtunik (1984–1989); Iași sõjaväekohtu sõjaväekohtunik (1989–1990); Iași Alexandru Ioan Cuza ülikooli professor (1990–2006); Rennes'i ülikooli Euroopa õigusele spetsialiseerumise stipendium (1991–1992); Iași Petre Andrei ülikooli seminarijuhendaja (1999–2002); Littoral Côte d'Opale'i ülikooli assistent (*LAB. RII*) (2006); Üldkohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Alfred Dittrich

Sündinud 1950; õigusteaduste õpingud Erlangen-Nürnbergi ülikoolis (1970–1975); *Rechtsreferendar* Oberlandesgericht Nürnberg'is (1975–1978); föderaalset majandusministeeriumi ametnik (1978–1982); ametnik Saksamaa Liitvabariigi alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1982); ametnik föderaalset majandusministeeriumis ühenduse õiguse ja konkurentsioiguse alal (1983–1992); justiitsministeeriumi Euroopa Liidu õiguse osakonna juhataja (1992–2007); nõukogu töögrupi „Euroopa Kohus“ Saksa delegatsiooni juht; föderaalvalitsuse riiklik esindaja paljudes Euroopa Ühenduste Kohtus arutatud kohtuasjades; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Santiago Soldevila Frago

Sündinud 1960; Barcelona autonoomse ülikooli õigusteaduste diplom (1983); kohtunik (1985); alates 1992 haldusastajadele spetsialiseerunud kohtunik Kanaari saarte kõrgeimas kohtus (Santa Cruz de Tenerife, 1992 ja 1993) ja Audiencia nacional'is (Madrid, mai 1998–august 2007), kus ta tegeles maksuasjade (käibemaks) ning majandusministri üldaktide ja riigiabi või haldusasutuste rahalist vastutust käsitlevate otsuste vastu suunatud hagidega, samuti panganduse, börsi, energia, kindlustuse ja konkurentsi valdkonna reguleerimisasutuste otsuste vastu suunatud hagidega; konstitutsioonikohtu kohtunik (1993–1998); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

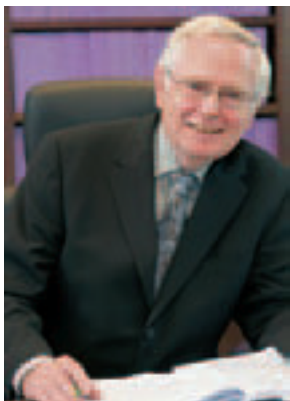
Laurent Truchot

Sündinud 1962; Pariisi politoloogainstituudi diplom (1984); õppinud École nationale de la magistrature'is (1986–1988); Tribunal de grande instance de Marseille' kohtunik (jaanuar 1988–jaanuar 1990); justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja (jaanuar 1990–juuni 1992); majandus-, finants- ja tööstusministeeriumi konkurentsi, tarbijakaitse ja pettuste vastu võitlemise osakonna talituse asejuhataja, seejärel juhataja (juuni 1992–september 1994); justiitsministri tehniline nõunik (september 1994–mai 1995); Tribunal de grande instance de Nîmes'i kohtunik (mai 1995–mai 1996); Euroopa Kohtu õigusnõunik kohtujuurist P. Léger' juures (mai 1996–detsember 2001); *conseiller référendaire* kassatsioonikohtus (detsember 2001–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Sten Frimodt Nielsen

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala, Kopenhaageni ülikool (1988); välisministeeriumi ametnik (1988–1991); rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse õppejõud, Kopenhaageni ülikool (1988–1991); saatkonna sekretär Taani alalises esinduses ÜRO juures, New York (1991–1994); välisministeeriumi juriidilise talituse ametnik (1994–1995); Kopenhaageni ülikooli professor (1995); peaministri nõunik, seejärel esimene nõunik (1995–1998); minister-nõunik Taani alalises esinduses Euroopa Liidu juures (1998–2001); peaministri erinõunik juriidilistes küsimustes (2001–2002); peaministri kantselei juhataja ja õigusnõunik (märts 2002–juuli 2004); aseriigisekretär ja peaministri õigusnõunik (august 2004–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Kevin O'Higgins

Sündinud 1946; õpingud: Crescent College Limerick, Clongowes Wood College, University College Dublin (*B.A.* ja diplom Euroopa õiguses) ning Kings Inns; võetud lirimaa advokatuuri liikmeks 1968; *barrister* (1968–1982); *Senior Counsel* (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); Circuit Court, kohtunik (1986–1997); High Court of Ireland, kohtunik (1997–2008); *bencher of Kings Inns*; lirimaa esindaja Euroopa kohtunike konsultatiivkomitees (2000–2008); Üldkohtu kohtunik alates 15. septembrist 2008.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi Kõrgema Kommertsikooli ja Helsingi Ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome Kõrgema Halduskohtu nõunik; valitsuse õiguskaitsekomitee peasekretär; Kõrgema Halduskohtu vanemametnik; halduskohtumenetluse reformikomitee peasekretär; Justiitsministeeriumi õigusloomeosakonna nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; Kõrgema Halduskohtu kohtunik (1998–2005); pagulaste õiguskaitsekomisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee aseesimees; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 6. oktoobrini 2009; Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Juraj Schwarcz

Sündinud 1952; õigusteaduste doktor (Comeniuse Ülikool Bratislavas 1979); äriühingu jurist (1975–1990); Košice munitsipaalkohtu kohtusekretär, äriregistri pidaja (1991); Košice munitsipaalkohtu kohtunik (jaanuar–oktoober 1992); Košice ringkonnakohtu kohtunik ja koja esimees (november 1992–2009); Slovaki Vabariigi Ülemkohtusse lähetatud kohtunik, äriõiguse koda (oktoober 2004–september 2005); Košice ringkonnakohtu äriõiguse kolleegiumi esimees (oktoober 2005–september 2009); Košice P. J. Šafárika Ülikooli äri- ja majandusõiguse õppetooli külalislektor (1997–2009); Õigusakadeemia külalisõppejõud (2005–2009); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduste alal (Panthéon-Assas' ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Paris-Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskusse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni avaliku konkursi; õigusnõunik Esimese Astme Kohtus (president A. Saggio kabinetis 1996–1998, president B. Vesterdorfi kabinetis 1998–2002); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Üldkohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2009. aastal

Pidulik istung 6. oktoobril 2009

25. veebruari 2009. aasta ja 8. juuli 2009. aasta otsustega nimetati Üldkohtu kohtunikeks ajavahemikuks 1. septembrist 2009 kuni 31. augustini 2010 Heikki Kanninen, kes asendab ametist lahkunud Virpi Tiili, ja ajavahemikuks 7. oktoobrist 2009 kuni 31. augustini 2010 Juraj Schwarcz, kes asendab ametist lahkuva Daniel Šváby.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 6. oktoobrini 2009

M. JAEGER, Üldkohtu president
V. TIILI, koja esimees
J. AZIZI, koja esimees
A. W. H. MEIJ, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
T. TCHIPEV, kohtunik
V. CIUCĂ, kohtunik
A. DITTRICH, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
L. TRUCHOT, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

7. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2009

M. JAEGER, Üldkohtu president
J. AZIZI, koja esimees
A. W. H. MEIJ, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
T. TCHIPEV, kohtunik
V. CIUCĂ, kohtunik
A. DITTRICH, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
L. TRUCHOT, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

4. Üldkohtu endised liikmed

David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Christos Yeraris (1989–1992)
José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president 1989–1995
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Antonio Saggio (1989–1998), president 1995–1998
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Bo Vesterdorf (1998–2007), president 1998–2007
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989–2007)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)
Pernilla Lindh (1995–2006)
Virpi Tiili (1995–2009)
John D. Cooke (1996–2008)
Jörg Pirrung (1997–2007)
Paolo Mengozzi (1998–2006)
Hubert Legal (2001–2007)
Verica Trstenjak (2004–2006)
Daniel Šváby (2004–2009)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)
Antonio Saggio (1995–1998)
Bo Vesterdorf (1998–2007)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C. Üldkohtu statistika

Üldkohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2009)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2005–2009)
3. Hagiliigid (2005–2009)
4. Hagi valdkonnad (2005–2009)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2005–2009)
6. Hagi valdkonnad (2009)
7. Hagi valdkonnad (2005–2009) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2005–2009)
9. Menetlusaeg kuudes (2005–2009) (kohtuotsused ja -määrused)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

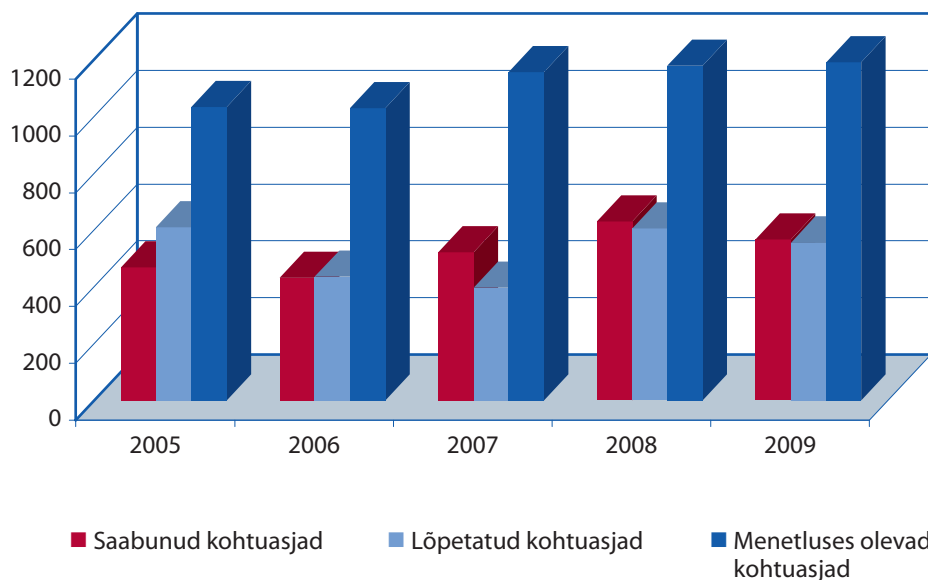
10. Menetluse liigid (2005–2009)
11. Hagi valdkonnad (2005–2009)
12. Kohtukoosseis (2005–2009)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2005–2009)
14. Kiirendatud menetlused (2005–2009)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1989–2009)
16. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2005–2009)
17. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2009) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2005–2009) (kohtuotsused ja -määrused)
19. Üldine areng (1989–2008) (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

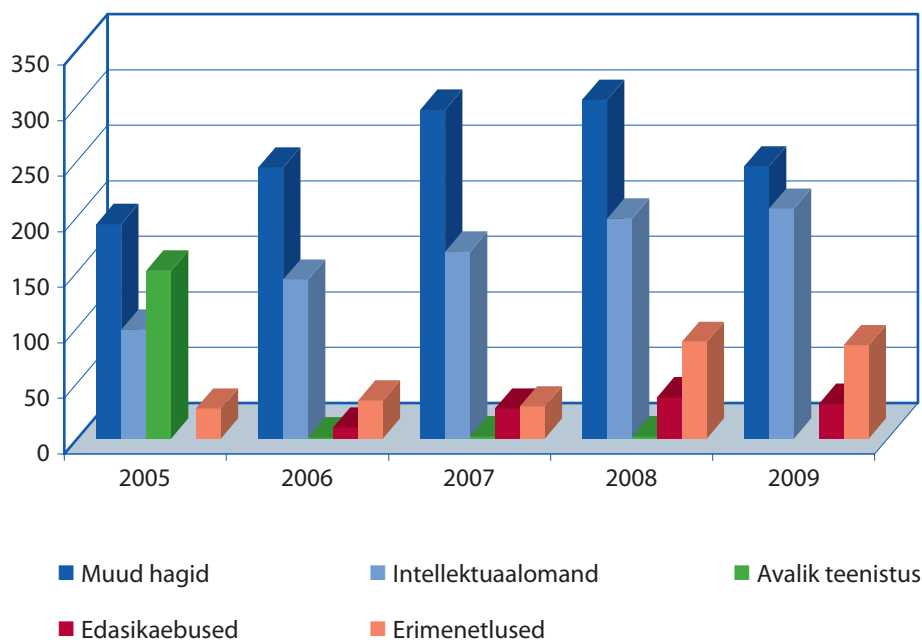
1. Üldkohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Saabunud kohtuasjad	469	432	522	629	568
Lõpetatud kohtuasjad	610	436	397	605	555
Menetluses olevad kohtuasjad	1033	1029	1154	1178	1191

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti. „Erimenetlusteks” loetakse: tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Üldkohtu kodukorra artikkel 122); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Üldkohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Üldkohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Üldkohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude kindlaksmääramine (Üldkohtu kodukorra artikkel 92); tasuta õigusabi (Üldkohtu kodukorra artikkel 96) ning kohtuotsuse parandamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 84).

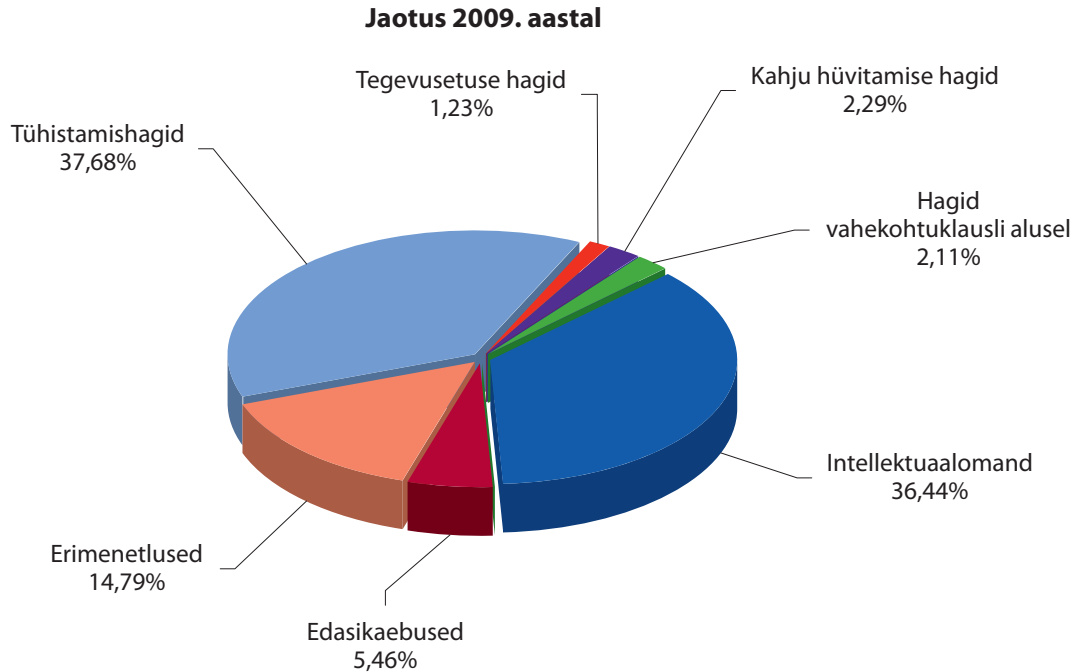
2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Muud hagid	193	244	296	305	246
Intellektuaalomand	98	143	168	198	207
Avalik teenistus	151	1	2	2	
Edasikaebused		10	27	37	31
Erimenetlused	27	34	29	87	84
Kokku	469	432	522	629	568

¹ Käesolevas tabelis ja järgnevatel lehekülgedel olevates tabelites viitab mõiste „muud hagid“ kõikidele hagidele, välja arvatud Euroopa Liidu ametnike ja teenistujate hagid ning hagid intellektuaalomandi valdkonnas.

3. Saabunud kohtuasjad. Hagiliigid (2005–2009)

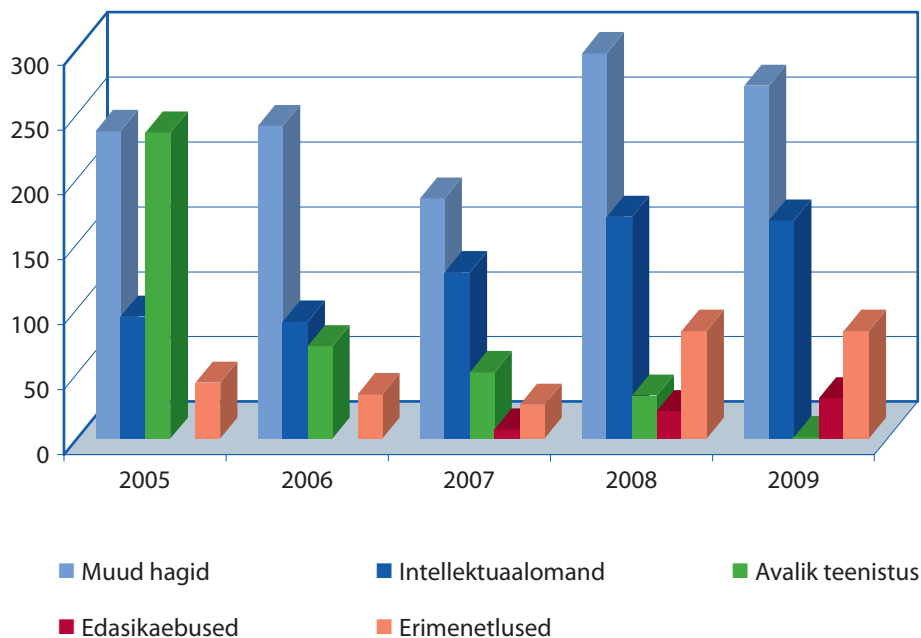
	2005	2006	2007	2008	2009
Tühistamishagid	160	223	249	269	214
Tegevusetuse hagid	9	4	12	9	7
Kahju hüvitamise hagid	16	8	27	15	13
Hagid vahekohtuklausli alusel	8	9	8	12	12
Intellektuaalomand	98	143	168	198	207
Avalik teenistus	151	1	2	2	
Edasikaebused		10	27	37	31
Erimenetlused	27	34	29	87	84
Kokku	469	432	522	629	568

4. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Asutamisvabadus				1	
Energia		1			2
Institutsiooniline õigus	28	15	28	43	47
Intellektuaalomand	98	145	168	198	207
Isikute vaba liikumine	2	4	4	1	1
Justiits- ja siseasjad	1		3	3	2
Kalanduspoliitika	2		5	23	1
Kaubandus- ja rahanduspoliitika	1	2			
Kaubanduspoliitika	5	18	9	10	8
Kaupade vaba liikumine			1	1	1
Keskkond ja tarbijakaitse	18	21	41	14	7
Konkurents	40	81	62	71	39
Kultuur		3	1	2	1
Maksustamine		1	2		
Põllumajandus	21	18	34	14	18
Regionaalpoliitika	12	16	18	7	6
Riigiabi	25	28	37	55	46
Sotsiaalpoliitika	9	3	5	3	2
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	9	5	10	1	6
Teenuste osutamise vabadus		1		3	4
Tolliliit	2		4	1	5
Transport		1	4	1	
Uute riikide ühinemine					1
Vahekohtuklausel	2	3	1	12	12
Välis- ja julgeolekupoliitika		5	12	6	7
Välissuhted	2	2	1	2	5
Õigusaktide ühtlustamine			1		
Äriühinguõigus	12	11	10	30	23
Ühenduste eelarve			2		1
Ühenduste omavahendid	2				
Ühine tollitariifistik		2	1		
EÜ asutamisleping / ETL kokku¹	291	386	464	502	452
ESTÜ asutamisleping kokku				1	
Euratomi asutamisleping kokku		1			
Personalieeskirjad	151	11	29	39	32
Erimenetlused	27	34	29	87	84
KÕIK KOKKU	469	432	522	629	568

¹ 1. detsembril 2009, mil jõustus Lissaboni leping, asendas Euroopa Liidu toimimise leping (ETL) Euroopa Ühenduse asutamislepingu.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Muud hagid	237	241	185	297	272
Intellektuaalomand	94	90	128	171	168
Avalik teenistus	236	71	51	33	1
Edasikaebused			7	21	31
Erimenetlused	43	34	26	83	83
Kokku	610	436	397	605	555

6. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2009)

	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Energia	1		1
Institutsiooniline õigus	3	24	27
Intellektuaalomand	127	42	169
Isikute vaba liikumine		1	1
Justiits- ja siseasjad		3	3
Kalanduspoliitika	1	16	17
Kaubanduspoliitika	6		6
Kaupade vaba liikumine		1	1
Keskkond ja tarbijakaitse	10	12	22
Konkurents	21	10	31
Kultuur	1	1	2
Põllumajandus	15	23	38
Regionaalpoliitika	1	2	3
Riigiabi	56	14	70
Sotsiaalpoliitika	3	3	6
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	3	1	4
Teenuste osutamise vabadus		2	2
Tolliliit	10		10
Uute riikide ühinemine		1	1
Vahekohtuklausel	2	3	5
Välis- ja julgeolekupoliitika	6	2	8
Äriühinguõigus	4	8	12
EÜ asutamisleping / ETLT kokku¹	270	169	439
Euratomi asutamisleping kokku		1	1
Personalieeskirjad	21	11	32
Erimenetlused	1	82	83
KÕIK KOKKU	292	263	555

¹ 1. detsembril 2009, mil jõustus Lissaboni leping, asendas Euroopa Liidu toimimise leping (ETL) Euroopa Ühenduse asutamislepingu.

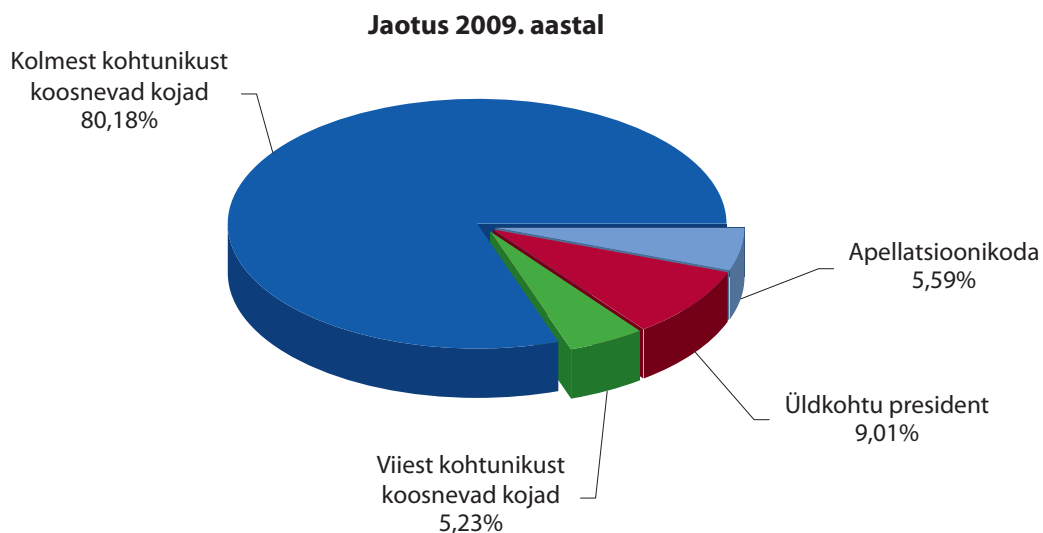

7. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2005–2009) (kohtuotsused ja -määrused)

	2005	2006	2007	2008	2009
Asutamisvabadus	1			1	
Energia		3	1		1
Institutsiooniline õigus	35	14	17	36	27
Intellektuaalomand	94	91	129	171	169
Isikute vaba liikumine	1	4	4	2	1
Justiits- ja siseasjad	1		2	1	3
Kalanduspoliitika	2	24	4	4	17
Kaubandus- ja rahanduspoliitika		1	1	1	
Kaubanduspoliitika	7	13	4	12	6
Kaupade vaba liikumine	1			2	1
Keskkond ja tarbijakaitse	19	19	15	28	22
Konkurents	35	42	38	31	31
Kultuur				2	2
Maksustamine		1		2	
Põllumajandus	34	25	11	38	38
Regionaalpoliitika	4	7	6	42	3
Riigiabi	53	54	36	37	70
Sotsiaalpoliitika	6	5	3	3	6
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	3	10	10	4
Teenuste osutamise vabadus			1		2
Tolliliit	7	2	2	3	10
Transport	1	2	1	3	
Uute riikide ühinemine		1			1
Vahekohtuklausel	1		1	3	5
Välis- ja julgeolekupoliitika	5	4	3	6	8
Välissuhted	11	5	4	2	
Õigusaktide ühtlustamine			1	1	
Äriühinguõigus	6	6	6	24	12
Ühenduste eelarve			1		
Ühenduste omavahendid		2			
Ühine tollitariifistik			1	3	
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	4	2			
EÜ asutamisleping / ETL kokku¹	329	330	302	468	439
ESTÜ asutamisleping kokku	1	1	10		
Euratomi asutamisleping kokku	1		1		1
Personalieeskirjad	236	71	58	54	32
Erimenetlused	43	34	26	83	83
KÕIK KOKKU	610	436	397	605	555

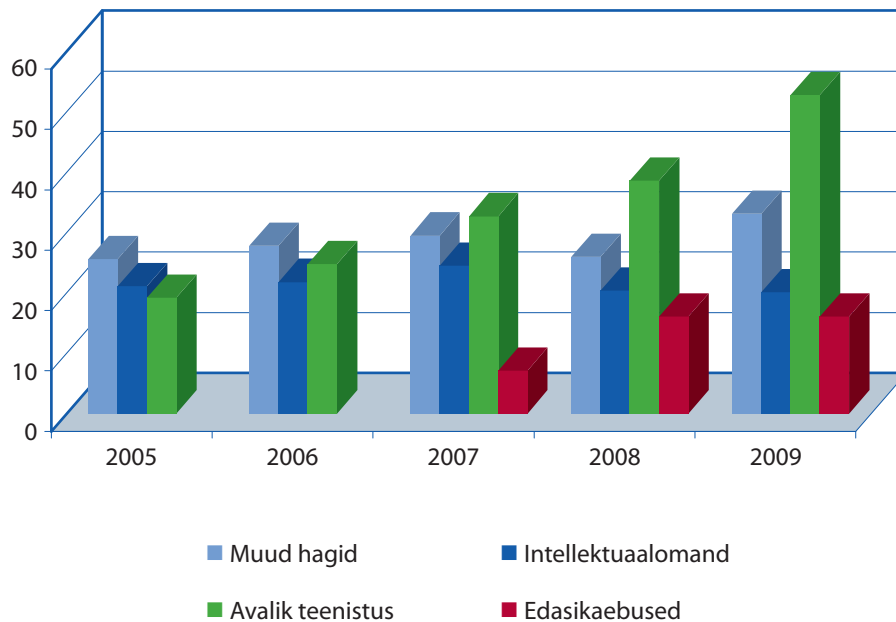
¹ 1. detsembril 2009, mil jõustus Lissaboni leping, asendas Euroopa Liidu toimimise leping (ETL) Euroopa Ühenduse asutamislepingu.

8. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2005–2009)

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Suurkoda	6		6				2		2						
Apellatsioonikoda							3	4	7	16	10	26	20	11	31
Üldkohtu president		25	25		19	19		16	16		52	52		50	50
Viies kohtunikust koosnevad kojad	28	34	62	22	33	55	44	8	52	15	2	17	27	2	29
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	181	329	510	198	157	355	196	122	318	228	282	510	245	200	445
Ainukohtunik	7		7	7		7	2		2						
Kokku	222	388	610	227	209	436	247	150	397	259	346	605	292	263	555

9. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg kuudes (2005–2009)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

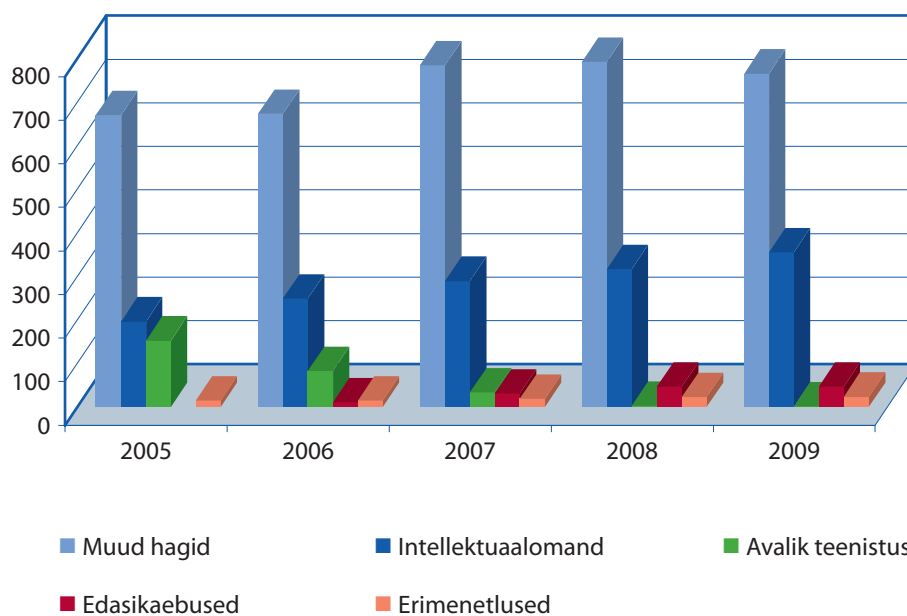

	2005	2006	2007	2008	2009
Muud hagid	25,6	27,8	29,5	26,0	33,1
Intellektuaalomand	21,1	21,8	24,5	20,4	20,1
Avalik teenistus	19,2	24,8	32,7	38,6	52,8
Edasikaebused			7,1	16,1	16,1

¹ Keskmise menetlusaaja arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; Euroopa Kohtu ja Üldkohtu pädevuse jaotuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Üldkohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamise järel Üldkohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

10. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2005–2009)

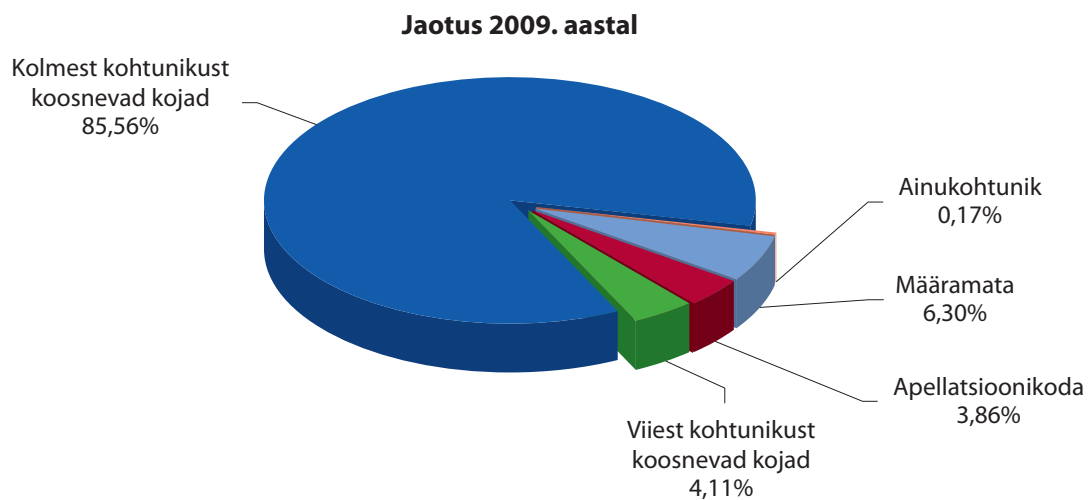
	2005	2006	2007	2008	2009
Muud hagid	670	673	784	792	766
Intellektuaalomand	196	249	289	316	355
Avalik teenistus	152	82	33	2	1
Edasikaebused		10	30	46	46
Erimenetlused	15	15	18	22	23
Kokku	1033	1029	1154	1178	1191

11. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagi valdkonnad (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Energia	4	2	1	1	2
Institutsiooniline õigus	42	43	54	61	81
Intellektuaalomand	197	251	290	317	355
Isikute vaba liikumine	2	3	3	2	2
Justiits- ja siseasjad			1	3	2
Kalanduspoliitika	28	4	5	24	8
Kaubandus- ja rahanduspoliitika	1	2	1		
Kaubanduspoliitika	23	28	33	31	33
Kaupade vaba liikumine			1		
Keskkond ja tarbijakaitse	43	44	70	56	40
Konkurents	134	173	197	236	244
Kultuur		3	4	4	3
Maksustamine			2		
Põllumajandus	82	74	97	73	53
Regionaalpoliitika	27	36	48	13	16
Riigiabi	190	164	165	184	160
Sotsiaalpoliitika	9	7	9	9	5
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	16	18	18	9	10
Teenuste osutamise vabadus		1		3	5
Tolliliit	13	11	13	11	6
Transport	2	1	4	2	2
Uute riikide ühinemine	1				
Vahekohtuklausel	1	3	3	12	20
Välis- ja julgeolekupoliitika	8	9	18	18	17
Välissuhted	9	6	3	3	8
Õigusaktide ühtlustamine	1	1	1		
Äriühinguõigus	16	23	27	33	45
Ühenduste eelarve			1	1	2
Ühenduste omavahendid	2				
Ühine tollitariifistik	1	3	3		
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	2				
EÜ asutamisleping / ELTL kokku¹	854	910	1072	1106	1119
ESTÜ asutamisleping kokku	11	10		1	1
Euratomi asutamisleping kokku	1	2	1	1	
Personalieeskirjad	152	92	63	48	48
Erimenetlused	15	15	18	22	23
KÕIK KOKKU	1033	1029	1154	1178	1191

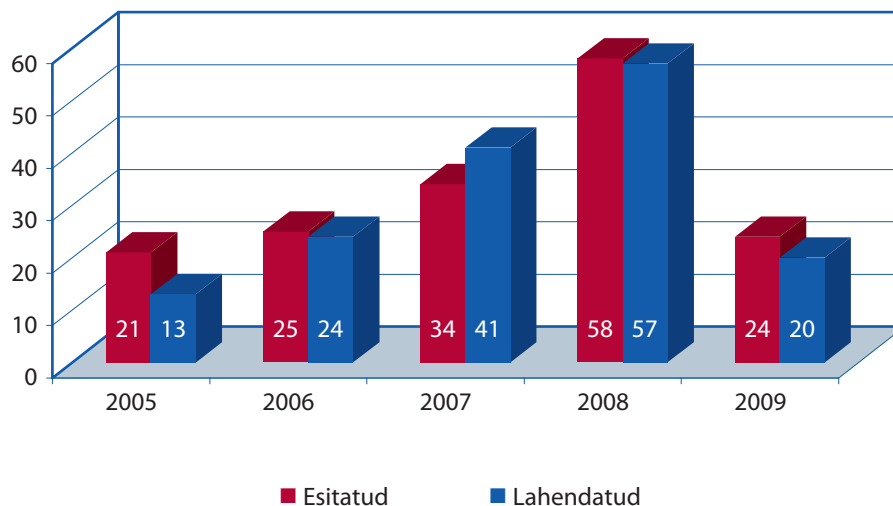
¹ 1. detsembril 2009, mil jõustus Lissaboni leping, asendas Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL) Euroopa Ühenduse asutamislepingu.

12. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Suurkoda	1	2			
Apellatsioonikoda		10	30	46	46
Üldkohtu president		1			
Viie kohtunikust koosnevad kojad	146	117	75	67	49
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	846	825	971	975	1019
Ainukohtunik	4	2			2
Määramata	36	72	78	90	75
Kokku	1033	1029	1154	1178	1191

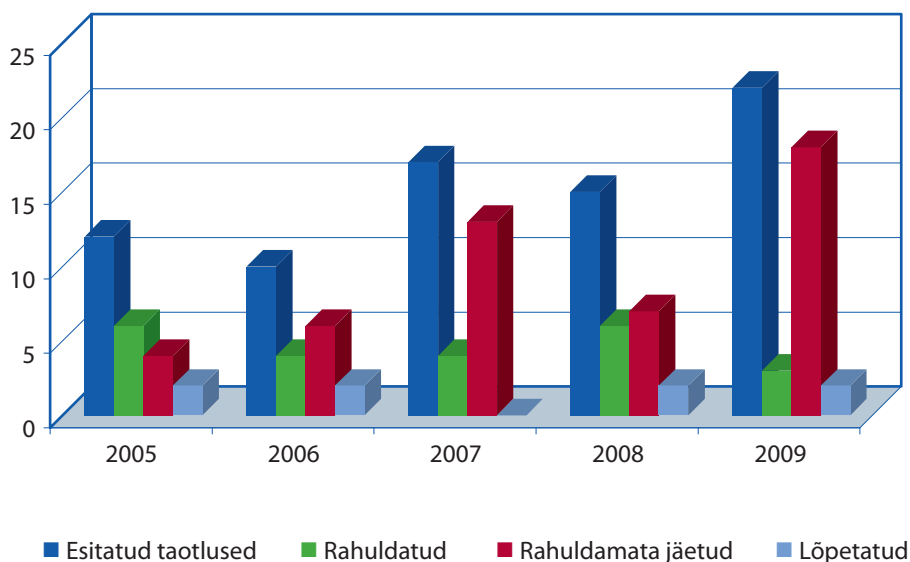
13. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2005–2009)

Jaotus 2009. aastal

	Estatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lahendatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine
Institutsiooniline õigus	4	3	2		1
Isikute vaba liikumine	1	1			1
Keskkond ja tarbijakaitse	5	3	2	1	
Konkurents	5	6	4		2
Põllumajandus	1	1	1		
Riigiabi	1	2	2		
Teenuste osutamise vabadus	1	1	1		
Tolliliit	2	1	1		
Vahekohtuklausel	2	1	1		
Äriühinguõigus	2	1	1		
Kokku	24	20	15	1	4

14. Muu. Kiirendatud menetlused (2005–2009)¹

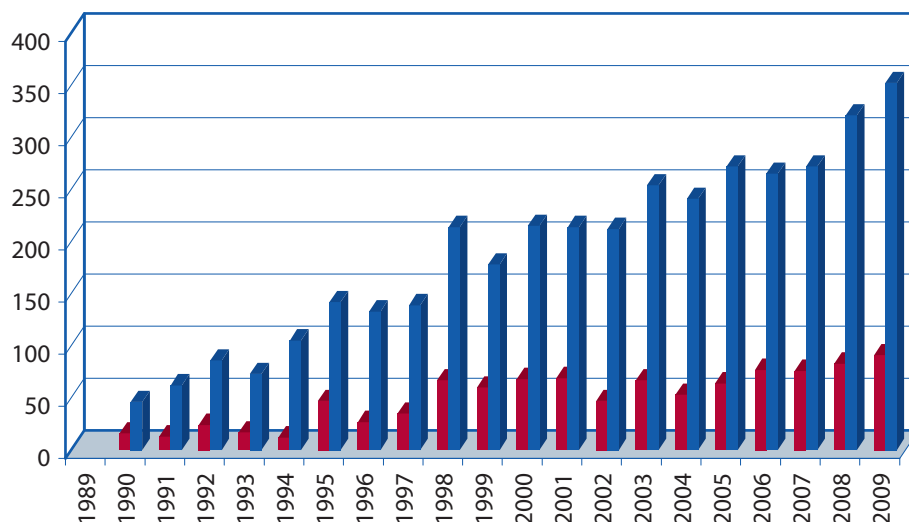
	2005			2006			2007			2008			2009							
	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu						
		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud		Lõpetatud ²	Rahuldatud		Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ²		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud		Lõpetatud ²	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud ²			
Institutsiooniline õigus	1		1				1		1	3	2	1	5		5					
Kaubanduspoliitika							2	1			1			2	2					
Keskkond ja tarbijakaitse	2	1		1	3	1	7	1	7				2	1	1					
Konkurents	2	3	2	4	2	2	1		1	1	1		2	2						
Menetlus													1		1					
Personalieeskirjad										1				1						
Põllumajandus	2			2	1	3				1			2		3					
Riigiabi				1			1		2	1	1									
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika							1		1											
Teenuste osutamise vabadus													1	1						
Vahekohtuklausel										1		1								
Välis- ja julgeolekupoliitika							3	2	1	4	4		5	1	2					
Äriühinguõigus	3	2	1	1			1			3	1	3	2	2						
Ühenduste omavahendid	2					2														
Kokku	12	6	4	2	10	4	6	2	17	4	13	0	15	6	7	2	22	3	18	2

¹ Üldkohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluses võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

² Kategooria „lõpetatud“ alla kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui hagi lahendatakse kohtumäärusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

15. Muu. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1989–2009)

■ Edasikaevatud kohtulahendite arv ■ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv¹

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	24	86	28%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	142	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	214	31%
1999	60	178	34%
2000	68	215	32%
2001	69	214	32%
2002	47	212	22%
2003	67	254	26%
2004	53	241	22%
2005	64	272	24%
2006	77	265	29%
2007	76	272	28%
2008	83	321	26%
2009	91	352	26%

¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – vastuvõetamatust, ajutisi meetmeid, otsuse tegemise vajaduse äralangemist ja menetluse astumise tagasilükkamist käsitlevad kohtuotsused ja -määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

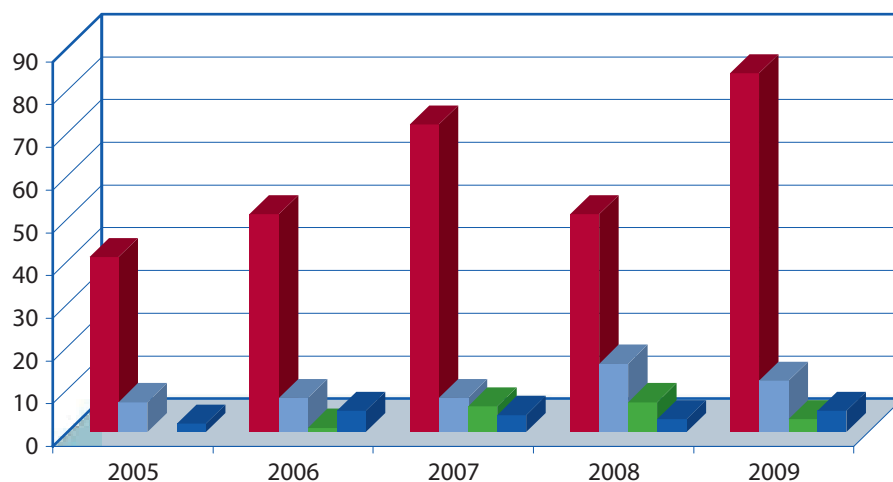
16. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2005–2009)

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent
Muud hagiid	37	120	31%	46	146	32%	52	163	32%	51	190	27%	65	201	32%
Intellektuaalomand	16	71	23%	18	59	31%	14	63	22%	23	100	23%	25	148	17%
Avalik teenistus	11	81	14%	13	60	22%	10	46	22%	9	31	29%	1	3	33%
Kokku	64	272	24%	77	265	29%	76	272	28%	83	321	26%	91	352	26%

17. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2009) (kohtuotsused ja -määrused)

	Edasikaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Kokku
Institutsiooniline õigus	19	1			20
Intellektuaalomand	19	2		1	22
Kaubanduspoliitika	1	1			2
Kaupade vaba liikumine	2				2
Keskkond ja tarbijakaitse	8			3	11
Konkurents	18	4	1		23
Personalieeskirjad	8				8
Regionaalpoliitika	1	2			3
Riigiabi	4		2		6
Välis- ja julgeolekupoliitika		2		1	3
Välissuhted	1				1
Äriühinguõigus	1				1
Ühenduse õiguse põhimõtted	1				1
Ühenduste omavahendid	1				1
Kokku	84	12	3	5	104

18. Muu. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2005–2009) (kohtuotsused ja -määrused)

■ Edasikaebus jäetud rahuldamata
■ Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta
■ Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega
■ Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine

	2005	2006	2007	2008	2009
Edasikaebus jäetud rahuldamata	41	51	72	51	84
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	7	8	8	16	12
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega		1	6	7	3
Registri kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	2	5	4	3	5
Kokku	50	65	90	77	104

19. Muu. Üldine areng (1989–2009)

(saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
Kokku	7975	6784	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Üldkohtule 153 kohtuasja.
 1993: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Üldkohtule 451 kohtuasja.
 1994: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Üldkohtule 14 kohtuasja.
 2004–2005: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Üldkohtule 25 kohtuasja.

² 2005–2006: Üldkohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2009. aastal

President Paul Mahoney

1. Avaliku Teenistuse Kohtu 2008. aasta kohtustatistikast ilmnes, et Euroopa avaliku teenistuse valdkonnas esitatud hagide arv oli esimest korda kümne aasta jooksul märkimisväärselt väiksem võrreldes eelneva aastaga. 2009. aastal esitatud hagide arv (113) näitab seda, et eelmisel aastal täheldatud fenomen ei olnud kõigest juhuslik. Tundub, et avaliku teenistuse vaidluste arvu suurenemise suundumuses on siiski pööre toimunud. Nii nagu eelmisel aastal, võib oletada, et üheks selliseks arengu põhjustajaks võib olla 1. novembril 2007 kodukorraga jõustunud reegel, mille kohaselt kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud.

Sellel aastal on lõpetatud kohtuasjade arv eelnevate aastatega võrreldes märgatavalt kasvanud. See on suurel määral põhjustatud asjaolust, et pärast Euroopa Kohtu 22. detsembri 2008. aasta otsust kohtuasjas C-443/07 P: *Centeno Mediavilla jt vs. komisjon* võis Avaliku Teenistuse Kohus lõpetada 32 kohtuasja, mis olid selle teedrajava kohtuasjaga seotud. 18 seotud kohtuasjas on menetlus siiski praegu veel pooleli.

Kuna lõpetatud kohtuasjade (155) ja saabunud kohtuasjade (113) vaheline suhtarv 2009. aastal on esimest korda Avaliku Teenistuse Kohtu loomisest alates ülekaalukalt positiivne, on lahendamata kohtuasjade jääk selgelt vähenenud. Menetluses olevaid kohtuasju on vaid 175, samas kui 2008. aasta lõpus oli neid 217.

Keskmine menetlusaeg on 15,1 kuud, mis näitab selgelt, et kohtuasja keskmine menetlusaeg on lühem võrreldes eelmise aastaga, mil see oli 17 kuud.

Ehkki Avaliku Teenistuse Kohtul on loomulikult hea meel võimaluse üle esitada niivõrd hea kohtustatistika, tuleb siiski rõhutada nende asjaolude erandlikkust, mis selliste numbrite saavutamise võimalikuks on teinud, ning märkida iseäranis, et kuigi lõpetatud ja saabunud kohtuasjade vaheline suhtarv on 2009. aastal ülekaalukalt positiivne, on see suurel määral seotud eespool viidatud kohtuasjast *Centeno Mediavilla jt vs. komisjon* tulenevate tagajärgedega. Siinjuures näitavad 2007. ja 2008. aasta numbrid, mis väljendavad lõpetatud kohtuasjade ja saabunud kohtuasjade arvu vahelist tasakaalu, Avaliku Teenistuse Kohtu asjade lahendamise tegelikku kapatsiteeti kahtlemata kõige paremini.

2. Käesoleval aastal püüdis Avaliku Teenistuse Kohus taas kord järgida seadusandja üleskutset hõlbustada vaidluste lahendamist kompromissiga igas menetluse staadiumis. Siiski suudeti kohtukoosseisu algatusel kompromissiga lõpetada vaid kaks kohtuasja. Avaliku Teenistuse Kohtu hinnangul on selline mitterahuldav number suurel määral tingitud poolte ja eriti institutsioonide sagedasest tõrksast suhtumisest, kuigi paljudel juhtudel on olnud sobiv kohtuasja kompromissiga lahendada ning võimalus sellise lahenduseni jõudmiseks on olnud reaalne. Siinjuures on kohtukoosseisudele jäänud mõningate kohtuasjade taustal mulje, et institutsioonid oleksid nõus asja kompromissiga lõpetama vaid siis, kui neile on tõendatud, et nad on eksinud. Kompromissiga asja lahendamise põhjendamiseks võib võtta arvesse ka muid, mitte alati õiguslikke asjaolusid, näiteks õigus.

3. Euroopa Liidu Üldkohtusse kaevati edasi 31 Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit, mis moodustab 32,98% edasikaevatavatest kohtulahenditest ja 32,29% kõikidest lõpetatud kohtuasjadest, milles ei

arvestata ühe menetluspoole hagist loobumist.¹ Euroopa Liidu Üldkohus tühistas 10 Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit.

4. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisu osas väärib 2009. aastal märkimist uue kohtuniku M. I. Rofes i Pujoli ametisseastumine, kui ametist lahkus teise koja esimees H. Kanninen, kes nimetati ametisse Euroopa Liidu Üldkohtu kohtunikuna. 7. oktoobril 2009 valiti H. Tagaras teise koja esimeheks.

5. Samal kuupäeval, 7. oktoobril 2009 otsustas Avaliku Teenistuse Kohus muuta kohtuasjade koda-desse määramise kriteeriume nii, et loobuti kodade spetsialiseerumisest.

6. Järgnev kokkuvõte annab ülevaate Avaliku Teenistuse Kohtu kõige tähelepanuväärsematest lahenditest menetlusküsimuste, sisuliste küsimuste, kohtukulude ja asja läbivaatamise kuludega seonduvalt ning lõpuks ajutiste meetmete kohaldamise menetluse kohta. Kuna tasuta õigusabi vallas ei ole mingeid olulisi muutusi toimunud, siis sellele teemale pühendanud traditsiooniline rubriik on sel aastal ära jäetud.

I. Menetlusküsimused

Avaliku Teenistuse Kohtu pädevus

Kohtuasjas *Labate vs. komisjon* (29. septembri 2009. aasta määrus kohtuasjas F-64/09) menetles Avaliku Teenistuse Kohus tegevusetushagi, mille oli EÜ artikli 232 alusel esitanud Euroopa ühenduste ametnike „personalieeskirjadega [(edaspidi „personalieeskirjad“)] hõlmatud isik“ kõnealuste eeskirjade artikli 91 tähenduses, kellel oli vaidlus mitte komisjoni kui institutsiooniga, vaid asutusega, kellel on nimetatud institutsioonis ametisse nimetamise õigus, ehk teisisõnu institutsiooni kui tööandjaga. Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et küsimuse, kas hageja saab kõnesolevas vaidluses EÜ artikli 232 alusel tegevusetushagi esitada, lahendamine on vaid selle kohtu ülesanne, kes on pädev läbi vaatama eraõiguslike isikute esitatud tegevusetushagisid ja kelleks on nimelt Esimese Astme Kohus. Seetõttu suunas Avaliku Teenistuse Kohus Euroopa Kohtu põhikirja lisa artikli 8 lõikele 2 tuginedes kohtuasja Esimese Astme Kohtusse.

Otsuse tegemise vajaduse äralangemine

Kohtuasjas *Chassagne vs. komisjon* (18. novembri 2009. aasta määrus kohtuasjas F-11/05 RENV) tuli Avaliku Teenistuse Kohtul lahendada olukord, kus hageja, kes ei olnud kodukorra artikli 74 mõttes ametlikult hagist loobumisest küll teatanud, näitas ilmselgelt oma tahet esitatud nõuetest loobuda. Avaliku Teenistuse Kohus asus pärast poolte ärakuulamist seisukohale, et ta peab ise korrakohase õigusmõistmise huvides ja hageja kestva passiivsuse tõttu vastavalt kodukorra artiklile 75 omal algatusel tuvastama, et hagi ese on ära langenud ja puudub vajadus otsuse tegemiseks.²

¹ Edasikaevatud kohtulahendite ja lõpetatud kohtuasjade vahelist suhet, kui ühe menetluspoole hagist loobumine välja arvata, võib pidada Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite „vaidlustamise protsendi“ paremaks näitajaks kui edasikaevatud kohtulahendite ja edasikaevatavate kohtulahendite vahelist suhet, kui arvestada sellega, et igal aastal lõpetatakse teatud hulk kohtuasju kompromissiga.

² Vt samas küsimuses 22. oktoobri 2009. aasta määrus kohtuasjas F-10/08: *Aayhan vs. parlament*.

Vastuvõetavuse tingimused

1. Isikut kahjustava meetme mõiste

Liidetud kohtuasjades *Violetti jt ja Schmit vs. komisjon* (28. aprilli 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades F-5/05 ja F-7/05*, mis on Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud),³ kus Avaliku Teenistuse Kohtul tuli leida vastus küsimusele, kas otsus, millega Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) direktor edastab liikmesriikide õigusasutustele kriminaalmenetlust nõuda võivate küsimuste kohta ametniku suhtes alustatud sisejuurdluste käigus saadud informatsiooni, on seda isikut kahjustav meede personalieeskirjade artikli 90a tähenduses, vastas kohus sellele küsimusele jaatavalt. Nimelt sedastas Avaliku Teenistuse Kohus muu hulgas, et sellist otsust ei saa vaadelda ainuüksi vahepealse või ettevalmistava otsusena, sest vastasel korral ei oleks enam mingit tähendust personalieeskirjade artikli 90a teisel lausel, mille kohaselt võib iga isik, kelle suhtes kohaldatakse personalieeskirju, esitada OLAF-i direktorile personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 tähenduses kaebuse teda kahjustava meetme kohta seoses OLAF-i juurdlustega. Avaliku Teenistuse Kohus leidis veel, et ei ole mõeldav, et sellist otsust ei määratleta isikut kahjustava meetmena, samas kui seadusandja ise on pidanud vajalikuks kehtestada OLAF-i sisejuurdluste osas ranged menetlustagatised, eeskätt rakendada kaitseõiguste – sealhulgas eelkõige õigus olla ära kuulatud – aluspõhimõtet kõige olulisemate meetmete suhtes, mille OLAF juurdlustega seoses võtab.

2. Tähtajad

6. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-137/07: *Sergio jt vs. komisjon* selgitati, et kui on selge, et kaebuse on esitanud advokaat ametnike või teenistujate nimel, võib administratsioon õigustatult asuda seisukohale, et see isik on ka kaebusele antud vastuse adressaat. Kui administratsioonile ei ole enne omapoolse vastuse teatavakstegemist esitatud vastupidiseid tõendeid, käsitatakse advokaadile teatamist tema esindatud ametnikele ja teenistujatele teatamisena, millest hakkab seega kulgema personalieeskirjade artikli 91 lõikes 2 sätestatud kolmekuuline kaebetähtaeg.

8. juuli 2009. aasta määruses kohtuasjas F-62/08: *Sevenier vs. komisjon* (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) meenutati kohtueelse menetluse tähtaegade arvestamisega seoses, et kui personalieeskirjade artiklis 90 sätestatud tähtaegade kohta ei ole personalieeskirjades erinorme ette nähtud, tuleb tugineda nõukogu 3. juuni 1971. aasta määrusele (EMÜ, Euratom) nr 1182/71, millega määratakse kindlaks ajavahemike, kuupäevade ja tähtaegade suhtes kohaldatavad eeskirjad (EÜT L 124, lk 1; ELT eriväljaanne 01/01, lk 51).

Lisaks selgitati selles määruses, et personalieeskirjade artikli 91 lõike 3 teine taane, milles on sätestatud, et „kui kaebus lükatakse tagasi otsese otsusega pärast selle tagasilükkamist kaudse otsusega, kuid enne kaebuse esitamise tähtaja möödumist, algab uus kaebuse esitamise tähtaeg“, ei kuulu kohaldamisele taotluse esitamise etapis ega enne kaebuse esitamist. Seda erisätet, mis reguleerib kaebetähtaegade arvestamise korda, tuleb tõlgendada kitsalt ja sõna-sõnalt. Järelikult pärast kaudse otsusega taotluse tagasilükkamist sellesama taotluse tagasilükkamine otsese otsusega, mis on puhtalt kinnitava iseloomuga akt, ei saa võimaldada asjaomasel ametnikul jätkata kohtueelselt menetlust, andes talle kaebuse esitamiseks uue tähtaja.

³ Tärniga märgitud kohtuotsused on tõlgitud kõikidesse Euroopa Liidu ametlikesse keeltesse, välja arvatud iiri keelde.

3. Uus oluline asjaolu

11. juuni 2009. aasta määruses F-81/08: *Ketselidou vs. komisjon* meenutati, et kui ühenduste kohtu mõne otsusega on tuvastatud, et üldkohaldatava haldusaktiga rikutakse personalieeskirju, ei saa see olla ametnike suhtes, kes ei saanud personalieeskirjadega neile võimaldatud õiguskaitsevahendeid õigel ajal kasutada, uueks asjaoluks, mis õigustab ametisse nimetava asutuse poolt vastu võetud neid puudutavate individuaalsete otsuste uuesti läbivaatamise taotluse esitamist. Selline Avaliku Teenistuse Kohtu seisukoht ühtib Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu väljakujunenud praktikaga.

II. Sisulised küsimused

Üldpõhimõtted

1. Akti vastuvõtnud organi pädevuse puudumine

30. novembri 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-80/08: *Wenig vs. komisjon** selgitati, et õiguskindluse põhimõtte järgimiseks on nõutav, et personalieeskirjade alusel ametisse nimetavale asutusele ja Euroopa ühenduste muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „muude teenistujate teenistustingimused“) alusel teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutusele antud volituste kasutamist puudutavad otsused oleksid avaldatud kohasel viisil administratsiooni poolt kindlaks määratud korras ja vastavas vormis, kuigi üheski sättes ei ole seda sõnaselgelt ette nähtud. Kui otsus ei ole kohaselt avaldatud, ei saa sellele tugineda ametniku vastu, keda puudutav individuaalne otsus on tehtud selle otsuse alusel. Seega tuleb vaidlusaluse individuaalse otsuse teinud organi pädevuse puudumise kohta esitatud väitega nõustuda ja kõnesolev otsus tühistada.

2. Direktiividele tuginemise võimalus

30. aprilli 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-65/07: *Aayhan jt vs. parlament** ning Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud 4. juuni 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades F-134/07 ja F-8/08: *Adjemian jt vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et direktiive, mis ei ole suunatud institutsioonidele, vaid liikmesriikidele, ei saa pidada sellisteks, mis kehtestavad iseenesest institutsioonidele kohustusi nende suhetes oma töötajatega. Toodud kaalutus ei saa siiski välistada igasugust võimalust tugineda institutsioonide ja nende ametnike või teenistujate vahelistes suhetes mõnele direktiivile. Nimelt võivad direktiivi sätted esiteks olla institutsiooni suhtes kaudselt kohaldatavad, kui need kujutavad endast mõne õiguse üldpõhimõtte väljendust, mida institutsioonil tuleb sellisena rakendada. Sellega seoses leidis Avaliku Teenistuse Kohus muu hulgas, et kuigi töösuhte stabiilsust peetakse töötajate kaitse keskseks elemendiks, ei ole see siiski õiguse üldpõhimõtte, mille alusel võiks hinnata institutsiooni akti õiguspärasust. Teiseks võib direktiiv olla institutsioonile siduv ka juhul, kui see kavatses oma korraldusliku autonoomia alusel ja personalieeskirjade piires täita konkreetset kohustust, mis on ära toodud direktiivis, või samuti käesoleval juhul, kui üldkohaldatavas siseaktis endas on sõnaselgelt viidatud meetmetele, mida ühenduse seadusandja on lepingute kohaldamiseks võtnud (vt selle kohta personalieeskirjade artikli 1e lõige 2, milles on ette nähtud, et ametnikele „tagatakse sellised tervishoiu- ja ohutusnormidele vastavad töötingimused, mis on vähemalt samaväärsed asutamislepingute kohaselt neis valdkondades vastuvõetud meetmete alusel kohaldatavate miinimumnõuetega“). Kolmandaks peavad institutsioonid vastavalt lojaalsuskohustustele, mis neile EÜ artikli 10 teise lõiguga on pandud, võtma ühenduse õigusega kooskõlalise tõlgendamise tagamiseks võimalikult suures ulatuses oma käitumises tööandjana arvesse ühenduse tasandil kehtestatud õigusnorme.

3. Administratsiooni kaalutusõiguse piirid

Kuigi Avaliku Teenistuse Kohus ei taha asendada administratsiooni analüüsi enda omaga, eriti neis valdkondades, kus administratsioonil on õigusnormide kohaselt ulatuslik kaalutusruum, tuli Avaliku Teenistuse Kohtul sellegipoolest hinnata otsuseid, mille puhul esineb ilmne kaalutusviga. Sel alusel tühistas Avaliku Teenistuse Kohus ühe teenistusest vabastamise otsuse (7. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas F-54/08: *Bernard vs. Europol*) ja ühe edutamise keeldumise (17. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas F-51/08: *Stols vs. nõukogu*, mis on Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud). Samuti tuletas Avaliku Teenistuse Kohus meelde, et kui administratsioon otsustab oma kaalutusõiguse kasutamist sise-eeskirjadega reguleerida, on need eeskirjad siduva tähendusega ning annavad kohtule õiguse teostada intensiivsemat kontrolli (vt institutsioonide hindajate poolt kohustuslikus korras järgitavate „hindamisnormide“ kohta 17. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas F-38/08: *Liotti vs. komisjon*, mis on Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud). Mitte ühelgi juhul ei või administratsioon taganeda õiguse üldpõhimõtetest (vt võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevaks tunnistatud hinnangu kohta 11. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas F-7/08: *Schönberger vs. parlament*).

4. Ühenduse õiguse tõlgendamine

29. septembri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades F-69/07 ja F-60/08: *O vs. komisjon** otsustas Avaliku Teenistuse Kohus sellise otsuse seaduslikkuse üle, millega komisjon oli kehtestanud hagejale meditsiinilise lisatingimuse, mis on ette nähtud muude teenistujate teenistustingimuste artikli 100 esimeses lõigus⁴. Olles kõigepealt meenutanud, et ühenduse õiguse sätte tõlgendamisel tuleb arvestada mitte üksnes sätte sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osaks sätte on, tõlgendas Avaliku Teenistuse Kohus muude teenistujate teenistustingimuste artiklit 100, juhindudes EÜ artiklis 39 sätestatud töötajate liikumisvabadusest tulenevatest nõuetest. Vastuseks kostja argumendile, mille kohaselt kontrollib kohus eeskätt EÜ artiklile 39 tuginedes, millele hageja oma menetlusdokumentides ei viidanud, teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutuse haldusakti seaduslikkust asutamislepingu sätte rikkumise kohta väidetavalt omal algatusel, märkis Avaliku Teenistuse Kohus, et selgitades õiguslikku raamistikku, mille kontekstis teise õiguse normi tuleb tõlgendada, ei otsusta ta selle sätte õiguspärasuse üle ülimalikest õigusnormidest, sealhulgas asutamislepingust lähtudes, vaid püüab anda vaidluse aluseks olevale sättele tõlgenduse, mille kohaselt oleks selle sätte kohaldamine võimalikult suures ulatuses esmase õigusega kooskõlas ja vastaks võimalikult suures ulatuses selle aluseks olevale õiguslikule raamistikule.

5. Lepingute heas usus täitmise põhimõte

2. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-19/08: *Bennett jt vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* selgitati, et institutsiooni ja tema teenistujate vahelist töösuhet reguleerivad ka juhul, kui selle aluseks on leping, muude teenistujate teenistustingimused kooskõlas personalieeskirjadega ja järelikult kuulub selline suhe avaliku õiguse alla. Samas asjaolu, et teenistujatele kohaldatakse ühenduse haldusõiguse norme, ei välista seda, et teenistuslepingute teatud tingimuste täitmisel, mis on eelnimetatud normidele täienduseks, on institutsioon kohustatud järgima lepingute heas usus täitmise põhimõtet, mis on enamiku liikmesriikide õiguskordade ühine põhimõte. Käesolevas asjas tuvastas Avaliku

⁴ Selles artiklis on sätestatud, et kui enne lepingulise töötaja tööleasumist läbitud tervisekontrolli põhjal selgub, et ta on haige või invaliid, võib teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus kõnealuselt haigusest või invaliidisusest tulenevaid riske arvesse võttes otsustada võimaldada sellele töötajale invaliidisuse või surmaga seotud hüvitisi alles viis aastat pärast seda, kui ta on institutsiooni teenistusse asunud.

Teenistuse Kohus, et kostja on lepingute heas usus täitmise põhimõtet rikkunud, ning kohustas teda hüvitama mittevaralise kahju, mis oli hagejatele tekitatud sellega, et neile jäi mulje, et nad on oma tegelikud karjääriväljavaated minetanud.

6. Tühistamisotsuse täitmine

5. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-27/08: *Simões Dos Santos vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) leidis täpsustamist, et sellise kohtulahendi täitmine, millega on akt puuduliku õigusliku aluse tõttu tühistatud, ei saa olla süstemaatiliselt õigustuseks sellele, et administratsioon võiks anda tagasiulatava jõuga akti, mis algse õigusvastasuse kõrvaldab. Selline tagasiulatav jõud on õiguskindluse põhimõttega kooskõlas vaid erandlikel juhtudel, kui seda nõuab taotletav eesmärk ja kui huvitatud isikute õiguspärase ootuse põhimõttest on nõuetekohaselt kinni peetud.

Olles esmalt sedastanud vaadeldavas asjas, et tühistamisotsuste täitmine põhjustab erilisi raskusi, kuna esmapilgul ei tundunud sobiv ükski täitmismeede alternatiivina kostja võetud meetmete, mille kohta leiti, et need on vastuolus kohtuotsuse seadusjõu ja õigusaktide tagasiulatava jõu puudumise põhimõtetega, otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et omal algatusel kahjuhüvitise määramine on selline heastamise viis, mis vastab hageja huvidele ja teenistuse nõuetele kõige paremini ning võimaldab samas tagada tühistamisotsuste kasuliku mõju.

Ametniku õigused ja kohustused

Olles 7. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-39/08: *Lebedef vs. komisjon** (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) kõigepealt meenutanud, et töötajate esindamine on ühenduse institutsioonide tõhusaks toimimiseks ning sellest tulenevalt nende ülesannete täitmiseks väga tähtis, selgitas Avaliku Teenistuse Kohus siiski, et süsteem, mis näeb spetsiaalselt ette lähetuse määramise mõnele töötajate esindajale, eeldab juhul, kui ametnik või teenistuja ei ole lähetuses, et ta osaleb töötajate esindamisel ajutiselt ning poolaasta või kvartali kohta arvestatuna hõlmab esindamine tööajast teatavat suhteliselt piiratud osa. Selles kohtuasjas pöördus Avaliku Teenistuse Kohtu poole 50% ulatuses lähetatud töötajate esindaja, kes ei pühendanud oma teenistustalitusele üldse tööaega ja vaidlustas ametisse nimetava asutuse otsuse, millega oli tema iga-aastasest puhkusest mitu puhkusepäeva maha arvatud. Avaliku Teenistuse Kohus jättis hagi rahuldamata, märkides, et asjaomane isik ei olnud luba küsinud ega vastavat talitust oma puudumisest eelnevalt isegi teavitanud.

Ametniku karjäär

1. Konkurs

Olles eespool viidatud kohtuotsuses *Bennett jt vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* alustuseks meenutanud, et kohtupraktika järgi võivad teenistuse huvid olla õigustuseks sellele, et konkursil kandideerijalt nõutakse liidu teatavate keelte puhul erilist keeleoskust, selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et institutsioonide sisemises töökorralduses võib täielik pluralistlik keelesüsteem tekitada suuri korralduslikke raskusi ning oleks majanduslikus mõttes koormav. Järelilikult võib liidu institutsioonide ja asutuste tõhus töökorraldus, eriti juhul, kui asjassepuutuval asutusel on piiratud ressursid, objektiivselt õigustada asutusesiseste suhtluskeelte piiratud valikut ja seega konkursi katsetel kasutatavaid keeli.

17. novembri 2009. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas F-99/08: *Di Prospero vs. komisjon** kaalus Avaliku Teenistuse Kohus õigusvastasuse väidet vastavalt personalieeskirjade artikli 27 esimesele lõigule, milles on sätestatud, et „[a]metnike töölevõtmisel lähtutakse eesmärgist saada

institutsiooni teenistusse võimalikult võimekad, tulemuslikud ja sõltumatud ametnikud, kes valitakse [...] võimalikult laialt geograafiliselt alalt”, mis oli esitatud avaliku konkursi teates sisalduva tingimuse kohta, et mitme avaliku konkursi katsed võib korraldada samaaegselt ja seetõttu saavad kandidaadid registreeruda neist konkurssidest vaid ühele. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas, et see tingimus on personalieeskirjade eelosutatud sättega vastuolus, ning sellest tulenevalt tühistas Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) otsuse, millega hageja kandidatuur kahest avalikust konkursist, kuhu ta oli end registreerunud, ühe raames tagasi lükati.

2. Ametisse nimetamise menetlus

Avaliku Teenistuse Kohtul tuli lahendada kolm hagi, mille olid esitanud hagejad, kes vaidlustasid otsused, millega lükati tagasi nende kandidatuur komisjoni Ateena esinduse juhi vabale ametikohale. Kolme otsusega, mis tehti 2. aprillil 2009 kohtuasjas F-128/07: *Menidiatis vs. komisjon**, kohtuasjas F-143/07: *Yannoussis vs. komisjon* ja kohtuasjas F-129/07: *Kremlis vs. komisjon*, nõustus Avaliku Teenistuse Kohus hagejate väitega, et personalieeskirjade artikli 37 esimese lõigu punkti 2 teises taandes ette nähtud lähetusse saatmise korda on rakendatud õigusvastaselt. Kohus leidis eeskätt, et komisjoni esinduste juhtide täidetavate ülesannete „poliitiline ja tundlik iseloom” ei ole iseenesest piisav selleks, et õigustada komisjoni voliniku juurde lähetatud ametniku seisundi omistamist. Sellise tõlgenduse andmine personalieeskirjade artikli 37 esimese lõigu punkti a teisele taandele viiks selleni, et vastavate volinike juurde oleksid lähetatavad kõik institutsioonis „poliitilisi ja tundlikke” ülesandeid täitvad ametnikud, kes muidu kuuluvad kõrgemate ametnike hulka; see aga kahjustaks hierarhilisi seoseid, hägustades sedasama Euroopa avaliku teenistuse struktuuri ennast, mis on kehtestatud personalieeskirjade artikliga 35.

6. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-39/07: *Campos Valls vs. nõukogu** selgitati, et ametisse nimetamise menetluses ei saa konkursiteates nõutavat kvalifikatsiooni tõlgendada samas teates esitatud tööülesannete kirjeldusest eraldiseisvalt.

Ametnike töötasu ja sotsiaalkindlustushüvitised

28. aprilli 2009. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas F-115/07: *Balieu-Steinmetz ja Noworyta vs. parlament* esitasid telefonistina töötavad hagejad Avaliku Teenistuse Kohtu menetlusse parlamenti otsuse, millega neile keelduti maksmast ületundide eest kindlaksmääratud tasu. Hagejad esitasid väite võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise kohta, leides, et nende kolleegidele, kes olid asunud teenistusse enne 1. maid 2004, maksti asjaomast tasu edasi. Parlament osutas oma kaitseks esiteks kohtupraktikale, mille järgi ei saa keegi enda huvides tugineda teise isiku suhtes toimepandud õigusvastasele teole, ja teiseks asjaolule, et kindlaksmääratud tasu maksmine hagejate kolleegidele on õigusvastane. Olles kõigepealt märkinud, et ehkki vastab tõele, et keegi ei saa enda huvides tugineda teise isiku suhtes toimepandud õigusvastasele teole, sedastas Avaliku Teenistuse Kohus siiski, et käesolevas asjas ei suutnud parlament piisavalt tõendada, et hagejate kolleegidele ületundide eest kindlaksmääratud tasu maksmiseks puudus seaduslik alus. Sellest tulenevalt tühistas Avaliku Teenistuse Kohus vaidlustatud otsused. Telefonistide töökorraldus oli kõne all ka 18. mai 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-66/08: *De Smedt jt vs. parlament*, seda peamiselt seoses mõistega „vahetustega töö” personalieeskirjade artikli 56a tähenduses.

Distsiplinaarmed

Eespool viidatud kohtuotsuses *Wenig vs. komisjon* selgitati, et kohtu kontroll ametist kõrvaldamise meetme üle on väga piiratud, arvestades selle meetme ajutist laadi. Niisiis tuleb kohtul piirduda selle kontrollimisega, kas tõsise üleastumise süüdistus on piisavalt tõenäoline ega ole ilmselgelt alusetu. Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et antud asjas on tegemist sellise olukorraga.

Muude teenistujate teenistustingimused

1. *Lepinguliste töötajate töölevõtmine*

29. septembri 2009. aasta otsuses liidetud kohtuasjades F-20/08, F-34/08 ja F-75/08: *Aparicio jt vs. komisjon**, kus Avaliku Teenistuse Kohus kaalus muu hulgas väidet selle kohta, et lepinguliste töötajate töölevõtmisel kehtestatud verbaalse ja matemaatilise võimekuse test on õigusvastane, sedastas kohus, et komisjon ja EPSO ei ületanud käesolevas asjas oma vastava pädevuse raames nendele antud ulatusliku kaalutusõiguse piire, kui nad nägid ette verbaalse ja matemaatilise võimekuse testi korraldamise, andsid sellele testile elimineeriva olemuse ning kehtestasid selle juba teenistuses olevatele töötajatele.

2. *Komisjoni 28. aprilli 2004. aasta otsus komisjoni teenistuses olevate mittealaliste töötajate teenistusaja maksimaalse kestuse kohta*

29. jaanuari 2009. aasta otsuses kohtuasjas F-98/07: *Petrilli vs. komisjon* (Euroopa Liidu Üldkohtusse edasi kaevatud) leiti, et institutsioon ei saa ilma muude teenistujate teenistustingimuste artikli 88 esimest lõiku rikkumata üldiselt ja impersonaalselt piirata – eriti üldiste rakendussätete või asutusesisese üldkohaldatava otsusega – muude teenistujate teenistustingimuste artiklis 3b sätestatud lepinguliste töötajate teenistuse maksimaalset võimalikku kestust, mille seadusandja on ise sätestanud. Institutsioonidel puudub pädevus personalieeskirjades või teenistustingimustes sõnaselgelt sätestatud normist rakendussätte kehtestamisega erandeid teha, kui vastavasisuline selge volitus puudub. Käesolevas asjas sedastas Avaliku Teenistuse Kohus, et komisjoni otsus piirata töötaja teenistusaja kogukestust kuue aastaga piirab lubamatult muude teenistujate teenistustingimuste artikli 88 esimese lõigu kohaldamist, mille kohaselt võib teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus sõlmida ja pikendada abiülesandeid sooritavate lepinguliste töötajate lepinguid maksimaalse kestusega kuni kolm aastat. Siinjuures tugines kohus asjaolule, et abiülesandeid sooritav lepinguline töötaja võib olla varem töötanud mõnel muul õiguslikul alusel mingi ajavahemiku, mille tõttu vaidlusaluse otsuse kohaldamisega väheneb vähemalt kolme aasta võrra ajavahemik, milleks seda töötajat on üldjuhul õigus tööle võtta.

3. *Abiülesandeid sooritavad lepingulised töötajad*

Eespool viidatud kohtuotsuses *Adjemian jt vs. komisjon* leiti, et iga abiülesandeid sooritava lepingulise töötaja ametikoht peab vastama lühiajalistele ja vahelduvatele vajadustele. Suure töötajaskonnaga administratsiooni puhul on vältimatu, et niisugused vajadused tekivad üha uuesti muu hulgas põhjusel, et ametnikel ei ole võimalik oma tööülesandeid täita, et töökoormus on teatud asjaolude tõttu suurenenud või et igal peadirektoraadil on aeg-ajalt vajadus kaasata isikuid, kellel on erilised kutsealased oskused või teadmised. Need asjaolud on objektiivseteks alusteks, mis õigustavad nii abiteenistujate lepingute tähtajalisust kui ka nende pikendamist vastavate vajaduste ilmnemisel.

4. *Parlamendi istungite abiteenistujad*

Eespool viidatud kohtuotsuses *Aayhan jt vs. parlament* leidis Avaliku Teenistuse Kohus muude teenistujate teenistustingimuste artiklit 78 tõlgendades, võttes arvesse 18. märtsil 1999 sõlmitud tähtajalist tööd käsitlevat raamkokkulepet, mis on ära toodud direktiivi 1999/70 (milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta) lisas, et vahelduvad ja laiaulatuslikud vajadused inimressursi järele parlamendis üksnes selle istungite ajal on raamkokkuleppe klausli 5 punkti 1 alapunktis a silmas peetud „objektiivsed alused”, mis

võivad oma olemuselt õigustada vastavalt muude teenistuste teenistustingimuste artiklile 78 kuni 1. jaanuarini 2007 järjestikuste tähtajaliste abiteenistujate lepingute kasutamist, mida võidakse iga parlamendi istungjärgu puhul pikendada. Isegi kui sellised vajadused olid nimelt ettenähtavad, ei olnud tegevuse laiaulatuslikkus siiski kestav ja alaline.

III. Kohtukulud ja asja läbivaatamise kulud

1. Kohtukulude kindlaksmääramine

10. novembri 2009. aasta määruses kohtuasjas F-14/08 DEP: *X vs. parlament* rahuldab Avaliku Teenistuse Kohus hageja taotluse mõista kostjalt tema kasuks välja hüvitatavatelt kohtukuludelt viivitusintress alates kohtukulude kindlaksmääramise määruse kuulutamisest määras, mida arvutatakse Euroopa Keskpannga poolt põhiliste refinantseerimisoperatsioonide jaoks kinnitanud intressimäärade alusel, mis kehtivad asjassepuutuvas ajavahemikus, ning millele lisatakse kaks protsendipunkti tingimusel, et see ei ole hageja taotluses nõutud määrast suurem.

2. Asja läbivaatamise kulud

7. oktoobri 2009. aasta määruses kohtuasjas F-3/08: *Marcuccio vs. komisjon* kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus esimest korda kodukorra artiklit 94, milles on sätestatud, et kui pool on tekitanud Avaliku Teenistuse Kohtule kulusid, mida oleks võinud vältida, eriti kui hagi on esitatud ilmselgelt alusetult, võib ta need kulud tekitanud poolelt välja mõista osaliselt või tervikuna, ent väljamõistetav summa ei või ületada 2000 eurot.

Olgu ära märgitud, et 30. novembri 2009. aasta otsuse F-86/08: *Voslamber vs. komisjon* aluseks olnud kohtuasjas kaalus Avaliku Teenistuse Kohus kostjaks oleva institutsiooni esitatud nõudeid, milles paluti hagejalt kodukorra artikli 94 alusel osaliselt välja mõista asja läbivaatamise kulud. Kohus tunnistas need nõuded vastuvõetamatuks, täpsustades, et kõnealuses sättes ette nähtud võimaluse kasutamine on kohtu ainupädevuses.

IV. Ajutiste meetmete kohaldamise menetlus

Ainus Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 2009. aastal antud ajutiste meetmete kohaldamise määrus (18. detsembri 2009. aasta määrus kohtuasjas F-92/09 R: *U vs. parlament*) väärrib esile tõstmist osas, milles ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik peatas sellega esimest korda institutsiooni otsuse täitmise. Selles kohtuasjas oli hageja pärast personalieeskirjade artiklis 51 sätestatud menetlust, mis puudutab ametniku ebapädevust, teenistusest vabastatud ning palus tema teenistusest vabastamise kohta tehtud otsuse täitmine peatada. Kiireloomulisuse tingimuse kohta nentis Avaliku Teenistuse Kohtu president, et hagejal ei ole sellist rahasummat, mis võimaldab tal kuni põhimenetluses otsuse langetamiseni tavalistes tingimustes teha vajalikud kulutused oma esmaste vajaduste rahuldamiseks. Hageja elukohariigi ametiasutused keeldusid talle töötühvitiste maksmisest ning oli vähetõenäoline, et hageja on võimeline endale kiiresti uue töö leidma, võttes arvesse tema puhul ilmnenu isiksusega seotud probleeme. *Fumus boni iuris*'e tingimuse kohta sedastas Avaliku Teenistuse Kohtu president, et esmapilgul tundub, et kostjaks olev institutsioon ei kasutanud tulenevalt oma hoolitsemiskohustustest hageja suhtes kõiki asjakohaseid abinõusid, et hajutada igasugused kahtlused asjassepuutuva isiku tööalaste probleemide ja tema vaimse seisundi vahelise seose võimaliku olemasolu kohta. Lõpuks leidis Avaliku Teenistuse Kohtu president asjas esinevaid huvisid kaaludes, et isegi kui oletada, et hageja tööle ennistamine võib kahjustada

parlamendi talituste töökorraldust, peab viimane kaaluma võimalust personalieeskirjade artikli 59 lõike 5 kohaselt isiku sundkorras haiguspuhkusele saatmiseks.

B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 7. oktoobril 2009)

Vasakult paremale:

kohtunikud S. Van Raepenbusch ja H. Kreppel; koja esimees H. Tagaras; president P. Mahoney; koja esimees S. Gervasoni; kohtunikud I. Boruta ja M. I. Rofes i Pujol; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Paul J. Mahoney

Sündinud 1946; õigusteaduste õpingud (*Master of Arts*, Oxfordi ülikool, 1967; *Master of Laws*, University College London, 1969); õppejõud, University College London (1967–1973); *barrister* (London, 1972–1974); ametnik, vanemametnik Euroopa Inimõiguste Kohtus (1974–1990); külalisprofessor Kanadas Saskatoonis Saskatchewan ülikoolis (1988); Euroopa Nõukogu personalijuht (1990–1993); osakonnajuhataja (1993–1995); asekohtusekretär (1995–2001); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtusekretär (2001–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 6. oktoobrist 2005.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe Bruges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ning advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärses Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); siseriiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärses Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebruari–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław'i ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź, 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokaatuuri liige (alates 1977); külalisedlane (Paris X ülikool, 1987–1988; Nantes'i ülikool, 1993–1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódźi ülikoolis (1997–1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaallasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõigusealase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi kõrgema kommertsikooli ja Helsingi ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome kõrgema halduskohtu nõunik; avaliku teenistuse õiguskaitse reformiga tegeleva komitee peasekretär; kõrgema halduskohtu vanemametnik; haldusvaidluste reformiga tegeleva komitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloome talituse nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; kõrgema halduskohtu kohtunik (1998–2005); põgenike vaidlusi läbivaatava komisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee asepresident; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 6. oktoobrini 2009.

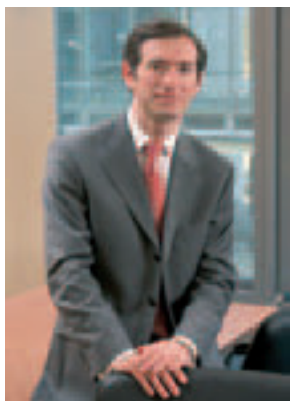
Haris Tagaras

Sündinud 1955; õigusteaduste diplom (Thessaloníki ülikool, 1977); eridiplom Euroopa õiguse alal (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); õigusteaduste doktor (Thessaloníki ülikool, 1984); jurist-lingvist Euroopa Ühenduste Nõukogus (1980–1982); Thessaloníki rahvusvahelise kaubandusõiguse ja Euroopa õiguse keskuse teadlane (1982–1984); Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1986–1990); ühenduse õiguse, rahvusvahelise eraõiguse ja inimõiguste professor Ateena Panteioni ülikoolis (alates 1990); justiitsministeeriumi välisnõunik Euroopa asjade alal ja Lugano konventsiooni alalise komitee liige (1991–2004); riikliku konkurentsialase komisjoni liige (1999–2005); telekommunikatsiooni ja posti puudutava riikliku komisjoni liige (2000–2002); Thessaloníki advokatuuri liige, advokaat kassatsioonikohtus; Euroopa advokaatide liidu (UAE) asutajaliige; rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia liige; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste peadirektoraat, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus 2004–2005); mitu Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu konstitutsiooniõiguse teemalist publikatsiooni; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i diplom (1988) ja École nationale d'administration'i diplom (1993); Conseil d'État' liige (raportöör kohtuvaidluste osakonnas 1993–1997, sotsiaalküsimuste osakonnas 1996–1997); *maître des requêtes* (1996–2008); riiginõukogu liige (alates 2008); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (september 2001–september 2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Sündinud 1956; õigusteaduste õpingud (*licenciatura en derecho*, Universidad de Barcelona, 1981); rahvusvahelisele kaubandusele spetsialiseerumine (Mehhiko 1983); eurointegratsioonialased õpingud (Barcelona kaubanduskoda 1985) ja ühenduse õiguse alased õpingud (Escola d'Administració Pública de Catalunya 1986); Generalitat de Catalunya ametnik (tööstus- ja energeetikaministeeriumi õigustalitus, aprill 1984–august 1986); Barcelona advokatuuri liige (1985–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni osakonna ametnik, hiljem vanemametnik (1986–1994); Euroopa Kohtu õigusnõunik (kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomeri kabinetis, jaanuar 1995–aprill 2004; kohtunik U. Lõhmuse kabinetis, mai 2004–august 2009); ühenduse menetlusõiguse lektor (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993–2000); mitu publikatsiooni ja kursust Euroopa sotsiaalõiguse alal; ühenduse sordiameti apellatsioonikoja liige (2006–2009); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is, Brugges (1979–1980); õigusteaduste praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolis; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitme õigusala komisjoni, ühenduse ja komitee liige; arvukate ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2009. aastal

6. oktoobri 2009. aasta pidulik istung

9. juuni 2009. aasta otsusega nimetati Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunikuks ajavahemikuks 1. september 2009 kuni 31. august 2015 Maria Isabel Rofes i Pujol, kes asendab ametist lahkunud Heikki Kannineni.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 6. oktoobrini 2009

P. MAHONEY, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. KANNINEN, koja esimees
S. GERVASONI, koja esimees
H. KREPPEL, kohtunik
I. BORUTA, kohtunik
H. TAGARAS, kohtunik
S. VAN RAEPENBUSCH, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

7. oktoobrist 2009 kuni 31. detsembrini 2009

P. MAHONEY, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. TAGARAS, koja esimees
S. GERVASONI, koja esimees
H. KREPPEL, kohtunik
I. BORUTA, kohtunik
S. VAN RAEPENBUSCH, kohtunik
M. I. ROFES i PUJOL, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed

Heikki Kanninen (2005–2009)

C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2009)

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2005–2009)
3. Kohtumenetluse keel (2005–2009)

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2009)
5. Kohtulahendi sisu (2009)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine. Kohtulahendi sisu (2006–2009)
7. Menetluse kestus kuudes (2009)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

8. Kohtukoosseis (2006–2009)
9. Hagejate arv (2009)

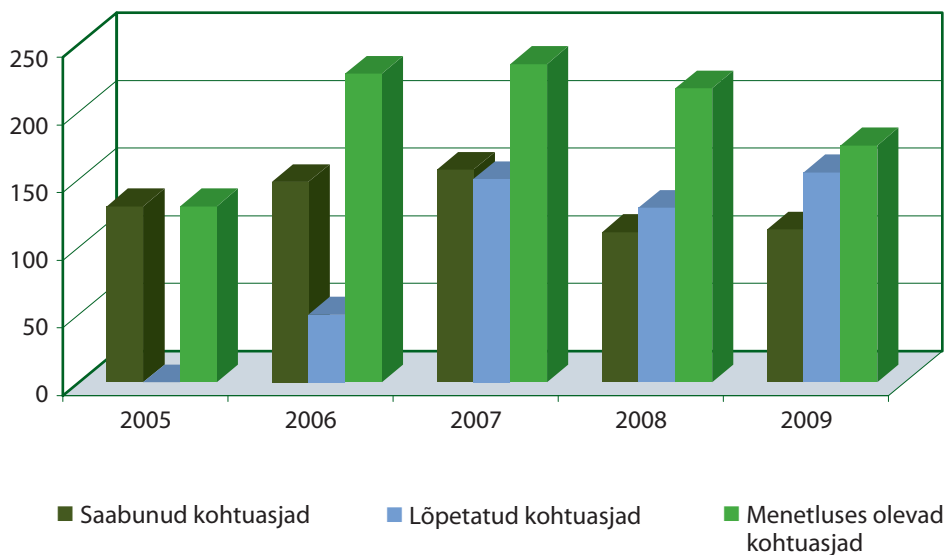
Muu

10. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2009)
11. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2009)

1. *Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus.* **Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad** **(2005–2009)**

	2005	2006	2007	2008	2009
Saabunud kohtuasjad	130	148	157	111	113
Lõpetatud kohtuasjad	–	50	150	129	155 ¹
Menetluses olevad kohtuasjad	130	228	235	217	175 ²

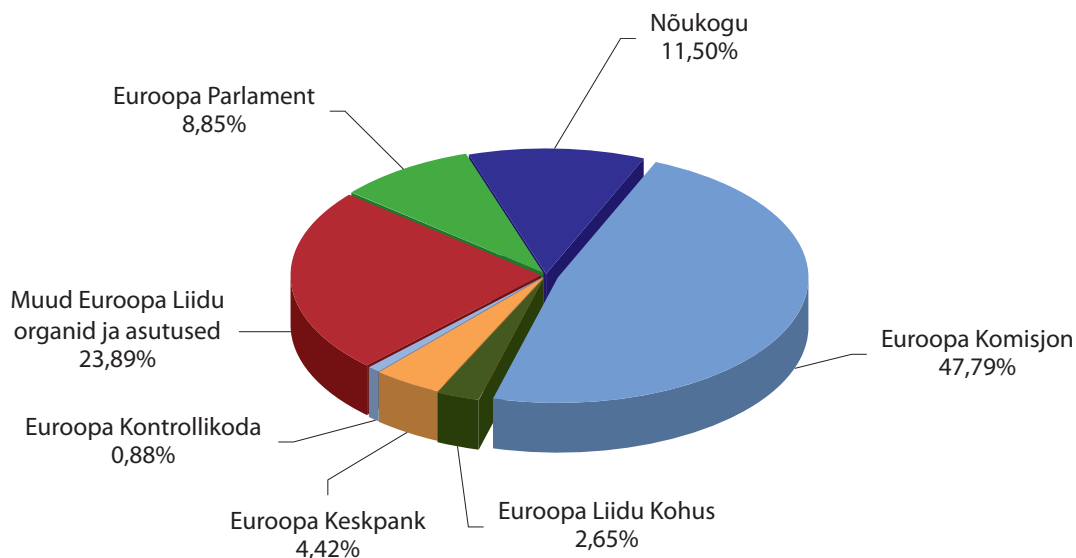
Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

¹ Millest 32 kohtuasja lõpetati pärast 22. detsembri 2008. aasta otsust kohtuasjas C-443/07 P: Centeno Mediavilla jt vs. komisjon (18 kohtuasjas on veel menetlus pooleli).

² Millest 27 kohtuasja menetlus on peatatud.

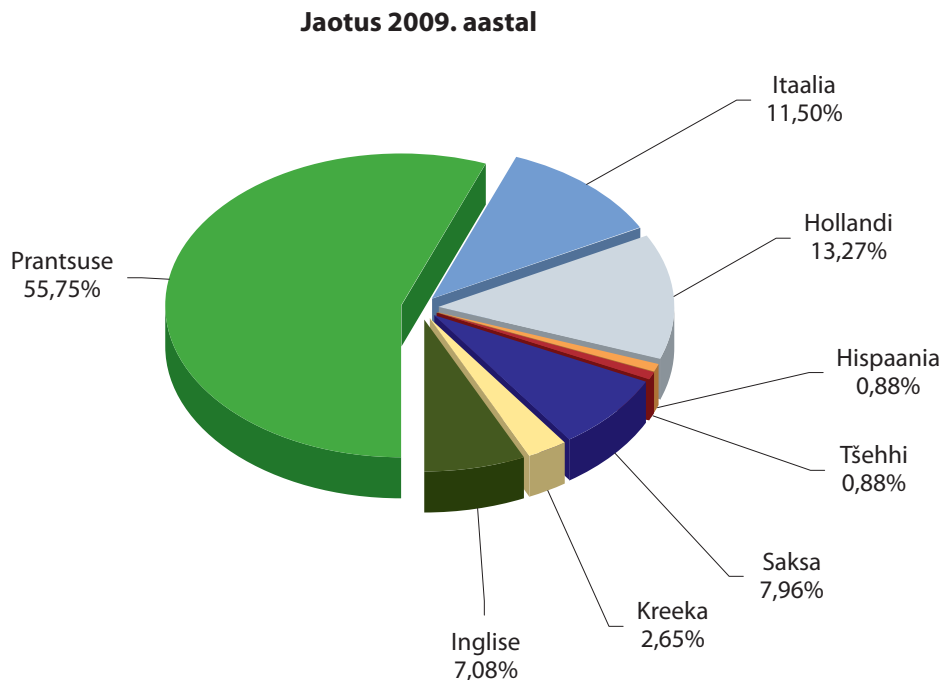
2. Saabunud kohtuasjad. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2005–2009)

Saabunud kohtuasjade arvu protsent (2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Euroopa Parlament	7,69%	7,14%	13,38%	14,41%	8,85%
Nõukogu	6,92%	6,07%	3,82%	4,50%	11,50%
Euroopa Komisjon	77,69%	75,00%	50,96%	54,95%	47,79%
Euroopa Liidu Kohus	2,31%	3,57%	3,82%	–	2,65%
Euroopa Keskpank	2,31%	1,07%	1,27%	2,70%	4,42%
Euroopa Kontrollikoda	0,77%	1,79%	1,91%	5,41%	0,88%
Muud Euroopa Liidu organid ja asutused	2,31%	5,36%	24,84%	18,02%	23,89%
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%

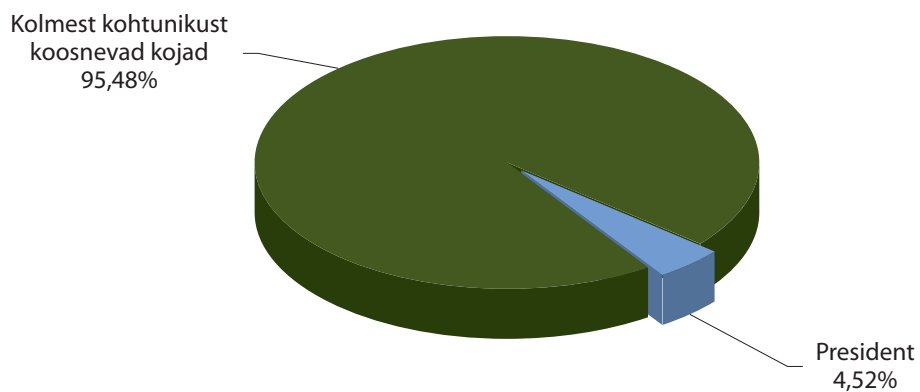
3. Saabunud kohtuasjad. Kohtumenetluse keel (2005–2009)

Kohtumenetluse keel	2005	2006	2007	2008	2009
Bulgaaria	–	–	2	–	–
Hispaania	1	1	2	1	1
Tšehhi	–	–	–	–	1
Taani	1	–	–	–	–
Saksa	3	2	17	10	9
Kreeka	2	3	2	3	3
Inglise	5	8	8	5	8
Prantsuse	113	113	102	73	63
Itaalia	4	10	17	6	13
Leedu	–	–	2	2	–
Ungari	–	2	1	1	–
Hollandi	1	7	3	8	15
Poola	–	–	–	1	–
Portugali	–	–	–	1	–
Rumeenia	–	–	1	–	–
Sloveeni	–	1	–	–	–
Soome	–	1	–	–	–
Kokku	130	148	157	111	113

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

4. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2009)

	Kohtuotsused	Menetlust lõpetavad kohtumäärused ¹	Muud menetluse lõpetamised	Kokku
Täiskogu	–	–	–	–
President	–	7	–	7
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	73	75	–	148
Ainukohtunik	–	–	–	–
Kokku	73	82	–	155

¹ Millest 2 kohtuasja lõpetati kompromissiga.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtulahendi sisu (2009)

	Kohtuotsused				Kohtumäärused				Kokku
	Tervikuna rahuldatud hagid	Osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid, otsuse tegemise vajaduse äralangemine	[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast kohtukoosseisu sekkumist	Registrist kustutamine muudel alustel, otsuse tegemise vajaduse äralangemine või uueks arutamiseks saatmine	Tervikuna või osaliselt rahuldatud taotlused (erimenetlused)		
Ametisse nimetamine / üleviimine	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Distsiplinaarmenetlused	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Hindamine/edutamine	7	2	11	2	1	1	-	-	24
Konkursid	1	1	6	1	-	2	-	-	11
Pensionid ja invaliidsustoetused	-	-	4	3	-	1	-	-	8
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus/õnnetused	-	1	2	6	-	1	-	-	10
Töölevõtmine / ametisse nimetamine / palgaastme määramine	4	1	12	3	-	34	-	-	54
Töötaja lepingu lõpetamine	1	1	3	-	-	-	-	-	5
Töötasu ja hüvitised	2	2	3	1	1	4	-	-	13
Töötingimused/puhkused	-	-	1	1	-	-	-	-	2
Muu	-	1	5	14	-	1	5	-	26
Kokku	16	10	47	31	2	44	5	155	

6. Lõpetatud kohtuasjad. Ajutiste meetmete kohaldamine. Kohtulahendi sisu (2006–2009)

Rahuldatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluste arv	Kohtulahendi sisu		
	Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine	
2006	2	–	2
2007	4	–	4
2008	4	–	4
2009	1	1	–
Kokku	11	1	10

7. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse kestus kuudes (2009)

Kohtuotsused		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
		Keskmine menetlusaeg	Keskmine menetlusaeg
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	70	17,7	17,5
Algselt Üldkohtusse saabunud kohtuasjad ¹	3	51,3	44,8
Kokku	73	19,1	18,6

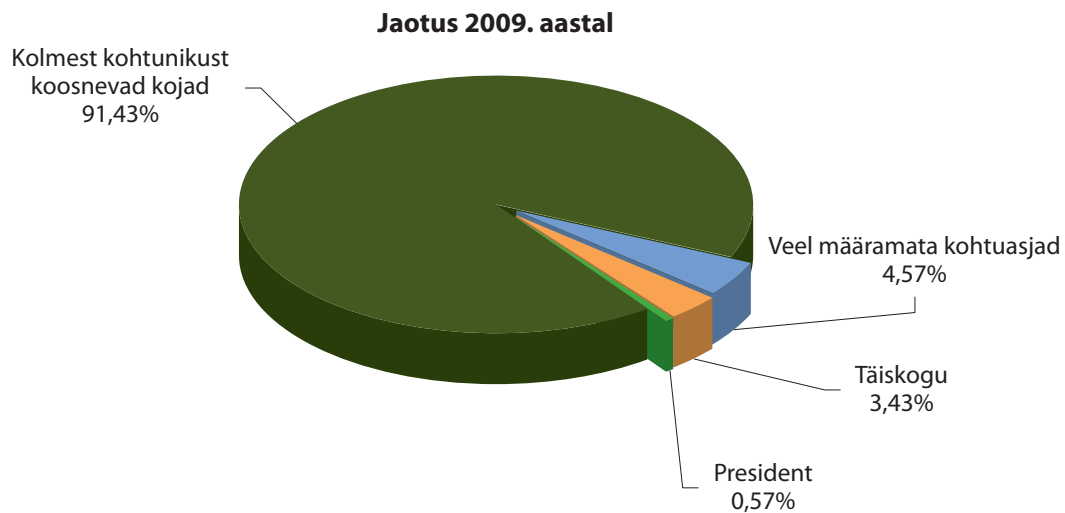
Kohtumäärused		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
		Keskmine menetlusaeg	Keskmine menetlusaeg
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	61	14,1	10,2
Algselt Üldkohtusse saabunud kohtuasjad ¹	21	48,2	16,9
Kokku	82	22,9	11,9

KÕIK KOKKU	155	21,2	15,1
-------------------	------------	-------------	-------------

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

¹ Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamisel saatis Üldkohus Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

8. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2006–2009)

	2006	2007	2008	2009
Täiskogu	6	3	5	6
President	4	2	2	1
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	207	205	199	160
Ainukohtunik	–	–	–	–
Veel määramata kohtuasjad	11	25	11	8
Kokku	228	235	217	175

9. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagejate arv (2009)

Kümme menetluses olevat kohtuasja, milles on suurim hagejate arv ühes kohtuasjas

Hagejate arv kohtuasjade kaupa	Valdkonnad
114	Personalieeskirjad – Ajutiste teenistujate õiguslikust staatusest erineva õigusliku staatuse kohaldamine – Varalise kahju hüvitamine
59	Personalieeskirjad – Edutamine – 2005. aasta edutamine – Uute personalieeskirjadega ette nähtud täiendavad palgaastmed
20	Personalieeskirjad – Uue palgaastme ja -järgu määramine – Enne uute personalieeskirjade jõustumist ühest kategooriast teise üleminekuks korraldatud sisekonkursi reservnimekirja kantud kandidaadid – Palgaastme määramise otsuse tegemine ebasoodsamaid sätteid kohaldades – Personalieeskirjade XIII lisa üleminekusätted – Edutamispunktide kaotamine
14	Personalieeskirjad – Lepinguline töötaja – Tingimus, mille kohaselt töötaja lepingu lõpetamine
13	Personalieeskirjad – Abiteenistuja – Ajutine teenistuja – Töölevõtmise tingimused – Lepingu kestus
13	Personalieeskirjad – Uue palgaastme ja -järgu määramine pärast uute personalieeskirjade jõustumist – Personalieeskirjade XIII lisa üleminekusätted
10	Personalieeskirjad – Lepinguline töötaja – Ajutine teenistuja – Töölevõtmise tingimused – Lepingu kestus
10	Personalieeskirjad – Ametisse nimetamine – Enne uute personalieeskirjade jõustumist reservnimekirja kantud jurist-lingvistid – Diskrimineerimine teiste institutsioonide poolt teenistusse võetud jurist-lingvistidega võrreldes
6	Personalieeskirjad – Edutamine – 2005. aasta edutamine – Personalieeskirjade XIII lisa artikli 2 õigusvastasus – Uute personalieeskirjadega ette nähtud täiendavad palgaastmed
6	Personalieeskirjad – Uue palgaastme ja -järgu määramine – Enne uute personalieeskirjade jõustumist sisekonkursi reservnimekirja kantud kandidaadid – Palgaastme määramine ebasoodsamate sätete alusel – Personalieeskirjade XIII lisa üleminekusätted – Edutamispunktide kaotamine

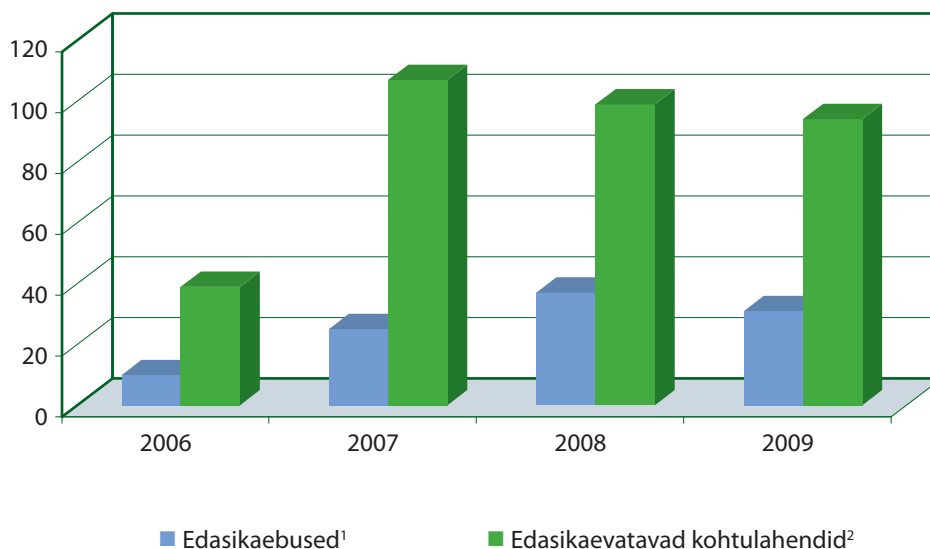
Mõiste „personalieeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2006	1652	228
2007	1267	235
2008	1161	217
2009	461	175

10. Muu Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2009)

	Edasikaebused ¹	Edasikaevatavad kohtulahendid ²	Edasikaebuste protsent ³	Edasikaebuste protsent, sealhulgas lahendamise kompromissiga ⁴
2006	10	39	25,64%	22,22%
2007	25	107	23,36%	21,93%
2008	37	99	37,37%	34,91%
2009	31	94	32,98%	32,29%

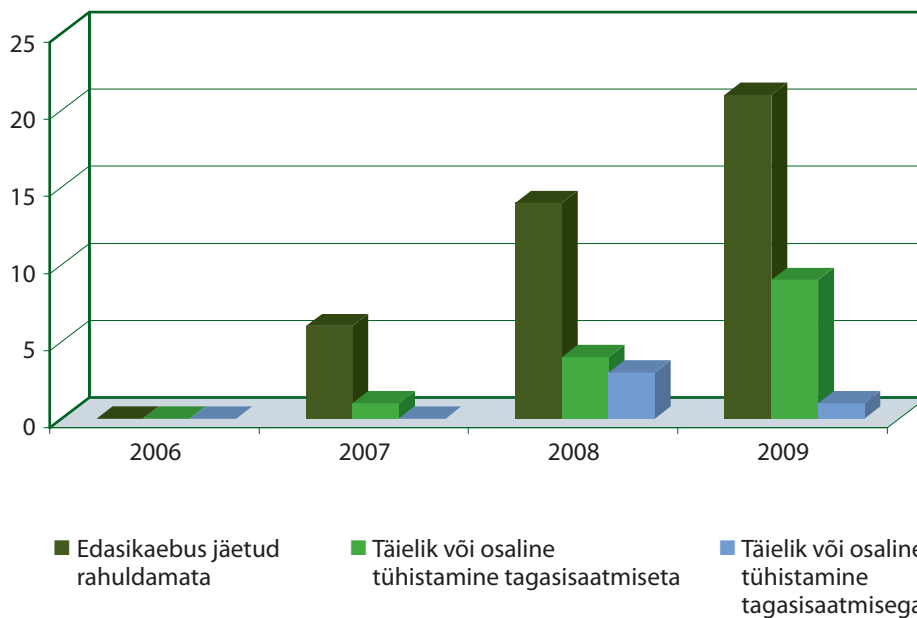
¹ Vaidlustatud kohtulahendeid, mille on edasi kaevanud mitu poolt, võetakse arvesse ainult üks kord. 2007. aastal esitati kahe kohtulahendi puhul mõlema kohta kaks edasikaebust.

² Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselgelt vastuvõetamatuks või ilmselgelt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused otsuse tegemise vajaduse äralangemise või menetluse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

³ See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

⁴ Avaliku Teenistuse Kohus püüab seadusandja üleskutset järgides hõlbustada vaidluste lahendamist kompromissiga. Sel viisil on igal aastal lõpetatud mitu kohtuasja. Nendes kohtuasjades tehtud lahendid ei ole „edasikaevatavad kohtulahendid“, mille alusel tavaliselt aastaaruandes „edasikaebuste protsent“ arvutatakse, sealhulgas Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohta. Kuivõrd „edasikaebuste protsenti“ võib tõlgendada kui kohtulahendite „vaidlustamise määra“, kajastaks see protsent olukorda paremini, kui selle arvutamisel ei võeta arvesse ainult edasikaevatavaid kohtulahendeid, vaid ka neid lahendeid, mis ei ole edasikaevatavad eelkõige seetõttu, et need lõpetavad asjas vaidluse kompromissiga. Käesolev veerg sisaldab sellise arvutuse tulemusena saadud andmeid.

11. Muu. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2009)

	2006	2007	2008	2009
Edasikaebus jäetud rahuldamata	–	6	14	21
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	–	1	4	9
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	–	–	3	1
Kokku	–	7	21	31

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A. Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Üldkohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus

Euroopa Kohus

15. jaanuar	Euroopa Avaliku Halduse Instituudi peadirektor M. Pröhl
22. jaanuar	TE Sri Lanka suursaadik Belgias ja Luksemburgis R. Aryasinha
26. jaanuar	Saksamaa Liitvabariigi töö- ja sotsiaalminister O. Scholz ning Luksemburgi Suurhertsogiriigi töö- ja tööhõiveminister F. Biltgen
3. veebruar	Rootsi Kuningriigi parlamendi delegatsioon
4. veebruar	Itaalia Vabariigi president G. Napolitano
12. märts	Euroopa Parlamendi president H.-G. Pöttering
16. ja 17. märts	Küprose Saadikutekoja õiguskomisjoni delegatsioon
19. märts	Rumeenia president T. Băsescu, keda saatsid peaminister E. Boc ja rahandusminister G. Pogea
23. märts	TE Hispaania Kuningriigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis M. Benzo
30. ja 31. märts	Sümposium „Mõtiskelu eelotsusemenetluse üle“. Euroopa Liidu liikmesriikide konstitutsioonikohtute ja ülemkohtute esimeeste kohtumine
30. märts	Näitus „Palais de justice en Europe“
20. aprill	Deutscher Bundestag'i delegatsioon
27. aprill	Euroopa Kohtu ja Hispaania Kuningriigi vahel allkirjastati halduskokkulepe eesmärgiga kasutada peale kastiilia keele ka teisi ametlikke keeli
28. aprill	Tšehhi Vabariigi parlamendi ülemkoja Euroopa Liidu asjade komisjoni delegatsioon
29. aprill	Austria Vabariigi justiitsminister C. Bandion-Ortner
4. mai	Rahvusvahelise Kriminaalkohtu esimees S.-H. Song
8. juuni	Raoul Wallenbergi Instituudi (Rootsi) professor N.-L. Arold
15. juuni	Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse üldkogu
29. juuni	TE Türgi Vabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis A. A. Asya
30. juuni ja 1. juuli	Bulgaaria kõrgema halduskohtu delegatsioon
17. september	Euroopa Komisjoni õigustalituse peadirektor L. Romero Requena
28. ja 29. september	Hiina Rahvavabariigi Ülemkohtu delegatsioon
19. ja 20. oktoober	Bulgaaria Vabariigi Kassatsioonikohtu delegatsioon
26. oktoober	Saksamaa Liitvabariigi Konstitutsioonikohtu aseesimees A. Vosskuhle
29. ja 30. oktoober	Prantsuse Vabariigi apellatsioonikohtute esimeeste konverents
16. ja 17. november	Liikmesriikide kohtunike kohtumine (Tšehhi Vabariik, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Ungari, Malta, Austria, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi)
7. ja 8. detsember	„Luxemburger Expertenforum“

Üldkohus

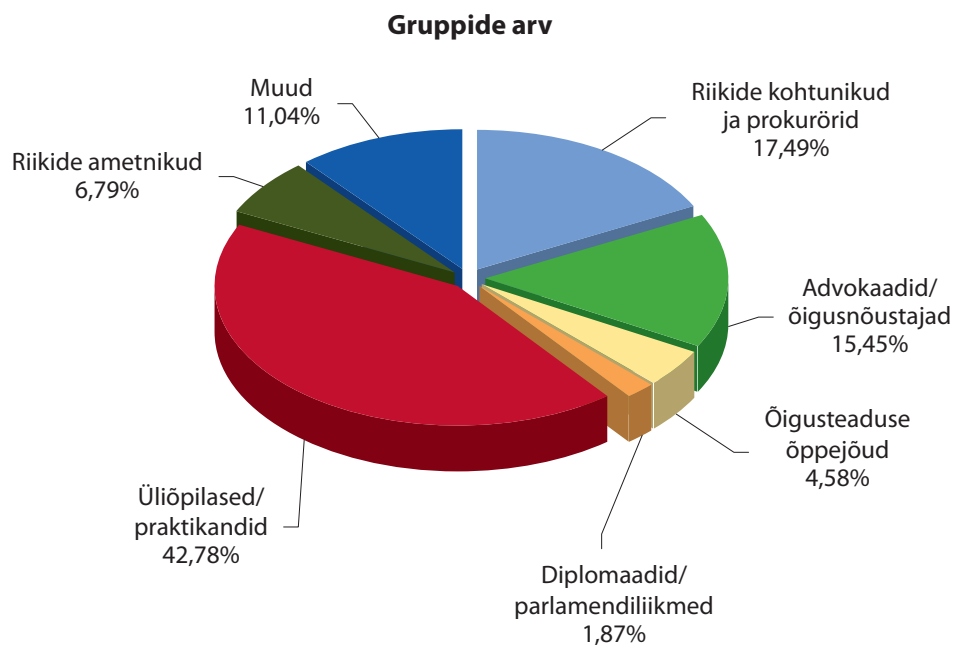
12. märts	Euroopa Parlamendi president H.-G. Pöttering
6. mai	Euroopa Advokatuuride Nõukogu (CCBE) delegatsioon
29. juuni	TE Türgi Vabariigi suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis A. A. Asya
25. september	Esimese Astme Kohtu 20. aastapäevale pühendatud kollokvium „20 tegevusaastat 2020. aastat silmas pidades. Rajame homse Üldkohtu kindlale alusele“
28. ja 29. september	Hiina ülemkohtu delegatsioon

Avaliku Teenistuse Kohus

19. märts	Euroopa Komisjoni lepitustalituse peanõuniku M. De Sola Domingo külastus
21. aprill	Euroopa Komisjoni õigustalituse peadirektori C.-F. Durandi külastus
18. ja 19. november	ÜRO halduskohtu kantselei külastus
7. detsember	ÜRO halduskohtu kohtunike ja kohtusekretäride külastus

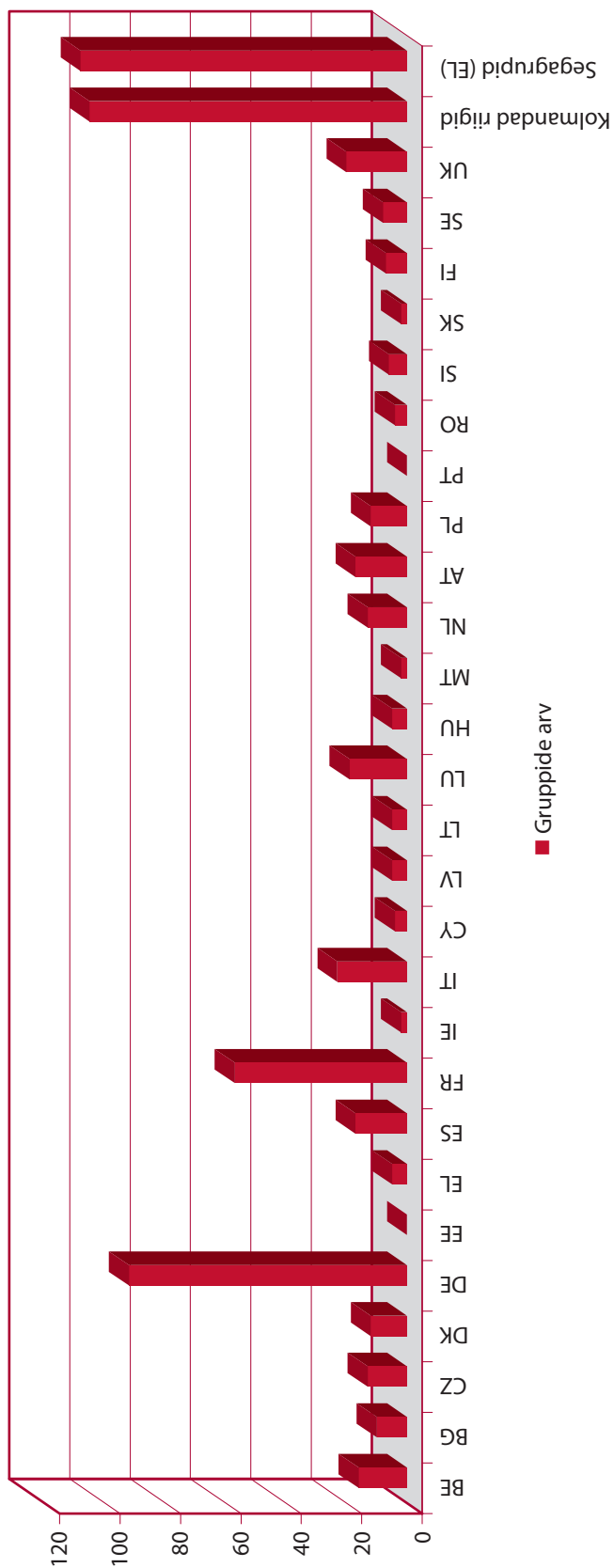
B. Õppekülastused (2009)

1. Jaotus gruppide kaupa

Gruppide arv	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
	103	91	27	11	252	40	65	589

2. Õppekülastused. Jaotus liikmesriigiti (2009)

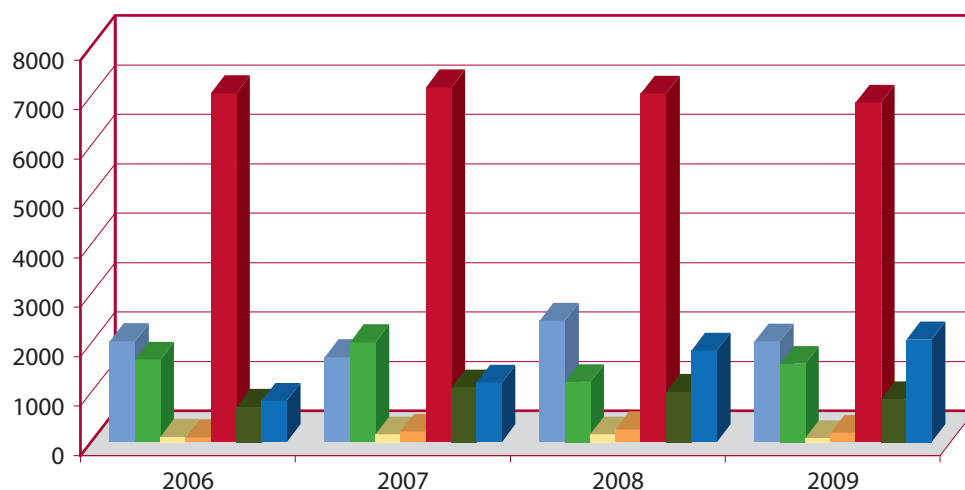

	Külastajate arv										Gruppide arv
	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/ parlamendiliikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku			
BE		20		26	296	55	172	569	16		
BG	105				24			129	10		
CZ	52	46	7		54			159	13		
DK					281	28	52	361	12		
DE	528	349		87	690	217	613	2484	92		
EE								0	0		
EL	14				40		49	103	5		
ES	150	20			245		29	444	17		
FR	175	198			871	33	405	1682	57		
IE					59			59	2		
IT		22	2		215			239	23		
CY	10				16			26	4		
LV				10	45	6		61	5		
LT			10					10	5		
LU	51		1		139	49	404	644	19		
HU			8	4	73			85	5		
MT		20			21			41	2		
NL	42	58			152	25	54	331	13		
AT	48	42	11		277	20		398	17		
PL	57	56			40			153	12		
PT								0	0		
RO	7		12					19	4		
SI		5			49			54	6		
SK					28			28	2		
FI	45	35			24		55	159	7		
SE	66	19			20	14	34	153	8		
UK	46	65			169			280	20		
Kolmandad riigid	168	96	2	66	1291	26	66	1715	105		
Segagrupid (EL)	473	535	31		1748	397	145	3329	108		
Kokku	2037	1586	84	193	6867	870	2078	13 715	589		

3. Õppekülastused. Riikide kohtunikud ja prokurörid (2009)

	CZ	ES	FR	IE	IT	HU	MT	AT	RO	SI	SK	FI	SE	Kokku
Koosolek	5	8	21	4	18	8	2	6	9	2	4	4	6	97

4. Külastajate arvu ja liigi muutumine ajas (2006–2009)

- Riikide kohtunikud ja prokurörid
- Advokaadid/õigusnõustajad
- Õigusteaduse õppejõud
- Diplomaadid/parlamendiliikmed
- Üliõpilased/praktikandid
- Riikide ametnikud
- Muud

Külastajate arv

	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
2006	2044	1673	108	101	7056	714	840	12 536
2007	1719	2025	157	213	7178	1111	1206	13 609
2008	2463	1219	156	262	7053	1016	1854	14 023
2009	2037	1586	84	193	6867	870	2078	13 715

C. Pidulikud istungid

2. veebruar	Pidulik istung Euroopa Komisjoni uue liikme paruness Ashtoni piduliku ametisseastumise puhul
25. september	Esimese Astme Kohtu 20. aastapäeva pidulik istung
6. oktoober	Pidulik istung Euroopa Kohtu koosseisu osalise asendamise ning Esimese Astme Kohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu uute liikmete ametisseastumise puhul
26. oktoober	Pidulik istung Euroopa Komisjoni uute liikmete A. G. Šemeta, P. Samecki, K. De Gucht ja M. Šefčoviči piduliku ametisseastumise puhul
14. detsember	Pidulik istung P. Cruz Villalóni Euroopa Kohtu kohtujuristina ametisseastumise puhul

D. Külastused ja osalemine ametlikel üritustel

Euroopa Kohus

1. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Malta presidendi Fenech Adami korraldatud uus-aastatseremoonial Vallettas
7. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Cour de cassation'i pidulikul istungil Pariisis
20. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa Liitvabariigi justiitsministri Brigitte Zypriesi korraldatud üritusel „Rechtspolitischer Neujahrsempfang“ Berliinis
30. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Euroopa Inimõiguste Kohtu 50. aastapäeva tähistamisel
30. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus kõrgema kassatsioonikohtu uue tööaasta avatseremoonial Roomas
5. ja 6. veebruar	Euroopa Kohtu esindus üritusel „European Ministerial Conference on Family Policy“ Prahas
9. veebruar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales ametlikul külastusel Riiginõukogus Pariisis
19. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Brüsselis Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjoni korraldatud töögrupis, mis tegeleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) haldusjuurdlustega liikmesriikides
2. aprill	Euroopa Kohtu esindus Poola Vabariigi Konstitutsioonikohtu iga-aastasel üldkogul Varssavis
2. aprill	President osales Euroopa Keskpanka korraldatud üritusel „Discussion to mark the 10th anniversary of the euro“ Frankfurdis
20. aprill	Euroopa Kohtu esindus lord Gordon Slynni matustel St Margaret's Westminsteris Londonis
3. mai	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Poola Vabariigi rahvuspüha puhul konstitutsioonikohtus korraldatud eritseremoonial Varssavis
6. mai	Euroopa Kohtu esindus 17. „Österreichischen Juristentages“i" pidulikul avamisel Austria Vabariigi presidendi osavõtul Viinis
14.–16. mai	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse ning Kreeka Vabariigi Riiginõukogu koostöös ja Saksamaa Liitvabariigi Föderaalse Halduskohtu teaduslikul toetamisel korraldatud seminaril „La juridiction administrative et l'e-justice“ Ateenas
22. mai	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa põhiseaduse 60. aastapäeva raames korraldatud ametlikul tseremoonial Berliinis
14. ja 15. juuni	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu koosolekul ning ühenduse üldkogu iga-aastasel koosolekul Luxembourgis
24. juuni	Euroopa Kohtu esindus Sloveenia rahvuspüha puhul korraldatud tseremoonial ja Sloveenia Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul Ljubljanas
12. juuli	Euroopa Kohtu esindus Leedu Vabariigi presidendi D. Grybauskaitė pidulikul ametivande andmise tseremoonial Vilniuses
24. juuli	Euroopa Kohtu president osales Ateenas Kreeka Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul vabariigi taastamise 35. aastapäeva puhul

29.–31. juuli	Euroopa Kohtu esindus Lord Chief Justice of England and Wales'i ja King's College'i koostöös korraldatud konverentsil „Legal boundaries, common problems and the role of the Supreme Court” Londonis
21. september	Euroopa Kohtu esindus Tema Majesteedi Hispaania kuninga eesistumisel toimunud ülemkohtu uue tööaasta avatseremoonial Madridis
1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Soome ülemkohtu 200. aastapäeva tähistamisel Helsingis
1. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Verfassungstag'il (Austria konstitutsioonikohtu asutamise pidulik tähistamine) Viinis
1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Lord Chancellor'i kutsel üritusel „Opening the Legal Year” Londonis
3. oktoober	Euroopa Kohtu esindus ürituse „Tag der Deutschen Einheit” puhul korraldatud tseremoonial Saarbrückenis
13. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Esimese Astme Kohtu endise kohtusekretäri H. Jungi matustel Berliinis
16. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Ühendkuningriigi ülemkohtu esimehe kutsel ülemkohtu uue tööaasta ametlikul avatseremoonial Londonis
19. oktoober	Euroopa Kohtu esindus International Association of Refugee Law Judges'e korraldatud konverentsil „Effective Interaction?: The Role of the European Court of Justice and National Courts and Tribunals in EU Asylum Law” Berliinis
22. ja 23. oktoober	Euroopa Kohtu esindus kaubamärkide valdkonna Euroopa kohtunike kuuendal sümposiumil Alicantes
26. ja 27. oktoober	Euroopa Kohtu esindus rahvusvahelisel sümposiumil „Vom harmonisierten Markenrecht zum harmonisierten Markenverfahren” Münchenis
29. ja 30. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu apellatsioonikohtute juhtide kohtumisel Roomas
12. november	Euroopa Kohtu president osales nõukogus alaliste esindajate töölounal Brüsselis
16. ja 17. november	Euroopa Kohtu esindus parlamentidevahelisel kohtumisel „Building a Citizens' Europe – The Stockholm Programme 2010–2014 – The Parliamentary dimension of a European area of Freedom, Security and Justice” Brüsselis
23. ja 24. november	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Ungari Vabariigi Konstitutsioonikohtu esimehe kutsel konstitutsioonikohtu 20. aastapäeva tähistamisel Budapestis
25. november	Euroopa Kohtu esindus Bukaresti ülikooli õigusteaduskonna loomise 150. aastapäeva tähistamisel Bukarestis
29. ja 30. november	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu koosolekul Brüsselis
30. november	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse korraldatud seminaril kohtunike hindamise kohta Brüsselis
11. detsember	Euroopa Kohtu delegatsioon osales ametlikul külastusel Euroopa Inimõiguste Kohtusse Strasbourgis
18. detsember	Euroopa Kohtu esindus Konstitutsioonipäeva puhul korraldatud tseremoonial Ljubljanas

Üldkohus

7. jaanuar	Üldkohtu esindus Cour de cassation'i pidulikul istungil Pariisis
13. jaanuar	Üldkohtu esindus Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikul istungil Strasbourgis
20. jaanuar	Üldkohtu esindus üritusel „Rechtspolitischer Neujahrsempfang“ justiitsministeeriumis Berliinis
30. jaanuar	Üldkohtu president osales seminaril „Cinquante ans de la Cour européenne des droits de l'homme vus par les autres Cours internationales“ Strasbourgis
19. veebruar	Üldkohtu esindus Brüsselis eelarvekontrollikomisjoni korraldatud koosolekul pettustevastast ametit puudutavates küsimustes
19.–21. veebruar	Üldkohtu delegatsioon külastas Eesti Vabariiki välisministri ja justiitsministri kutsel Tallinnas
22.–24. veebruar	Üldkohtu delegatsioon külastas Soome Vabariiki valitsuse kutsel Helsingis
11.–13. märts	Osalemine International Bar Association'i korraldatud kollokviumil „Public and Private Enforcement of Antitrust in Europe – 5 Years on“ Brüsselis
17. aprill	Üldkohtu esindus Euroopa tuleviku arutelu- ja töөрühma esimehe külastuse puhul korraldatud Euroopat käsitleval ametlikul kohtumisel Roomas
26.–28. aprill	Üldkohtu esindus Bundeskartellamt'i 14. rahvusvahelisel konverentsil Hamburgis
1. ja 2. juuni	Üldkohtu delegatsioon külastas Comisión nacional de la Competencia't Madridis
1.–4. oktoober	Üldkohtu esindus Euroopa juristide 5. foorumil Budapestis
13. oktoober	Üldkohtu esindus Esimese Astme Kohtu endise kohtusekretäri Hans Jungi matustel Berliinis
15. ja 16. oktoober	Üldkohtu esindus uue kohtuaasta avatseremoonial Londonis
15.–18. oktoober	Üldkohtu delegatsioon külastas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 20. aastapäeva puhul Rumeeniat laşi apellatsioonikohtu esimehe ja Alexandru I. Cuza ülikooli rektori ametlikul kutsel laşis
22. ja 23. oktoober	Üldkohtu delegatsioon kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste valdkonna Euroopa kohtunike kuuendal sümposioonil Alicantes
16. november	Üldkohtu esindus Euroopa Parlamendi korraldatud seminaril „Building a citizens' Europe“ Brüsselis
20. november	Üldkohtu president külastas Euroopa ombudsmani ja tema talituse ning osales konverentsil „Le principe de bonne administration dans la jurisprudence communautaire“ Strasbourgis
22.–25. november	Üldkohtu esindus osales konstitutsioonikohtu 20. aastapäeva puhul korraldatud pidulikul konverentsil Budapestis
9. detsember	Üldkohtu esindus kohtujurist Dámaso Ruiz-Jarabo Colomeri matustel Madridis

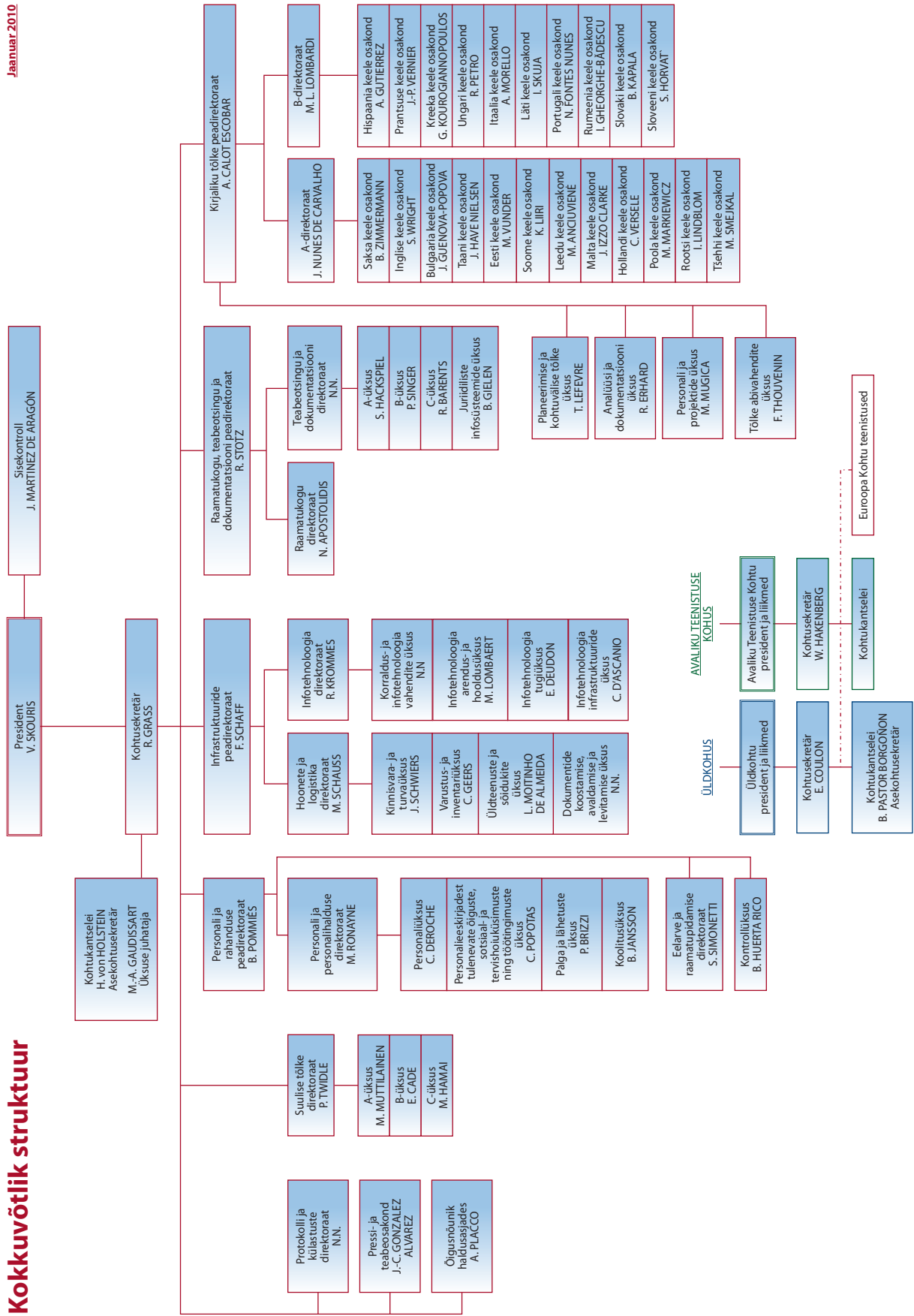
Avaliku Teenistuse Kohus

1. ja 2. oktoober	Kreeka Riiginõukogu külastus
23. ja 24. november	Prantsusmaa Riiginõukogu ja Konstitutsiooninõukogu külastus

Kokkuvõtlik struktuur

Euroopa Liidu Kohus

Aastaruanne 2009. Ülevaade Euroopa Liidu Kohtu, Euroopa Liidu Üldkohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

2010 – 232 lk – 21 × 29,7 cm

Katalooginumber: QD-AG-10-003-ET-C

ISBN 978-92-829-0955-3

doi:10.2862/19455

ISSN 1831-8428

■ Väljaannete talitus

ISBN 978-928290955-3

9 789282 909553

KUST SAAB ELI VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustest või delegatsioonidest. Nende kontaktandmed saab veebisaidilt <http://ec.europa.eu> või saates faksi numbrile +352 2929-42758.

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused (nt Euroopa Liidu Teataja aastatellimused ja Euroopa Liidu Kohtu kohtulahendite kogumikud):

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu (http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

